P. LERCHES
BOGBINDERI
SKAGEN

296
(NB: anbringes på
Hylden under 298!)

LIBRARY
1978
MAY
19
UNIVERSITY
OF TORONTO

DL
103
.5
M5
bd.3

MEMOIRER OG BREVE

UDGIVNE AF
JULIUS CLAUSEN OG P. FR. RIST.

III

FRA HOFFET OG BYEN

STEMNINGER OG TILSTANDE 1793–1822
I BREVE TIL JOH. BÜLOW
TIL SANDERUMGAARD

GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG
KØBENHAVN
1906

UDGIVNE AF JULIUS CLAUSEN OG P. FR. RIST

TRYKT I 800 EKSEMPLARER

LANGKJÆRS BOGTRYKKERI
KØBENHAVN

Den paa Titelbladet gengivne Buste af Frederik VI som romersk Imperator findes i Garnisonssygehusets Gaard i København.

JOHAN V. BÜLOWS Navn er et af dem, der har god Klang i det attende Aarhundredes danske Historie. Lyser det ikke med den Glans, som straaler fra større Stjerners, som en Bernstorffs, en Schimmelmanns, bæres det dog af en Mand, der havde sat trofast og udholdende Arbejde i Fædrelandets Tjeneste som Maal for sin Virken, og som forenede en udpræget historisk Sans og Forstaaelse af videnskabelige Studiers Betydning med en sjælden Offervillighed.

Her skal kortelig gøres Rede for *Bülows* Livsførelse inden 1793, da han faldt i Unaade, og den Brevveksling tager Fart, som skulde bringe ham Efterretninger om de Mennesker, med hvem, og fra de Steder, hvor han havde færdedes i tyve lange Aar.

En hurtig og glimrende Carriere fik den unge *Johan v. Bülow,* men han var ikke uden Lod og Del i sin Forfremmelse. Den allerede i de spæde Aar forældreløse Dreng, der var kommen til Verden i Nyborg 29. Juli 1751, hvor Faderen var Major, [1]) blev efter Tidens Skik som Søn af en højere staaende Militær ganske ung ansat i Armeen. Ni Aar gammel udnævntes han til Cornet, og i seksten Aars Alderen bar han sine Officers-Epauletter som Sekond-Lieutenant ved det Fyenske Dragon-Regiment. *Bülows* Ambitioner og Interesser var dog langtfra udpræget militære. Det var ikke

[1]) Major, Vicekommandant i Nyborg Christian Wind Bülow gift med Vibeke Magdalene Brockenhuus-Løvenhjelm. De døde begge 1753.

noget sædvanligt Tidens Tegn, at den unge Officer anvendte en beskeden Arv efter sine Plejeforældre [1]) til at udvide sine Kundskaber. I 1768 lod han sig indskrive som Academist ved Sorø, og med en kort Afbrydelse, da han nogle Maaneder maatte gøre Tjeneste som virkelig Second-Lieutnant ved Livvagten i Kjøbenhavn, studerede han her i tre Aar, Jura, Filosofi, Mathematik, Fysik, foruden at han tog Undervisning i Fransk, Musik og forskellige legemlige Idrætter. Premierlieutenant ved Garden til Fods *Johan v. Bülow* — som han var bleven det 1772 — var saaledes en ualmindelig dannet og velinstrueret Officer af sin Tid at være.

Intet Under da, at Valget det følgende Aar faldt paa Bülow som Kammerjunker — først som anden, to Aar senere som første — hos den lille Kronprins *Frederik*, der kort efter fyldte sit femte Aar. Det var i Virkeligheden en stor og betydningsfuld Post, som her var tilfalden Bülow, at skulle være et Hovedled i Landets vordende Konges Opdragelse. Med stor Iver og megen Alvor paatog Bülow sig denne vanskelige Mentor-Post. Han følte Ansvaret hvile tungt paa sig, og hans Samvittighed var paa dette Punkt overmaade øm og nænsom. Ved Samtaler, Forelæsninger og Formaninger søgte *Bülow* at gøre sin unge Herre til en ideel Regent. Vistnok var der megen Gammelklogskab og Pedanteri i hans Opdragelsesmethode, men hans Hensigter var de redeligste.

Det var ikke nogen misundelsesværdig Stilling at bevæge sig ved Hoffet i hine Dage, hvor Kongens Gal-

[1]) Efter Forældrenes Død var han kommen i Huset hos sin Onkel, Godsejer J. Lehn til Hvidkilde.

skab og Kronprinsens Mindreaarighed lod Kabaler og Intriguer frodigt blomstre. *Bülow* forstod dog at navigere med Takt og Forstand i det usikre Farvand. Uden egentlig at høre til de Sammensvorne var han dog en Forbereder af og Tilskynder til Regeringsforandringen 1784, der gjorde den nys konfirmerede Kronprins til fungerende Regent. Samtidig blev *Bülow* udnævnt til Kronprindsens Marskalk og anlagde Kammerherrenøglen. Dagen efter Regeringsforandringen overrakte han sin unge Herre en af ham selv forfattet Memoire („En tro Tjeners Tanker") om Regentens Pligter overfor sit Land og sine Undersaatter.

Nogle lykkelige og gode Aar oprandt nu for *Bülow*. I 1785 gjorde han et i pekuniær Henseende glimrende Parti, med *Else Marie Hoppe*; dette satte ham i Stand til senere at købe Sanderumgaard paa Fyen og til at vise den Rundhaandethed overfor yngre Videnskabsdyrkere, hvorfor hans Navn altid bør erindres. Men allerede nogle Aar efter begyndte der at vise sig Skyer paa hans Lykkes Himmel. Kronprinsens Tilbøjeligheder gik oftere imod *Bülows* Ønsker. Hans i de Aar saa stærkt opdukkende militære Passioner, der bevarede sig hele Livet igennem, var *Bülow* en Torn i Øjet, og det kan antages, at han oftere har ladet sin formanende Røst høre, end det var Kronprinsen behageligt, der netop i Ungdomsaarene havde stærke Enevolds-Tilbøjeligheder. Hertil kom, at Kronprinsen blev en anden Indflydelse undergivet, Prins *Carl af Hessens*, hvis Livssyn var et ganske andet end *Bülows;* dette førte til Ægteskab med Prinsens Datter *Marie* i 1790, en Forbindelse, som *Bülow* forgæves havde søgt at modarbejde.

Saa blev et usselt Paaskud, fremsøgt af de ikke faa Fjender og Misundere, som den redeligste Mand i en høj og udsat Stilling ikke kan undgaa at erhverve sig, Anledningen til Bülows Fjernelse fra Hoffet og førte til Afskedigelse fra hans høje Stillinger — han var nu bleven Geheimeraad og Ordens-Secretair. — En forvirret Idealist, Cancelliraad *Hans Holm*, havde for The- og Porcellænshandler *Michael Brabandt*, sammenflikket et Skrift, der var saa stærkt paavirket af Revolutionsdønninger og europæisk Frihedsrøre, at Politiet slog ned paa det, og en Kommission nedsattes for at undersøge *Holms* Papirer.[1]) Paa en ganske løs Formodning, der viste sig at være urigtig, opstod det Rygte i Hofkrese, at Bülow havde staaet i Brevveksling med denne Mand. Kronprinsen troede i hvert Fald paa det til Trods for *Bülows* Benægtelse, og det kom til en heftig Samtale mellem dem, der endte med at Kronprinsen opfordrede *Bülow* til at begære sin Afsked. Og da han nægtede det, svarede Kronprinsen kort: Saa skal De faa den! Faa Dage efter fandt Afskedsaudiensen Sted, som *Bülow* i nogle efterladte Optegnelser (trykte i Sorø Akademis Progr. 1878) har beskrevet den. Ordene faldt saaledes:

„*Bülow:* Deres Kgl. Høihed seer mig nu for sidste Gang. Jeg gaar bort med den Trøst, at jeg har tjent Dem ærlig og tro, og min Samvittighed bebreider mig intet.

Kronprinsen: Det er godt for Dem!

Bülow: Ja det er det. (Pause). Jeg takker D. Kgl. H., at De har været saa naadig at tillade mig at blive saa længe paa Slottet, til jeg kunde faa mit Tøi indpakket.

---

[1]) Om den saakaldte Brabandtske Fejde, se: Bobé, Reventlowske Papirer IV. 307, og Giessing, Frederik VI Regeringshistorie I. 244 ff.

Kronprinsen: Rejser De til Sanderumgaard?

Bülow: Ja! og der agter jeg at opholde mig. (atter Pause.) Jeg overleverer herved Ordenssekretær-Tegnet. (Han modtog det og kastede det paa Bordet.) — Jeg overgav derpaa en Ansøgning fra min Tjener *Anders Wenniche* om at vorde Lakaj, hvorved jeg sagde: Her er en Ansøgning fra *Wenniche*, som han har bedet mig at levere og anbefale paa det Bedste. Han læste den, kastede den paa Bordet og sagde: Jeg ved ikke, om det kan skee. Jeg svarede: Da han har tjent mig ærlig og tro, saa var det min Pligt at gøre, hvad jeg kunde for at befordre hans tilkommende Vel. Efter et Ophold — og ikke et Ord mere — nikkede den naadige Herre.

Jeg gik trøstet ved en skyldfri Samvittigheds Vidnesbyrd. Men — hvilke Øjeblikke. Min Sindsbevægelse var ubeskrivelig."

Hermed var *Bülows* Rolle som Hofmand og som Kronprinsens mest trofaste Støtte i over 20 Aar udspillet. Næste Dag — 12 Juni 1793 — rejste han til Sanderumgaard. To Gange senere, i 1797 og 1802, skrev han til Kronprinsen med Begæring om Undersøgelse af Sagen, men fik intet Svar. Som Aarene gik, jævnedes dog *Frederik VI's* Uvilje mod ham. I 1808 blev han benaadet med Geheimeconferentsraads-Titlen, i 1817 med det blaa Baand; og da *Bülow* som gammel Mand — efter at have lidt store Pengetab ved Laan til en Slægtning — søgte om den Pension, han forhen stolt havde afslaaet, med Henvisning til de betydelige Summer, han havde ofret for Videnskabens Fremme, bevilgedes denne ham.

Faa Aar efter — d. 22. Januar 1828 — lukkede den gamle Mand sine Øjne paa sin Sanderumgaard, hvor

Opholdet var blevet ham saa kært, at han sagde, han her havde levet de lykkeligste Stunder i sit Liv.

Men *Bülow* var ogsaa en Mand, der fandt rig Anvendelse for et rigelig tilstaaet Otium. Han sad inde med udprægede historiske Interesser, og tidlig begyndte han at anlægge de store Samlinger til Danmarks indre Historie, som nu udgør Hovedbestanden i Sorø Akademis Haandskriftbibliothek. Han tilbyttede sig eller fik skænket Aktstykker af vidt forskellig Art, der gav Oplysning om Handelens, Landbrugets eller Sædernes Tilstand; han tog Afskrifter af Traktater m. m., og endelig begyndte han en meget omfattende Brevveksling med Personer af Samfundets forskelligste Lag — med Adelsmænd, højtstaaende Embedsmænd, Præster, Jurister, Officerer lige ned til underordnede i Tjenesteforhold — for derved at skaffe sig et saa fyldigt og alsidigt Materiale til sine Samlinger som muligt. Den norske Historiker, *L. Daae*, som har udgivet en Del af disse Breve (fra Guldberg, L. Smith, Schimmelmann) bruger med Grund den Vending, at mange af disse Breve ligefrem er at opfatte som en Slags Gesandtskabs-Relationer. Saaledes da ogsaa med den her udgivne Samling Breve, der fra 1793 til 1822 giver saa vægtige Bidrag til Stemninger og Tilstande i Frederik VI's Danmark.

Disse Breve har deres egen Historie, som her skal fortælles. I sine sidste Leveaar samlede Bülow i egenhændig Afskrift eller med Hjælp af en Sekretær i en Brevbog Uddrag af de Tusinder af Breve, der var komne ham i Hænde efter hans Afgang fra Hoffet. Ved Hjælp

af sine Korrespondenters Penne har han villet skrive en Tidens „hemmelige Historie“, opbevare alt det, som for mange Aarsagers Skyld endnu ikke kunde taale at se Lyset. Denne Brevbog skænkedes tilligemed nogle paabegyndte Dagbogsoptegnelser om Tilstande ved Hoffet og en Række Aktstykker til Belysning af Regeringsforandringens Historie i 1784 efter Bülows Død til Historikeren *E. C. Werlauff*, medens alle hans haandskrevne Sager og Breve tilligemed Bibliotheket ved Testamente skænkedes til Sorø-Akademi. I disse Brevsamlinger vil man imidlertid forgæves lede efter Originalerne til saa meget som blot et eneste af de Breve, Talen her er om. Sikkert nok har de dog engang været her. Overlærer *I. H. Bang*, den første, der foretog en grundigere Ordning af de Bülowske Samlinger i Sorø, oplyser nemlig (Progr. 1860), at da Samlingerne efter *Bülows* Død blev afleverede, medfulgte ogsaa en Pakke, om hvilken *Bülow* imidlertid havde bestemt, at den ikke maatte aabnes før 30 Aar efter hans Død. Istedenfor at afvente de 30 Aar, var Pakken af Akademiets Direktion indsendt til Frederik VI, og ikke siden tilbageleveret, hvilket — fortsætter Overlærer *Bang* — er meget at beklage, da den maa indeholde mange interessante Oplysninger og adskillige Documenter, som jeg af hans efterladte Papirer kan see han har været i Besiddelse af; saaledes savne vi Kronprinsens Opdragelseshistorie af *Riegels*, *C. D. Biehls* authentiske Beretning om Regeringsforandringen 1784, Breve fra Enkedroning *Juliane* og Arveprinds *Frederik* til *Bülow*, og de fleste Privatbreve til ham efter 1811 — *Bang* kunde med større Aarsag have nævnet 1793, thi Bre-

vene i Sorø efter denne Tid er faa og ret interesseløse — „hvorved der foraarsages en ubehagelig Afbrydelse i mange Samlinger."

Det var at vente, at en Del af denne Pakkes Indhold, som *Bülow* ved sin testamentariske Bestemmelse altsaa ikke ansaa for moden til at komme for alles Øjne, i Tidens Løb var havnet i Statens offentlige Samlinger. I Rigsarkivet (D. K. H. 489) vil man da ogsaa bl. a. træffe den omtalte Opdragelseshistorie ved *Riegels* foruden en større Samling Breve, der imidlertid — ogsaa de — standse ved 1793. I det kongelige Bibliothek findes den af *Charlotte D. Biehl* paa Grundlag af *Bülows* Meddelelser skrevne Fremstilling om Regeringsforandringen. [1]) Men intet af Stederne findes Originalerne til de her foreliggende Breve. Man tør vel gaa ud fra, at disse ikke længere eksisterer, men at de med fuldberaad Hu er blevet tilintetgjorte af Folk, der stod *Frederik VI* nær, og som, ikke uden Grund maatte finde mange af dem krænkende for hans kongelige Ære.

Uddragene, det væsentlige, besidder vi jo imidlertid gennem Bülows Brevbog og er for saa vidt holdt skadesløse. Men alligevel er det et betydeligt Tab for Forskningen, at Originalerne er mistede, idet vi derved i det store og hele er afskaarne fra i hvert enkelt Tilfælde at kende Afsenderens Navn, som *Bülow* aldrig har tilføjet. Af Brevenes Karakter og Indholdet kan dog oplyses, at de skriver sig fra Personer i højst forskellige Samfundslag. Vi erfarer, at en Del af dem er udgaaet fra en Mand i den daglige Hoftjeneste, og det

---

[1]) Denne har været en Hovedkilde for A. D. Jørgensens Skrift: Regeringsskiftet 1784. Kbh. 1884.

ikke af de ringeste; thi han er ofte ved Taflet, han spiller Kort med Prinds *Christian,* han følger med Hoffet til Kiel og synes knyttet til Kronprinsessens Person som en Slags Cavaler — alligevel er ethvert af vore Forsøg paa ad denne Vej at præcisere Brevskriveren strandet, snart paa den ene, snart paa den anden Anstødssten. Andre Steder — saaledes i Beretningerne fra Fyen 1808 — har vi utvivlsomt med en Officer at gøre. I det mindste en enkelt af Korrespondenterne er Nordmand. En anden, der ofte skriver fra Roskilde, taler om sit rolige Studerekammer, og af et af hans Breve kan ses, at han maa have haft juridisk Viden — men ogsaa her bringer Statshaandbøger m. m. os ikke paa den sikre Vej. Et enkelt og enestaaende *W* ude i Marginen for et Par Beretninger, der synes at skrive sig fra en underordnet Hofbetjent, kunde lede Tanken hen paa *Bülows* forhenværende, ovenfor omtalte, Tjener *Wenniche,* der 1799 fik Ansættelse som Lakaj i Hofetaten. Andre Breve skriver sig maaske fra *Bülows* Slægtning, den senere Generaladjutant *Frantz v. Bülow.* Nogle af Kieler-Brevene kan muligvis skrive sig fra selve *Schcak Staffeldt,* der en kortere Tid var opvartende Kammerjunker her hos Dronningen. Men alt dette er dog kun usikre Gisninger.

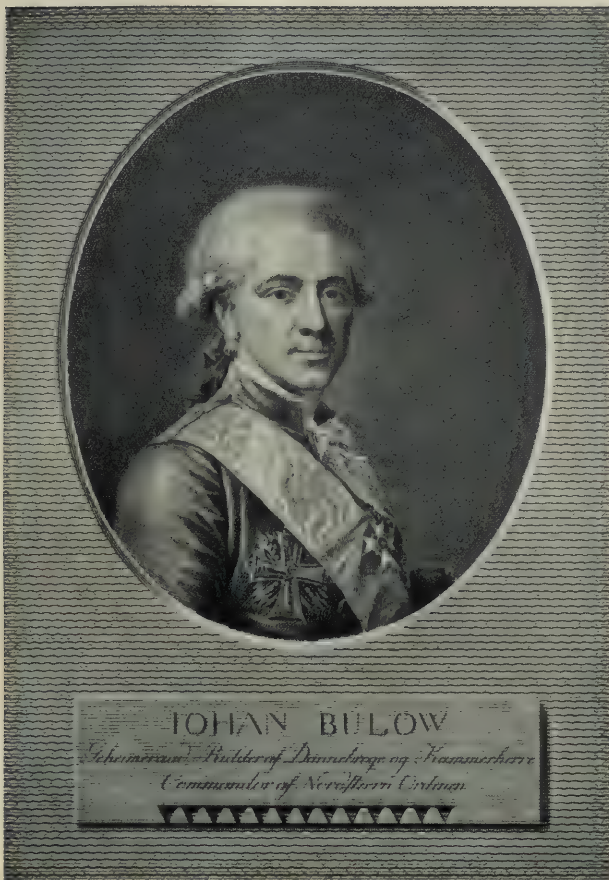
Tilbage bliver da selve Brevene. Selvfølgelig maa deres Værdi og Interesse staa i Forhold til Brevskriverens Person og de Kilder, han har kunnet øse af. Dette kan jo som sagt ikke kontrolleres, og vi tager da heller i Betænkning at udtale, at disse Breves historiske Værdi er noget betinget. Alligevel giver de saa interessante Bidrag til Tidsaanden under Frederik den VI, at

vi har ønsket at offentliggøre dem i Uddrag og med Forkortelser. Det er et virkelig enestaaende Billede af Tidens Rørelse og Stemninger i Folket, især i københavnske Krese, som her for første Gang rulles op. Selv om Brevenes Paalidelighed undertiden er ret tvivlsom og baseret paa løse Rygter, giver disse Rygters Existens i Publikum dog ogsaa vigtige Bidrag til dettes Tænkemaade og Bedømmelse af Personer og Begivenheder. Det er et Pust fra Danmark for hundrede Aar siden, som slaar os i møde, saa stærkt og uforfalsket, at det undertiden river lidt i Efterkommernes Næse — men hele Tidsbølgen er der, hvad enten vi staar over for Historie eller løs Sladder. At Bülow selv har tillagt disse Breve en stor Værdi, kan baade ses deraf, at han har opbevaret dem og for en stor Del egenhændig afskrevet dem.

Gennemgaaende turde det være overflødigt at berigtige de Upaalideligheder, der af og til findes; thi selv om disse ikke er givne og ligger i Tingenes Natur, har Tiden og Historieskrivningen senere bragt Kundskaber og Oplysninger, som turde være denne Bogs Læsere bekendte.

At gengive hele Bülows Brevbog tillader Pladsen ikke, og det vilde heller ikke lønne sig. En Del af Brevstoffet er enten udenrigspolitiske Betragtninger, der i denne Forbindelse ingen Interesse have, Meddelelser om Begivenheder, der er for velkendte til atter at skulle fortælles, eller betydningsløse Personalia — begge Dele har vi anset det for rigtigst at forbigaa, og har derved indskrænket Stoffet til omtrent det halve af Originalens.

Udg.

JUEL PINX. CLEMENS SCULP.

1793

At Reysen er gaaet lykkelig af, haaber jeg ganske vist, da Vind og Veyr har været i disse Dage efter mit Ønske. Her bliver det Dag for Dag kiedsommeligere, alle seer misfornøyet og mistroiske ud lige fra de kongel. Høiheder til de mindste efter Rangen (jeg undtager nogle faa pusillanime Krybere). *Kron-Prindsen* exercerer fra om Morgenen K. 4 til Aften, hiem til Middag kommer han dog, sover den meste Tiid ved Taffelet. *Friderichsberg 15. Juni*

Ober-Jægerm. Greve *Holstein*[1]) paalagde mig i Dag at hilse 1000 Gange med Forsikkring, at [han] bliver altid den samme; ligeledes fra *Schrødersee*[2]). Tilladelsen har han dog faaet til at reyse bort og venter med at komme til Sanderumgaard midt i Juli; dersom der er Plads, vilde han nok ligge der et Par Dage. Fra *Ahlefeldt*[3]) og *Rømeling*[4]) i Eutin har han faaet Brev; de er tilligemed alle i Holsteen meget utaalmodig over Deres Afgang. Dette finder i høi Grad Sted her, i alle Selskaber og Klubber hører man det. Jeg tør sige, at

---

[1]) Geheimekonferensraad, Overjægermester Christian Frederik Holstein (1735—1799).

[2]) Kammerherre, Generalmajor Lorents Schrødersee (1749—1829), Model for Seifensee i Carl Bernhards historiske Roman „Gamle Minder".

[3]) Cai Vilhelm Ahlefeldt (1753—1836), Provst for Preetz adelige Kloster, 1793 dansk Kammerherre.

[4]) Kammerherre, Major, Generaladjudant, dansk Gesandt i Eutin, Jobst Conrad Rømeling (1750—1819).

Publici Stemme har aldrig før saa afgiort yttret sig for en Mand, der er gaaet af, som ved denne Leilighed. Allevegne, baade i Holsten og her ere alle enige i, at Prins *Carl* er Hoved-Anføreren for den nedrige Cabale, hvorved han i alle Retskafnes Øyne skal blive brændmærket[1]).

Mange Hilsener har jeg fra *Nørregaard*[2]), som er og bliver Deres ivrige Ven og den sande, retskafne, karakterfulde Mand. Ved at tale med ham, er jeg til min store Fornøyelse bleven overbevist om *Chr. Colbiørnsens*[3]) Redelighed mod Dem, hvilket han selv, da jeg for nyelig talte med ham, saaledes yttrede: At jeg har handlet mod ham som en ærlig Mand, troer jeg han er overbevist om, og det er jo det mindste, man kan forlange af mig. — Indholden af min næste Samtale med *Nørregaard* skal komme i næste Brev, som *Schrødersee* tager med sig.

Hermed følger *Foigts* Qvittering for Nøglerne til Frederichsberg.

Fr.berg. 6. Juli Strax efter D. E. Afrejse har man udspredt det Rygte, Gud veed i hvilken Hensigt, at De vilde sælge Sanderumgaard endog med Tab, for at bosætte Dem i et fremmed Land. *Arvesen* har erkyndiget sig meget derom[4]). Mon denne Mand har været D. E. saa hengiven, som han burde være og

---

1) Carl, Landgreve af Hessen-Cassel (1744—1836), 1766 gift med Kongens Søster, Prinsesse Louise, Statholder i Slesvig og Holsten, Generallieutenant. Bülow var hans argeste Fjende.

2) Generalauditør Laurids Nørregaard (1745—1804).

3) Christian Colbjørnsen (1749—1814), Generalprokurør i Kancelliet, 1804 Justitiarius i Højesteret.

4) Kammerlakaj Georg Michael Arvesen (1749—1824).

(1793)
lod til at være. Bar han kun Kappen paa begge Skuldre? Han har stedse megen Omgang med Lurendrejeren *Schmalhausen*[1]).

Man fortæller, at General-Adjutant *Lindholm*[2]), Kammerjunker v. *Krogh*[3]), og General-Adjutant *Kirckhoff*[4]) har hver sin Dag at være i Forgemakket i. Ingen har endnu bragt det saa vidt at gaae uanmeldt ind til *Kron-Prindsen*. De to første har været i Trætte om at lukke Døren op til Audience. Prindsen skal selv have hørt det og strax afgiort det, hvorved *Lindholm* tabte. *v. Krogh* har nok giort Regning paa Fortrin. — *Bluhmes* Forretning i Cabinettet bestaar blot i at forsegle og skrive uden paa Brevene, da Prindsen expederer alting selv. Laquayerne faae deres Befalinger fra *Kron-Prindsen* igiennem Kammer-Laquay *Arvesen*. Saaledes gaaer Ordet, jeg som aldrig kommer paa Slottet, fortæller kun det, jeg hører af andre.

Prinds *Frederick*[5]) spørger meget ofte til Dem; *Fr.berg 28. Sept.* igaar da han var her til Statsraadet, igientog han sin Hilsen paa det naadigste og beklagede, at han paa sin Hiemreise giennem Odense ikke forefandt den Mand der, som han vist aldrig skulde ophøre at bære Agtelse for; dog sagde han, kanske vilde De ikke sætte mig i Forlegenhed. — Dette skulde

[1]) Smalhaus, Kammertjener hos Prins Carl af Hessen.

[2]) Kaptajnlieutenant Hans Lindholm (1757—1821), Adjudant hos Prins Carl af Hessen og under Krigen i Norge Generaladjudant, senere Kontreadmiral.

[3]) Sekondlieutenant Adam Gottlob v. Krogh (1768—1839), Kammerpage hos Kronprinsen, senere Oberst og Direktør for Øresunds Toldkammer.

[4]) Kaptajn Johan Hieronymus Kirchhoff (1763—1843), Generaladjudant, senere 1. Deputeret i General-Kommissariats-Kollegiet og General.

[5]) Arveprins Frederik (1753—1805), Søn af Kong Frederik V og Juliane Marie.

have Hensigt til Deeltagelsen i det Complot, som det hundredørede Rygte nedrigen havde opspundet mod Uskyldigheden; ligeledes bad Frøken *Berlichingen*[1]), Comtesse *Holch*[2]) og Frøken *Lüttichau*[3]) og fleere at hilse 1000 Gange.

København 29. Oct. Hofmesterinde *v. Berlichingen* var overmaade bekymret og beklagede, at D. E. ei var mere hos Kron-Prindsen, da han ved denne Leilighed saameget trængte til en Vens Trøst og Raad.

Siden Herskabet kom ind fra Frederichsberg, har *Kronprindsessen* været meget ofte hos Kron-Prindsen i Cabinettet[4]). Der staar en Stoel hos hende paa det Sted, som De med saamegen Ret beklædte i saa mange Aar.

Kbh. 12. Nov. I gaar Eftermiddag er Prindsesse *Caroline* døbt med de sædvanlige Solenniteter[5]).

Grev *Ahlefeldts*[6]) Credit er meget slet. Det bekiendte Cancellie-Brev fra 1786 har ogsaa befriet ham fra Arrest. Hyre-Kusken *Brusen* har allene 1200 Rdlr. tilgode hos ham, hvoraf de 500 Rdlr. er for Theatret. Hans Hidsighed giør ham forhadt

---

[1]) Hieronyma Johanna Francisca Berlichingen, Hofmesterinde hos Kronprinsessen til 1794, død 1797. Hun nævnes som delagtig i Johan Bülows Fald. Bobé, Reventlows Papirer IV. 307.

[2]) Komtesse Juliane Marie Holck (1765—1828), Hofdame hos Enkedronningen, 1803 gift med Geheimeraad Fr. Ferd. v. Krogh.

[3]) Helle Urne Lüttichau (1768—1808), Hofdame hos Arveprinsessen, gift 1796 med Kammerherre, Generalmajor Conrad Revenfeldt. C. Bruun, P. Fr. Suhm, Side 330, Note.

[4]) Kronprinsesse Marie Sophie Frederikke (1767—1852), var en Datter af Landgrev Carl af Hessen og Frederik V.s yngste Datter Louise. Hun blev gift 1790 med Kronprins Frederik (Fr. VI.).

[5]) Prinsesse Caroline (1793—1881), blev 1829 gift med Prins Ferdinand. Faa Dage før hendes Fødsel var hendes Søster Prinsesse Marie Louise død, et Aar gammel.

[6]) Grev Ferdinand Anton Christian Ahlefeldt (1747—1815), blev 1792 Theaterchef, men paa Grund af Uduelighed og Gæld afskediget 1794. Senere blev han Gesandt ved forskellige Hoffer og 1808 Geheimeraad.

(1793)

af alle. Rygtet paastaaer, at han faaer sin Afsked inden 3 Maaneder. Comedien vil nok give ham sit Banesaar. *Thaarup*[1]) saavel som de fleste andre Digtere er misfornøiede med Grevens Forhold.

1794

I Forgaars var *Kongen, Kron-Prindsen,* Prinds *Frederich,* Prindsesse *Sophie Friederiche*[2]) og *Louise Augusta*[3]) — *Kronprindsessen* var ei vel — paa Charlottenborg for at see Salonen; om Aftenen paa Komedien, hvorfra de blev fulgt hiem med det sædvanlige Hurra og Skrigen. Udenfor Løngangs-Porten, hvor Herskabet stod af, tog denne Skrigen især til. Der raabtes da: „Leve Kongehuset! Leve Kron-Prindsen og Prindsesse Marie. Leve Kong Frederik 6te og Dronning Marie! Bort med alle Tydskere! — Dette maatte Prinds *Carl* høre paa, da hans Vogn ei kunde komme ind, og da han kiørte ind ad Porten, skreg de: Det er dig, Prinds Carl! Bort med alle Tydskere! *Kbh. 1. Febr.*

Nu er denne Allarm med Geburtsdagen endelig forbi. Onsdagen var der Cour og Appartement, Torsdagen Comedie (et nyt Syngespil af *Tode,* *Christiansborg 4. Febr.*

1) Digteren Thomas Thaarup (1749—1821), var Lærer ved Søkadetakademiet og skrev 1790 „Høstgildet“ og 1793 „Peters Bryllup“. Aaret efter blev han efter Ahlefeldts Afsked Medlem af Theaterdirektionen. Om P. A. Heibergs spændte Forhold til ham, se Fortalen i det ufuldendte 3. Bind af dennes Skuespil (Originaludgaven), nu en literær Sjeldenhed.

2) Prinsesse Sophie Frederikke af Mecklenborg-Schwerin (1758—1794), gift 1774 med Arveprins Frederik.

3) Prinsesse Louise Augusta (1771—1843), Datter af Dronning Caroline Mathilde og Struense, havde 1786 ægtet Hertug Frederik Christian af Augustenborg.

„Husarerne“, med Musik af *Wedel*), som slet ingen Lykke har giort og virkelig er sin Forfatter uværdigt; Fredagen Balparée *en Domino*, hvor en liden Contra-Dands blev given ... Her er i disse Tider kommen ud en Comedie: „Den sieldne unge Herremand og Personerne fra Nessuarad“ (ɔ: Daraussen); meget vittig er samme udarbeydet, kun 3 Ark stor; men dog intet glemt af hvad der hører til de nyere Begivenheders Karakteristik. *Kron-Prindsen* er bestandig under Herremandens Rolle viist fra den ædle Side — tværtimod Prins *Carl* og hans Slæng, nemlig Personerne fra Nessuarad: *Schmettau, Mansbach,* Toget i Sverrig under Benævnelsen af en Klap-Jagt, Trykkefriheden — alt set i rette Lys, *Bernstorff* og *Reventlow* ligeledes. Med Herremandens Kone er der en Geschicht, som ikke just giør samme Ære, denne kan jeg ikke forklare mig, undtagen *De* derved skulde være meent — nemlig: en af Folkene lyver hende noget for om en anden, hvorpaa hun uden at erkyndige sig videre om Sandheden forklager samme for sin Mand.[3])

Sidst paa Comedien blev Herskabet med megen Klap og Bravo imodtaget og ligeledes, da de tog bort, men ved Prinds *Carls* Vogn udloed Publikum sig med „Tysker“ og viiste ikke den sømmelige Respect. D. 12te eller 15de i denne Maaned reyser han uden Tvivl, alle ønsker ham en lykkelig Reyse. Det er og vel for *Kron-Prindsen*, da det

[3]) Stykkets Forfatter var en af Bondestandens Forkæmpere, den senere omrejsende Theaterdirektør, Frederik Christian Wedel (Jarlsberg) til Ravnstrup (1757—1831).

(1794)

er beklageligt, at samme skal abalieneres fra sine Borgere, hvilket er en Følge af den Banghed, Prinds *Carl* immer viser og den Fare han altid drømmer sig, som naturligvis har haft Indflydelse igien paa *Kron-Prindsen.*

Da *Kron-Prindsen* var i Torsdags i Landhuusholdningsselskabet, maatte han forlade samme, da det blev ham meldt, at Holmens Tømmermænd giorde Oprør paa Holmen for at faa en af deres Kammerater løs, som var arresteret. Kron-Prindsen, ledsaget af Prindsen af *Würtemberg*[1]) og sine Adjudanter gik selv ud paa Holmen og talte med Folkene, som bleve rolige, saalænge han var der; men begyndte siden igen, men kom dog ikke til Slottet. *Würtemberg*, der altid ønsker at drive alt med Magt, raadede strax til militariske Midler; hele Garden til Hest rykkede strax mod dem, man forestillede Oprørerne med det gode at være rolige; og da det ei hialp, blev der hugget ind paa dem, og det hialp. Garden paa Slottet blev fordoblet, og patrouilleret. Man var meget fornøjet med *Kron-Prindsen* ved den Lejlighed, men ei med *Würtemberg.* Commandeur *Kierulf*, som Matroserne kalde Ulven, er meget forhadt som Holmens Chef.[2]) *28. Febr.*

I Onsdag Eftermiddag opkom en Ildebrand paa Slottet, som tog saaledes Overhaand, at hele Christiansborg, Side-Bygningerne og Gardestalden blev *Kbh. 1. Marts*

---

[1]) Hertug Frederik Wilhelm Philip af Würtemberg (1761—1822), Generallieutenant og Kommandør for Livgarden til Fods. 1802 Guvernør i Kbhvn.

[2]) Kommandørkaptajn Ole Andreas Kjerulff (1743—1822), Holmens Chef 1792. Kontreadmiral 1809.

et Offer for Ilden. Det var et gyseligt Syn, dog var det en stor Lykke, at Vinden bar fra Tøy-Huuset og Cancelliet. Af det skønne Slot er intet tilovers uden nøgne Mure; Kongens Stald, Comediehuset, Kron-Prindsens Stald og Ride-Huuset er i Behold.

Kongen, Kron-Prindsen og *Kron-Prindsessen* har faaet alt, hvad som kunde flyttes, reddet, men Prindsesse *Sophie Friederiches* hele Garderobe er brændt — det eeneste, hun fik reddet, var Juveler. De andre kongelige Personer har og mistet en hel Del af deres Tøy; af den prægtige Ridder-Sal er intet reddet. De Personer, som boede i øverste Mezzanin, har mistet alt, hvad de eiede, af Mangel paa Folk til at redde; Kron-Prindsens hele Rust-Kammer er borte undtagen 2 Par kostbare Pistoler. *Weinschenk* har tabt alt, hvad han eiede;[1]) den arme Tiener *Lund* fik ey meere end det han havde taget paa om Morgenen, da Ilden først brød ud i deres Kammer. Man var længe uvis om, hvorfra Ilden var kommen; især paastod mange, at den maatte være lagt, siden den brød ud fleere Steder paa een Gang. Men den rimeligste Aarsag er nok denne:

I Prinds *Christians*[2]) Gemakker blev i Sommer lagt et Kakkelovns-Rør imellem Gibset og Loftet, og derfra formoder man, at Ilden er kommen siden. Det brændte baade over Gesimsen og under Gulvet, som var over Prindsens Gemakker,

[1]) Livtjener hos Frederik VI, Frederik Wilhelm Weinschenck.

[2]) Prins Christian Frederik (Christian VIII) (1786—1848), Søn af Arveprins Frederik.

(1794)

og derfra tror man det har brændt i mange Dage; saa meget er vist, at man har mærket Lugt af brændt uden at kunne komme efter, hvorfra det kom. Det var en stor Lykke, at det [kom] paa om Dagen, ellers var de fleste brændt inde. Man giør Regning paa 160 Mennesker er kvalt og forbrændt, hvor imellem er 11 Staldfolk; dog er ingen af Kron-Prindsens Folk kommen til Skade, undtagen *Jeppe*, som er meget forbrændt, men uden Fare. Det meste Tøy blev bragt til Holmens Kirke, Admiralitetet og Holmen. Endogsaa vores Bibliothek har vi været saa lykkelig at redde. Kongens Haand-Bibliothek blev kastet igiennem Vinduet ud paa Slotspladsen, hvor mange Manuskrifter [sic] maa være forloren. Zahl-Kammeret og Particulair-Kammeret har og reddet alting, hvad de havde. — *Kongen*, *Kron-Prindsen* og *Kron-Prindsessen* og den lille Prindsesse[1]) var den første Nat hos General *Huth*,[2]) men nu er de hos Grev *Bernstorff*;[3]) Prindsesse *Lovise Augusta* var hos Grev *Rantzau*, nu er hun hos Grev *Schimmelmann*, *Dronningen* og *Prinds Friederich* er paa Rosenborg.

Kron-Prindsen har sagt, at Danmark aldrig skulde blive besværet med at bygge Christiansborg;[4]) han var meget bekymret for Byen, for sig selv sørgede han ey meget — han fik nok et Huus

1) Prinsesse Caroline.

2) Statsministeren General Heinrich Wilhelm Huth (1717—1806), Kronprinsens gamle Lærer, boede paa „Giethuset“ paa Kongens Nytorv.

3) I Palæet paa Hjørnet af Bredgade og Frederiksgade (nuværende Kong Georgs Palæ).

4) Kronprinsen var de følgende Aar, da der ventileredes om Opførelsen af et nyt Raadhus, meget for, at Christianborg skulde afgive Plads for Retter og Fængsler.

at boe udi; men hvor Herskabet vil være saa længe, veed man ey endnu.

De vilde undskylde det ufuldkomne i denne Beretning, i Betragtning af den korte Tid jeg har tilovers og den Forvirring, vi alle er udi.

10. Marts Den ulykkelige Tildragelse med det skiønne Christiansborgs Ødelæggelse har vist rørt Dem meget. Mig har den saaledes rystet, at jeg endnu er saa nervesyg, at jeg neppe veed, hvad jeg siger eller foretager mig. De arme ulykkelige Mennesker, som har mistet alt deres.

Hvorledes alle de kongelige Personer arrangerer sig hver for sig, veed De vist allerede. Jeg vil derfor ey igientage det, men alleene tale om *Reventlows*[1]) daarlige Finantz-Operationer i dette Stykke, som har ladet Tønder Guld brænde for at spare 500 Rdlr. aarlig. Maaske veed De det, at Reventlow har ladet Rørenes Rengiøren gaae til Licitation, og en Svensk har paataget sig det for 99 Rdlr., da den gamle fik 600 Rdlr. Denne har ikke kiendt alle disse Rørs forunderlige Gang, og den Gamle havde maattet gaae i 10 Aar med sin Fader for at lære det. Da nu Ilden kom op, spurte Brandmajoren ham, hvor det Rør laae, som man formente Ilden kom fra; da begyndte han at græde og sagde, det vidste han ikke. Ja, saa er Slottet forloren, sagde Brand-Majoren, men har siden spurt ham, hvor mange Rør der var paa Slottet, og han skal have sagt 900, da den gamle sagde, der var

[1]) Christian Ditlev Fr. Reventlow (1748—1827) i hans Egenskab af Præsident i Rentekammeret.

(1794)

1400. Altsaa har denne aldrig set de 500. Dernæst er for nogle Aar siden af Major *Vollmeister*[1]) giort et Forslag om at opføre en Brandmur i hvert Hiørne af Slottet, som skulde koste 10,000 Rdlr., hvorved ikkun en Længde kunde afbrænde, naar der kom Ild; men man har giort Nar af ham, og spurt, om han ikke vilde have 8. Dernæst laae Loftet fuldt af Tømmer og Brædder, hvilket tilligemed det aabne Rum til den saakaldede Ambassadeur-Trappe har spredet Ilden saa hastig omkring. Gud forlade de Mennesker, som saaledes ved at spare i Utide forøde Landet. Her er en almindelig Skrigen over *Reventlow*. Han er nu af de Mægtige, og derfor maae man tie og tænke om ham.

Nu er da Prinds *Carls* Besøg forstyrred; maaske skulde den Ulykke hænde for at afvende en større. *Kongen* og *Kron-Prindsen* har ved denne Leilighed faaet umiskendelige Prøver paa Kiøbenhavns Indvaaneres Kiærlighed og Agtelse for dem.

I Gaar Aftes Kl. 7 begav Herskabet sig til deres *Kbh.*
nye Bolig i Moltkes Palais[2]). Det er noget smaat *11. Marts*
der, dog er *Kongen* heel vel logeret i anden Etage, som han eene occuperer; under ham har *Kron-Prindsen* høire Side og min *Prindsesse* venstre, og imellem dem er den lille Prindsesse *Caroline*. Kun Frøken *Berlichingen* boer temmelig godt, *Brachel* og *v. Krogh* meget slet i Mezzaninen, vores Damer og andre Cavalierer skal bo i Schacks Palais[3]) eller i Grevinde Wedels Gaard ved Siden, hvilket

---

[1]) Brandmajor Georg Vollmeister (1719—94).

[2]) Det nuværende Christian den Syvendes Palæ.

[3]) Det tidligere kongelige Palæ (Chr. IX's).

og var bedre for Communicationens Skyld, deels og siden Schacks Palais saa yderlig er forfalden. Af Skilderie-Galleriet har man dog faaet de fleste og bedste reddet uden at vide af det; dog forstaar det sig selv, at en Mængde er brændt og fordærvet.

Det er en Satyre, at *Kongen* har kiøbt Moltkes Palais for 46000 Rdlr. med Meubler — derom skrev jeg sidst[1]). I Onsdags var der Apartement og Taffel. Dette Palais beboes af *Kongen* og *Kron-Prindsen*. Det Schackiske Palais er kiøbt af Kongen til de øvrige af begge Hof-Staterne, som ikke kan rummes i Moltkes Palais. Arve-Prindsen har kiøbt Rabens Palais for 30000 Rdlr. uden Meubler[2]). Dernæst skal han have den for ham bestemte Sum til sin Huusholdning, som jeg troer er 20,000 Rdlr. aarlig. Prindsen af *Augustenborg* har kiøbt Reventlows Palais[3]) for 36 eller 37000 Rdlr.; hvorledes deres Oeconomie skal arrangeres, veed man ey endnu.

Her samles ved Subskriptioner store Summer til Slottets Opbyggelse, men Rygtet i Fyen lyver plump. *Schimmelman* giver 10000 Rdlr., *Ryberg* 4000 for sig og Søn. Kammerherre *Ancher* taxerer mange for 100000 Rdlr., men man veed intet vist derom[4]). Hans Forfængelighed — han attraaer efter det hvide Baand — og hans store Formue maatte vel giøre det sandt. Man har sagt mig, at De nok

---

1) Det forholdt sig dog rigtigt. (C. Bruun. Kjøbenhavn, III, 688).

2) Kronprins Christians nuværende Palæ.

3) Det Dehnske Palæ, paa det nordlige Hjørne af Bredgade og Frederiksgade.

4) Indsamlingen over hele Landet beløb sig til 1,100,000 R. Sølv. Niels Ryberg (1725—1804), den kendte Handelsmand, 1780 Konferentsraad. Kammerherre, Konferentsraad Bernt Ancher (1745—1805), stor Grubeejer i Norge.

(1794)

har tabt for 1000 Rdlr., som stod hos ham. De galne Mennesker havde alle den Grille, at Slottet ikke kunde brænde, ellers havde alting været reddet. Jeg frygtede ikke for mit Huus den Nat, da det var saa langt fra Slottet, omendskiønt her regnede Ild ned over Huusene; men jeg er bleven saa angest, at jeg har reddet min Boe. — Hvem har været saa [u]fornuftig at fortælle Dem den Bestialité med Deres Portrait paa Salonen; jeg har ikke villet sige Dem det, thi jeg kunde begribe, det vilde ærgre Dem[1]). Men Italieneren maae jeg i dette Stykke undskylde; han har selv kaldet det en Bestialité; det skal være *Wiedewelt* og *Høyer*[2]), som de siger, heraf seer man, at man kan giøre de Store Uret.

Da *Prindsessen* sidst var paa Charlottenborg, *Kbh. 29. Marts* var Deres Portrait ophængt, hvilket skeete Dagen efter Herskaberne havde været der den første Gang — *Kron-Prindsen* betragtede det meget sidste Gang, hvilket jeg var Øyevidne til — tillige skal han have forundret sig over, at det ikke var der den første Gang. Jeg gad nok viide, hvem den nedrige Usling er, som har vovet at tage dette ned. Hele Byen har ærgret sig derover og ynket de krybende Professorer. — Grev *Ahlefeldt* [gaaer]

[1]) Bülow fortæller selv, at han i Affæren ved Kvistrum Bro i Norge, 1788, stod ved Siden af Kronprinsen, og at han ogsaa var afbildet saaledes paa et Maleri, som var udført efter et Udkast, som Kronprinsen havde billiget. Efter hans Afsked blev hans Person udslettet paa Maleriet og Prins Carl af Hessen anbragt i Stedet for. Ligeledes blev hans Portræt, som han efter Opfordring havde skænket Akademiet og som var ophængt i Salonen mellem de andre Æresmedlemmer, nedtaget fra sin Plads og ikke ophængt, før Kronprinsen, der savnede det, gav Befaling dertil. (Sorø-Program 1878, S. 7).

[2]) Billedhuggeren, Proffessor Johannes Wiedewelt (1731—1802) var Akademiets Direktør og Miniaturmaler Cornelius Høyer (1741—1804) dets Sekretær.

(1794)

af. I et nyelig udkommen Ugeskrivt „Folkefjenden“ siges alt det imod ham, som man kan sige, nemlig intet mindre, end at han mangler Duelighed til at bestyre hans Embede, og tillige Beviiser, at han har misbrugt den ham betroede Theater-Kasse. I sidste Anledning har han forlangt en Commission sat, bestaaende af Grev *Chr. Reventlow*, Conferenz-Raad *Hansen* og Justits-Raad *Wormschiold*; hvad Resultatet heraf vil blive, det er Gienstand for alles Nysgierrighed, neppe bliver han længe ved at være Hof-Marskalk, og selv skal han være kied deraf. Det, som forundrer mig meest, er, at han saa længe giver hans Modstandere Tiid, og ikke straks stævner dem, som fremkommer med slige ærerørige Beskyldninger, naar han paa nogen Maade kunde beviise disse Beskyldningers Ugrund. Det lod desuden til, at han havde en meget delicat point d'honneur og med den yderste Hidsighed vilde hævne den mindste Fornærmelse — men her seer man det modsatte. Jeg veed neppe nogen, der meere har været en Gienstand for offenlig Haan og Spot end Hr. Greven. Han giver dem altfor megen Ret, som paastaaer, at Hoffet er et Tilflugtsted for Uduelighed og Dumhed[1]).

Fr.berg 12. Aug. Dersom *H. K. H.* ei før ved mange Leiligheder har savnet D. E.'s Raad og Veiledning, saa veed

---

[1]) Kronprinsen søgte paa mange Maader at afvende Forfølgelserne og Kabalerne mod Theaterdirektøren, Grev Ahlefeldt, og denne anlagde Sag mod „Folkefjendens“ Redaktør, Skribleren Johan Werfel, der blev dømt som Løgner og Tremarksmand, men Ahlefeldt, der i Virkeligheden ikke magtede sin Stilling, fik i Efteraaret 1794 sin Afsked som Hofmarskalk, Ordenssekretær og Theaterdirektør og blev samtidig udnævnt til Gesandt i Berlin. (Overskou, Den danske Skueplads, III. Fremstillingen af Sagen er dog her ikke ganske korrekt.).

(1794)
Gud han i Løverdags dybt har maattet føle Tabet af Deres mageløse Hengivenhed for ham. Kl. 10¼ kom en ubekiendt Person med en Billet uden Navn til *H. K. H.*, som foregav, han havde opdaget en Plan, at 2 à 3000 Haandværks-Svende samme Nat vilde komme herind, og at de alt vare samlede paa Blegdammene. Dette bragte Prindsen ud af sin Fatning — han satte her alle i Skræk og Bevægelse. Han fik *Kongen* ud af Sengen, og D. E. vil neppe troe det, at han ei fandt et Menneske hos *Kongen*. Kammerherren, som skulde den Nat sove hos Kongen, var i Byen, og Laquaien var gaaet bort. *Prindsen* maatte selv hente Laquai *Siversen*, og siden mødte han Kammerherre *Brackel*[2]) og Kammertiener *Jørgensen*, som maatte klæde Kongen. *H. M.* har været meget utaalmodig, grædt og revet sig i Haaret, ofte spurgt Prindsen: Hvad er der? Prindsen svared: Han skulde være roelig, der var ei noget, man maatte kun kiøre en Tour, han vilde nok redde hans Liv. *Kron-Prindsessen* rystede af Angest. Alle Kareter bleve forspændte, Prindsens Heste bleve sadlede; Ritmester *Gude* med 60 Husarer blev hentet fra Vesterbro, Ordonantser sendte til Byen; Juvel-Kasserne lagte i Vognene, kort alt var færdig til at forlade Slottet, og det paa et eneste Menneskes Udsigende, tvertimod alle indløbne Rapporter baade fra Byen og fra Vejene uden Portene. Desforuden laa der 2 Officierer paa Nørrebro med 30 Husarer, og det, som er det ube-

---

[2]) Kammerherre Abrahams Anthon v. Brackel (1734—1819), senere Geheimekonferentsraad.

(1794)

gribeligste, at de Cavalierer, som vare om *H. K. H.*, at de lader en ubekiendt Person gaa sin Vej, førend de saae, om hans Efterretning var sand, især da han var $^3/_4$ Time her, saa de havde Tid nok til at eftertænke denne Sag. Omsider saae man, det var blind Allarm, og det som værre er, at det har givet Anledning til megen Omtale. — Mange sige, at Kongen er flygtet til Cronborg, andre til Staden. Det var altid en Flugt, og for hvem? For nogle Haandværks-Svende, der ikke have giort en Mine for at fornærme noget Menneske. Tvertimod de holdt den nøjagtigste Orden mellem sig selv indbyrdes. For saadanne Folk er man bange og vil flygte, uden at vide, hvad de vilde, om de endog vare komne herud! Og [hvad] vil en Fremmed sige om saadan utidig Frygt.[1])

Dersom Politie-Mesteren blev afsat, kom alting i Rigtighed, som man mener, og mange undre dem over, at Prindsen ey vil giøre det, da man har saa mange Beviser paa, at Etatsraad *Flindt*[2]) har overtraadt Lovene, foruden denne Sag henhørte under Magistraten. Alting er roeligt; men alle Svende gaae ledige, og alt Arbeide ligger stille.

Uden Dato Da D. E. ikke har taget det unaadigt op, at jeg med Posten gav mig den underdanige Frihed at sende de udkomne Nr. af „Folke-Fienden", saa vover jeg nu at sende de 2de Nr. her vedlagt. I

[1]) Det var den franske Revolution, som paa den Tid gjorde alle Europas Hoffer ængstelige og forskræmte. Om den bekendte Tømrerstrike i Kbhvn. 1794, se C. Nyrop: Kbhvns. Tømmerlav, 1887, S. 162 ff., og Bruun: Kjøbenhavn. III. S. 851 ff.

[2]) Politimesteren, Etatsraad Flindt (1740—1805) indgav i Anledning af Optøjerne sin Ansøgning om Afsked den 12. August, der strax blev bevilget.

(1794)
Henseende til Commissionens Udfald over Greven, hører man ey et Ord; dog siger man i Byen, at Grev *Schimmelmann*[1]) har laant ham Penge til at dække Kasse-Mangelen; men dermed er ey de andre Beskyldninger afgiort; man er begierlig efter Sagens Udfald ved Hof- og Stats-Retten.

Formodentlig har De hørt en Deel om Tømmersvendenes Opstand, og da jeg troer, det ey vil mishage Dem at høre noget om dens Oprindelse og Fremgang, saa vover jeg herved derom at anføre følgende.

2de tyske Svende, som arbejdede hos *Hallander*,[2]) forlangte at reise og forlangte Seddel fra Mesteren. Denne blev just ikke nægtet, men da de var paastaaende og vilde have den strax, kom de i Ordstrid med Mesteren, og denne forklagede dem for Etatsraad *Flindt*, hvorpaa de blev stevnet for Politi-Retten. Der paastod de, at de vilde reise, og at Mesteren ei kunde forholde dem, og da *Flindt* er hidsig og taaler ingen Modsigelse, saa endtes Forhøret med, at de blev dømt til at sidde paa Vand og Brød i 6 Dage. Da de andre Svende hørte dette, lod de ved deres Oldgesell og Laugs-Bud foranstalte en Samling paa deres Kroe. Der kom *Flindt* for at erfare, hvad dette vilde sige, og da han fik at vide, hvem der havde sammenkaldt dem, lod han strax disse arrestere; og da disse paatalte de andres Ret til at forsamle sig m. m., er de bleven dømt til 4 Uger i Forbedrings-

[1]) Finansministeren, Grev Heinrich Ernst Schimmelmann (1747—1831).

[2]) Tømrermester Andreas Hallander, senere Oberst i det borgerlige Artilleri og Stadshauptmand.

Huuset og Dagen derpaa sendt derhen med 6 Politie-Betientere og 15 Vægtere. Dette forbitrede de andre saa meget, at de nedlagde deres Arbeide og forbandt dem til ey at arbeide, førend de 2 sidste kom paa frie Fod (de første bekymrede de dem ei om). Tillige paalagde de 2 Rdlrs Straf for den Svend, der arbeidede, og 1 Rdlr. for den af dem, der fandtes drukken og begik nogen Slags Uordenligheder, samt at de ey maatte gaae mere end 4 samlet paa Gaden. Alle disse Puncter har de til alles Forundring nøye opfyldt og har ved alle Leiligheder svaret med den største Agt for enhver Øvrigheds-Person, som er noget usædvanlig for denne Klasse af Folk.

Da Politiemesteren havde besat Udgangen fra deres Kroe, kom han herud og requirerede Militair-Vagt. *Kirckhoff* maatte ind med Ordre; Soldaterne fik hver 36 skarpe Patroner, 60 Mand af Livvagten blev og commanderet med skarp. Man siger, 2 Mand af dem traadte ud af Geleddet og forsikrede Kammerherre *v. d. Lühe*[1]), at de ei skiød paa Borgerne — man hører ey de er bleven tiltalte derfor.

Da Gaderne saaledes var besat med Vagt til Hest og Fods, saa vil De let troe, at der snart var en utroelig Mængde Folk samlet, og at disse var meget opbragt over Politiet. Da *C. Colbiørnsen* havde talt med Tømmersvendene og forsikret, at deres Sag skulde blive nøie undersøgt, og at

[1]) Kammerherre, Oberstlieutenant ved Livgarden, Andreas Augustin v. d. Lühe (1741—1831). Afsked 1805 som Generalmajor.

(1794)
de kunde vente, hvad Ret var, gik Vagten bort. Dog vilde Pøbelen ei slippe Politie-Mesteren, førend de havde ført ham hiem. Havde *Colbiørnsen* og *Kirckhoff* ey gaaet med ham, var han næppe kommen vel hiem, da de forfulgte ham med en skrækkelig Piben og Skrigen. — Dagen derpaa var *H. K. H.* fra Kl. 8 om Morgenen til Kl. 2½ om Eftermiddagen i Byen for at see denne Sag bilagt. Men da Svendene blev ved deres Paastand, befalede Prindsen (efter at han havde været i Cancelliet), at de om Eftermiddagen skulde sættes i Castellet. De blev bragt derhen med Vagt, alle de der var paa Kroen. De fleeste, som kom forbi paa Gaden, trængte igiennem Vagten, for at følge med. Derpaa blev de tilspurgt, om de vilde arbeyde, til Sagen blev undersøgt. De, som svarede Ja, kom ud; de andre blev, som er ialt 120; men ingen af de andre kom endnu paa Arbeyde — tværtimod, da de hørte, at de 120 var ved Commissionen dømt til Slaveriet i 4 Maaneder, har Murersvendene og holdt op at arbeyde, og de fleste andre Laug har idag giordt det samme. De fleste danske Svende vilde gierne arbeyde, men de tør ey for de Tyske. — Skammeligt er det, at Nationen saaledes skal commanderes og foragtes af Fremmede. Der er næsten ingen Laug her i Byen, hvor disse jo har Overmagten. At tvinge dem var vel ingen Vanskelighed, dersom Borgerne ey var saa opbragt imod Politie-Mesteren, at de tager Partie imod ham. Man siger høit, at han sætter heele Byen i Oprør, at han smigrer de Store og tyranniserer de Smaa (det

kan ey nægtes, at han er jo for haard med Forbedringshuuset) og bagtaler Borgerne for Hoffet, saa der er megen Mistillid imellem Folket og Hoffet i denne Tiid; desforuden siger man, at *H. K. H.* beskytter slette Personer, der har tabt Publicums Agt, hvorpaa der anføres *Ahlefeldt* og *Flindt*. Husarerne er kommen herind. Man længes meget efter Udfaldet i denne Sag; Svendene opfører sig meget vel, men Pøbelen har megen Lyst til Politiemesterens Huus; der er posteret Gardere der for.

Fr.berg 22. Aug. At Grev *Ahlefeldt* er gaaet af er vist; men hvor han skal hen, uvist. Det bliver holdt hemmeligt, naar han reiser, formodentlig for hans Creditorer, hvilke passer paa hver Skridt, han giør, af Frygt for han skal reise og glemme at betale sin Gield. Hans Hyre-Kusk fik 3 Vogne og Caution for det øvrige, men de andre er bestilte til i Morgen, men de frygter for, at Greven reiser i Dag. Grevinden bliver her. Greven spiser hver Dag ved Hoffet. Besynderlig er det, at man ei hører noget om den Commission, der er sat over ham. Denne Sag bliver behandlet med en Varsomhed, som er forunderlig og usædvanlig.

Amalienborg 19. Dec. Et behageligt Rygte, som man i de største Selskaber med Vished debiterer, og hvori jeg tager den meest muelige Del, maae jeg berette Dem. Det er, at Regeringen tilbyder Dem at træde ind i Deres forrige Pladser eller i det mindste giver Dem Satisfaction med den største Eclat af Verden; den offentlige Mening er i den Anledning kun een,

(1794)
og man fornøyer sig over Haabet, at den gode Sag faaer Overmagten. Gid dette nu snart skeete, hvilken Glæde skulde da være større end min.

1795

Kron-Prindsen gaar sielden i Seng førend Kl. 12 eller halv 1; undertiden staar han op Kl. 7 til $7^1/_2$ og undertiden og før. De smaae Baller varer gierne til Kl. $2^1/_2$ ja ofte til Kl. 3. I forrige Uge var der 3 Baller, et hos *Hertuginden*[1]), et om Onsdagen, et om Løverdagen efter en Kane-Fart. Prinds *Friederich af Hessen*[2]) er hos *H. K. H.* hver Dag om Formiddagen; ved Frokosten hos *Kron-Prindsessen*; om Eftermiddagen efter Taffelet til Kl. 5 hos *Kron-Prindsen*; Kl. 7 ved Theevandet hos *Kron-Prindsessen*; efter Taffelet om Aftenen hos *Kron-Prindsen*, indtil Høistsamme gaaer til Sengs — hver Dag. *Kbh. 21. Marts*

I disse Dage er en vis *Steineck* død;[3]) ham havde mange grundet Mistanke om skulde være Redacteur for det fameuse Blad „Folkevennen", og at han stod i Sold hos en Mand, der ikke brød sig om, hvad Bladet kostede, naar det kun existerte og forsattes; at han af hans egen lille Formue skulde kunne bestyre det, var og ganske umue- *Kbh. 28. April*

---

1) Louise Augusta.

2) Prins Frederik af Hessen-Kassel (1771—1845), Søn af Landgrev Carl og den danske Prinsesse Louise, Generallieutenant og Deputeret i Krigskollegiet.

3) J. C. M. Steineck, født i Brunsvig, Informator i Kjøbenhavn og Redaktør af det nævnte Ugeblad, der udkom 1794—95.

ligt, da Bladets Priis er overmaade ringe og den typographiske Skiønhed i de mindste Deele iagttaget. — Nu døer han, og Spørgsmaalet bliver, hvorledes skal man komme til at see hans Stervboes Papirer, hvordan skal man finde den Kilde, som man i saa lang Tid møisommelig søgte? Endelig paatager sig Advocat *Klingberg* (celeber ved „Vækkerens“ Forsvar[1]) den Commission; et Par Forsøg giør han for at faa Fingre i Papirerne, men *Primon*[2]), som var Steinecks Staldbroder og Medarbeider, betager ham al Leilighed; tilsidst fremkommer han med en fingeret Fuldmagt fra Kammerherre *Hennings*[3]) i Pløn, som bemyndiger ham nøye at undersøge, om der ei i Boet skulde findes et af Kammerherre *Hennings* til afdøde leveret Manuscript af største Vigtighed. *Primon* excicperer ikke, hvorimod man tillader *Klingberg* cum conteste at anstille en Revisions-Forretning over alle Papirer og Brevskaber — nu blev Formodningen til apodictisk Vished; man forefinder adskillige Breve fra Mr. *Köppern*[4]), Prinds *Carls* Marskalk; her opmuntres *Steineck* til at vedblive hans Skrivemaade; Prinds *Carls* Biefald med dette eller hint tilkiendegives ham, adskillige Personer denunceres, samt Maaden vises, hvorpaa bedst kunde angribes. Protection i paakommende Tilfælde

[1]) Højesteretsadvokat Christian Klingberg (1765—1821) bekendt for sine Defensioner i Pressefrihedssager. (P. A. Heiberg, M. C. Bruun).

[2]) Jacob Carl Frederik Primon (1763—1812), Translatør og Literat.

[3]) Kammerherre August Adolph Friedrich Hennings (1746—1826), Amtmand i Pløen, Politiker og Forfatter.

[4]) Kammerherre Carl Frederik Køppern (1742—1815), Hofmarskalk hos Landgrev Carl af Hessen.

(1795)

loves naadigst etc. Ligeledes finder man Copien af et Brev, som *Steineck* havde skrevet til Grev *Schimmelmann*, hvori et Blad var indesluttet, og som Forfatteren bad Greven overlevere til *Kron-Prindsen* med Anbefaling at læse de øvrige Nummere, *Schimmelmanns* Svar findes ogsaa, hvis Hoved-Indhold var at tilkiendegive ham *Kron-Prindsens* store Mishag i Anledning af „Folkevennen“, da Stil og Tone, kort alt, røbede en ensidig Tænkere langt fra en frimodig sandhedskiærlig Mand, og bad ham for Eftertiden ikke uleilige *Kron-Prindsen* med et Skrift, som neppe var den mindste Opmærksomhed værdig etc., og til sidst skriver *Schimmelmann*, at hvad hans egen individuelle Mening angik, da var han af samme Tanker som *Kron-Prindsen* og ansaae det for nedrig at bruge Personaliteter i et trykt Blad. — Uendelig vinder *Kron-Prindsen* og *Schimmelmann* ved dette fundne Brev in Publico, og høit dadles Prinds *Carl* som en lumsk Cabale-Mager etc. Demokraterne og Clubisterne studere nu paa, hvorledes de bedst kan offentlig bekiendtgiøre dette Factum. Om ikke paa anden Maade, er man i Stand at trykke den hele Historie og navngive Personerne, da Tingen er saa vis og Formalia saa nøye observert, at et Tings Vidne af *Klingberg* og hans Collega i Revisionen kunde afgives, ifald det behøvedes.[1])

Det er Dem bekiendt, hvilken Skæbne Kiøbenhavn har havt, jeg vilde ikke være den første, der bragte denne Tidende, derfor skrev jeg ikke for- *Kbh. 13. Juni*

[1]) Se Rønning, Rationalismens Tidsalder, III, S. 304 ff.

rige Postdag. Den danske Hovedstad, som vi ikke uden Føie giorde os til af, ligner sig ikke selv mere, og dens rygende Ruiner minder os om de arme Beboeres Elendighed — vel er det, at Regieringen er saa særdeles omhyggelig for Fattige og Huusvilde[2]). Der er opslaaet Telte paa Volden, og Kasernerne siger man skal giøres ryddelige for endeel Familier saavelsom Kastellet. Levnedsmidler bliver ligeledes uddeelt blandt Ulykkelige. Efter ongefærdig Beregning, skal der være brændt over 1400 Gaarde og Huuse, og henimod 20000 Mennesker blevne huusvilde[1]), Brandkassen, som kun eier 19 Tønder Guld, har Skade for over 2 Millioner; men for ikke at dræbe al Credit, som i dette Øieblik meer end nogensinde er høist nødvendig, maae den giøre et Laan, som Kongen garanterer, eller og — hvilket kanske er nærmere — faa kongl. Tilladelse til at udstede Courant-Billetter, som maae gielde ligesom Banco-Sedler, og inden en vis Tid realiseres Ihændehaveren. Ligeledes var det ikke ubilligt, dersom de Huuseiere, hvis Gaarde blev reddet, kom til at betale Præmie, endskiønt deres Assurance [ikke] var udløbet, for desto snarere at faae Brand-Cassen refunderet. Ved den tilkommende Opbygning skal det iagttages, at endeel af de smaae brændte Gader gaaer bort, og bredere kommer i deres Sted. At Ilden er paa-

---

[2]) Kjøbenhavns store Ildebrand den 5te, 6te og 7de Juni 1795 se: C. Bruun: Kjøbenhavn, III, S. 696 ff.

[1]) I Følge officiel Indberetning brændte der i 55 Gader ialt 941 Huse og Gaarde. De Brandlidtes Antal opgives til 5,770 Personer. (C. Bruun: Kjøbenhavn, III, S. 711 f.).

(1795)

sat, derom er alle enig, og mig forekommer det og heel usandsynlig, at Nicolai-Kirke-Taarn kunde ryge, førend Magasinet paa Holmen var ret kommen i Brand[1]). Om Engelskmanden eller Russen er Ildens Ophav, kan vel endnu ikke afgiøres; den engelske Hoved-Carakteer er ellers mere aaben og pleyer at afskye Lumskhed.

Den græsselige Ild har vel hørt op, men derfor er man ey sikker, da der er store Beviiser for, at Ilden var lagt baade paa Holmen og Nicolai Kirke; for nogle Dage siden var der Ild løs paa to forskiellige Steder i Borgergaden, og Torsdag Aften blev et Menneske grebet med en tændt Lunte i Nye-Havn ved Kiøbmand Larssens Pak-Huus, og igaar Formiddag fik Stads-Hauptmanden en Rapport, som han ved en Borgerskabs-Officier sendte *H. K. H.*, at der var giort et Forsøg paa at afbrænde Vandrenderne, som forsyner Byen med Vand; der kan vel ingen Tvivl være om, at det jo har Sammenhæng med den tændte Lunte i Nye-Havn, og og at det hele Anlæg har været stület paa Flaaden og Nye-Holm, hvilket er saa meget mere sandsynlig, da Vinden ved sidste Forsøg just bar over paa Flaaden.

Hvad der ellers er brændt, har De formodentlig erfaret af Berlingske Aviser. Etats-Raad *Guldbrands* Gaard[2]) brændte, og dog blev Frue Kirke og Bispegaarden staaende, men Etats-Raad *Falbes* Gaard[3]) og den Gaard paa Hiørnet af Studie-Stræ-

[1]) Branden begyndte i „Dellehaugen“ paa Gammelholm.

[2]) Klareboderne 6.

[3]) Nørregade 34.

det brændte — alle de andre paa Nørregade bleve frelste.

H. K. H. er meget bedrøvet over den store Ulykke. Han var i Byen begge Nætterne, fra Løverdags (?) Aften Kl. 8 til Søndag Formiddag Kl. 11.

August Ved min Ankomst til Kiøbenhavn fandt jeg den i en ganske anden Skikkelse, end da jeg forlod den. — Slots-Pladsen er nu en lille Bye, med 2 Hoved-Gader, og 6 Tver-Gader — man kalder den Christians- og Frederichs-By — alle Husene ere hinanden lige og af en Etage. I Ridehuset og paa dets Gallerie boe 300 Mennesker med deres hele Oekonomie. I Gangene af det afbrændte Slot, i Kielderen, paa Trapperne boe mange elendige Folk, ja Koner ere komne i Barselseng der. I Vogn-Remisserne indrettes Stalde til 2 Eskadroner Husarer, som skal patrouillere om Natten imellem de afbrændte Huse i Byen for at forebygge Uorden. Husar-Hestene skal have Poser paa Fødderne, at man ei kan mærke deres Komme.

1796

Studenten *Bruun*[1]) er paa Hveen, hvor ingen kan røre ham. Der bliver han, til han seer Sagens

[1]) Den 19aarige Student Malthe Conrad Bruun (1775—1826) udgav 1794—95 en Del revolutionære og oppositionelle Ugeblade, hvorfor der blev anlagt mange Sager imod ham, dette var ogsaa Tilfældet, da han udgav det nævnte Skrift og „Aristokraternes Catechismus“ som Biskop Balle angav for Kancelliet. Bruun gjorde sig da usynlig og skjulte sig paa Hveen. I Følge kgl. Resolution af $^5/_6$ 1797 hævedes Aktionen imod ham, og han vendte tilbage til Danmark. Nogle Maaneder efter forbrød han sig igen mod Trykkefrihedsloven og forlod atter Landet, denne Gang for altid, da han i Følge Dom af $^5/_8$ 1800 blev landsforvist. Han bosatte sig i Frankrig, hvor han gjorde sit Navn berømt som Geograf.

(1796)

Udfald; gaar det ham ei efter Ønske, reiser [han] til Frankerige; han har ladet Biskoppen stævne som en Calumniant. Cancelliet har ellers brugt Biskoppens Brev proforma til Sagsanlæg imod *Bruun*. Den egentlige Aarsag til Sagens Anlæg var det sidste Nr. af „Jerusalems efterladte Papirer", hvori han havde igiennemgaaet *Brabrandts* og *Holms* Sag og Cancelliets Opførsel imod Dem[1]).

Kbh. 15. Mai

Tobaksrøgningen og Fægtningen vedvarer [hos Kronprindsen]. Desforuden er der kommen en Hest af Træe, hvorpaa der læres at voltigere. Gid ei Arme og Been gaaer i Løbet. Forleden stødtes Beenet under Lænden meget stærkt, saa det maatte bades i mange Dage, men desuagtet er der begyndt igien.

Kbh. 20. Aug.

Det er ude med Nordens treenige Venskab, alting bebuder Kamp. Rusland vil have Sverrig paa Slæbetouget og seer med skæve Øine paa det Rosenbaand, som hidtil bandt Norden sammen. Danmark søger Forbindelse med Frankrig, Preussen og Hessen, hielper med at deele Tyskland og ophæve Rigsstændernes Privilegia à la Nürnberg, og gaaer af med Lübeck og det Lauenborgske; saaledes skal Planen være, og saa skimter man Aarsagen til Kongen af Preussens iilfærdige Sammenkomst med Kron-Prindsen[2]).

Kbh. 11. Oct.

Dronningen er ikke meer[3]) — i Gaar Middag

---

[1]) Se Indledningen.

[2]) Kronprinsens lille Rejse til Tyskland i Sommeren 1796 fandt næppe Sted af politiske Grunde, og hans Besøg i det franske Hovedkvarter i Frankfurt mente man, at Bernstorf var uvidende om. (E. Holm: Danmarks udenrigske Hist. 1791—1807, I, S. 175).

[3]) Enkedronning Juliane Marie (1729—1796 $^{10}/_{10}$).

(1796)

døde hun af en Slimfeber efter at have udstaaet de haardeste Lidelser; hendes Dødskamp var lang og ledsaget af en stærk Fantasie. Hun bliver begravet fra Fredensborg af; der har været Question om, hvem der egentlig skulde begrave hende. Kongen vilde ikke betage Prinds *Friderich* den sønlige Pligt, og *han* syntes, at dette tilkom Kongen qua Paterfamilias og altsaa og at udreede alle medgaaende Omkostninger; gid denne Tvivl snart maae blive hævet, paa det den Afdøde ikke skal risquere at blive ubegravet. Balsamering har hun frabedt sig, hvilket *Kølpin*[1]) ærgrer sig ikke lidt over. Man siger, at hun har været meget godgiørende mod trængende; disse ere vel uvis paa at beholde deres hidtil havte; og hendes Damer og øvrige Hofsinder beklager sig.

Kbh. 22. Oct. Prinds *Friderich* har hidtil holdt sig inde for Dødsfaldets Skyld, man mener, at han gaaer fra Arv og Gield efter Hendes Majestæt. Gielden skal være meer betydelig, end man i Førstningen formodede — over 200,000 Rdlr.; hendes Effecter og Juveler kan neppe strække til at betale disse, naar samme blev giort i Penge. Der bliver uden Tvivl ligesom efter *Sophie Magdalene*[2]) udstedt Proclama, hvor enhver *sub poena præclusi* kan melde sig; det manglende maae Kongen som caput familiæ forstrække af sin Kasse.

Da De ønsker at see Anecdoterne forøget om en vis — [3]), saa kan jeg ikke andet end fortælle,

[1]) Hof-Kirurg Alexander Kölpin (1731—1801).
[2]) Christian VI.s Dronning død 1770.
[3]) ɔ: Kronprins Frederik.

(1796)
hvad flere Beobachtere har observeret, dette nemlig, at han viser sig meget kold imod B[ernstorf]; om Jalousie heri er Skyld, da man giør saa meget Høitid af sidstnævnte ved at slaae Medailler ham til Ære og kobberstikke ham (sit venia verbo), veed jeg ikke, dog er dette vel den eneste Aarsag.

1797

Om *Arveprindsen* fortælles følgende Anecdote, hvoraf kan drages adskillige Følger i Henseende til Forstand. *Kbh. 5. Jan.*

En Middag ved Bordet, hvor Børnene og tillige nogle faa Fremmede vare nærværende, hænder det sig, at et lille Stykke af en Lysekrone falder ned. *Prindsen* springer op, tager sin Søn ved Armen, yttrer Angst og Forskrækkelse og vil staa fra Bordet. Marskalk *Bülow*[1]) siger sin Mening høit om den Sag og beder ham tie, maaske i ikke nok forsigtige og ærbødige Udtryk. *Hs. H.* tier, men efter Bordet feier han Irettesætteren *Bülow* og *Blücher*[2]), som holdt med ham, dygtig af, og siger: at han nok kunde mærke, de ønskede at være af med ham, hvilket de jo kunde giøre, naar de vilde, ved et Pulver etc., og var bister. — For et Carakter-Træks Skyld bør man vel ikke dømme, efter Juristernes Sprog, i sidste Instanz, men saa

---

[1]) Oberst Kammerherre Engelke Heinrich v. Bülow (1761—1845), Marskalk ved Prins Christian Frederiks Hof.

[2]) Grev Conrad Daniel Blücher (-Altona) (1764—1845), Hofmarskalk hos Enkedronning Juliane Marie til hendes Død. Senere Overpræsident i Altona.

meget er paa den anden Side vist, at et Carakter-Træk, i hvor ubetydelig det end maatte være, ikke bør forbigaaes, naar Carakterens Særkiende med alle dens Nuancer skal bestemmes.

Fr.berg 13. Juni Grev *Bernstorff*[1]) er uden Haab om Bedring. I Nat har han været meget slet, imorges har han taget Afsked med sine Børn, været ved fuldkommen Samling og vel tilfreds. Henimod 9 slet var *H. K. H.* der, og de, som har set Prindsen komme ud fra Greven, forsikkrede, at *H. K. H.* havde grædt. Det var bestilt, at Kongen vilde spiist idag til Middag paa Sorgenfrie, men den blev afbestilt, da *Prindsen* kom fra Byen. Efter en $^1/_2$ Times Forløb reed Prindsen igien til Grev *Bernstorff*; han er ey kommen her tilbage endnu, da jeg har den Ære at skrive dette. Dog troer man ey, at *H. K. H.* har funden Greven levende, da han kom anden Gang derind. — Dette Dødsfald vil giøre meget Indtryk paa Publicum, da Greven var overordenlig agtet af enhver, og Danmark har den største Aarsag at agte ham høyt — gid man ey for meget skal faa Aarsag at savne ham.

Igaar havde den unge Grev *Bernstorff*[2]) første Gang Forestilling for det udenlandske Departement i Stats-Raadet. Det vil nu snart vise sig, om han bliver ansat som Chef for de udenlandske Sager, hvilket de fleeste troer. *H. K. H.* har hver

---

[1]) Statsminister Grev Andreas Peter Bernstorff døde den 21. Juni 1797, 61 Aar gammel.

[2]) Grev Christian Günther Bernstorff (1769—1855) blev i Anledning af Faderens Sygdom kaldt tilbage fra sin Post som Gesandt i Stockholm og udnævnt til Udenrigsminister.

(1797)

Dag været een Gang hos Grev *Bernstorff* og de fleeste Dage 2de Gange; en eller to Gange om Ugen har begge *Prindsesserne* været med *H. K. H.* derind. *H. K. H.* havde forskreven Liv-Medicus *Hentzler*[1]) fra Kiel til Greven; foruden ham blev *Callisen*, *Saxdorff* og *Falchendahl* brugte.

Med Grev Bernstorff er det snart forbi, kandskee er han i dette Øyeblik ey meer, mat og svag, kied af alt, hæftig phantaserende ligger han saa hen uden Bevidsthed og overgiver sin bedrøvede Familie til fortvivlende Sorg. — *Kbh. 17. Juni*

Den store Bernstorff maatte da døe. Hvem skal vi faae i hans Sted, er nu det vigtige og almindelige Spørgsmaal; nogle mene, at et Collegium skal oprettes, hvori de udenlandske Sager drøftes og decideres, dog at en bliver Repræsentant og bemyndiget at holde Conference med Gesandterne. Sønnen roses meget, det var derfor at ønske, at han maatte blive det. De Affaires, som der kunde forefalde, er han vist bekiendt med, saa meget mere som han jo selv har lagt Haand paa Værket og er gaaet den diplomatiske Carriere. Enken er taget paa Landet, sit Tab føler hun dybt, besynderlig var det, at hendes eneste Barn ligeledes for nogle Aar siden døde d. 21. Juni. Paa Løverdag skal han begraves, Følget bliver udentvivl stort, i Adres-Avisen er der foreslaaet, at begge Kiøn skulde bære Flor om høire Arm, og at et Monument blev oprettet paa Gientofte Kirkegaard, eller *Kbh. 1. Juli*

---

[1]) Bernstorffs Ven, Professor ved Kiels Universitet, Philip Gabriel Hensler (1733—1805). Han udgav en Beretning om Bernstorffs Sygdom.

et Kapel, hvor han kunde bisættes; der proponeres, at de samme, som toge Deel i Medaillen, ligeledes kunde bidrage hertil.

Mod den berømte *Birçkner* er Prof. *Schlegel* opstaaet og har i „Astræa“ giendrevet endeel af hans Sætninger; en nuomstunder sielden Moderation og Grundighed finder man her, og klogeligen har han, for at skaffe sin Mening desto mere Bifald, stukken sig bag den fameuse *Kant* og de yngre franske democratiske Skribenter og Talere; og ligeledes beviist, at den nye republikanske Regering ikke mindre end tolererer en uindskrænket Trykkefrihed, eller (som han kalder den) Trykkefrækhed. Assessor *Collett* har recenseret *Bircknes* Bog i de „Lærde Tidender“, men samme indeholder kun flau Roes, og undertiden har han endog gaaet videre end *Birckner* med at statuere Paradoxa, f. Ex. at Opstand baade directe og indirecte er tilladelig[1]).

Fr.berg 15. Juli I Torsdags blev Greven bisat i den Tydske Kirke paa Christianshavn. *Kron-Prindsen* og *Prindsen af Hessen* samt en stor Mængde af alle Stænder indfandt sig ubuden for at følge. Grossererne kiørte derhen in corpore med deres Formænd; Borgerskabs-Officererne havde udbedet sig den Ære at bære Greven bort, de var saa mange, at de kunde giøre det uden at hvile, uagtet der bar 42

[1]) I sin Kamp for Trykkefriheden udgav den frisindede Præst Michael Gottlieb Birckner (1756—1798) en Del fortræffelige Skrifter, der blev imødegaaet af Professor Johan Frederik Vilhelm Schlegel (1765—1836) og støttet af Hof- og Stadsretsassessor Peter Collet (1767—1823) i de ovennævnte Tidsskrifter. Collet blev i den Anledning afskediget uden Lov og Dom og Pension. (Jul. Clausen, M. G. Birckner i Nord. Tidsskr. 1897, S. 229 ff.)

(1797)

til 48 ad Gangen; der var mange Søe- og Artillerie-Officerer samt Civile, der strax tilbød sig at ville bære, men paa Stadshauptmandens og Politie-Mesterens Forestilling overlod de det til Borgerskabet; dog var der nogle Officerer og Civile, som bar med. Det heele var et meget rørende Syn; alting gik meget ordenlig og rolig.

Fr.berg 18. Juli Et meget stort Tab var Bernstorff, længe har man ikke begravet en saadan Mand; og alle har virkelig skiønnet paa ham; for den, som han var Ven af, er det saa meget meere tungt at have mistet ham. *Ove Malling*[1]) har skrevet en Cantate, som med Musik er opført i Gientofte-Kirke samme Dag han blev begravet; Tonen i samme er simpel og jevn og gandske afpasset til de fleestes Tarv af Menigheden. *Malte Bruun*, som nu er i Landflygtighed, har skrevet en Ode i samme Anledning, som ganske svarer til, hvad man kunde vente af ham som Digter og det Emne, han besang. F. Ex. i Oden sammenligner han den Afdøde med et Egetræ, under hvis Skygge Svea, Dan og Nor, omslynget af det nyfødte Rosenbaand, tryg kunde sidde midt i Freden, medens det øvrige Europa leed af Krigens allehaande Rædsler. Der blev først bestilt en sort Fløyels Kiste med Guld-Broderie, men samme kunde efter Forordningen[2]) ikke bruges; derimod skal han føres til Mecklenborg i

[1]) Ove Malling (1748—1829), den bekendte Forfatter til „Store og gode Handlinger af Danske, Norske og Holstenere.“ I mange Aar Embedsmand i Generaltoldkammerkollegiet. Død som Medlem af Universitetsdirektionen, Chef for det store kgl. Bibliothek og Geheimestatsminister.

[2]) Frd. af $^{20}/_{1}$ 1783 om Luxus.

(1797)

samme. Paa den staaer blandt andet i Inscriptionen: *Regni Daniæ Administer*; dette *ad* siger meget, men det er vel sandt, saa lad det staae.

Kbh. 19. Aug. *N. D. Riegels* har skrevet Breve til *Heiberg* og *Gudenrath*, som beviiser, at han omhyggelig bevarer den Tone, der bestandig har hersket i hans Skrifter; den afdøde værdige *Bernstorff* kalder han *Spes Holsatiæ prima, secundæ Daniæ,* giver Kammeret Gloser angaaende en Søe i Falster, og giør Nar af den Frihedsstøtte, man har sat udenfor Vester-Port m. m. Den arme Cōtus feier han jammerlig af i sine historiske Skrifter, og *Sophie Magdalene* glemmes ikke tilligemed hendes tyske Slæng og Hof-Mylr, som han kalder det. Som Oldgransker og Historicus betyder *Riegels* intet, og man har nu imod ham, at Sandhed ikke er ham hellig, hvorved han ganske taber at lønnes med sine Læseres Interesse[1]).

Fr.berg 2. Sept. I gaar Morges Kl. 7 fik *Kron-Prindsessen* ondt, og Kl. lidt over 9 havde hun allerede en Prinds. Begge er vel og har sovet godt i Nat. Fra den gode *Suhm* paa Øverrød skal jeg hilse meget[2]).

Fr.berg 9. Sept. Den Glæde, *Kron-Prindsessens* Nedkomst foraarsagede i Fredags, varede kun kort, da den lille strax om Løverdagen fik en hæftig Feber-Parox-

[1]) I den bekendte „Notarialfejde" som P. A. Hejberg paa den Tid førte mod Chr. Colbjørnsen og som i høj Grad vakte Publikums Interesse, deltog Juristen Jacob Just Gudenrath (1755—1802), og den som Historiker ilde ansete Niels Ditlev Riegels (1755—1802), der i disse Aar udgav sine stærkt polemiske „Smaa historiske Skrifter", hvis 3die Del næsten helt handler om Christian VI.

[2]) Historikeren Peter Frederik Suhm (1728—98) boede om Sommeren paa sin Lystgaard i Øverrød.

(1797)
ysme og siden hver Dag igien indtil om Tirsdagen, da han døde om Aftenen Kl. $6^1/_2$. Doctores ere uvisse om Aarsagen til Sygdommen; mueligen er samme foranlediget ved Fødselen, da Barnet ikke laae naturlig, og *Saxdorf* derfor maatte accouchere; men dette Tilfælde uagtet sees dog mange Børn at leve og blive frisk. *Callisen, Saxdorf* samt en nylig hidkommen Medicus fra Pyrmont ved Navn *Marcard*[3]) har udtømmet deres Konst for at redde Barnet, men forgiæves; spanske Fluer, Lavement, Suurdey og Bad er anvendt, men Forbedringen var kun øyeblikkelig, og de krampagtige Convulsioner kom ubehindret tilbage. Ammen var 40 Aar gammel; om saadan fyrretyveaarig Mælk er convenable for et spæd og fremmed Barn, vil jeg lade være ubedømt, endskiønt det dog er en Regel in arte medica, at Ammen ikke bør være ældre end Moderen; foruden at hun som meldt var gammel, saae hun vederstyggelig ud, gusten, bleeg af Ansigtsfarve, blaa Læber, stygge Tænder etc. Slangerne i Haaret feylede for at ligne skinbarlig Medusa; hun er Pastor *Mantheys* Broders Kone. Den ovennævnte Medicus *Marcard* er bekiendt af en Beskrivelse over Pyrmont i 2 Dele; man mener, at han skulde [være] ansat som Liv- eller Hof-Medicus her. Paa Mandag skal Bisættelsen gaae for sig til Roskilde, alt er i Bevægelse for at blive færdig. Ved denne Catastrophe bliver mange Forhaabninger tilintetgiort, og Udsigterne ere kun maadelige i

---

[3]) Henri Mathias Marcard, Hoflæge hos Hertugen af Oldenburg. Forf. til „Déscription de Pyrmont" 1-2. 1785.

(1797)

Fremtiden. Kandske kunde et Par Bade-Reiser være salutaire, hvorved et strængt Forbud maatte gives ikke indbyrdes at ofre til den paphiske Gudinde; rimeligviis vilde dette bringe nye Kræfter.

MARE-RIDEN

Sandheden ligger som en nøgen kvindelig Figur med Solens Billede paa Brystet udstrakt paa et over en Kanon henkastet Draperi. I den opløftede højre Haand holder hun et Spejl, og i den venstre en Bog med Paaskrift „Bedskmelse (ↄ: Beskiermelse) af B[irckner]. C[ollett]. Foran hende staar en Tøffel. En Mare med Narrekrone, Scepter og Hermelinskaabe, som sidder paa hende, skyder med venstre Forpote Sandhedens Speil bort og holder med venstre Bagpote den anden Tøffel. Bagved disse staar en Gejstlig med lange Æseløren, holdende en Bog med Paaskrift „Orthodoxie“ og hvisker Maren i Øret „Excecution“. I Baggrunden t. h. sidder Retfærdigheden sørgende ved et Alter med Indskrift: „C[olbiørnsen] mihi obiit 30. Sept.“,[1]) og en Yngling anraaber en staaende Minerva om Hjælp. Hun holder Oplysningens Fakkel og har den norske Løve til Skjoldmærke. T. h. sidder en gammel Kælling med et Papir i venstre Haand, paa hvilket staar „Trykkefriheden“, og i højre holder hun et Ris med Paaskrift „Resolution“ over et foran hende staaende nøgent Barn. En Kres af Geværer og Bajonetter omgiver det Hele. (Krohn, Danske Raderinger I. 1881).

[1]) Colb. dræbte mig.

Et Kobber er udkommet, man siger i Anledning af Assessor *Collets* Afsættelse[1]), betitlet: Mare-Riden; hvor Oplysningen og Sandheden rides af en Biørn eller Diævel behængt med Ordens-Kiæder og Purpur; Retfærdigheden græder ved en *28. Oct.*

HVORLÆNGE VAR ADAM I PARADIS?

T. h. styrter en Mand ud af Døren, udraabende: Til Hveen! Bag ham svæver Digterkunstens Genius med Lyren, tillige bærende et Gevær, en Maske og et Klædningsstykke, idet den lader Papirer og Penne falde. En anden Mand opsamler de nedfaldende Papirer, paa hvilke læses: „Tria juncta in uno". T. v. sidder en corpulent Herre, som en forstaaende Mand lader lugte til en Medicinflaske. Paa en Hylde ligger Bøger med Titel „Aristocrat-Catechismus", „Trykke-Frihed" etc. (Krohn, Danske Raderinger I. 1881).

Urne, hvorpaa et C. er anbragt etc. Rammen, som omgiver Stykket, er af Bajonetter og Geværer; Sandhedens Genius ligger paa en Kanon, og bag ved Biørnen, med Jern-Sceptret i Haanden, staar en hornet Pfaff med en Bog under Armen,

1) Se Noten Side 32.

hvorpaa staar „Orthodoxie" og hvisker den ridende noget i Øret, som man ikke kan see uden Forstørrelses Glas. — At *Collet* har fortient sin Skiæbne, kan vel ingen fornuftig Mand nægte.

I Dag er atter et Kobber udkommen med Titel: Hvor længe var Adam i Paradis? Dette skal have Hentydning til den dumme feige Dreng *Malte Brun* som atter er rømt bort for en impertinent Pieces Skyld, han har skreven. Skurken og Barnet er tilhobeføiet i hans Person; efter at han i Følge Ansøgning er benaadet med at holde sig i sit Fædreneland og Actionen mod ham bortfaldet, saa skriver han, at naar Regieringen ikke vil høre Sandheden, *maae* og *bør* der bruges Dolke og Kugler m. m.

1798

Kbh. 16. Febr. *H. K. H. Kron-Prindsen* har været forkiølet siden Bal-parée, nu er han bedre, saa han gaaer ud, men dog ey ganske vel; man formoder med Grund, at dette bliver det sidste Bal-parée, da Folk har været meget uforskammet saavel mod *H. K. H.* som andre, for uden at der hver Gang bliver stiaalen.

Kbh. 19. Marts Marskalk *Hauch* har i Søndags overleveret *H. K. H.* hans Ansøgning om at afgaae til 1ste Mai imod at beholde, hvad han har; han har takket *H. K. H.* for den Naade, at han har boet tvende Aar frit paa Palaiset; men det har ey formindsket hans Gield, *Hauch* beraaber sig paa, at

(1798)

han ey kan bestride alle de Forretninger, der paaligger ham ved de forskiellige Poster, han har; da han modtog Theatret, var der ey en Skilling i Kassen. Nu er der 9000 Rdlr. i den ellers saa fattige Kasse. Om han afgaaer fra alle Poster eller kun fra en eller to deraf, det veed man ey endnu.

Hof-Marskalk *Hauch* vedblev sin Tieneste[1]), som man kunde formode, da han hvert Aar sparer nogle og 20,000 Rdlr. ved den nye Indretning her ved Hoffet; i Aar har han sparet 24,000 Rdlr., som er afleveret i Zahl-Kassen; at det nok kan lade sig giøre, er meget begribelig, da Hoffet er nu saa meget mindre end som før, da Christiansborg stod, og Taffelet er meget indskrænket baade ved Oeconomie og af Mangel paa Plads, og saaledes gaar det og med Brænde og Voxlys. Paa Christiansborg brændtes der i stærk Frost daglig 16 til 18 Favne Brænde; nu brændes der 4 til 5 Favne daglig, og der holdes og mindre Folk; i Kiøkkenet er der ey halvt saa mange Folk, som der har været før. Kiøkkenmesteren køber, hvad der bruges og staar sig vel derved; Jfr. *Astrup*[2]) har Specerie-Leveransen, hvorved der ogsaa fortienes noget, da hun er en Svigerinde af Kiøkkenmesteren. *Kbh. 4. Juli*

Suhms Gravfølge var talrigt, nogle faae Optøier var der, f. Ex. en Mand var udklædt med rød *Kbh. 2. Oct.*

[1]) Fysikeren, Hofmarskalk Adam Vilhelm Hauch (1755—1838) blev 1798 Overhofmarskalk og fik omtrent samtidig den søgte Afsked som Chef for Theatret bevilliget, hvilken Post han dog atter maatte overtage 1801—1811. Han fik senere mangfoldige høje Stillinger og Hverv, der gav ham en stor Indflydelse i alle Retninger.

[2]) Skuespillerinden Jomfru Mette Marie Astrup (1760—1834). Hun var en Datter af det kgl. Theaters Portner og i høj Gunst hos Hauch.

Trøye, sort Vest, grønne Buxer, Flor om Armen, samt 1 ℔ Tobak og en Ølkande under Armene. Denne fulgte med, men Politiet standsede ham dog snart igien. Prindsen af *Anhalt-Køthen*[1]) vilde ride igiennem Skaren, men Hesten fik Ørefigen, og Prindsen maatte blive ude; siden blev han mulkteret af Politiet, fordi han havde redet utilbørlig stærkt paa Gaden; og heele Gechichten er nu fortalt i „Politievennen".

Hvornaar mon Priserne paa Jordegods vil ophøre at stige ualmindelig? Korn-Varernes Stigen og Falden, en forøget Cultur, og en videre dreven Benyttelse af alle Produkter og Ting, henhørende til Landoeconomien, hvortil kommer Folkemængdens rapide Tilvext og Byernes temmelige Luxus. Her i Byen er i Anledning af Terminen en følelig Penge-Mangel, og jeg troer, Banquen ikke vil for det første laane paa Kongl. Obligationer for at holde Coursen i Ligevægt som hidtil.

1799

Kbh. 2. Marts *H. K. H. Kronprindsen* holder sig ret frisk i denne Vinter og har giort meget godt for de Militaire og Fattige, som jeg er forsikret om vil hiertelig glæde Dem; enhver Soldat, der var paa Vagt, fik — saa længe den stærke Frost varede — 1 Pot godt Øl varmet og 1 Rugtvebak om Aftenen og

[1]) Prins Ludvig af Anhalt-Cöthen (1778—1802) var i dansk, senere i preussisk, Militærtjeneste. — Den udklædte Mand viste sig at være en sindssyg Person.

(1799)
ligesaa om Morgenen. Ligesaa fik Matroserne paa Vagten varmt Øl og Tvebakker, en Udgift, der udgiorde henimod 50 Rdlr. om Dagen; desforuden har *H. K. H.* forlangt en Liste over de Soldater-Børn her i Byen, som ingen Klæder fik — af dem var 802 Stk. Drenge og Piger. Dertil har *H. K. H.* givet 1600 Rdlr. Foruden dette har *Kron-Prindsen* befalet den nye Commission for Fattigvæsenet at begynde med at understøtte de Fattige og uddeele Tæpper til de Fattige, som laae paa Lofterne.

Kbh. 19. Oct.

Det har været og er endnu et meget ubehageligt Vejr, bestandig Regn, og dog blev Høst-Maneuvren holdt lige fuldt. *H. K. H.* laae 2de Nætter paa Fredrichsborg Slot. Tirsdag Aften den 8de gik det lystig til; jeg vilde ønske, De havde seet og hørt det; der blev drukken 5 Boller Punsch, hvori var 4 Flasker Extract, 4 Flasker Arrak og 2 Flasker Rom for 17 à 18 Personer, nemlig: *Kron-Prindsen,* Prinds *Emil,* General-Major *Castenschiold,* General-Major, Grev *Løvendahl,* Oberst *Mecklenburg,* Major *Blücher,* General-Adjutanterne *Kirckhoff* og *Lindholm,* Ritmester *v. d. Maase* Capt. *Rømeling* af Ingenieurerne, Lieutenanterne *Bülow, Oppen* og *Rømer* m. fl.; der blev siungen og drukken Skaaler, alle fik lige meget i Glasset, og enhver maatte tømme sit Glas. Tilsidst kom de Punschen i Franskbrødet, paa Tallerkenerne og under Bordet. Hensigten var nok at have *Mecklenburg*[1]) til Bedste, men han holdt sig brav. Derimod

[1]) Oberst Ezechias Gustav Mechlenburg (1742—1804) Kommandør for Artillerikorpset. 1802 Kommandant i Frederiksstad og Generalmajor.

blev Prinds *Emil*[1]) saa tildækket, at han 2de Gange ved Taffelet maatte skille sig ved det overflødige, saa *Blücher*[2]) maatte følge ham ind i hans Gemakker, alt dette gik for sig ved aabne Døre, hvor Sølvkammer-Folkene med fleere var Tilskuere. Efter at de havde sat 3 Timer ved Taffelet, gik de i et andet Gemak, hvor Oberst *Mecklenburg* trak Sablen for at tugte Kammer-Junker *v. d. Maase*[3]), der havde talt noget om det sorte Artillerie. At det gik saa vidt, var Major *Blüchers* Skyld, der befalte en Bolle efter den anden og førte en Commando ved Taffelet, som det kunde været *Kron-Prindsen* selv, som sad ligeoverfor ham, og holdt sig godt heele Tiden*).

Kbh. 14. Dec. Lykkeligvis blev Forstaaelsen med Rusland god. Dersom den historiske Aarsag til Forbuddets Ophævelse ey er Dem bekiendt, skal jeg fortælle

*) *Bülows Anmærkning i Afskriften:* Ved at afskrive dette erindrer jeg, at K. Fredrik den Eneste i Cabinets-Skrivelse til en brav Mand, som søgte Kongen om at blive Overmundskænk, udtrykte sig saaledes: . . . Die alte Barbarey des Gesöffs ist Gottlob längst von meinem Hofe verbannt u. verdrängt, und ich will nicht, dass Unsinn u. Unvernunft durch eine solche Stelle wieder eingeführt werden soll.

(Anekdoten u. Characterzüge aus d. Leben Friedr. II. 11. Saml. 117).

[1]) Prins Frederik Carl *Emil* af Augustenborg (1767—1844) Broder til Hertug Frederik Christian, dansk General.

[2]) Major i Hestgarden Friedrich v. Blücher (1761—1806), 1805 Oberstlieutenant og Kommandør for Hestgarden.

[3]) Ritmester Fredrik Anton Adam v. d. Maase (1773—1821), senere Staldmester, Overadjutant, Kammerherre.

(1799)

det: I lang Tid savner *Paul*[1]) sin Livret Østers. Han spørger, hvorfor man ikke faar dem mere. Svaret bliver: fordi de danske og norske Skibe ikke mere tør besøge vore Havne. Strax var Forbuddet hævet. Nogle mener og Trykkefriheds-Forordningen skal have bidraget hertil[2]).

Sidste Tirsdag har *Heiberg* faaet hans Dom ved Hof- og Stads-Retten, som er Landsforviisning og betale 50 Rdlr. til Fattig-Væsenets Hoved-Kasse og lige saa meget til Justits-Kassen, og 40 Rdlr. i Salarium til General-Fiskalen, og erstatte alle af Actionen lovligen flydende Omkostninger. Man siger, Cancelliet er ey fornøyet med denne Dom, men vil lade Dommen indstævne for Høyeste-Ret. *Heiberg* skal være vel fornøyet med Dommen. Man siger, at han for længe siden har lejet Værelser i Hamborg. Der gives mange, som gierne saae, at *Heiberg* blev her. Især skal han være umistelig for de Handlende. *Kbh. 28. Dcb.*

1800

H. K. H. Kron-Prindsessen har faaet Blodstyrtning, saa man frygter meget for Abortering, som let kan have farlige Følger, da *H. K. H.* alt er i den 4de Maaned. Der bruges nok; men det er et Tilfælde, hvor næsten intet er at giøre, og det allerbeklageligste er, at hun er saa overmaade svag. *Kbh. 8. Sept.*

---

[1]) Den russiske Kejser Paul I (1754—1801).

[2]) Trykkefriheden blev betydelig indskrænket ved Forordningen af 27/9 1799. Dens første Offer blev som bekendt Peter Andreas Heiberg.

Man siger i Byen, at Prindsessen har en Nerve-Feber tillige; igaar og idag er *H. K. H.* noget bedre, men man frygter stedse, da man ey er vant til at see noget Haab om en Tron-Arving derfra.

At *Kron-Prindsen* under disse bedrøvelige Omstændigheder ey kan være ret frisk, vil De nok troe, da Humeuret lider saa stærk herved, og ingen ret Natte-Roe kan haves, da Prindsens Seng bliver hver Aften sadt ind i Prindsessens Sove-Gemak. Dog er det kuns nogen Hoste, som Prindsen har.

Kbh. 11. Febr. Nessegab [c: *Baggesen*] blev da reddet ved sin ydmygende Erklæring til Cancelliet[1]). Mad. *Schimmelmann* protegerer ham, men tør ey være det bekiendt nu, efter de to Bukke han har giort, deels med Visen, deels ved at lade opføre et af Heibergs Stykker, i samme Øyeblik man var i Færd med at deportere ham. Dette skeete for 3 Dage siden om Aftenen Kl. 11. En stor Mængde Lapser og litterair Pøbel var tilstede for at escortere denne Sandheds Martyr. *Rahbek* og hans Kone samt Borgeren *Wedel Jarlsberg* sad hos ham i Vognen og fulgte ham til Roeskilde, hvorfra Rejsen fortsattes til Hamborg. Man raabte Hurra paa Gaden etc. samt vilde trække hans Vogn igiennem Byen, hvilket han dog frabad sig. Politiemesteren var uvidende herom. Det er optaget Kongens Foged unaadigt, at han ey om Morgenen lod ham reyse,

---

1) Kancelliet forlangte en Erklæring af Baggesen i Anledning af et Epigram, han havde ladet trykke i Rahbeks „Charis for 1800"; han afgav Erklæringen samtidig med at han indsendte Sange til den kongelige Fødselsdag. (Arentzen, Baggesen og Oehlenschläger, I. 163). Baggesen var 1799—1800 Medlem af Theaterdirektionen.

(1800)

og at Politiet ey var underrettet herom. Da Synderen var ude af Porten, samlede Pøbelen sig hen til *Colbiørnsen, Skibsted*[1]) og Kongens Foged, raabte haanende Ting etc. til dem, hvilket opvakte i Huusene almindelig Skræk; dog blev Vinduerne sparet, og ingen videre Spektakel skeete.

Efter at H. K. H. *Kron-Prindsessen* har været af og til meget slet, har hun i Onsdag Eftermiddag aborteret, hvorved man har tabt det svage Haab om en Tron-Arving. Siden den Tid har *H. K. H.* befunden sig bedre, saa man haaber, at det har ingen Fare denne Gang.

Kbh. 13. April

Man er i denne Tid her i største Uvished om hvorledes det inden Aarets Ende vil see ud i den politiske Verden. — Ellers er det mærkeligt, hvorledes her i Byen den Friheds- og Ligheds-Tone taber sig, som før beskieftigede saa mange Læber. Erfarenhed har lært, hvad Maal de Franske har havt for Øje herved; og naar man blot erindrer, hvilken Røven og Plyndren alle Nationer har været udsat for, som har havt med dem at giøre, saa indigneres man over, hvorledes Revolutions-Sagen overhovedet kan have havt saa mange Tilbedere. Endnu er det lige nær med Trykkefriheds-Forslaget. General-Procurørens Betænkning er nu naaet til Commissionens Giennemsyn, og derefter skal Raadet ratihabere Comiteens endelige Bestemmelse.

I Løverdags[2]) kom en engelsk Flaade bestaaende af 8 Linie-Skibe og 6 Fregatter til Helsingør;

1) Generalfiskal Poul Frederik Skibsted (1753—1812).

2) Datoen angives forskelligt. (Se iøvrigt om Anledningen til denne Expedition: E. Holm. Danm.-Norges udenrigske Hist., I 322 ff.)

de har lagt dem udenfor Lappen, den Højst-Commanderende har skreven til Chefen paa Vagtskibet, at de var fordreven af Vind og Strøm, og af den Aarsag var de nødt til at løbe her ind, men ingen vil troe dette Foregivende. Det Siællandske Regiment og 100 Artillerister er i Søndags marscheret til Helsingør. Paa Nye Holm arbeydes hver Dag paa Skibenes Tiltakling; det værste er at faae Proviant og Matroser. De Folk, der var commanderet fra Norge i Foraaret, havde faaet Tilladelse at reise hiem, og de har formodentlig taget Hyre paa Kiøbmandsskibene; alle de Engelske Skibe, som kommer fra Østersøen, bliver anholdt i Sundet, og de danske og norske Matroser bliver dem fratagen. D. 10. d. M. gik en Schonert til Petersborg, og førend han kommer tilbage, faaer den engelske Minister ingen Audience. Idag er en engelsk Kutter gaaet til Ankers paa Kiøbenhavns Rhed, kommen nordfra; om den er kommen fra England med Svar paa de Depescher, som Cabinets-Coureer *Glass* bragte, er nok ikke muligt — saa hastig. Imidlertid giøres her alt til Forsvar, ifald det skulde komme til Fiendtlighed, som Gud forbyde.

Fr.berg 30. Aug. Denne Gang blev vi Gud være lovet frie for Krig; efter sigende er Trætten bleven bilagt i Torsdags Aftes hos Grev *Bernstorff,* men paa hvilke Vilkaar er endnu ey bleven bekiendt[1]). Den engelske Minister reiser idag tilbage, og man haaber, at Flaaden gaaer med ham. Det har foraarsaget

---

[1]) Konventionen af 29/8 1800, i Følge hvilken Danmark maatte opgive at lade sine Handelsskibe konvoyere.

(1800)

Danmark en Bekostning, som vel er betydelig, men som ey kan være tabt, da Pengene bliver her i Landet, men især for den Oplysning, den har givet vedkommende, som maaske stoler for meget paa vore Kræfter, fordi man troede, at Flaaden var i en respektabel Stand, fordi Skibene ere gode. Men *H. K. H.* har med Fortrydelse erfaret, at der over mange Ting hersker den største Forvirring, og man siger, at der skal være saa stor Mangel paa Sejl, at de 7 Linieskibe, som nu skulle tiltakles, ei kunde faae de fornødne Sejl, ey at tale om de øvrige Skibe i Flaaden. Til de andre Mangler kommer endnu denne Mangel paa Proviant. I disse Dage er kiøbt her i Havnen en hel Ladning røget Flesk, som blev bragt paa Proviantgaarden, for 65 Rdl. Sk. ℔. De Skibe, som er i Søen, har kun faaet det halve Qvantum Smør, for den anden faaer de Penge, naar de kommer tilbage, det er tildeels en Følge af den stærke Udførsel. Alle ere enige i, at Cronborg var i den usselste Forfatning, og at der var kun 26 à 28 Mand paa Fæstningen, da Englænderne kom. Kugler og Kanoner var overvoxet med Jord og Græs, i den Grad at [de] maatte opsøges; andre siger, der var plantet Kartofler og saaet Havre over Kanonerne — dette er nok et Tillæg. Lavetterne skal være ganske forraadnet, for 2 Aar siden blev der givet Ordre, at der efterhaanden skulde anskaffes nye Lavetter og Commandanten har aarlig faaet Penge dertil. Rygtet siger, at Grev *Schack* har faaet Commandoen paa Cronborg; hvor vidt det er sandt, at

Oberst *Stricker* er sat her i Citadellet, skal jeg ey sige.[1])

Kron-Prindsen har ey været i Helsingør ved denne Leilighed, men Lieutenant *Bülow*[2]) har været sendt derhen, og efter ham var Oberst *Mecklenborg*.

Politiemesteren[3]) havde tilbuden sig at skaffe 2000 Lediggængere; han lod anholde en Mængde velklædte Folk baade paa Spiise-Quarteer og paa offentlige Steder, hvorved der er begaaet en Deel Vilkaarligheder, der har foraarsaget stor Misfornøyelse imellem Borgerne, hvilket er slemt, da disse ey har været uvillige til at understøtte, naar det blev forlangt; skeer der en Gang et Opløb, vil det see galt ud for Politiet, da de har ved denne Leilighed giort dem almindelig forhadt.

1801

Kbh. 20. Jan. En uventet og ængstende Nyhed. Keiser Paul har rappelleret pludselig sin Minister herfra og befalet *Rosenkranz*[4]) at reyse, hvilket er skeet. Misforstaaelsen mellem begge Hoffer er da vis. — De har læst *„Mémoires secrètes de la Russie;*[5]) altsaa

---

[1]) Rygtet var usandt. Grev Otto Didrik Schack var Kommandør for Kronborgske 1. Bataillon, se Clausen og Rist, Memoirer og Breve II S. 20. Om Oberst Stricker se stds. S. 79.

[2]) Kronprinsens Adjutant, Premierlieutenant Frants Christopher Bülow (1769—1844), den senere Chef for Generalstaben og Generaladjutantstaben.

[3]) Søkrigsprocurør Hans Haagen (1753—1815) blev Politimester i Kbhvn. $^{24}/_{1}$ 1800.

[4]) Kammerherre Niels Rosenkrantz (1757—1824) var Juni 1800 bleven midlertidig Gesandt i Petersborg. Han blev Geheimestatsminister 1810.

[5]) Mém. secrètes de la Russie pendant les règnes de Cathérine II & de Paul I, par D. F. P. Masson.

(1801)

kiender [De] Hr. *Paul* og hans lunefulde Idrætter, saa intet kan man undres over. Imidlertid angives Aarsagen at være denne, at Keiseren vilde have bestemt Erklæring, om Danmark vilde holde Sundet lukket for Engelskmanden. Da Svaret i *Pauls* Tanker ey var tilfredsstillende, giorde han det Skridt. — Vores Status imellem Rusland og England er saaledes yderst kritisk, og vore Statsmænd have Leylighed til at øve deres Skarpsindighed og Snildhed paa at udfinde, hvilket Partie der i disse Conjuncturer er rettest for os at tage. Gid de maatte giætte rigtigt.

Siden i Søndags (da den russiske Minister fik Ordrer fra Keyseren at forlade Dannemark) gaaer her mange Rygter om Krig. Her giøres mange Forsvars-Anstalter, der er udkommen en Forordning om Landeværn i Danmark, hvorved man venter i Nødens Tid at faae en Armee af 27000, da Officerer, som staaer paa Vart-Penge, skal ansættes ved Landværnet. Orlogsskibet „Christian VII", som var bestemt til at ophugges, bliver giort i Stand til at bruges som Blokskib ved Helsingøer. Gud give os Fred, det vilde være galt for os at slaaes med Engeland, og endnu værre at slaaes med Russeren tillige. Med den sidste bliver Trætten formodentlig bilagt, da man ey kan indsee, hvorover Keiseren er bleven fortrydelig. *Kbh. 24. Juli*

Endnu svæve vi imellem Frygt og Haab. Politiquen synes at blive en Uting, noget, som ingen kan finde Rede i — enhver Puissance handler enten efter Herskerens Luner eller i Følge Egen-

nytte og *Jus fortioris*-Principet[1]). Den Embargo, der er lagt paa de nordiske Magters Skibe er jo, om ey en formelig Krigs-Erklæring, saa dog i det mindste det første og nærmeste Skridt hertil. — Gid vi maatte dog beholde den kiære Fred; alt det gode, der for os er bygget, og som jeg haaber vil bære Frugter for Efterslægten, er jo i Øyeblikket oprykket med Rod, vores Handel ruineret, vores fornemste Daad, Landbruget, ligeledes standset i dets hidtil heldige Fremskridt, naar Krigen bryder ud; af Ejendommen paa Søen eller Cargaisoner[2]) beberegnes en Værdi med 20 Millioner, disse er og tildeels i Ufred borte, vore Indiske Besiddelser ...... Jeg gider ikke tænkt eller talt mere om dette sørgelige — men befaler Sagen i Forsynets Haand, hvor vore Anliggender hidtil godt var bevaret. —

Kbh. 28. Febr. De 3 engelske Poster, som kom igaar, skal have bragt den Efterretning, at *Pitt*, *Grenville* og *Dundas* er afgaaet; men dog skal *Pitt* vedblive Finantz-Bestyrelsen indtil videre. Man troer, at det vil være et godt Forbud paa fredelige Udsigter, som da ogsaa vil række til os. Imidlertid fortsættes Udrustningerne her med Iver. For at faae Skibene ud har de bestandig iiset; det vedholdende Tøe-Veyer giør nu dette Arbeyde undværlig, i næste Uge vil nok en Deel ligge ud igiennem Bommen ...

Kron-Prindsen arbeyder Dag og Nat for at faae

1) Den Stærkeres Ret.
2) Skibsladninger.

(1801)

alt i Forsvarsstand, og det og Guds Bistand vil bidrage meget til at vi beholder Fred.

Paa en saa krigssvanger Tiid som denne maae jeg meddele Dem, hvad jeg veed af politisk nyt; heel uvist er det endnu, om vi beholde Fred, og endskiønt vi ey har faaet en formelig Krigs-Erklæring fra England, saa er vi jo de facto i Krig med dem. Embargo lægge de paa vore Skibe, tage vore Skibe op overalt og vore Allierede i danske og norske Havne, maale Dybet op i vore Farvande — men hvordan det gaaer, saa vil de ey længe kunne holde en slig Krig ud, og vi have Rygstød i vore Bundsforvandte. *Kbh. 3. Marts*

Med temmelig Vished paastaaes nu, at Freden skulde være nær, efter at her kom en Coureer i Gaar. Men tør man virkelig haabe sligt, nu da alle Fiendtligheder udøves mod os af England, og intet mangler uden Manifestet til Krig? *Kbh. 7. Marts*

Kron-Prindsen kom hiem i Gaar fra Helsingborg, hvor han havde en Entrevue med Kongen af Sverrig; i hans Følge var *Kirchhoff*, *Lindholm* og Kammerherre *Steen Bille*[1]). Skibene lægge daglig ud, og alle Fæstnings-Værker istandsættes. Man bygger Rister til at giøre Kuglerne gloende, og alle Kanonerne opstilles at være parat, naar det skulde være. Telegraphen[2]) er bleven saaledes indrettet, at vi i faae Timer have Efterretning fra Hamborg og andre bortliggende Steder. —

[1]) Kommandørkaptajn, Kammerherre Steen Andersen Bille (1751—1833) var netop vendt hjem fra sit bekendte Togt i Middelhavet. 1829 Admiral, 1831 Geheimestatsminister.

[2]) Optiske Telegrapher. Saadanne oprettedes kort efter mellem Nyborg og Korsør.

500 Mand arbeyder hver Dag paa Cronborg, de forhøyer Brystværnet paa det underste Batterie og anlægge nye, og fører nye Metal-Canoner derpaa, som kan skyde over til Helsingborg. Skulde Englænderne forsøge at gaa igiennem Sundet med Magt, vil det koste dem en Deel beskadigede Skibe. Den heele Forbedring ved Cronborg skal koste 20000 Rdlr. — Iforgaars kom en Coureer fra Engelland; om den har bragt Krig eller Fred, veed man ey endnu. Imidlertid er 2 Linie-Skibe og 2de Fregatter lagt ud og i Dag faaet Soldater om Bord. Og i Dag skal nok et Linieskib lægge ud af Bommen.

Kbh. 21. Marts Krigen med Engelland synes at være uundgaaelig. Igaar kom en engelsk Fregat paa 36 Kanoner til Helsingør med Depescher, som strax blev sendt hertil over Land. Man siger, at denne Note skal være meget bidende, hvori Dannemark beskyldes for at have befordret de Franskes Erobring i Egypten, fordi der fandtes 4 [danske] Transport-Skibe imellem den franske Flaade. Noten skal imod Skik være skreven paa Engelsk. *Drummond*[1]) skal have faaet Noten tilbage uden Svar, tilligemed hans Pas, som han ey havde forlangt.

Kron-Prindsen har nok at giøre. Han arbeyder uden Ophør og er utrættelig i sine Bestræbelser for at faae alt i den bedste Forsvarsstand.

Vi hører ey noget til den russiske og svenske Flaade, men har Grund til at vente dem snart, da Foraaret er saa mildt. Imidlertid maae Dannemark

---

[1]) Will. Drummond (1770—1828), engelsk Gesandt i Kbhvn.

(1801)

tage imod det første Stød, da man veed, at Lord *Nelson* er gaaet ud med en Flaade af 20 Linieskibe og efter Skipper-Efterretninger seet ved Schagen. Man tiltroer ham den Hensigt at løbe igiennem Beltet, som nok vil have sine Vanskeligheder for de store Linie-Skibe. Her er Mangel paa Matroser. Khr. *Steen-Bille,* som skulde forsvare de norske Kyster, ligger her endnu, tildeels af Mangel paa Folk. Vel kommer her mange hver Dag, men der bruges saa mange ved Defensions-Værkerne.

I dette Øyeblik meldes fra Nørre-Port, at den engelske Minister og en engelsk Officer tilligemed Adjudanten paa Cronborg er udpasseret til Helsingør Kl. $4^1/_4$ slet i Eftermiddag.

Nu hører jeg, at Efterretningerne vare heel maadelige. England vilde i denne Depesche have, at vi skal afstaae fra Alliancen, paastod, at vi havde først begyndt, og dersom ikke deres Fordring blev opfyldt, skulde *Drummond* strax forlade Byen. Man skal have svaret, at paa slig en Note kunde man ey indlade sig, hvorpaa jeg hører, *Drummond* har forlangt Pas og reiser. I Kattegat skal *Parker* ligge med 18 à 20 Skibe. Nu vil vi see, hvad her bliver af; vores Militaire og Linieskibe ere alle i Virksomhed. *Uden Dato*

Ved hvert Øyeblik forøges Visheden om de engelske Skibes hastige Ankomst; en 3 Miil er der fra Gilleleje paa hiin Side Helsingør, og bliver Vinden god, er de muligen her i Morgen. Hvor mange der er ialt, kan ikke saa nøye sees, og det er altid bedre at troe sin Fiende stærkere end sva-

gere. Vore Bundsforvante, Rusland og Sverrig, have endnu ingen Skibe sendt, de ventes vel, men det er Tiden om at giøre. Defensionen er i Stand. Vi skal ikke giøre det første Skud, men blot forsvare os og vor Flaade. Den sidste Indbydelse for Frivillige til at tiene paa Skibene har havt den ønskte Virkning. En stor Deel har meldt sig, og jeg troer *nok*. En Kiøbmand ved Navn *Wm. Moir*, har man mistænkt for at ville have stukken Ild paa vore Skibe, i det mindste har man funden i hans Skib lutter brændbare Materier. Paa Rosenborg er giort Anstalter for Herskaberne, ifald Byen bombarderes, thi man troer, det var mueligt, Palaierne kunde naaes. *Hertugen* har Meslinger og vil derfor lade sig bære i en Portechaise derhen; *Arveprindsen* vil flytte til Prindsens Palais i *Würtembergs* Værelser. — Endeel have sendt deres Sølvtøy i Banquen. Det Militaire er detacheret til Kysterne, men Landgang giør de efter al Formodning ikke, da der kun er 3000 Mand paa Skibene ialt, og disse vil ingen Ting udrette. Et høyst ubehageligt Øyeblik er dette, da man saaledes ey veed, hvad deres Hensigt er; det kan gierne hænde sig, at de blot gaar os forbi til den russiske Havn for at prøve paa at bloquere den. Andre mene ganske vist, at de kun vil true, og derpaa indgaae Freds-Vilkaar. Et Rygte, som vel behøver Borgen, siger, at England har tilbuden 10 Millioner ₰ Sterling, om vi ville afstaae vores Alliance; dette var uforskammet i høyeste Grad, men de er jo vant til at drive alt igiennem med Penge.

(1801)

Den Engelske Flaade er nu paa 44 Seylere. Der er strandet et Skib ved Marstrand deraf, som havde 160 Centner Krudt og 300 Bomber og Kugler inde. De krydser og gaaer til Ankers hver Dag; enten maae de ey have bestemt Ordre eller de vente paa flere Skibe. Adskillige danske og norske Skippere er seylet dem forbi uden at blive foruroliget af dem i deres Fart. *Kbh. 28. Marts*

Kron-Prindsen ønsker, at de vil blive i Morgen over; siden vil det være ham kiært, om de kom her paa Rheden. D. 23de er den svenske Skiær-Flaade afgaaet hertil, og idag skal den store Flaade fra Carlskrona være færdig til at seyle. Briggen „Søe-ormen" er idag gaaet til Seyls til Beltet.

Kron-Prindsens Symbolum er at seyre eller døe.

Her organiseres et frivillig Jæger-Corps; Kammerjunker *Holstein* ved *Kron-Prindsessen* er Chef derfor[1]). De har samtlig forbunden dem til at tiene, saa længe Krigen varer, paa deres egen Bekostning; naar de har lært at excercere, da marscherer de til Siællandske Jæger-Corps, forskaffer dem selv Medicamenter, og den, som bliver lemlæstet, bliver underholdt af de andre, indtil han anderledens bliver forsørget. Efter *Kron-Prindsens* Opfordring møder 1000 Studenter i Eftermiddag paa Landcadet-Academiet under Ober-Hof-M. *Hauchs* Anførsel for at øve dem i Vaaben. Desforuden

---

[1]) Frederik Conrad v. Holstein (1771—1853), afsk. Sekondlieutenant i Livgarden, opvartende Kammerjunker hos Kronprinsessen, oprettede $^{15}/_{4}$ 1801 Kongens Livjægerkorps. Senere Overceremonimester og Generallieutenant samt Theaterchef 1811—1840.

oprettes her et Brandrednings-Corps, saa heele Byen er i Bevægelse for at modtage Engelskmanden med Eftertryk. I Dag bliver Orlogs-Flaaden flyttet fra Nye-Holm til Gammel-Holm, da de 10 tiltaklede Linieskibe først skal ligge ud, naar den Russiske Flaade kommer; faaer vi først den og den Svenske, saa vil det ey vare længe, inden vores Flaade forener sig med dem, og da vil de forenet løbe ud for at søge Engelskmanden.

Efter de Bevægelser, denne Flaade har giort i gaar, troer man, at den har i Sinde at giøre Landgang; sker dette, er der sørget for, at den ey skal giøre det omsonst.

Kbh. 31. Marts Den Engelske Flaade er igaar passeret Cronborg og lagt den til Ankers paa den Svenske Side fra Høyden af Qvintus (lige Nord) ned til Hveen, og Arriere-Garden tværsover fra Hveen til Wedbeck, ialt 52 Seylere, smaae og store. Paa Cronborg har enhver arbeydet med den største Munterhed under Attaquen, og alle fra den øverste til den simpleste giort deres Skyldighed. Fra Flaaden er skudt omtrent 200 Bomber uden at giøre nogen Skade paa Fæstningen, naar man undtager 2de Døde og 3 Blesserede, nogle Postamenter og et lille Stykke af Kuppeltaarnet. 10 Bomber er falden i Byen uden at giøre Skade. En tændte Ild i den Tydske Kirke, men den blev strax slukket. En faldt hos Assessor *Schow*. En Slagter-Karl sprængte en Port og tog en Bombe op i en Spand Vand[1]). For denne Gierning fik han 50 Rdl. af *Kron-Prind-*

[1]) Se Clausen og Rist, Memoirer og Breve II. S. 75 ff.

(1801)
sen. Hvor megen Skade Flaaden har faaet, kan ey bestemmes, da den gik saa nær som muelig under Svensk Wall, og de store Skibe havde hver et mindre paa Siden, som gik tæt under Helsingborg. Det første Skib, der gik igiennem, var en Fregat, og denne gav det glatte Lag lige ind i Helsingborg. Der fortælles, at de Svenske har funden Baade og Tougværk i Sundet, saa man formoder, at det ey er gaaet af uden Tab for Engellænderne. En Fregat blev tilbage, længe efter at Flaaden var kommen op til Hveen, saa man ventede, at den var sat ude af Stand til at seyle. En Brig hialp den til rette, saa den kom til Flaaden igien. Paa den svenske Side blev der ei løsnet en Canon[1]), ey en Gang paa Hveen. I Gaar Middags krydsede nogle smaa Skibe under Defensions-Værkerne. Ved det første Skud fra Blokskibene gik de over Stag og seylede til Flaaden. Strax derefter kom en Baad med en Capitain og 3 Matroser med 2 Vandfade ind til Batteriene under Paaskud at hente Vand. Men *Olfert Fischer*[2]) forstod den Sag uret og sendte et Fartøy ud, der hentede dem ind til Toldboden. Derfra blev de med Vagt ført ind til Gammel Holm. Capitainen var klædt som en Koffardie-Capitain og gav sig ud for en Preusser. I Nat har de holdt dem roelig, undtagen et Par Baade har forsøgt Landgang ved

---

1) Paa Mødet i Helsingborg d. 5. Marts skal Kronprinsen have afvist et Tilbud fra den svenske Konge om at opkaste Batterier ved Helsingborg som unyttigt. (Medd. fra Krigsarkiverne. 1. S. 126.).

2) Kommandør Johan Olfert Fischer (1747—1829) havde Kommandoen over „den flydende Defension“ 1801. Viceadmiral 1825.

Skovshoved, hvor de blev modtaget af Jægere og lette Infanterister. De gik strax bort, Baadene var bevæbnede [med] smaa Svingbasser. Idag er Flaaden lagt nærmere sammen; man siger, der er Mangel paa Vand. Officererne skal ey være for denne Krig med Danmark. Capitain *Tuxen*[2]) i i Helsingør har talt med adskillige af dem, mens de laa udenfor Sundet.

Agter de at foretage dem noget imod Kiøbenhavn, ville de finde en stærk Modstand. *Kron-Prindsen* har udsat Præmier: den Pram, der kan tage en Brander, *dér* avancerer Officeren et eller to Nummere; Archeliemesteren faaer 100 Rdl. og hver af Folkene 50 Rdl., og man siger 20 Rdl. for en Mast, 50 Rdl. for et Grundskud, og 100 Rdl., naar Skibet springer. *Kron-Prindsen* har holdt en Tale ved Parolen igaar, som baade var rørende og maae indgive det største Mod. Derefter blev slagen General-Marsch, hvorpaa enhver greb til Gevær, saa Kiøbenhavn saae ud igaar som Paris i Revolutionsdagene.

Idag er Vinden god for Russerne og Svensken, man hører ey noget fra dem endnu; det er værst for Norge. Det faaer ingen Tilførsel herfra. Tilførselen hertil fra Østersøen er fuldkommen fri. Idag er kommen adskillige Skibe med Proviant, som igaar var gaaet til Ankers ved Dragør.

Capitain *Tuxen* fortalte igaar ved Taffelet, at Slotsforvalteren paa Marienlyst lod bære hans Penge-

---

[2]) Admiralitetskommissær ved Øresunds Toldkammer Louis de Tuxen (1748—1828).

(1801)
skriin paa Fæstningen og satte sig derpaa. Under Canonaden faldt en Bombe ved Siden af ham, hvorover han blev saa forskrækket, at han ey alleene faldt af Skrinet, men trillede ned og ned af Trappen, uden at tage nogen Skade, enten af Bomben eller Faldet.

Uden for hver Dør og paa Lofterne her i Byen staaer Vand, og Sprøjterne er ført op paa de offentlige Pladser i Nærheden af hvor Ilden formodes, og Brand-Rednings- og Nedbrydnings-Corpserne paa Alarm-Pladserne Dag og Nat.

Krigen er da fra i Forgaars declareret, og dens *Samme Dato* Virkning vil De erfare af indlagte Stykke Adresse-Blad. Vi have nu i Nat ventet paa Bombardementet af de engelske, da de ligge udenfor vores Rhed, men dog saa langt, at vi ey kan naae dem. Vinden er dem med, og de have intet Anfald vovet endnu. Alting er færdig her, Sprøjter etc. ligeledes, dersom nogle Baade skulde stikke den yderste Ende af Byen i Brand. Mit Sølv og Ting af Vigtighed har jeg faaet in salvo. Alle Herskaberne er flyttet bort, min Kone vilde reist paa Landet, men betænkte sig igien. De seer, i hvilken Tummel og Uroe vi tilbringe Tiden her.

I dette Øyeblik siges ganske vist, at Russerne er i Kiøge, er dette sandt, blive vi ganske Mester. Kong *Toll*[1]), som aldrig var Danmarks Ven, viser det og med. Ingen Ting giør Sverrig, ingen Skibe sendes. Vi staar i Spidsen for hele Alliancen og ingen Hiælp.

---

[1]) Skaanes mægtige General-Guvernør Johan Christopher Toll (1743—1817).

Admiral *Cronstedt*[1]) er her, men Forbitrelsen mod ham er stor, og han risquerer os, og [er] ey heller gaaet igiennem Renden til Østersøen, saa der maae være skiulte Aarsager. Embargo er af os lagt paa alt engelsk. Stemningen er god, og Kiendere troer, at vi ey have Aarsag at frygte.

Kbh. 4. April Deres Brev modtog jeg i Gaar. I denne Tummel maae jeg melde Dem det vigtigste af hvad der er passeret, men sammenhængende bliver det ey; hverken veed jeg alt saa nøye, ey heller er her Ro til det. Alt er i Bevægelse og Allarm.

I Torsdags Kl. $10^1/_2$ begyndte Bataillen og varede til mod 3 Middag, og gyselig var den. Mod og Tapperhed viste de danske Mænd, men Overmagt maa man vige for. En 3 à 4 af vore Blokskibe er ruineret, 15 à 16 Mand død og saaret, og en 14 Officerer deels død og saaret. Døde: Cap. *Thura, Schrødersee,* Lt. *Hauch;* Blesserede: *Ferdinand Brauens,* Lieut. *Müller,* Lieut. *Wedell, Hoppe,* Capt. *Koefod* [og] nogle Maanedslieutenanter hvis Navne ey vides[2]). *Olf. Fischer* havde Ober-Commando over Defensionen, besteg 3 Skibe, det ene efter det andet, og fik en Contusion i Tindingen, som foraarsagede, at han har maattet frasige sig Com-

---

[1]) Viceadmiral, Generaladjutant Carl Olof Cronstedt (1756—1820) var gentagne Gange i Kbhvn. for at forhandle om en Samvirken af den dansk-norske og svenske Flaade og var her ogsaa, da Slaget stod d. 2. April. Det var denne Admiral Cronstedt, der overgav Fæstningen Sveaborg til Russerne 1808.

[2]) Af de ovennævnte faldt Kaptajn Albert de Thurah, f. 1761, og afsk. Kaptajn Johan Christian Schrødersee, f. 1754, paa „Indfødsretten", Premierlieutn. Jens Erik Hauch, f. 1765, paa „Kronborg", Maanedslieutenant Hans Holm Wædele paa „Sjælland", og Maanedslieutenant Christian Møller døde Dagen efter af sine Saar. Blandt de Saarede fandtes ganske rigtig: Premierlieutn. Johan Christoph Hoppe (1772—1835), Kaptajn Hans Henrik Koefoed (1760—1809) og Kaptajn Ferdinand Albrecht Braun (1757—1813), der mistede sin Haand.

(1801)
mando, som Khr. *Steen-Bille* mener at modtage igien. De Engelske begyndte at sende Parlamentair og bede om Vaabenstilstand, det er gode Tegn. — *Nelson* var i Land hos *Kron-Prindsen* i Gaar for at negotiere og sagde, at blandt de 125 Batailler han har bivaanet, var ingen mere haard end denne, beundrede de Danskes udmærkede Mod. — Conditionerne til Fred var, vi skulde fratræde Alliance, desarmere vore Skibe og alliere os med England. Vores Ministre er sindet ey at slutte nogen vanærende Fred; godt Haab har man dog endnu, og veed, at [den] engelske Flaade [har] lidt betydelig; en Mængde døde af Officerer og Gemene. Sverrig bedrog os og skal være bestukket med 2 Mill. ₰ Sterling.

Som jeg vil slutte dette, hører jeg, at man frygter for ny Bataille, Bombardement etc. Man maae berede sig paa alt.

I Torsdags havde vi en skrækkelig Dag. Det *Uden Dato* var gyseligt at see, hvor Kuglerne fløy omkring. De fleeste Skibe af Defensions-Linien er giort ubrugbare og forladt af de Danske. Saa frygtelig som det saae ud for os, er den heele Dag falden ud til Fordeel for de Danske, da man veed, de Engelske har lidt meget og var de første, der sendte Stilstand-Flag under Canonaden. Tabet af Mennesker er betydeligt paa vores Side: 240 Officerer er døde, og man siger, de Dødes og Blesseredes Tal beløber sig til 3000, andre siger 1721[1]). En

---

[1]) Besætningen paa den danske Forsvarslinie udgjorde 5234 Mand. Tabet var 370 Døde, 605 Saarede, 205 Savnede, 1779 Fanger.

(1801)

nærmere Underretning desangaaende vil De behage at læse i den Berlingske Aviis for idag. Lord *Nelsons* Forfatning skal være meget fortvivlet, da man hver Dag kan vente de svenske og russiske Skibe. Vore Blokskibe blev ved at fyre, saa længe de havde Folk til Canonerne; „Prøvestenen" og „Wagrien" laae i en uophørlig Ild, da de havde at giøre med 4 à 5 store Skibe, som laae for Anker omkring dem. Af de 500 Mand, som var ombord paa „Prøvestenen", kom kun 50 derfra, men alle dens Officerer slap uden Blessurer[1]). Canonerne blev fornaglet, førend Skibet blev forladt. Igaar har de Engelske slæbt den ud til deres Skibe, men den vil være dem til ingen Nytte, da den ene Side er falden ned. „Dannebroge" fløy i Luften uden at skade efter Attaquen. Inat har de Engelske brændt en Styk-Pram, som de havde taget.

Kron-Prindsen vilde været paa „Quintus", da Canonaden begyndte. Men da han kom paa Holmen, faldt en Bombe ned strax for ved ham; til Lykke kreperede den i et Huus uden at giøre Skade. Man forsøgte at overtale ham til at gaae i Kastellet, hvilket han ogsaa giorde, efter at Capitain *Bülow* havde tilbuden sig at blive for at udføre Prindsens Ordre. I Kastellet blev om Aftenen hos Commandanten holdt Stats-Raad over 2 Timer, efter at *Lindholm* [var] kommen tilbage fra *Nelson* med nye Forslag, hvori han skal have begiært 24 Timers, andre siger 36 Timers Vaabenstilstand. Man veed

---

[1]) „Prøvesteen"s Besætning var 529 Mand, af disse kom 132 uskadte i Land. (Garde, Den dansk-norske Sømagts Hist. S. 393).

(1801)

ey, hvad der forefaldt i Stats-Raadet; men man veed, at dersom *Nelson* ey antog Forslaget, vilde de Danske begyndt igien i Gaar Morges Kl. 6. I den Stæd kom *Nelson* frem med nye Forslag, hvorover der blev holdt nok et Stats-Raad igaar Morges Kl. 6, hvori blev besluttet, at naar *Nelson* vilde slaae noget af, vilde vores Regiering ogsaa slaae noget af — hvis ikke, vilde Stilstanden ophøre. Man var saa beredt paa et Bombardement fra engelsk Side, at næsten enhver flyttede, og Prindsens Tøy var indpakket og Vognene holdt i Gaarden for at flytte til Friderichsberg. *Nelson* sendte nye Forslag. Over samme blev holdt et nyt Stats-Raad paa Rosenborg. Siden har *Nelson* begiært selv at underhandle med Kron-Prindsen. Han blev buden til at spiise her paa Palaiset. — *Kron-Prindsen* spiiste hos *Kongen* paa Rosenborg. Efter Taffelet havde han [ɔ: Nelson] en lang Samtale med *Kron-Prindsen.* Fra Toldboden saae man ham gaae ombord hos Admiral *Parker*, og siden har man ingen Efterretning fra ham. Der er Vaabenstilstand for det første; men bestemmer han sig ikke med det første, bliver han angreben maaskee imorgen. *Gersdorff*[1]) er gaaet af, og *Prindsen af Würtemberg* er bleven General-Guvernør igien, og han vil vist gaae *Kron-Prindsen* tilhaande med Kraft og Hurtighed, han er meget for at angribe, førend de samler Kræfter. Man siger, de Franske har taget en Deel af de engelske Skibe, som skulde gaae her-

1) General, Baron Nicolaus Maximilian Gersdorff (1725—1802), Guvernør i Kjøbenhavn fra 1793 til 20/8 1801.

til med Ammunition, hvorpaa man troer, han har Mangel.

Kammerherre *Schrødersees* Broder blev skudt i det Øyeblik han kom ombord paa „Dannebroge". En svensk Coureer har igaar Aftes bragt Efterretning om, at Skibsflaaden er løben ud, og at der skal sættes en Commission for at undersøge, hvorfor den ey før er løben ud. Efter al Sandsynlighed kommer de Engelske til at give efter, da de neppe vover et nyt Angreb. Man siger der er kommen Uenighed mellem *Parker* og *Nelson*, fordi *Parker* var imod Angrebet paa Defensions-Linien af Frygt for, at Skibene, som blev brugt dertil, skulde blive ubrugelige til at gaae i Østersøen. Nu indseer nok *Nelson* for sildig, at *Parker* har haft Ret.

Lieutenant *Hoppe* er bleven lidt blesseret paa Næsen, men af ingen Betydenhed. Baron *Holsten*[1]) er kommen imorges fra Østersøen, hvor det hedder, han har været ombord paa den russiske Flaade; saa meget er vist, at *Prindsen* har været i et overordentligt godt Humeur i Dag. Med [næste] Post skal jeg melde mere herom.

Efter alle Auspices forestaar os endnu en Dyst.

Kbh. 7. April Dette kan vel ey [være] andet efter deres haardnakkede Paastand, som de ikke vil fravige — alle ere ved godt Mod; dog har vi en Trøst, at de engelske virkelig er meget svækket baade i Henseende til Skibe og til Mandskab etc. De Russiske ere og i Farvandet. Kommer det til nok en Ba-

---

[1]) Baron Hans Holsten (1758—1849; Kaptajn i Søetaten, senere Admiral og 1. Deputeret i Admiralitetskollegiet.

taille, bliver deres Flaade saaledes tilredet, at de ey kan komme til Østersøen, ikke heller komme hiem uden med Nød. — Hver Dag siden den blodige 2. April har der været sendt Parlamentair frem og tilbage. Man har slaaet af og lagt til. Dog er alt skeet med Hensyn til Nationens Ære og Selvstændighed.

Nu jeg skriver dette Kl. 5 er der intet afgiørende passeret, da *Prindsessen* nu forlod os her paa Rosenborg[1]) og ey havde faaet Bud fra hendes Mand; men upaatvivlelig, efter alt passeret, undgaar vi ey nye Anfald. Vore Tropper have foruden Hamborg ogsaa taget Lübeck i Besiddelse[2]), og Oberst *v. d. Wisch,* der cidevant var i fransk Tieneste er bleven ad interim Commandant.

2 af vore Officerer have vist dem som Poltroner, og Forhøret bliver nu optaget. Enden herpaa skal blive, at de arquebuseres bag fra. 17 til 1800 Mand er faldet, deels som døde, deels som saarede. Jeg var Vidne til denne Calamité, men tør ey nævne meer om den Nød.

Hvor lykkelig er De ey, at De nu kan dyrke Deres Huusguder, medens vi andre leve i en Hvirvel af Ild, Blod og Krigens mangehaande Ødelæggelser.

— Der underhandles endnu. Idag er det den 3die Dag, General-Major *Waltersdorff* og *Lindholm* er ombord hos de Engelske, som er en Følge af et

1) Kongefamilien havde under Fjendtlighederne taget Ophold her, undtagen Kronprindsen, der blev paa Amalienborg.

2) Den 29. Marts besatte de danske Tropper under Prins Carl af Hessen Hamburg og den 4. April Lübeck med en Styrke under Oberst Johan Christopher v. d. Wisch. Dette skete for at lukke Elben for Englænderne.

foregaaende Stats-Raad, som i disse 3 Dage er bleven holdt hos *Kron-Prindsen* om Morgenen Kl.8. De danske Slup-Roere, som har talt med de engelske Matroser, siger, at det giør dem saa ondt, at de skal slaaes med de Danske. Skulde det komme til et nyt Slag, saa har mere end 30 Matroser forsikret dem, at de gik i Rummet. Derimod er de meget opbragte imod Russerne. 13 Skibe af Nelsons Flaade er saa beskadigede, at de umueligt kan vove en nye Træfning, førend de bliver repareret. Havde vores Flaade været seylklar og bemandet saaledes, som den nu bliver, var nok kun faa engelske Skibe kommen tilbage igien. Der arbeydes nu paa Forsvars-Anstalterne til en ny Dyst, ifald de Engelske ey giver efter. Alle ere ved fuld Mod meere end før, da de seer, at de, som faldt for den gode Sag, bliver hædret i deres Grav, og deres Efterladte faaer Understøttelse. Jeg talte med en af de faa Canonerer iaftes, som kom fra „Prøvestenen"; han gik ombord paa et andet Skib saa glad som til en Dands. Hans eneste Ønske var at træffe *Nelson,* og denne Mand var en Dreng paa 15 Aar, der har gaaet af Skomager-Lære for at tiene som Frivillig for de 15 Rdlr.[1]) Han er en Vestindianer af Fødsel og [har] nyelig faaet en Deel Banco-Sedler af *Kron-Prindsen* og de andre Herskaber. Og saaledes gives der mange Folk imellem den almindelige Mand. Det er ubegribeligt for

---

[1]) Alt arbejdsført Mandskab blev i Følge Plakat af $^{18}/_{3}$ antaget for en Gave af 15 Rdlr. strax og Underhold og Lønning som enrollerede Søfolk. Med disse „15 Dalers Karle" besattes Defensionsskibene, ikke Flaaden. (Medd. fra Krigsarkiverne I. 131).

(1801)
Engellænderne, at disse faae Skibe kunde giøre saadan Modstand. *Nelson* havde giort Regning paa at være Mester af Havnen i en Tiime eller høyst i to Timer.

Stilstanden er forlænget til imorgen Kl. 12. Imorgen Middag spiser Lord *Nelson* her.

Fred begynder jeg med. Thi endskiønt vi kun have faaet Stilstand paa 14 Uger, saa er samme dog uden Tvivl Forvarsel til Fred. Conditionerne er ey bekiendt endnu, men at disse for os ere saaledes, at hele Europa finder dem ærefulde, dette er jeg vis paa; om ey andet, saa har vi Danske dog givet Verden et glimrende Exempel paa Tapperhed og Mod, og lært andre Fiender i Fremtiden at vogte dem for at angribe os uretfærdigt. England har Respekt for os. Det har 2. April lært dem. Paa *Parkers* og *Nelsons* Flaade er alting i Uorden; deres lidte Skade er stor paa Skibe; Folk og Cavalleriet har de ombord, men daglig sees Mængde af Heste kastes i Søen af Mangel paa Vand og Fourage. Paa Hveen har de faaet Vand, men samme er brak og har forvoldet Fienden en epidemisk Dysenterie. *Kbh. 11. April*

Kaiser *Pauls* Død[1]) — hvilken vigtig Catastrophe! Man har fra Petersborg sendt Coureer til London for at lade Dødsfaldet vide. Den nye *Alexander* og hans Ministerium ønsker Fred med England. Gid en almindelig Roelighed dog snart maatte vende tilbage til vores Klode; alle trænge

[1]) Den russiske Kejser Paul II blev myrdet 23. Marts (om Stemningen i Kbhvn. ved Efterretningen om hans Død se E. Holm, Danm.-Norges udenr. Hist. I 405). Vaabenstilstanden med Englænderne blev sluttet 9. April.

til den, Udsigterne, som aabnes, ere blide. — Det forholder sig rigtig, at *Arenfeldt*[1]) med fleere Officerer ere fangne, men blive nu løsgivne. Den søndre Deel af vor Defension er ødelagt, men var dog beredt med den øvrige Deel at modtage nye Angreb. De Skibe, som ere brændte og tagne, vare gamle Blokskibe. Kiernen af Flaaden er i Behold og Sikkerhed, saa vores Tab effektiv ey er saa farlig.

De Svenske ere nogle foragtelige Canailler; umuelig kan man stole paa dem. —

Af vedlagte Aviis vil De erfare nogle af Conditionerne ved Vaabenstilstanden. De andre bliver nok ey bekiendte, førend de ere antagne af Kongen af Engelland. Dog siger man, at een af Conditionerne er, at Bombardeer-Skibene skal skaffes af Veyen, at ingen af de engelske Skibe maae gaae til Østersøen, og at det maae tillades dem at hente Vand her, men under Opsigt. Kun een Baad maae lægge til paa Toldboden ad Gangen, og de maae ey faae mere Vand, end de kan bruge den Dag.

Kron-Prindsen modtog Efterretningen om Keiserens Død i det Øyeblik, Underhandlingen skulde begynde med *Nelson* og fire andre Engelskmænd, som kom her i Onsdags Kl. 1½. De blev først enige Kl. 5¼, saa Taffelet begyndte først 5½. Efter Taffelet blev Conventionen underskreven, og Dagen efter kom *Nelson* i Land med *Parkers* Underskrift. Begge Dagene spiiste *Nelson* ved *Prind-*

[1]) Kaptajn Jacob Arenfeldt (1755—1820) var Chef for Linieskibet „Holsten", der efter et tappert Forsvar maatte stryge Flaget og blev taget til Fange med sine Undergivne.

(1801)

sens Taffel og sad ved *Prindsens* venstre Side, og Prinds *Christian* ved den høyre[1]).

Conventionen maae være, som den være vil, saa er den dog til Ære for Dannemark, som er en stor Lykke til, da det seer ud til, at vi var bleven alleene paa Kamp-Pladsen.

Commissionen, der modtager Bidrag til de Saarede og Dræbtes Efterladte, har allerede faaet en Sum samlet af 22000 Rdlr.; *Kronprindsessen* har givet 1200 Rdl. Der er sat Krigs-Ret over Capit. Lieutenant *Schultz* af Søe-Etaten, der var Næst-Commanderende paa Orlogsskibet „Siælland", og en Capit. *Westenholz* af det danske Liv-Regiment for deres Opførsel under Bataillen. Man siger, den første er gaaet ud af Canon-Porten, og begge forladt Skibet under Attaquen. Den sidste er en Præstesøn fra Lolland eller Falster. Hans Moder var Søster til Kammerherre *Beringschiold.* Ved en Leilighed som denne, hvor enhver fra den øverste til den simpleste har viist sig saa kiæk og giort Fædrelandet saa [megen] Ære, er det dobbelt skiændigt. Deres Dom vil vist blive stræng[2]).

Uvis, om De har erfaret Conditionerne af Underhandlingerne med de Engelske. Af den Aarsag sender jeg dem herved. For denne Krig var der kun een Stemme, og den var saa god, som nogen Regiering kunde ønske sig den; om Underhand- *Kbh. 14. April*

[1]) Prins Christian (Chr. VIII) var dengang kun 15 Aar gammel.

[2]) Se herom Clausen og Rist, Memoirer og Breve II S. 81. — Landofficeren hed ikke Westenholz, men Westerholt og var en Søn af Forvalter Fr. Westerholt og Beringskjolds Søster Else Kirstine Bering (Hist. Tidsskrift V. I. Register).

lingen gives kun een Stemme, og det er den almindeligste Misfornøyelse, som i de sidste 30 Aar har været seet og hørt her i Byen. Jeg taler ey om de faae, der ved deres Feighed gierne solgte Fædrelandet for enhver Priis, der tilbydes, naar de derved kunde redde deres egen Ejendom. Alle beklager *Kron-Prindsen*. Det var en sand Ulykke, at *Hs. K. H.* lod Stats-Raadet kalde[1]) saa længe Underhandlingerne varede. Thi derved har han for stedse tabt sin Popularitet hos Nationen. Den anden Feil var, at der blev sendt Folk uden sandt Mod, der ved den mindste Fare var grædefærdig og desuden var maaskee ligesaa engelsksindet som enhver anden indfødt Engelskmand. Det skiændigste er, at Norge er ganske udelukket af denne Stilstand, der dog saa høilig trænger til Proviant og Korn. Dersom Norge var bleven indlemmet med i Vaabenstilstanden, og dette var bleven indført som Grund for dens Slutning, vilde Folket været tilfreds dermed; men nu, da denne usle Grund anføres: for at skaane Byen for ødelæggende Virkninger, ikke for at frelse Landet, saa er Misfornøyelsen steget høit i alle Stænder; saa meget kan jeg forsikre, at Conditionerne ere ganske anderledes, end *Kron-Prindsen* har sagt, de skulde være. Og det forunderligste er, at de er affattet paa *Nelsons* Admiralskib den 9de, da Underhandlingerne [førend] Underskriften var paa Prindsens Palais

---

[1]) Statsraadets Medlemmer var Hertugen af Augustenborg, General Huth, E. Schimmelmann, C. D. Reventlow og Cay Reventlow. Om Schimmelmanns og C. D. Reventlows Modløshed se E. Holm, anf. Skrift I. S. 400. Bobé, Efterl. Reventlowske Papirer. I S. 286.

(1801)
den 8de. Der er store Formodninger om, at Overenskomsten er flydt af engelsk Pen, og de har derfor ey glemt dem selv som billigt. *Lindholm* har den 9. d. M. faaet sit Mæle igien, som han tabte i det Øieblik den engelske [Flaade] gik forbie Cronborg.

I Forgaars er 14 engelske Skibe gaaet til Nordsøen, hvorimellem var Bombardeer-Skibene, som ventelig er gaaet til Norge eller Glückstadt. Igaar er en Deel store engelske Skibe gaaet til Østersøen, ventelig for at tvinge Svensken til en Vaabenstilstand; med ham bliver de nok snart færdige. Saa har de Russerne alleene, dem giør de ey meget af.

Havde den gamle *Bernstorff* levet, havde Dannemark vist ingen Krig faaet med Engelland, og havde *Kron-Prindsen* havt Geheime-Raad *Bülow* hos sig i dette kritiske Øyeblik, havde Nationen vist ikke oplevet denne Skiændsel. Ingen frygtede for Krigen saa meget som for Underhandlingerne af Frygt for at vi skulde faa en vanærende Fred. Kun faae var bange for et engelsk Bombardement, thi det værste, der kunde skee, sagde man, var, at han kunde brænde Skibene og en Deel af Byen. Borgerne sagde, de havde før bygt Byen op, der kunde ogsaa bygges Skibe igien; men var Æren tabt, kunde intet reise den igien — man seer, deres Frygt var ey uden Grund. Skibene var Kongens, derom tales intet i Indledningen, men Byen maatte ey ødelægges. Forunderligt, at Frygten saa ganske kunde betage Vedkommende al Sans, da man dog

veed, at de engelske bombardeerte Genua i 7 Dage uden at giøre nogen betydelig Skade, og det lod, som de ey kunde have giort meere her, uden at de havde bedre Bomber, end de brugte ved Cronborg og ved Bataillen den 2den April. — En af de siunkne Styk-Pramme ligger ved Toldboden. Der var giort Anstalter til at tage den op, men man kunde ey blive færdig dermed, førend Vaabenstilstanden begyndte. De Engelske har protesteret mod alle videre Forsøg paa at faae denne Pram op; omendskiønt den er ganske ubrugbar og skal have adskillige Døde i Rummet, maae den nu ligge der i 14 Uger endnu til stor Ærgrelse for enhver ærlig dansk Mand, der kommer paa Toldboden.

Kommissionen for de Saarede og de Faldnes efterladte Enker og Børn har nu modtaget 31.000 Rdlr. Man siger, der er udstedt 70 engelske Søe-Passer, som Admiral *Parker* paategnede til Skibe, som skal gaae til Norge med Korn. Andre siger, at Kongen selv vil sende Skibe derop med Korn, hvilket nok var det Bedste, for ellers gaaer de vel til Engelland under Paaskud af at være bragt op.

Den engelske Flaade, som gik til Østersøen,
Kbh. 18. April har lagt i Kiøge Bugt til igaar, da den gik til Seils og styrede til Østersøen. Idag er den ude af Sigte. Admiral *Nelson* har faaet Pas til at reise herfra til Cuxhaven og Engelland. Her er kun et Linieskib og nogle Smaa-Skibe her paa Rheden.

De engelske Skibe, som laae her paa Rheden, gaaer nu til Dragør. Vi er nu frie for disse ubudne Giester. Gud veed hvor længe.

(1801)

I Tirsdags Aftes var *Kron-Prindsen* med *Kongen* paa Comedien, men alt var saa stille, da Herskabet kom og gik, som der ingen havde været paa Parterret. Det var en besynderlig Kontrast fra de foregaaende Aftener, hvor *Kron-Prindsessen* var modtaget med Fryderaab. Det var den første Gang, *Prindsen* var paa Comedien siden Geburtsdagen. *Hertugen* var og der, saa der er ingen Tvivl om, de jo havde ventet Bifald, et Beviis paa, at de ey kiende Nationens Stemme.[1]) *Kbh. 23. April*

Buonapartes Adjutant, et ungt Menneske, der allerede er Brigade-Chef[2]), var i Aftes hos *Kron-Prindsen* med et Brev fra Buonaparte. Han er reist fra Paris den 2den April og opholdt sig i Hamburg i 2de Dage. Han har sagt til *Kron-Prindsen*, at det giorde ham ondt, at han ey var her paa denne Hæders-Dag for de Danske. Han kunde ey noksom beundre denne Tapperhed imod den overlegne og øvede Fiende, og det efter at Nationen havde havt Fred mer end 80 Aar.

By-Rygtet siger, at Sverrig vil erklære os Krig, fordi Sverig ey er bleven indbegreben i Vaabenstilstanden. Saa meget skal være vist, at de har skreven os en uforskammet Note, ventelig fordi de har hiulpen os saa godt. De skal have havt en Sergeant og 8 Mand paa Hveen.

Der har været opslaget et Skandskrift om

---

[1]) I Overskous Theaterhistorie III. S. 763 siges at Kongehuset var i Theatret første Gang efter Slaget den 21. April og da blev hyldet, men at Jublen mest galdt Deltagerne i Slaget og Skuespiller Knudsen, der anvendte sit Talent til Fordel for Indsamlingen til de Saarede og Efterladte.

[2]) Jacques Alexandre Bernard Lauriston (1768—1828) blev Brigadegeneral i Artilleriet 1795, senere Ludvig XVIIIs Husminister og Pair af Frankrig.

General-Major *Waltersdorff* i Anledning af Vaabenstilstanden, og fordi hans Haarskiærer og den bekiendte Tambour *Møller* er bleven Lieutenant ved Landeværnet under *Waltersdorff*[1]).

Til Kommissionen for de Saarede og Faldnes Efterladte er indkommen 40000 Rdlr.

En Litteratus *Aagaard*[2]) har skreven Bedømmelse over Vaabenstilstanden; men den er eensidig og roser alt. Ellers er den meget godt skreven; jeg venter, at han bliver giendreven, og da vil jeg sende Dem begge Piecerne paa en Gang.

Imorgen Eftermiddag Kl. 4 kommer alle Studenterne her for at modtage deres Faner.

Kbh. 25. April Hos Etatsraad *Bruun* var Souper i Gaar for vore tappre Søehelte. En Cantate blev opført, og Heltene blev bekrandset. Cantaten var af hendes egen Composition. En af hendes Døttre dandsede. Jeg maae herved anmærke, at Mad. *Bruun* er en lille Smule gal[3]).

Et ostindisk-dansk Skib blev prajet af et engelsk, taget i Besiddelse, og 15 engelske Mænd sat ombord. Men Capitain *Broager* tænkte paa Raad, drak de Engelske paa Pelsen, smed dem ned i Skibet, og imens de sov ud, satte Seyl til og lan-

---

1) Generalmajor, Grev Ernst Frederik v. Waltersdorff (1755—1820) og Generaladjutant Lindholm førte Forhandlingerne med Nelson.

2) R. P. Aagaard (nævnes ikke hos Nyerup eller Erslev) er Forfatter til en Piece: „Bedømmelse over den imellem Danmark og den engelske Flaade sluttede Vaabenstilstand". 1801.

3) Den rige Handelsmand, Etatsraad, senere Geheimekonferensraad Johan Christian Constantin Brun (1746—1836) og hans exentriske Hustru Sophie Christiane Frederikke f. Münter (1765—1835) førte i en lang Aarrække et af de smukkeste og selskabeligste Huse i Kbhvn. Deres Datter Ida Caroline Johanne (1792—1857), berømt for sit mimisk-plastiske Talent, blev 1813 gift med den østrigske Gesandt, Grev de Bombelles.

dede lykkelig ved Norges Bredder. Han frelste saaledes Skib og Ladning, tilhørende Agent *Erichsen*, og af 200000 Rdlr. Værdi.

Vores Volde mod Søe-Kanten bliver nu for anden Gang ganske forandret efter *Würtembergs* Befaling. Ligeledes Batteriet 3 Kroner, til hvilket Arbeyde Garnisonen giver et betydeligt Antal Mennesker. De dertil commanderede Officerer siger, at vore Nationale arbeyder meere i 3 Timer end de Hvervede i 8, hvorfor de har meere Betalning, da Arbeydet er inddeelt. Vores Tieneste er rask, da Officererne er hver 4de Dag paa Vagt, en Dag om Ugen paa Fælleden og exercerer før Vagt-Dagen og efter. *Kbh. 2. Mai*

Prindsen af *Würtemberg* er som Gouvernør meget stræng og sender Officererne for den mindste Forseelse paa Hovedvagten. Han er ei heller artig mod Stabs-Officererne, da han sagde til Major *Welding*[1]): „Er Deres Bataillon ei bedre rettet næste Gang —“.

Engang sagde man at Capit. *Lassen*[2]) skulde nobiliteres og hedde Prøvesteen, men hans Kone har protesteret imod at hedde: Frue Prøvesteen. *Kbh. 16. Mai*

Frue *Bruun* har faaet en Deel grønne Krandse tilsendt med Begiæring, at hun ogsaa maatte tænke paa den stakkels Land-Etat. For Søe-Officererne giorde hun som bekiendt en Fete.

---

[1]) Major Hans Weldingh ved danske Livregiment. 1806 Kommandør ved Kronprinsens Regiment. 1807 Afsked som Oberst.

[2]) Kaptajn Lorentz Fjelderup Lassen (1759 – 1837), Chefen paa „Prøvesteen“, var d. 2. April Dagens Helt. Afsked 1815 som Kontreadmiral. Han var gift med Charlotte Nordtmann.

Fr.berg 18. Juli Om Vaabenstilstanden bliver forlænget, veed man ey med Vished, dog er det at formode, da Roeligheden vedvarer og her er kommen paa en Gang 22 Kulskibe. Imidlertid er vores Forsvarsanstalter uendelig forbedret. Det koster Dannemark meget denne Udrustning, men man kan ogsaa sige, at Pengene kommer ey til Unytte, mange nødvendige Ting bliver sat i Stand, og det, som er maaskee meere, er, at *H. K. H.* faaer Kundskab om mange Ting, som ellers blev ham anderledes forestilt, og at han i et Par Maaneder har faaet den Erfaring om enhver Stands Troeskab og Hengivenhed for den gode Sag, som ved mange Forretningers Afgiørelse vil være Landet til sand Fordeel, og man seer tydelig meere Autoritet fra Prindsens Side, og ventelig mindre Modsigelse fra Collegierne. Admiralitetet og Generalitetet tør intet foretage dem af nogen Betydenhed uden *Prindsens* Vidende, og af den Aarsag er det nok, at General-Adjutant *Kirkhoff* har faaet Sæde i Generalitetet. For at Tingen kan desto hurtigere afgiøres, har *Kirkhoff* nogle Gange om Ugen Forestillinger hos *Prindsen.*

Iforgaars var Herskabet paa Charlottenlund og drak Thee hos Greve *Chr. Reventlow*[1]). De har for nogen Tid siden ligeledes drukken Thee paa „Sølyst", „Dronninggaard" og hos Konferens-Raad Clasen paa Østerbroe.

Admiralerne og Generalerne faaer nu Guld-

---

[1]) Grev Christian Ditlev Fredrik Reventlow (1748—1827), Statsminister fra 1797. „Sølyst" ved Klampenborg ejedes af Grev Schimmelmann, „Dronninggaard" ved Frederiksdal af Etatsraad Frédéric de Coninck, Konferensraad Clasens Ejendom hed „Justinenborg".

(1801)
broderie paa deres Munderinger. De andre Officerer af begge Etaterne faaer forskiellige Epauletter, der viser enhvers Grad i Tienesten. Lange Pantalons og korte Støvler er allerede i Brug her ved begge Etaterne. Denne Forandring kommer fra den franske Armee efter Artillerie-Capitain *Rustads* Forslag[1]).

Parolen bliver sendt hver Dag herfra. Ellers seer det ud til, at alt kommer nu paa Fredsfod, da en Mængde Soldater og Matroser faaer Tilladelse at gaae hiem.

Kron-Prindsen blev i Nat syg, lod *Bodendick*[2]) hente og lod ham give sig et Vomitiv; men da det ei hjalp og ei havde forbedret hans Hovedpine, vilde han have et Laxativ, som *Bodendick* ei vilde give, men maatte dog efter Befaling, da *Kron-Prindsen* sagde, han havde ei Leilighed en 8 à 14 Dage at være syg, vilde derfor have det afgiort i en Hast. Han befinder sig nu bedre.

Den unge Grev *Løvendahl*[3]), der for 3 Uger siden blev bortsendt med meget vigtige Depescher til Petersborg, som man for Sikkerheds Skyld ei vilde overdrage til de sædvanlige Courerer, har været saa fjogagtig at lade sig samme bestjæle i Åbo, som han har berettet til vores Leg. Secr. *Krabbe*[4]),

---

[1]) Stabskaptajn Hans Rustad (1759—1832) deltog i Napoleons Krige fra 1809—14 og meddelte Kronprinsen alt nyt paa de militære Omraader.

[2]) Johan Christian Bodendick (1735—1818), Kronprinsens Kammertjener og Livkirurg. Senere Livlæge, Etatsraad.

[3]) Kammerherre, Grev Carl Valdemar Danneskjold-Løvendal, Fændrik i Livgarden t. F. Kronprinsen idømte ham 3 Maaneders Fæstningsarrest i Kastellet. — Løvendal blev senere Oberstl. og Kommandør for Prins Chr. Frederiks Regiment. (Medd. fra Krigsark. I. 256).

[4]) Legationssekretær i Stockholm Hans Krabbe (-Carisius) (1771—1845), den senere Statsminister.

der har sendt *Kron-Prindsen* Efterretning om den ubehagelige Tildragelse. *Løwendahl* skriver, at han formoder, at en Person, der har forfulgt ham fra det Øieblik, han kom ind i Sverig, har taget dem i Åbo. Depescherne skal være af megen Vigtighed, og en Svensk skal have buden en vis Mand 5000 Rdlr. for at blive underrettet om sammes Indhold, som ingen uden *Kron-Prindsen* og *Schimmelmann* har vidst. — Man formoder, at dette er tildeels Aarsagen til *Kron-Prindsens* Upasselighed, da Sagen kan have ubehagelige Følger for Dannemark fra svensk Side.

Kbh. 20. Oct. Kongen blev syg igaar i Søndermarken efter Taffelet. Inat har han været roelig og befinder sig i Dag bedre. For 8 Dage siden var han ogsaa syg, som ligeledes var en Følge af, at Brokken var traadt ud, da han om Aftenen havde taget Bindet af.

At *Kron-Prindsessen* er frugtsommelig, veed De nok for længe siden. Gud give, at det maae gaae vel, og at det maatte blive en Prinds, som kunde leve. *H. K. H.* befinder sig vel, ja bedre nu end før. Man siger, at *Hertuginden* er ogsaa paa gode Veie, saa der bliver en stille Vinter ved Hoffet i Aar.

General-Adjutant *Bülow*[4]) er nu snart færdig med Tegninger til de forskiellige Epauletter og Bro-

[4]) Kaptajn Frants Christopher Bülow (1769—1844) havde fra 1795 været virkelig Adjutant hos Kronprinsen og blev 1801 tjenstgørende Generaladjutant. 1803 blev han Chef for Generalstaben og senere opnaaede denne, Frederik VI.s mest betroede Mand, mange høje Stillinger i Hæren og ved Hoffet, indtil han ved Kongens Død fik Afsked som General. Hans mægtige Indflydelse spores overalt i hans lange Embedstid.

derier til Etaterne. Stift- og Amtmændene faaer ogsaa Uniformer som Chefer for Kyst-Bestyrene; de faaer til Stads Broderie, og en simpel til daglig Brug med Epauletter. Naar de skal lægges an, har jeg ey hørt noget om, formodentlig bliver det til Kongens Geburtsdag.

Kongen og *Kron-Prindsen* var i Aftes paa Comedien første Gang for i Vinter; man ventede, at Parterret vilde modtage dem med Klap, men alt var stille. *Kbh. 21. Nov.*

Idag har de vestindiske Officerer faaet 3 Faner af *H. K. H. Kron-Prindsen* og ved denne Leylighed bleven beværtet her med en prægtig Frokost. Imorgen bliver de afhentet. De koste Prindsen over 200 Rdlr.

1802

Sidst havde jeg den Glæde at melde *H. K. H.*s lykkelige Nedkomst, og idag er jeg i den ubehagelige Forfatning af sige Dem, at den lille Prindsesse er død imorges Kl. 4½, efter at have været fuldkommen vel indtil i Gaar Formiddag. At dette uformodentlige Dødsfald har meget bedrøvet begge deres *K. H.*, vil De selv kunne forestille Dem. Det er ogsaa høyst beklageligt, at det hver Gang gaaer saaledes, især denne Gang, da alting gik saa vel ved Nedkomsten.[1] *Kbh. 23. Febr.*

Grev *Cay Reventlow* har faaet sin Afskeed, i Formen hedder det, at han har forlangt den. Det *Kbh. 14. Dec.*

[1]) Af Frederik VI's Børn døde som bekendt de 6 straks eller kort efter Fødslen.

gik endog saa hastig efter Forlydende, at Cancelliet i Søndags maatte expedere alting, og Kl. 11 var den underskreven af Collegio og strax overleveret. *Hertugen af Augustenborg* mødte ikke i Stats-Raadet den Dag, at den vigtige Discussion var for — dette er mærkeligt. *C. R.* vil uopholdelig reise bort og har ingen Pension faaet.

Reventlow er reist, og de Holsters Paastand strandede. De seer nu lidt fortabte ud. En Forandring i Stats-Raadet forestaaer. Thi det er sørgeligt, at Prindsen nu først erfarer, hvorledes han føres af Tydskere, som alle ere i Familie sammen, mele deres Kage, og le — — —

Kbh. 21. Dec. At *C. Rev.* har mange gode Sider, nægtes vist ikke af mange, men at Tydskernes Plan var lagt med planmæssig Snedighed og egennyttig Trædskhed, det paastaaer de, som kiender til den Affaire. Dersom *Cai* havde været uden for Sagen, vilde den almindelige Agt for ham ei være blevet formindsket, men kan dette med Grund formodes? Skulle Brødrene, Ridderskabets Deputerede, ei have med Brøderne gensidig communiceret deres Ideer til hinanden? Hvad bør man slutte heraf? Hans Tab erstattes vanskeligt[1]).

Den 18de Sept. var der Bal hos den svagelige

---

[1]) Grev Cai Friedrich Reventlow (1753—1834) var 1797 blevet Statsminister og Chef for tyske Kancelli. Under Forhandlingerne 1802 om de nye Skatter i hele Riget, paastod Ridderskabet i Hertugdømmerne, at dette var et Indgreb i dets Rettigheder. Denne Protest fandt Støtte hos Geheimeraad Cai Reventlow, og da Forordningen dog blev vedtaget, søgte han sin Afsked, der halvt i Unaade blev ham meddelt 12. Decbr. Hans Broder, Chr. Ditlev Reventlow, var mellem de Ministre, som vedtog Loven i Statsraadet. Cai R. blev senere Geheimekonferensraad, Guvernør i Lauenburg og R. E. (Se Bobé. Reventlowske Papirer. III.260).

(1802)
Arve-Prinds i Anledning af *Prinds Christians* Geburtsdag. Dette skal være en haabefuld Yngling, har naturlig Nemme, Kultur og gode Sentimens. Man venter meget godt af ham, om han saaledes vedbliver. Det vil meget komme an paa, hvad Selskab han kommer i. Maae han kun ikke blive formeget Underofficer, og slet ikke Jæger!

1803

Hr. *Steffens*[1]) er en Kantianer, hvis Forelæsninger tildrager sig manges Opmærksomhed. Dog hører jeg, at det i Grunden skal være noget transcendentalsk og excentrisk Væv, som ingen forstaaer, mindre Personen selv; heri ligger just det sublime. *Kbh. 19. Marts*

Jeg er enig med, at Masquerader volder meget Onde i mangfoldige Henseender, og heriblandt er den store Luxus, som disse anlediger. Uniform-Manien gaar pari passu med Masqueraderne.

Kongen er ikke frisk. I Forgaars var han paa Balparée paa Komoedie-Huset: det begyndte først Kl. 9½. Herskabet spiiste hiemme. *Kongen* tog hiem 10½. — Iaftes var han med paa Komoedien. Paa Mandag er her Maskerade paa Kongens Palais. Der bliver opført en stor Dands componeret af Hof-Dandsemester *Laurent*. De Dandsende blive *Kron-Prindsen*, *Hertugen*, *Prinds Christian*, *Prindsen af Würtemberg*, *Hertuginden*, Prindsesserne *Kbh. 26. Marts*

[1]) Henrich Steffens (1773—1845) holdt sine berømte Forelæsninger paa Elers Kollegium i Vintrene 1802—4.

Charlotte og *Juliane Sophie,* Hofdame, Comtesse *Knuth,* Baronesse *Selby* og 2 Frøkener *Bentzener* og Frøken *Kaas.* Dandsen bestaaer af mange Afdelinger, tilsidst bliver der fægtet: *Kron-Prindsen* med Greve *Schack* af Garden, *Hertugen* med Grev *Scheel,* Prinds *Christian* med Kammer-Junker *Holstein,* og Prindsen af *Würtemberg* med Grev *Bernstorff* ved Husarerne.

Dragterne blive alle eens for de 8 Par. *Kron-Prindsens* guult Atlask og forestiller en gammel Konge-Dragt fra den Tid Sigrid levede, hvorom Kammerherre *Suhm* har skrevet en Fortælling, og *Laurent* udført i en Ballet[1]). Foruden disse 8 Par bliver der 8 Par Figuranter fra Komedien og endeel Hoboister, hvortil bliver giort 29 Carakteer-Dragter. Det heele Optog skeer fra Kron-Prindsens Palais over Colonaden til Kongens Palais. Der er ansagt 365 Personer til denne Maskerade, der kommer 100 Mand af Livvagten paa Vagt den Dag, Beegkrandser om Statuen. Der har i lang Tid været giort Prøve hver anden eller tredje Dag paa denne Dands, som har varet 3 à 4 Timer, hvorved de har anstrængt dem saa stærkt, at *Kron-Prindsen* har svedt meget stærkt, som er usædvanligt.

Kbh. 29. Marts Maskeraden var først forbi i Morges Kl. 6. De fleeste Dragter var af Atlask med Guld og Sølv.

---

1) Suhms 1772 prisbelønnede nordiske Fortælling „Sigrid eller Kærlighed, Tapperheds Belønning" var overordentlig yndet og beundret.

Hofdansemesteren og Balletkomponisten Pierre Jean Laurent (1759—1831) var Lærer ved Theatret og arrangerede Dansen ved Hoffet og i de højere Krese i Kbhvn.

(1803)
En stor Del spanske og tyrkiske Dragter; de siellandske Bondedragter toge sig vel ud. Prindsesse *Caroline* havde een og Prinds *Ferdinand* ligeledes[1]). 10 à 12 Piger i Siellandske Brude-Dragter gik igiennem Gemakkerne med egen Musik og sang en Vise.

Kron-Prindsen klædte sig 3 Gange om. Den sidste Dragt var en fransk Husar med Guld, og $^3/_4$ Alen rød Fiær og en mørk Paryk. Det maae koste Prindsen meget. Der var bestilt 29 Dragter til Figuranterne og Hoboisterne, hver til 52 Rdlr. af Silke med Guld besat. Der blev spiist ved smaae Galla-Tafler.

Kron-Prindsens Lyst til Jagt vil nok gaae over igien, ligesom den til Fægtning og Voltigering. De behøver ikke at frygte for, at Jagten, som De holder for at have saa skadelige Følger for en Regent, vil blive til Lidenskab hos ham, da der hører Stadighed og Taalmodighed dertil. For det første kan den vel skaffe ham nogen Adspredelse, men siden vil den glemmes, naar Sagen bliver ældre. Jeg troer ikke, at *Prindsen* havde faaet Lyst til Jagten, naar han ei havde kiedet sig saa meget, da han sidst var paa Louisenlund[2]). Efter Formodning er det General-Adjutant *Lindholm*, der har skaffet ham Lyst til Jagt, og som søger at underholde den. Jeg veed, det giør Dem ondt, da De altid har arbeydet mod den Lyst, og med god Grund.

Kbh. 6. Dec.

[1]) Prinsesse Caroline og hendes senere Gemal, Arveprinsens yngste Søn Prins Frederik Ferdinand (1792—1863), var dengang 8—9 Aar gamle.

[2]) Louisenlund Slot og Gods i Sønderjylland blev af Kongen skænket Søsteren Louise 1770, da hun ægtede Landgrev Carl af Hessen; det blev dennes stadige Opholdssted i mange Aar.

(1803)

Prindsens Selskab paa Jagten er: Prinds *Christian,* Statsminister, Greve *Bernstorff,* Hof-Jægermester, Greve *Rantzau,* Hof-Mester *Brockenhuus,* Jægermester *Sehested,* Stutmester *Røepstorff,* General-Adjutant *Lindholm* og General-Adjutant *Bülow.* Ved Jagten giver *Prindsen* Frokost, som man har sagt mig. En Postei, et Hamburger-Oxebryst, en Kalvesteg, en Gaas eller Kyllinger, Oxetunger, Brunsviger-Pølser og Kage — Biskop, Madeira og gammel Rhum, som passerer tillige for Middagsmad. Der spises først mellem 11 og 12 Slet.

1804

Fr.berg 25. Aug. Paa Onsdag bliver Cour i Anledning af Prindsesse *Charlottes* Mariage med Prins *Heinrich* af Preussen. Min Kone havde nyelig Brev fra *Auguste G.* i Pyrmont. Efter dette er denne Mariage smeddet uden Parternes synderlige Bifald eller Medvirkning, men dette er som sædvanlig. Det tør vel derfor blive godt[1]).

Fragment af en Samtale, som blev ført ved Taffelet paa Friderichsberg for nogle Dage siden: Talen var om *Hertugen af Holsteen-Beck*[2]), som blev roest for hans Forstand, Blidhed, Munterhed, Menneskekærlighed og Godhed. Derpaa spørger

[1]) 29. August 1804 var der Galakur og stort Taffel i Anledning af Forlovelsen mellem Prinsesse Louise Charlotte og Prins Heinrich af Preussen (d. ugift 1845), men Formælingen kom aldrig i Stand, da Forlovelsen blev hævet.

[2]) Hertug Frederik Carl Ludvig af Slesvig-Holsten-Sønderborg-Beck (1757—1816), Kong Christian IX.s Bedstefader, kom 1804 til Danmark for at sikre sin Søn, der var i dansk Tjeneste, en Stilling i Landet. Han blev Generallieutenant og bosatte sig i Holsten.

Een polisk: „Es ist wohl die Rede vom Herzog v. H. B.?", hvorpaa en anden svarer: „Wer von unsren anderen Prinzen hier hat wohl diese Eigenschaften?" Naar Hofpersonnagerne føre sligt Sprog, som dog ere betalte i det mindste for at tie, saa maae dette befremde enhver udenfor, som ikke er localiseret med det hele Væsen.

Siden *Hertugen af Holsteen-Beck* rejste, har *Kron-Prindsen* kuns havt een Jagt, som formodentlig bliver den sidste i Aar, især om General-Adjutant *Lindholm* faaer Podagra; thi han er nok den eneste, der bibringer *Prindsen* Lyst til Jagten. At denne Lyst aldrig vil blive lidenskabelig, tør jeg dristig forsikkre, da det kuns er et Lykke-Træf, naar *Prindsen* skyder noget, og han har ey heller Taalmodighed nok til at være saalænge stille paa et Sted; og desforuden er det altfor kold en Fornøyelse for *Prindsen*, hvis Natur i den Henseende skrækkelig forandrer sig. Han fryser nu ligesaa meget, som enhver anden, og vi kan nu ligge saa meget i Ovnen, som vi vil. *Kbh. 1. Dec.*

I forrige Maaned blev en Arbeyds-Karl af Liberiet (som havde frie Værelser paa Kron-Prindsens Palais) overkørt paa Landeveyen, saa han døde paa Stedet. Til disse Værelser var der mange Suplicantere, hvoraf de fleeste gik til Over-Hof-Marchallen og andre til Frue *Hauch*. Denne svarede Gangkonen, som ogsaa søgte, at hun havde givet dem til hendes Kudsk; men *Kron-Prindsen* betog hende den Umage at give Værelser bort paa hans Palais. *Prindsen* har siden givet dem til den gamle Gartner, der har Opsigt ved Palais-Haverne.

1805

Kbh. 15. Jan. Uventet og til alles Forundring kan vi da vente Kongen og Dronningen af Sverrig passere os nær forbi, nemlig fra Roskilde til Helsingøer. Hun skal i denne Maaned i Barselseng og i samme Maaned kort før gaae over med Isbaad, dette rimer sig maadelig. Hun kommer vist til at ligge i Barselseng i Nyborg eller der i Nærheden, maaske paa en Herregaard — der bliver altsaa Stads i Fyen.

Igaar Eftermiddag Kl. 2 forlod Kongen af Sverrig Helsingør, i Løverdags reiste *Kron-Prindsen*, Prinds *Christian* og *Hertugen* til Helsingøer for at modtage Kongen og Dronningen, der reiste fra Roskilde over Slangerup og Frederichsborg; i Helsingøer aflagde Kongen af Sverrig hans Incognito og blev modtaget som Konge.

Kbh. 22. Jan. I Roskilde var der giort Anstalter til Kongens Modtagelse paa Palaiset, hvor Kongen ogsaa kom; men da han saae, at der var lagt Klæde paa Trappen m. m., som han ansaae at være for meget for hans Incognito, lod han vende om og kiøre til Post-Gaarden. Da Kongens Kiøkken herfra var sendt til Roskilde, saa blev Maden sendt fra Palaiset til Post-Gaarden; men da Anretningen var paa Sølv-Fade, saa vilde Kongen ey tage derimod. I Helsingør har han taget imod alt, undtagen Vægternes Sang, som han frabad sig.

Der haves mange Anecdoter om Kongen af Sverrig; jeg vover her at anføre en. I Søndags Formiddag blev General-Adjutant *Bülow* sendt fra

(1805)
Kron-Prindsen for at spørge, hvorledes Kongen, Dronningen og Prindsessen befandt dem. Kongen gav selv General-Adjutanten det Svar: „H. M. Kongen af Sverrig befinder sig [skidt], H. M. Dronningen befinder sig [skidt] og H. K. H. Prindsessen befinder sig [skidt]!"

Fr. B[ülow] har ikke complimenteret Kongen af Sverrig, han var blot i Prindsens Suite med i Helsingøer. Kongen var stiv og besynderlig, saavel mod *Kron-Prindsen* som mod alle andre i og udenfor hans Rige. Imbecil er han, frygtsom at faae samme Skiebne som sin Fader, troer paa Drømme og Varsler, bilder sig ind at være Gustav Adolph etc., og jeg maae tilstaae, at han har noget egaré i sit Ansigt. *Numsen* saae jeg et Glimt af[1]), jeg troer han lever vel i sin Magelighed; efter Udseende conserverer han sig godt, den eneste Forandring, jeg sporede, var hans besværlige, podagri[sti]ske Gang.

. . . Hvad der bliver af med den Mecklenborgske Frøken, som Prinds *Christian* skulde have, er helt langvarigt af Udseende[2]). Der er ingen Penge og Finanzerne har desuden andre Udgifter at bestride, f. Ex. til Bryggerne 400.000 Rdlr.[3]) og til Grevskabet Laurwigs Kiøb 920.000 Rdlr. samt 1000 Rdl. Species Ducater. Den vigtigste Grund, hvorfor Laur- *Kbh. 29. Juni*

[1]) Meddeleren, der har været med i Helsingør, mener Geheimekonferensraad Christian Frederik Numsen (1741—1811), den fhv. Overhofmarskalk og Theaterchef, der nu var Direktør for Øresunds Toldkammer.

[2]) Prins Christian (Chr. VIII) havde paa en Rejse 1804 i længere Tid opholdt sig hos sin Morbroder Hertug Frederik Frants I af Mecklenborg-Schwerin og var blevet i høj Grad indtaget i sin Kusine Charlotte Frederikke (1784—1840).

[3]) I 1805 blev Bryggerlauget ophævet, mod at hver af Interessenterne fik 4000 D. C. udbetalt. (Rubin. 1807—14. S. 106 f.).

wigs Værk etc. er kiøbt, er for at employere de mange Kongsbergske Arbeidere, som nu, da Værket nedlægges, ville mangle Arbeide og Fortieneste. Kiøbet skal iøvrigt være meget godt i Forhold til Ejendommens indvortes betydelige Værd.

En Plan fra *Napoleons* Cabinet er i Giære, som, ifald han vil, uden Tvivl udføres: Sverrig ophører at være en Magt, Finland gaaer til *Alexander 1ste*, det øvrige af Sverrig til *Christian 7de*, som erklæres til Keiser over Scandinavien (Danmark, Norge, Sverrig) Holsteen afgives til Preussen, og Tolden ophæves i Øresund, Kiøbenhavn omskabes til en frie Handels- og Oplags-Sted for de commercerende Puissancer, som er vore og *Napoleons* Venner; for andre spærres Øresund og Østersøens Handel m. m. Gustav IV Adolf faaer Pension og anvises et Sted brav langt borte til Retraite, NB. ikke i Sverrig[1]).

Der er godt Haab at den lille Prindsesse lever[2]). Gid det havde været en Prints! Jeg har den Tanke, at Regenterne for endeel betragter Landet som en Bonde sin Gaard. Kan denne efterlade den til sin Søn, søger han meere at forbedre den, end naar han veed, den kommer i fremmede Hænder.

21. Sept. Der siges, at der skal samles en Armee i Holsteen som for 2 Aar siden. Forskiellige Magter opfordre os til at giøre fælleds Sag med dem; men

---

[1]) Se E. Holm anf. Skr. II S. 106 f. Ogsaa i Engelstofts Optegnelser omtales Rygtet om at Napoleon vil forene de tre nordiske Riger under Navn af „Det nordiske Kejserdømme", og at Kronprinsen skulde være dets Kejser. (Danske Saml. III. S. 141.)

[2]) Den nyfødte Prinsesse døde 14. Juli.

man troer, vi vil søge at blive neutral. Prindsen lader sine unge Heste gaae til Holsteen og tager Pistoler og Kugler med. Gid de aldrig maa bruges! Feldt-Taffelet bliver completteret[1]).

1806

Prindsen af *Würtemberg* er meget vel tilfreds[2]). Jeg saae ham Dagen før Afreysen hos Greve *Yoldi*[3]). General *Victor*[4]) var der just, denne var han meget ærbødig og underdanig imod. Samme Dag havde han modtaget Grand Croix de Legion d'Honneur og et Brev fra *Napoleon*. Tiden forandres — jeg har hørt ham tidt pestere mod den samme, han nu kryber for, og sige: at det var en Merite at give den Parvenu et Dolkestød og derved annulere hans funeste Existence — nu tilbeder han ham. Verden er nu engang saa. *25. Jan.*

Overflødighed af Forlystelser har vi haft i denne Tiid. Paa *Kron-Prindsens* Geburtsdag havde vi om *Kiel 4. Febr.*

1) Paa Grund af de politiske og militære Forhold i Nordtyskland blev der samme Dag, Rygtet meddeles Bülow, givet den største Del af Hæren Ordre til at holde sig marschfærdige den 1. Oktober. Da det var nødvendigt at sikre Sydgrænsen blev en Styrke paa 2000 Mand samlet under Kronprinsens Kommando i Holsten. Denne Troppesamling varede som bekendt i flere Aar, og fra 1805—7 blev Kronprinsen i Kiel, „hvor han druknede i en Række Kommandoforretninger, som enhver middelmaadig General kunde have passet lige saa godt eller bedre". Han havde en vis Forkærlighed for „at regere uden Statsraadets stadige Medvirkning", som han gennemførte, efterat han var bleven Konge (1808), ved at begynde at føre en fuldstændig Kabinetsregering. (E. Holm. Danm.-Norges udenrigske Hist. II. 88 f.).

2) Prinsen af Würtemberg søgte 1806 om Afsked paa Grund af de politiske Forhold. Den blev ham bevilliget uden Pension, men med en Gave af 70,000 Kroner.

3) Grev Alfonso Maria Yoldi (1764—1852), spansk Gesandt i Kbhvn. Han blev senere Overceremonimester og Overkammerjunker ved det danske Hof.

4) General Claude Victor Perrin (1764—1841) var 1805 fransk Gesandt i Kbhvn. Han blev senere Marskalk, Hertug af Belluno, Pair af Frankrig.

Middagen Kl. 12 en Tale af Prof. *Guldberg* paa Auditoriet, og derefter en Concerte. Det, saa vel som Samlingen af de Tilstedeværende, giorde det meget høitideligt. Ved Leilighed kommer den udtrykt baade paa Dansk og Tydsk. Studenter, Borgere og Livjægerne paraderede, offererede *Kronprindsen* mange søde Ord og Tanker. Byen var i 2de Aftener illumineret, og om Onsdagen gav det holsteenske Ridderskab en Masquerade for Herkabet, hvor de adelige Herrer og Damer var masquerede som Guder og Gudinder, der ofrede ham Myrra, søde Ord og Røgelse i Almindelighed.

I Søndags giorde *Kron-Prindsen* et Bal til Gengæld for de høie Herrer, hvor vi levede i alle Maader som ved et Efteraars-Maneuver under Hurra og Kanoners Dundren, saa mange Ruder gik i Stykker (over dette hele kunde jeg see de Herrers største Forundring og Uformodning). Først proponerede *Kron-Prindsen* Damernes Skaal ved 3 Gange Hurra og 27 Kanonskud, siden Holsteenernes ligeledes, og saa en halv Snees siden. Der blev danset til om Morgenen Kl. 7½. Ved alle disse Hurra-Skraalen og Raaben var Prindsesse *Marie* nærværende, der loe og smilede meget fornøyet, omendskiønt man kunde formodet, at Trommeskindet i Øret ved en slig Brølen kunde være bleven læderet, ja Mage til sligt har jeg aldrig opleven; man kan vist ikke have ønsket Festen mere animeret, end den var.

Kammerherre *Møsting*[1]) har i denne Tid ikke

---

[1]) Præsident i det tyske Kancelli Johan Sigismund Møsting (1759—1843), Finansminister 1818—1831, Geheimestatsminister 1814—1842.

(1806)

været ret fornøyet, da han beklagede sig til *Kron-Prindsen*, at noget fra *Kron-Prindsen* var givet Befaling til det Tydske Cancellie, uden han havde faaet det at vide; men han skal have faaet en saadan Irettesættelse, at han i nogle Dage ikke har befundet sig vel.

Efter at Prinds *Christians* Mariage er declareret[1]), hører man som en Vished, at *Hertuginden* for stedse forlader Byen og lever i philosophisk Roelighed paa Augustenborg. Palaiset siger man og skal sælges. Aarsagen er, at han [Hertugen] ved at leve her depenserer mere, end hans Indtægter er, og for sine Børns Skyld finder dette urigtigt. Hertil kommer maaskee og, at den nye Mecklenborgske *Charlotte* kunde giøre hende Rangen stridig, ifald Manden erklæres for kongl. Høihed, thi i saa Fald maatte *Hertuginden* cedere. Den bedste Forstaaelse er der ikke imellem de to Hoffer. Det har man ved fleere Leiligheder mærket, (og især forleden Aften da jeg spillede Boston med *Prinds Christian* hos Bar. . . .[2]). *Kbh. 18. Febr.*

Af *Broçkenhuus*[3]) og fleere har jeg ladet mig fortælle, hvor gement og uanstændigt alting gaaer til og er indrettet i Kiel. Slottet selv ligner en Hovedvagt eller Caserne, man forvexler Herskabets Værelsers Entré med Comando-Contoiret og Adjutanternes. Alle er elendig logeret. At see Taffelet *Kbh. 18. Juni*

---

[1]) Prins Christian Frederik (Chr. VIII) blev gift 21. Juni 1806 med Prinsesse Charlotte Frederikke af Mecklenburg-Schwerin (1783—1840). Ægteskabet ophævedes 1810.

[2]) Overstreget i Afskriften.

[3]) Sikkert nok Overhofmester hos Dronningen Johan Ludvig Brockenhuus (1759—1830).

er et Spectacle, thi man har ey Kniv og Gafler af een Sort ligesaa lidt som Tallerkner. Zink skal forestille Sølv, og mellem hver Ret maae der vadskes op, saa det gaaer langsomt til, og dog er slige strax opvadskede Tallerkener fittede og stinkende, især Zink, som af Naturen har den Egenskab at lugte ilde.

Naar man endelig er bleven færdig med Taffelet, farer alle Rideknægte, Laquaier, Tienere etc. etc. derpaa løs som forsultede Tigere og Ulve, og under Slagsmaal fortære de i en Hast de faae Stumper, som der levnes fra det tarvelige Maaltid.

For at bøde paa dette forkeerte Taffel-Væsen maae man troe, at lærerige og vittige Discourser hielper til at forkorte den Kedelighed, som de Vantroende ellers maatte føle at være kommen i til begge Øren. Hr. *Guldberg*[1]) kieder sig selv og andre ved sin Døsighed og Tavshed, i den Grad, at han har frabedet sig at komme og spiser en Solo, herved skal alle være tient — i alle Intermezzos foranledigede ved Opvaskningen spiiste han paa sine Negle; om det var af Sult eller af andre Aarsager vides ey.

Kiel 10. Oct. I Onsdags kom H. H. *Prinds Christian* hertil med sin Gemalinde. Slottet var illumineret saavelsom hele Byen. I Gaar Middags var Cour hos dem og om Aftenen Apartement ved Hoffet. Prindsessen har et meget behageligt Ansigt, er høflig, venlig og snaksom. Hun taler ret vel Dansk. Hun er meget liden af Vext.

---

[1]) Forfatteren, Professor Frederik Høegh-Guldberg (1771—1852) rejste som Lærer for Prinsesse Caroline med Hoffet til Kiel.

(1806)

Prinds *Carl* har da spilt sin Rolle ud[1]). De har vel læst det Brev, der fra ham til Kongen af Preussen er af *Napoleon* opsnappet og sendt *Kron-Prindsen.* Deri siger han, Prinds *Carl*, at *Kron-Prindsen* paa ingen Maade vilde tage Deel i Krigen, men være bestemt neutral — men selv raader han, at Kongen af Preussen bør strax begynde Feltslaget etc. og vil nærmere sige ham, om vi ey forandre vore politiske Principer. Han er saaledes demasqueret som en —; paa Point var det, at han for en Krigs-Ret skulde dømmes og jages ud af Landet. Men de mildeste Mesures tages vel dog. Den mindste Hevn, *Napoleon* forlanger, er, at han strax afskediges og brændemærkes med Forræddernes haanende Stempel, og dette vil skee og kan ey undgaaes, om han end havde 10 Døttre gift som den ene. Betænk, hvordan hendes Stilling maae være nu. *Kiel 11. Nov.*

Den Affaire mellem de danske og franske Fortropper har ingen farlige Følger havt for os. Capt. *Rømeling*[2]) har været sendt til Prinds *Murat* med Brev fra *Prindsen* og blev imodtaget med megen Udmærkelse; tillige fik han Forsikring om, at det danske Gebeet skulde respecteres. Prinds *Murat* lovede at ville sørge for, at den Sag ingen ube-

[1]) Den preussiske Minister Haugwitz havde søgt at paavirke Prins Carl af Hessen som Kongens Svigerfader, til Fordel for Preussen at drage Danmark ind i Krigen som Preussens Forbundsfælle. Prins Carls Svarskrivelse af $^{12}/_{10}$ aandede personlig Sympathi for Preussen, og at Brevet er kommet i Napoleons Hænder og af ham tilstillet Kronprinsen, oplyses af Bülow i hans Haandskriftsamling i Sorø (E. Holm anf. Skr., II. 124,), hvor den Afskrift af Brevet, som omtales nedenfor, findes.

[2]) Kaptajn Hans Henrik Rømeling (1770—1840) Generaladjutant 1805, senere Generaladjutantlieutenant, Kammerherre og Generalmajor. Han hørte til de mest forhadte af „de røde Fjer“ og var bekendt som Spiller og Ødeland.

hagelige Følger skulde have, da han selv vilde paa bedste Maade forestille den for Keiseren, hans Svoger. Imidlertid beklagede Prinds *Murat* meget, at det var skeet. Førend disse foreløbige beroligende Efterretninger kom hertil, var man i den slemmeste Uvished om Sagens Udfald.[1]) Af Forsigtighed blev *Prindsessernes* og Damernes Tøy alt indpakket, at de selv kunde reise ved første Vink. Gud skee Lov! det ikke giordes nødig.

Kiel 19. Dec. Herved sendes en Copie af det saa meget omtalte Brev. Det er her i Byen oversat af det Franske og har siden været aftrykt i „Kriegs-Boten“ (et Blad, som udkommer i Hamborg, og som man troer skrives af den franske Minister). Dette Brev har giort en overordentlig Opsigt overalt, selv imellem den almindelige Mand, og Forfatteren, Prinds *Carl*, er ved denne Leilighed almindelig hadet. *Kron-Prindsen* har været meget opbragt mod Forfatteren og hans Broder over deres Opførsel i denne Sag. Her i Holsteen giør nu alle meget af *Kron-Prindsen*. Nu indseer de, hvad det er for en Lykke for dem, at *Kron-Prindsen* var her. De gode Lybeckere har giort alt, hvad de kun-

[1]) Den 6. Novbr. var det kommen til et Sammenstød mellem de danske og franske Tropper ved Holstens Grænse. Den 14. Oktbr. sejrede Napoleon ved Jena og Auerstädt og holdt sit Indtog i Berlin den 27. Oktbr. Den preussiske Hær var sprængt med Undtagelse af Blüchers Korps, der trak sig mod Nord forfulgt af tre franske Korps under Murat, den 5. Novbr. naaede han Lübeck. De danske Tropper under General Ewald bevogtede Grænsen med Ordre til med Magt at hindre alle fremmede Tropper at overskride denne. Den 6. Novbr. angreb Franskmændene vore Jægere, idet de ansaa dem for at være Preussere, og det kom til en hidsig, forvirret og uhyggelig Fægtning, under hvilken de Danske med Tab blev tvunget tilbage. Det lykkedes dog ret hurtigt at forhindre videre Fremrykning af Franskmændene. Blücher maatte overgive sig. Murats Optræden overfor Rømeling var dog kun delvis behagelig. (Se Medd. fra Krigsark. II. S. 268—283).

de, for at formaae *Kron-Prindsen* til at besætte Lübeck. De skal endog tilbuden sig at betale en betydelig Sum Penge derfor. Men *Kron-Prindsen*, der indsaae Følgerne deraf, vilde ey vove dette Skridt. Ogsaa disse Folks Beundring har *Kron-Prindsen* ved denne Leylighed erhvervet sig, uagtet de ei fik deres Ønske opfyldt. Det er vist, at *Kron-Prindsen* har ved denne og fleere Leiligheder erhvervet sig et udødeligt Navn. Men ligesaa vist er det og, at hans Ungdoms Leder og Ven bør have Nationens Erkiendtlighed, og den glade Overbeviisning, at De har den største Deel deri, at *Kron-Prindsen* vandrer med sikkre Skridt frem paa den gode Vei, da De saa troelig har ledsaget ham i de mest forføriske Aar.

Kron-Prindsen og *Kron-Prindsessen* er igaar reyst til Slesvig. Kron-Prindsen kommer tilbage imorgen Eftermiddag, og Prindsesserne først om 10 à 12 Dage.

For Franskmændene er vi nu ganske roelige, som vel er, thi det Land er ulykkelig, hvor de Folk kommer frem, var det endog som Venner. Der er saa megen Afskum af Menneskeligheden ved denne Armee, og deres Røveri og Plyndring, hvor de kommer frem, gaaer over al Forestilling, da de i dette Stykke ei bekymrer sig om deres Officerer. I Kiøbenhavn sættes Batterierne i Stand i paakommende Tilfælde. Sverrig ruster sig i Skaane og paa Norges Grændser. En Lykke for Dannemark, at Sverrig ey har saa megen Magt som Mod. For Engelskmanden skulle [vi] vel ey

have meget at befrygte, thi de har vel ey glemt det sidste de var der. Men skulde Franskmændene tabe i Rusland, faaer vi vel ey Lov til at være roelig.

1807

Kiel 12. Jan. *Kongen* har havt et Anstød af Svindel, hvorved han faldt om paa Gulvet, og slog et stort Hul i Hovedet, og først efter en Times Forløb kom han til sig selv igien. *Kron-Prindsen* siger, at kommer det Tilfælde igien, saa frygter han for Livet. En Lykke for Landet er det, at det Dødsfald ingen Forandring vil giøre i Regieringen.

Kiel 17. April *Kron-Prindsen* befinder sig vel; dog synes det, at hans Natur har forandret sig meget. Han faaer ofte en Diarhoe, saa han i mange Dage maae spise Hvede-Brød. Han klæder sig maaskee endnu for tyndt, uagtet han dog nu bruger flere Klæder end forhen. *Kron-Prindsessen* bliver svagere, men er dog altid munter her. Man kan let tælle de Dage, hun ei er ved Taffelet, hvilket ei er Tilfældet i Kiøbenhavn.

Stor-Fyrstinden, *Arveprindsessen af Weimar*, er almindelig yndet. Hun fortiener det for hendes Nedladelse. Der hersker, som det lader, et inderligt Venskab mellem hende og *Kron-Prindsessen*[1]).

---

[1]) Det var paa den Tid en stærk Indvandring i Holsten af preussiske Flygtninge, hvoriblandt fyrstelige Personer fra de tyske Smaastater; blandt disse var Hertuginden af Sachsen-Weimar, Storfyrstinde Marie Paulowna, efter at Hertugen havde forladt sit forsprængte Armeekorps og under Navn af Grev Eglofstein en kort Tid havde opholdt sig i Eutin.

(1807)

Idag er det d. 9de Dag siden *Prindsesse Charlottes* Nedkomst[1]). Man frygter endnu for at hun ei slipper med Livet derfra. Hun er, selon moi, smukkere end Storfyrstinden, men ei nær saa høi, vist ikke 2 Tommer høyere end *Prindsesse Caroline.* Denne Prindsesse er Godheden selv, taler med alle, og vil vide alt. En Lykke havde det været for Danmark, var hun bleven Prinds.

. . Her er atter en Musqueteer arresteret, fordi han har slaget sin Under-Officier. Folkene her have for lidet at bestille, og de fleeste af dem kiende kun den Tidsfordriv: Drik og Kortspil. *Kron-Prindsen* vilde ikke gierne, at Soldaterne skulde komme liderlige tilbage. De drikke det slette franske Brændeviin, som de faae for godt Kiøb. 2 Mænd døde deraf forrige Vinter. De bleve opskaarne, og baade Lever og Lunge vare reent fortærede. De faae og for mange Penge fra deres Hjem og Familie. Man har giort Regning, at siden Armeens Ankomst hertil, er dem sendt over 3 Tønder Guld. *Kiel 9. Juni*

Kron-Prindsen reiste herfra i Løverdags Aftes Kl. 10 til Kiøbenhavn, uden at det blev bekiendt førend om Morgenen. Reisen blev bestemt, efter at den engelske Minister *Jackson* havde om Eftermiddagen havt Audience hos H. K. H. — I Prindsens Følge er kun General-Adjutant *Bülow.* De har intet med, uden hvad de har paa og lidt Linned, som Husaren kunde have under Armen. Man haa- *Kiel 11. Aug.*

[1]) Prins Christians Frederiks og Prinsesse Charlottes ældste Søn var dødfødt d. 9. April paa Pløen Slot.

ber at *H. K. H.* idag er i Kbhvn. *Prindsens* Nærværelse vil vist sætte alle Kræfter i Bevægelse til Landets Forsvar, ifald de Engelske skulle begynde paa et Angreb. Man troer ei, det vil skee mod Kbhvn., men frygter her for Øerne.

Da den engelske Minister fik Efterretning om Prindsens Afreise, sprang han høyt i Veiret og blev en heel Time staaende paa eet Sted, ganske stum. Han vilde strax have Heste og reise; men enten der nu tilfældigvis ingen var at faae, eller Vognmesteren ingen vilde skaffe ham, saa gik han ombord paa et af de engelske Skibe, som laae her i Fiorden; men da Vinden var contrair, kom han her i Gaar Aftes tilbage, og efter mange Forhindringer reiste han i Nat som engelsk Coureer til Kiøbenhavn. Saasnart han var afreist herfra, blev Vinden god til Kiøbenhavn. Det korte Forspring, *Kron-Prindsen* har, vil han vist godt benytte sig af. *Kron-Prindsessen* er dog temmelig munter, saa der kan vel være Haab, at Dannemark endnu denne Gang undgaar den truende Fare.

Kbh. 10. Sept. Vi har da prøvet Krigens Rædsler i en græsselig Grad. Vores hele skiønne Flaade med Tilbehør er da borte. At beskrive, hvad vi alle her i Byen har lidt, er umuligt, og jeg gider ikke tænke paa alt det harmelige og for hver ærlig dansk Mand ærgerlige, som her er passeret og vil passere maaskee endnu. Men det er en Følge af vores Ministeriums Mangel paa Paapassenhed og elendige Politik. Dog nu man er i det, maae man tænke paa, hvad der gives til vores Redning, og ikke tabe Modet.

(1807)

Bomber faldt ned, endog paa Amalienborg, ikke langt fra Frederik V.s Statue. $^1/_8$ af Byen fra Vester- til Nørre-Port er i Aske. Nød og Elendighed udbredt overalt. Frue-Kirke er og gaaet op i Røg. Saalænge Bombarderingen [stod paa], var man næsten intet Sted sikker paa Liv og Lemmer. Granater, gloende Kugler og Ild-Raketter sendtes os i Mængde. Man regner ialt 12000 Bomber, som vi fik herind. Vi har i denne Tid været udelukket fra hele Verden, da Beltet er sperret, ingen Aviser, ingen Ting har vi havt. Blot Bomber. Hvorledes skal den Niddings Streg af den engelske Regiering dog blive hevnet. Er der Retfærdighed til, maae det skee. Grænseløs er Misnøyen med . . . .

Man fortæller i Byen om en ny Fornøyelse og Tidsfordriv. Hos Baron *Selbye* var *H. H. Prinds Christian* og Prindsesse *Charlotte.* Efter Spillepartierne var endte, lod *Prindsessen* Snee komme op og regalerede Selskabet med Sneebolte. Damerne, som samtlige vare temmelig nøgne, frapperede det især. For gode Meubler er det just ikke det lykkeligste Paafund. *Kbh. Novbr.*

Professor *F. Høegh-Guldberg,* Lærer hos Prindsesse *Caroline,* havde Befaling af Kron-Prindsen, hendes Fader, daglig at give ham Testimonium om Prindsessens Flid. En Dag fik hun den Characteer: Uforskammet skiødesløs. *Kron-Prindsen* læste det, lod sin Datter kalde, satte hende stærkt tilrette og gav hende en Ørefigen. Dagen efter fortalte hun sin Skiebne til *Guldberg,* som hun meget ynder. Hun skal være ualmindelig vittig, have *Uden Dato*

megen Forstand, Kundskaber for sin Alder, er meget videlysten, vinder daglig i Folkets Yndest. Andre rose hende ikke saaledes. Smuk er hun ikke. Hun ligner meget hendes Fader.

1808

Kbh. 3. Febr. Ridderdags-Høytidelighederne ere forbi, og man begynder at ophøre med den evige Præk derom. Gid det maa virke Gavn for Fædrelandet! — Kammerherre *Holstein*, Commandeur for Livjægerne, blev beordret at opgive, hvilke af hans Corps havde udmærket sig, men han erklærede, at enhver havde udviist Villighed, Iver og Mod i H. M. Tieneste, saa han ikke kunde, uden Fornærmelse foretrække nogen, men anbefalede dem alle til H. M. Bevaagenhed. Toget (d. 28. Jan.) fra Palaiserne til Rosenborg var smukt. Om Aftenen var hele Byen illumineret. Man fortæller, at en Placat var allerede trykt for at forekomme Illuminationen i Betragtning af de dyre Tider; men at Cancelli-Præsident *Kaas* var Skyld i, at den ei blev slaget op.

Søndagen derefter var *Kron-Prindsen* paa Maskerade hos *Prinds Christian*, hvor Acteur *Knudsen*, klædt som en norsk Bonde, forærede *Kron-Prindsen* et Pibehoved af hans egen Fabrique, hvorpaa stod: „Den 2den September 1807. Jeg bliver mit Løfte tro.“ Knudsen blev Dannebrogsmand.

Mandagen derpaa maatte man atter illuminere, da *Kron-Prindsen* tog til Komedien. Høistsamme

blev modtaget med 6 Hurra. Derpaa Sang, som Parterret deltog i, hvori man bad Ham: ofte at komme her imellem os — altsaa paa Komedien. Nu gik Dækket op, og en Pantomime-Prolog begyndte, der forestillede en Lund. Langt borte saaes Kiøbenhavn. Bønder dandsede. Bellona kom ind med en tændt Fakkel. Børnene skrege, Konerne bleve bange og holdt deres Mænd fra et unyttigt Modværge. Bellona befalede sit Tilhæng at hærge. Kiøbenhavn begyndte at brænde. Frue Taarn udmærkede sig i Branden. Bombardementet hørtes (hvad Kongen mon har tænkt derved?). „Dans“ Genius kom frem for at modsætte sig Bellona, men denne ophørte ikke, førend Geniussen pegede til en Busk, der strax fremviste F. VI. Nu tabte Bellona Modet, uagtet Engellands og Sverrigs Genier vilde overtale hende til at vedblive. Disse forlode Pladsen, og Bønderne (Landeværnet?) forsamlede sig igien. To danske Flagge med 3 engelske og 1 svensk. Smaa Trophæer kom ind og bøyede dem for F. VI. Himlen viiste en Sky, hvori der saaes: *Himlen velsigner Frederiks Rige, thi han giør sine Sønner lykkelige.* Amen!

Tiden nærmer sig nu meer og meer for at give Plads til de forventende store Begivenheder i Scandinavien. Vi venter inden 14 Dage at have de franske Venner i Kiernen af vort Land. Hvorhen deres nærmere Bestemmelse gaaer, er endnu høyst uvist. Gustaf skal have sagt ved Rygtet om de Franskes og Danskes Hensigt at gaae over Sundet: „da skal de først suppa Sundet ud“. *Kbh. 5. Marts*

Heraf synes det, som de derovre er temmelig trygge[1]).

Kbh. 19. Marts Den nye Konges Proclamation gik for sig i Onsdags d. 16. ds. *Bernstorff,* Minister for de udenlandske Sager, raabte, som sædvanlig ud af Altanen: C. VII. er død, Kong F. VI leve! Derpaa gik Kongen ud paa Altanen, hilsede Folket under Hurra, og traadte tilbage med Taarer i Øynene og forsikrede de tilstedeværende Embedsmænd, at hans ivrigste Bestræbelser skulde være at virke alt det Gavn til Landets Bedste som mueligt. Samme Dag aflagde de Militaire Eden til Kongen, og Dagen efter alle Autoriteter.

Jeg var i Gaar hos *Prindsen af Ponte Corvo*[2]). Det er en charmant og flink Mand. Han er fornøyet med alt her, d. 2. April tænker han at være hos *Gustaf.*

Odense 19. Marts Igaar Eftermiddag fik vi her 1065 Infanterister og 822 Cavallerister i Indkvartering, og fra i Forgaars var endnu i Byen 1222 Mand. Paa mange Steder i Byen har der været Spektakler. Hos Farver *Kellinghausen* kom Uenighed mellem ham og Indkvarteringen. Han slog en af dem paa Skulderen, hvorover denne blev saa opbragt, at han klagede til sin Capitain. Denne gav Soldaten et

---

[1]) Danmark, der paa den Tid var i Krig med England og i Forbund med Frankrig, erklærede den 29. Februar 1808 Sverrig Krig. Faa Dage efter, den 13. Marts, døde Christian VII. For at foretage en Landgang i Skaane rykkede en fransk Hær, hvoraf Halvdelen var Spaniere, under Kommando af Bernadotte, Prins af Ponte Corvo, ind i Landet.

[2]) Jean Baptiste Bernadotte, Prins af Ponte-Corvo (1763—1844, den senere Konge i Sverrig Carl XIV Johan), kom til Kbhvn. Natten mellem 15. og 16. Marts.

(1808)

Spanskrør for at give K. deraf. Da Soldaten kom tilbage, vilde han og hans Cammerater omringe K.; men denne sled sig løs, tog sin Mundering paa og kom med 2 ladte Pistoler, hvoraf han tilbød Captainen den ene for at skydes med ham. Men Captainen giorde mange Complimenter, sagde, han var en brav Mand og forbød Folkene at fornærme ham.[1])

Odense 21. Marts

De Spanske, som alle her vare saa bange for at faae til Indkvartering, holdes nu for de bedste. De er tilfreds med alle Ting og ikke saa paastaaende og uforskammede som de Franske. Det lader og til, der er mere Subordination ved hiine end disse. De Spanske hilse deres Officerer, derpaa tænke de Franske ei.

Odense 22. Marts

I Gaar kom Ordre, at de Spanske (1065 Fodfolk, 822 Ryttere) skulde marschere til Lykkesholm, Raunsholt etc., hvilket man her meget ugierne seer, da de ere langt roligere og nøysommere end de Franske. Alle ere de meget paa Jagt efter Fruentimmere og bruge mange Midler, baade med det gode og med det onde for at opnaae deres Hensigt.

Odense 23. Marts

I Gaar Eftermiddags kom spansk Artillerie hertil og Kl. 10 idag passerede det herfra til Nyborg med 16 Canoner og 8 Mørsere. Inat ere 5 Englændere indbragte hertil. De ere tagne af Bønderne i Ullerslev. De gik i Land ved Nyborg og havde alle franske Hatte paa for at indbilde Bøn-

---

[1]) Farver Peter Engelbert Kellinghausen (1753—1820) var eligeret Borger i Odense, Officer ved Borgergarden og senere Stadshauptmand. I hans Levnet (se Saml. til Fyens Hist. og Topr. VIII) omtales det omtalte Sammenstød ikke, men et mindre lignende.

derne, at de vare af den Nation. Det viser, hvor godt Vagt der holdes ved Stranden, siden de ere tagne saa langt inde i Landet! Formodentlig blive de ikke en Gang examinerede!

General *Dupas*[1]) har forlangt Bal, men General *Rantzau*[2]) indvendte, at det ei kunde lade sig giøre, da Musik var forbuden, da *Kongen* var død. D. svarede: han vilde selv sørge for Musik. R.: det vil blive et Bal uden Damer. D.: det har ingen Nød; naar jeg indbyder, komme de nok. R.: De har dyb Sorg for deres Konge og lade dem ikke tvinge. D.: Dagen efter Slaget ved Lübeck giorde jeg et stort Bal, hvor 12 af mine Officerer fandt Koner. Er det ikke sandt? — En af Adjutanterne svarede: Nei, Deres Excellence, det var kuns 10.

De 5 engelske Spioner have været i Forhør og have tilstaaet, at de skulde stikke de ved Nyborg liggende Skibe i Brand. — Paa mange Steder klages over de Franskes Uforskammenhed. I Værtshuse, hvor de komme, ere de meget grove, naar man fordrer Betaling for det, de faae.

Odense 28. Marts I Gaar Formiddag Kl. 11 giorde *Prindsesse Ponte Corvo*[3]) en Lysttour til Nyborg og spiste til Middag hos Marquis *de la Romana*[4]). Hun blev escorteret af 4 af vore Dragoner, franske Officerer og en Deel Gens d'armes og Jægere til Hest. — Prindsessen

---

[1]) Chefen for det franske Armekorps 1ste Division, Generaltn. Dupas.

[2]) Generallieutenant Frederik Siegfred Rantzau (1744—1821), kommanderende General i Fyen. Han havde 1808 kun 9 Kompagnier Landeværn under sin Kommando.

[3]) Eugénie Bernhardine Désirée (Desideria) Clary (1777—1860) Datter af en Købmand i Marseille, gift med Bernadotte 1798, 1810 Dronning i Sverrig.

[4]) Generallieutenant Don Pedro Caso y Sureda, Marquis de la Romana (1769—1811) Chef for de spanske Tropper under Bernadottes Kommando.

(1808)

har fransk Vagt, som ikke vil tillade nogen at komme ind paa Slottet. Kammerherre *Buchwaldt*[1]) kom, ogsaa ham vilde de nægte Indgang; men han spurgte, om Slottet hørte dem eller vores Konge til, og om vores øverste Embedsmand var arresteret? De svarede Nei, og spurgte, hvem han var; hvortil han svarede at være en Mand af Stand. De lod ham da gaa.

Idag er Prindsessen taget til Svendborg, men ventes i Aften tilbage. Prindsessen er en Kræmmer-Datter fra Marseille og Søster til Dronningen af Spanien. — Da hun om Aftenen kom paa Slottet hos Stiftamtmand *Gersdorffs*[2]) kom Adjutanten ind til *Gersdorff*, som sagde, at han havde ladet anrette et Aftens Maaltid til Prindsessen — hvortil Adjutanten sagde, at han formodede, det var anstændigt, drejede sig paa sin Hæl, fløjtede, sang og gik bort. — Idag maatte man fra Commando-Contoiret sende en Express med 3 Segl til Colding for at hente Prindsessens Ride-Sadel.

Beltet er da spærret af Engellænderne. Ikke desmindre venter den franske Minister her, *Didelot*[3]), og vi alle, at de Franske, idet mindste en Deel, kommer her til Sielland. Det er rigtigt, at *Kongen* selv er høystcommanderende General; men om han commanderer de combinerede Armeer, vides ikke. *Ponte Corvo* er nu igien ved Armeen, men *Kbh. 31. Marts*

1) Vistnok den fhv. Stiftamtmand i Fyen, Kammerherre Friedrich Buchwald (1747—1814).
2) Kammerherre, Stiftamtmand i Fyen Poul Rosenørn Gersdorff (1743—1810).
3) Charles François Luce Didelot, fransk Gesandt i Kbhvn.

det er for sildig, at samme er marscheret fra Hamborg. Maaskee var det aldrig Hensigten, at den skulde længere end til Danmark. Fyen bliver meget medtaget ved den gyselige Indkvartering. Kongen skriver sit Navn: *Frederik.*

Af Collegial-Tidende sees, at Stats-Raadet paa en Maade er ophævet, eller udsat for saare lidet at bruges. Befalingen af 14. April 1784 er ophævet. — Den høysalige Konges Endeligt var øyeblikkelig forbi, da han, idet han vilde staa op om Morgenen, fik et Krampeslag, og med Lynets Fart var Kongesielen opsvinget i de høyere Regioner eller —.

Kbh. 5. April Den sidste Storm har ødelagt mange Skibe af de engelske, man haaber svenske med. I Sverrig og England er Mangel paa Levnetsmidler. Det er lykkeligt for os. Hø koster i Sverrig 7 Mk. — Det gamle ærværdige Colding, som er afbrændt ved de Franskes Uforsigtighed med 6000 Tdr. Korn[1])!

Kbh. 9. April Hvilken Forfatning er vi ikke her i — som det ængstede Vildt omringet af 1000 opspændte Gevehrer. Det smilende Foraar, den bortdrevne Iis, en god Vind — og 1000 ildsprudende Dødssvælg aabne sig. At Capt. *Jessen*[2]) lever, er i Dag officiellement bekiendtgiort. Et almeent Had til den engelske Nation besieler Unge og Gamle.

Fr.borg 14. April Nogle Søe-Officerer samt mange Matroser ere reiste herfra til Antwerpen, da de Hollandske Skibe

---

[1]) Bernadotte havde 28. Marts taget Kvarter paa Koldinghus Slot, men ved Midnat den 29. udbrød der Ild i de spanske Troppers Vagt, og Slottet brændte. Prinsen forlagde sit Hovedkvarter til Odense Slot.

[2]) Kaptajn Carl Vilhelm Jessen (1764—1323). Han blev kun let saaret i den heltemodige Kamp 22. Marts ved Sjællands Odde, hvor vi som bekendt mistede Linieskibet „Christian Frederik“, og hvor Willemoes og mange andre fandt Døden.

(1808)

ere bestemte os til Hielp[1]). Om og det seer mørk ud, saa vil Napoleons Genie, der skaber og tænker alt til at faae et forønsket Udfald, analog med hans store Planer, bringe Sagen i behørig Orden.

Her koster Brænde 20 Rdlr. Favnen og Ko-Kiød 21 Sk. ℔. — *Napoleons* Villie er som en Strøm, der tager alting med sig, og som intet kan modstaae. *Kbh. 23. April*

Man er paa Spor efter den ægte Dannebrogs-Fane, som foregives at være tabt i Slaget mod Ditmarskerne, og haaber at faae den igien som en sand Reliquie. *Kbh. 28. Maj*

I Gaar ved Taffelet bar *Kongen* første Gang Napoleons-Ordenen. Det røde Baand paa den røde Garde-Uniform tog sig ikke godt ud. Mr. *Didelot* var ogsaa den Dag ved Taffelet — med det hvide Baand — alting en galla.

Hertugen af Augustenburg er meget syg af Ærgrelse over alle disse den senere Tids Optrin og Fyrsternes uhældige Skiæbne samt over alle de uventede Collegas, han faaer af Parvenus i Dusinvis. Han vil blive hiemme at bruge Brønd-Cuur, for at helbredes i det mindste paa Legemet.

Man har i et stort Selskab af Franske i Holsteen drukket à la santé du roi de Holstein, nemlig *Ponte Corvo*. Faaer vi Göthe-Riket til Giengield, er intet tabt ved Byttet*). *Callundborg 4. Juni*

---

*) Bülows Bemærkning i Marginen: Pyt!

[1]) En Del af vore Søofficerer og Søfolk blev, nu da vi selv ingen Flaade havde, kommanderet til Vliessingen for at besætte franske Orlogsskibe, der skulde overlades til dansk Brug. Skibene kom aldrig, men de danske Sømænd tjente længe paa Schelde-Flaaden.

(1808)

Der skal i disse Dage være skabt en stor Deel Adjoints, saa det lader til, at Adjutant-Racen ikke lettelig vil døe ud. Gid disse unge Poder maa trives og bære mangfoldige Frugter.

Prinds *Christian* [*Frederik*] er med Familie paa Sorgenfrey. Hans Kone kiører næsten daglig til Skovshoved for at kiøbe Ræger. En ubehagelig Entrevue havde forleden Grev *Baudissin*[1]) med hende i Anledning af at Porten nu lukkes Kl. 11 i steden for i Fredstid Kl. 12. Han vilde ikke svare hende 1 til 1000 og tog sine drøje Revselser med Taalmod. Kongen skal have ilde optaget, at Prinds *Christian,* naar han har spiist ved Taffelet, dinerer om igien hiemme, og er derfor ei siden ansagt — relata refero. — Prinds *Ferdinand* er bestandig i Kiøbenhavn og bliver der i Sommer. Kongen tager sig af ham og vil ei lade ham af mange Aarsager være paa Sorgenfrei. Der er, tror nogle, nok en Speculation med i Spillet, nemlig et Partie for *Caroline.*

23. Juli I Krigstid spille Officerer gierne en stor Rolle. Hos os er det Adjudanterne og Lieutenanterne, som sprade mest. Alle klager over deres Uforskammenhed og Uartighed imod dem, som maa og vil taale det. Drikke kan de som Svampe, kunde de saa godt slaaes for Fædrelandet, saa er de Helte. Stald-Mester *v. d. Maase* spiller en stor Rolle, i det mindste ved Hoffet. Fordi Solen skinner paa ham, glimrer han[2])! Den franske General med sine Adjutanter spise undertiden ved Taffelet; der spiiste

---

[1]) Generalmajor Carl Ludwig Baudissin (1756—1814), Kommandør for Livgarden var midlertidig Guvernør i Kbhvn.

[2]) Staldmester v. d. Maase blev 1808 Overadjutant og Kammerherre.

(1808)

og for nogle Dage siden den brave Capt. *Jessen*, som var heldigere end den tappre *Willemoes*. — *Peyman* og *Bielefeldt* bleve i Gaar arresterede, og satte i Struensees Værelse i Citadellet[1]). En vis Laquai *Niels Olsen*, som var Tiener hos Kammer-Junker *v. Krogen* og af ham anbefalet til Kongen, er nu Kammer-Laquai og Kammer-Husar hos Kongen og har der meget at sige og skader mange brave Folk. Han er og behjælpelig ved visse Leiligheder for at skaffe . . . .

Batterierne ved Middelfart have vi i vor Magt. — 4000 Franske ventes daglig. I Sielland ere alle Spanske afvæbnede. Her have de Spanske givet en Deel Heste bort, solgt nogle for en Specie og skudt Resten. Nu kom Efterretningen fra Kierteminde, at man der havde fanget 9 Spaniere og derved reddet 2 franske Commissarier, som vare i deres Vold. I Aftes passerede her et Compagnie Spanske til Hest og 100 Vogne med Infanterister[2]). *Odense 11. Aug.*

Ponte Corvo kom i Aftes med sit hele Hoved-Qvarteer og haaber at komme tidsnok for at dræbe den troløse Marquis *de la Romana*. Denne lod sig med Magt slæbe ombord af 18 Soldater. En af *Romanas* første Generaler *Kindelan*[3]), skal have

1) I Anledning af Kbhvn.s Kapitulation 1807 blev Generalmajor Peymann og Oberst Bielefeldt i Juli 1808 sat i Kastellet. Overkrigskommissionen dømte dem fra Livet 16. Novbr., men 16. Jan. 1809 formildede Kongen Straffen til Afsked og Arrest.

2) Om den fremmede Hærs Ophold i Danmark og de spanske Troppers Mytteri og Oprør se K. Schmidt: Medd. om de fremmede Troppers Ophold i i Danmark 1808. Kbhvn. 1901, og P. Boppe: Les Espagnols à la grande Armée. Paris 1899.

3) Maréchal de camp (Generalmajor) Jean Kindelan (1759—1822) Chef for de spanske Troppers 1. Division. Han blev senere fransk Divisionsgeneral.

forraadt ham. I Jylland strækkede endeel Spanske Geværet. Officererne declarerede, de vidste af intet, men var befalede at marschere.

28. Aug. Saa meget som vi ved Krigen og Ranet har tabt, kan vi ikke vente at faae tilbage, men ved Tarvelighed, Klogskab, Fliid og Enighed vil det med Himlens Hielp nok oprettes, især om Krigen ikke skulde vare altfor mange utaalelige Aar. Mig kommer det for, at man med nogen Føye kan dog vente adskilligt af Napoleons Venskab, især da vi lide saa meget ved den Alliance, hvilket dog under disse Omstændigheder var det bedste Partie for os at tage.

Kbh. 27. Sept. Vore Soldater maneuvrere daglig. Det gaaer Pif paf fra om Morgenen til om Aftenen. Militair-Aanden begynder her fra Vuggen. Hele Skarer af Smaa-Drenge, fra de ere 6 Aar, lege her Soldat paa Gaderne, de give deres Regimenter Navn efter de Gader, de boe i. De maneuvrere, holde Feltslag. Kongen standser ofte for at see derpaa og viser Velbehag derved.

Roeskilde 19. Nov. I Kbhvn. tænker man nu paa Drabant-Corpsets Oprettelse og Ridder-Dragter til Kongens Geburtsdag som Ordens-Dag. Uhyre Bekostninger udkræver alt dette — helst i denne Tid — for det Offentlige og de arme Riddere, men det er vist nødvendigt, gavnligt, siden det skeer.

Kbh. 3. Dec. Vor Konge er lykkelig kommen tilbage. Der tales om, at *H. M.* vil om nogen Tid reise igien til Kiel, og at Prinds *Ferdinand* skal følge ham.

(1808)
Om denne Prinds og Kron-Prindsesse *Caroline* skal confirmeres her eller i Kiel, veed man endnu ikke. Man formoder, at der engang i Tiden kan blive et Par af dem, og det som mere er, man tror der vil blive giort en Afvigelse i Successionen til den danske Trone til Fordeel for vor Konges Børn. Endvidere siges, at Prinds *Christian Frederik* bliver Gouvernør i Rensborg for at faae denne Hof-Stat her fra Byen, da ingen af dem er yndet her, og det ikke uden Aarsag.

For nylig var Maskerade hos Prinds *Christian*. *31. Dec.*[1]
32 Personer. Det gik temmelig uanstændigt til.

Prindsesse Christian [ↄ: Charlotte] havde forskellige Masker: Matros — men hendes lille, trinde Figur og svære Bagparti tog sig ikke fordeelagtigt ud; derefter var hun Bondepige med en Kurv paa Armen, fyldt med Deviser; og tilsidst Indianerinde med Pantalons og kjødfarvet Tricot over hele Kroppen, og tyndt Flor om Hofter og Lænder, dog temmelig transparent, saa at man kunde se alt igennem det, hvis man var lysten derefter. I denne Dragt dandsede hun hele Natten. Svigerinderne vare ogsaa ret koket paaklædte, men turde dog ikke være saa fri. Prinds *Vilhelm* og *Charlotte*[2]) havde tusinde Løjer for sammen og følte sig høilig lykkelige i den salige Overbevisning om den Kærlighed, der ventede dem.

---

1) Dette Brev er oversat fra tysk.

2) Landgreve Vilhelm af Hessen-Kassel (1787—1867), Major og Bataillonskommandør, Brodersøn af Landgrev Carl af Hessen. Han blev senere General og Guvernør i Kbhvn. og var bekendt som en dygtig Militær og for sit danske Sindelag. 10. Novbr. blev han gift med Arveprinsens Datter Louise Charlotte (1789—1864). Deres Datter blev som bekendt afd. Dronning Louise.

For nylig var der ogsaa Julelege, da kyssede man. Prindsessen havde i Forvejen højlydt erklæret, at de Damer, som vægrede sig ved at opfylde Loven, for stedse skulde banlyses fra hendes Selskab. Ved samme Lejlighed fik baade Herrer og Damer Presenter. Hofdamerne fik hver 3 Fløjlsdragter; de maa med Blomster, Baand etc. have kostet en uhyre Mængde Penge; for at man kan gøre sig en Forestilling om dette utidige Ødsleri, vil jeg alene fortælle, at der den Aften alene medgik for 500 Rdl. Baand. Hendes Kasse er ogsaa i en ynkelig Tilstand, og man paastaaer for vist, at hendes Smykker oftere ere sat ud for at skaffe Penge. Hendes Mand maae ogsaa bede om Forskud, men faaer det først efter langvarigt Tiggeri. Prindsessen tager meget paa Regning, men tænker ikke paa at betale det. For nylig gav hun sin Hofdame, Frøken *Colbjørnsen*[1]) en paa Øret. Der var nogle artige Scener, Faderen lagde sig imellem, og Sagen blev bilagt. — Man fortæller, at Dandserinden *Lauerwald*[2]) skal være Hofdame hos Prindsessen og samtidig adles; dette sidste turde dog være en Overdrivelse.

Vice-Concertmester *Du Puis* vil tage sig af hende og lære hende at spille Comedie — han er som bekiendt ogsaa Acteur.

Hun er i høj Grad skinsyg og kalder under-

---

[1]) Anna Jacobine Colbjørnsen (1791—1848), Datter af Geheimekonferensraad Christian Colbjørnsen; g. 1825 med Kmh. Fr. Hans Rostgaard v. d. Maase til Krogerup.

[2]) Augusta Lauerwald (d. 1850) debuterede 1805 paa det kgl. Theater og gjorde stor Lykke ved sit Talent og sin Skønhed. Ved sit Ægteskab 1810 med Grosserer P. Saabye trak hun sig tilbage fra Scenen.

(1808)
tiden Lakaierne ind for at udspionere, om denne eller hin Pige har været hos Prindsen.

Vist er det, at *Lauerwald* har faaet en aarlig Pension af 200 Rdlr. af Prindsessen og tillige en Guldkjæde, hvor to Hænder mødes — et Emblem paa det inderlige Venskab, der er mellem hende og *Lauerwald.*

1809

Hele Staden er nu i Forventning. Broen til Sverrig ligger. Borgerne maae trække paa Vagt, skiøndt vi vist har over 30000 Militaire; men formodentlig skal de sove ud. Naar vi da faae Tøe, har de giort, hvad de kunde. Gud give os snart Fred! Her er stor Elendighed. *Kbh. 11. Jan.*

Politiemester *Haagen* gik af, ikke alleene fordi han var en Drukkenboldt og en grov, egenmægtig og egensindig Embedsmand, men fordi han fik af Kongen en Irettesættelse for hans Uhøflighed mod *Darrest,* preussisk Chargé d'Affaires, idet han lod 2 Politie-Betientere gaae ind i hans Huus for at ransage efter en Mand, der skulde tale med ham. Departementet for de udenlandske Sager maatte tage sig af *Darrest*'s Sag. Efter Reprimanden forlangte *Haagen* selv sin Afskeed[1]). *7. Febr.*

Prindsesse *Christian* fik nylig at vide, at en Modehandlerske havde faaet et Partie Stads-Hatte *Roskilde 13. Febr.*

[1]) Etatsraad Haagen (se S. 48) fik sin Ansøgning bevilget 13. Jan. 1809, men blev 14 Dage efter R. af Dbg., 1812 Generalauditør i Søetaten og 1814 atter Politidirektør. Han døde Aaret efter. (Pers. Tidsskr. I. 297 f.).

fra Udlandet. Hun køber gesvindt hele Kramkisten af hende og sælger disse Hatte siden ud med Profit i dyre Domme.

Man har rigtignok sagt, at Grev *Ahlefeldt* paa Langeland skulde være Hertug. *Castenskiold* Hertug af Kiøge og *Oxholm* af Herfølge. Det hele er en bitter Satire. Sagen er vel: at *Napoleon* har udnævnt Hertuger.

I Gaar kom en Deserterer fra Skaane, 2 af hans Reisefæller druknede paa Isen. At vore Tropper fra Norge ere i Sverrig, herom tvivles der ikke. Rygter bør man ikke altid reflektere paa. Disse sige, at Forfatningen ved Armeen er ussel; ængstelig er det, at ingen Poster derfra haves i 4 Uger. Vi maa og skal over til Skaane, coute qui coute. Imorgen reiser jeg til Kbhvn., saa erfares vel mere herom . . .

I Søndags var Maskerade hos *Biørn*[1]) paa Hof-Theatret. Kongen var der som Mameluk, og Prindsesse *Christian* som Munk. — *Peymann* beholder det hvide Baand, endskiøndt han blev kiendt uværdig til at bære Uniform og Felttegn — hvad er det paa Dansk?

Sielland 25. Febr. Med vor Landgang paa Sverrig synes det Alvor. Paa hver Herre-, Præste- og Bondegaard er udleveret 2 à 1 Heste til Train-Heste — ialt 400 Stk., desuden udskrevet Vogne til Transport etc. Daglig kommer Tropper over til Sielland fra Øerne. Tropperne rykke hen mod Helsingørs Egnen.

---

[1]) Restaurateur Biørn, Forpagter af Hotel d'Angleterre, havde Privilegium paa hver Saison at give 6 Maskerader paa Hof-Theatret.

(1809)

Man troede her, at en Landgang paa Sverrig var nær, som ogsaa var gaaet for sig, dersom det indfaldende Tø-Vejr ej 2 Gange havde giort det umueligt[1]). Derefter vilde man forsøge det paa en anden Maade. Man tiltaklede Skibe i samme Hensigt, og da [de] næsten vare færdige, og man hver Dag ventede Tropperne, for hvilke alt var bestilt Kvarteer her i Staden, saa blev det paa en Gang stille med det hele Tog, og nu tales ikke mere derom. Aarsagen til den Standsning troer man findes i de Depecher, som Capt. *Dodt*[2]) bragte med sig fra Petersborg. Igaar skal *Kongen* have faaet den meget behagelige Efterretning med Prmlt. *Seidelin* fra Norge, at der ingen Mangel er paa Levnetsmidler. *Kbh. 28. Febr.*

Neppe ser det ud til Fred i Østerrig, adskillige Blodstrømme skal nok vande den syndige Jord i denne Sommer. Her kommer ingen Englændere. Hvad kan de hente her? Øllebrød, Mælk og Vand. *10. Marts*

Prindsesse *Christian* er som sædvanlig gal, opførte sig gemeent paa Masqueraden. *Kongen* var i Søndags igien paa Masqueraden og dandsede med en Skræderkone fra lille Kongens Gade.

Lykkelige Danmark! stedse skal en lykkelig Hændelse hiælpe det af Nød. Uden fra kommer atter Hielpen. Kong *Gustaf IV. Adolph* er vippet *Kiøge 25. Marts*

---

1) I Anledning af en paatænkt Overgang til Skaane var store Troppemasser samlede i Nordsjælland i Begyndelsen af Aaret. Kongen forsømte det rette Øjeblik, og i Marts spredtes Hæren igen. — Englænderne, som var Herrer paa Havet, gjorde Norges Forsyning med Korn yderst vanskelig.

2) Kapt. i Søetaten Frants Martin Dodt (1776—1819) havde som Kurer været i Rusland og Finland. (Medd. fra Krigsark. IV. 153).

(1809)

af Thronen ved en Revolution. Sverig gaaer paa fransk Partie[1]). En Coureer er gaaet herfra til Kiel, og 2 svenske Officerer til *Napoleon.*

Nyborg 11. April Jeg har ikke seet den Indbydelse, vi i Luft-Machinen sendte til Sverrig, den er skrevet paa Svensk af *Gyllenborg,* som er i megen Grace hos Kongen — saaledes lyde mine Efterretninger fra Hovedstaden. Den skal være godt skreven[2]).

Fr.berg Maj Fra Sverrig høres moxen intet. Vores Deel deraf bliver vel — intet. Nu igien tage de Svenske vore Skibe, fordi vi, efter at de havde ophørt dermed, vedblev at tage deres. Hvori denne Politik monne bestaae, til Tab for vores hele Handel og Norges Mad-Forsyning, veed man ikke.

Der var ved Prinds *Christians* Taffel nylig en ubehagelig Scene. Den halvgale Kone lastede adskilligt her i Landet. Manden blev vred og siger: Dersom De ikke er tilfreds her, saa kan De gierne reise hen, hvor De kom fra. Derpaa blev hun rasende, græd, bandte og endte med at skielde Manden ud for en Køter og schläfriger Taugenichts etc. Alle hørte det ved Bordet inclusive Laquaierne. Prindsen havde foresat sig at tilskrive Kongen herom og forlange Skilsmisse; men Svaghed beherskede ham. Han lod sig bevæge, da hun kom til ham med den lille — og Sagen er saaledes bortfalden, men den ulmer under Asken.

---

[1]) Ved en militær Revolution i Sverrig 13. Marts blev Kong Gustav IV Adolph afsat fra Thronen.

[2]) Under Forberedelserne til Overgangen til Skaane blev der sendt en stor Del smaa Luftballoner over Sundet med et agitatorisk Skrift forfattet af den landflygtige Carl Frederik Gyllembourg (1767—1815), der var gift med P. A. Heibergs fraskilte Hustru, Forfatterinden Thomasine f. Buntzen.

(1809)

At Secretair *Schouboe*[1]) er bleven Ridder af Dannebrog, 4de Cl., forundrer mange, da hans Institut er stærk i Aftagende. Det er kommet saavidt dermed, at ingen duelig Student vil være Lærer der, da han skal være grov imod dem. Selv giør han intet. Han har vidst at skaffe sig gode Attester, og disse har han sendt til Norge og Vestindien, og derved været sin egen Basun. *Hertugen af Augustenborg* er hans Beskytter, og efter hans Anbefaling er han formodentlig bleven Ridder. Med Frue Skole gaaer det ikke vel, siden mange Forældre tager deres Børn derfra for at sætte dem i andre Instituter. Det er nu almindelig i Brug at lære Overfladen af alt, men ingen Ting fra Grunden. *Kbh. 4. Juli*

Prindsessen paa Sorgenfrei er altid den samme. Hendes Liv er en Kiæde af gale, uforsigtige og tildels enfoldige Handlinger. Hendes Søns[2]) Opdragelse sker ikke à la Rousseau, Locke, Campe etc. Den vidner om hendes Lunefuldhed og Uagtsomhed. En Dag vil hun have, at Barnet skal spise Jordbær — Barnet vil paa ingen Maade og vedbliver sin Mening med Skrig og ynkelige Gebærder uagtet de ugudelige Rumpesmek, der strømmede fra de moderlige, galdefulde Hænder. For silde opdagedes Aarsagen til det uskyldige Barns velgrundede Egensindighed, efter at det var mishandlet; thi see — hun havde kommet Salt iste- *Roskilde 5. Sept.*

[1]) Frederik Christian Schouboe (1766—1829) oprettede 1794 et Institut i Kbhvn., der nød stor Anseelse. Han blev 1814 Kancelliraad og Byskriver i Kolding. Da han 1824 tog Afsked og atter oprettede Skolen, trivedes denne ikke.

[2]) Frederik Carl Christian (1806—1863), den senere Frederik VII.

denfor Sukker paa Jordbærrene, der med Magt blev nedpresset i den Stakkel. Den arme Glut skal maaskee tidlig vænnes til at taale Vold og Uret. — Den 18. Sept., Prinds *Christians* Fødselsdag, skal der spilles fransk Komedie paa Sorgenfrei. Rollerne ere uddelte. *Prindsessen* spiller selv med, samt nogle af *De Conincks* Familie. — En ny Facon har hun nu fundet paa, nemlig: at kiøre Tour om Natten; men da hun har en rædsom Frygt for Slaver, som desværre jævnlig bryde ud fra Fæstningen, saa lader hun 8 Ryttere om Natten escortere Vognen. Disse er da forsynede med Fakler.

Prinds *Christian August* i Norge er ikke glad over hans Udnævnelse til Statholder og Felt-Marechal i dette Øyeblik; thi han finder, at det gav til Kiende en Mistroe til ham, ligesom man derved vilde overtale ham til at frasige en Krone for sligt, og ikke stolede paa det, han har aflagt Prøve paa: Retskaffenhed, Troskab og flere gode Egenskaber[1]).

Napoleon har, uagtet Kongens egenhændige Begiering, ikke antaget 4 danske Officerer, som vilde gaa i fransk Tieneste som Volontairs.

24. Sept. Island er borte! — Den unge *Jørgensen*, en Søn af den patriotiske Uhrmager, blev som Kaper optaget af de engelske. Længe talte man om, at han i London levede paa en galant Fod og fik sin

---

[1]) Prins Christian August af Augustenborg (1768—1810), Broder til Hertug Christian Frederik, blev 1803 kommanderende General i søndenfjeldske Norge og 1807 Præsident i Regeringskommissionen. Efter Gustav IV's Fald valgte de svenske Stænder ham til Kronprins i Juli Maaned, og kort efter udnævnte Frederik VI ham til Statholder i Norge for at knytte ham til dette Land, og for at han ikke skulde træde hindrende i Vejen for Kongens egen Kandidatur Sverrigs Throne.

(1809)

Guinea daglig. Han skal nu have foreslaaet en Expedition til Island, og har udstedt en Proclamation, hvori han er ansat som Statholder derover. Island faaer sin gamle Constitution, som det før havde. Alle Fordelene ere forpagtede af dette Land til en engelsk Spekulant paa 7 Aar. Man beskylder Etats-Raad *Stephensen* for at være impliceret heri, og at *Trampe*, Stift-Amtmand, er bragt til London.[1])

Fr.berg 26. Sept.

Idag er Kongen afrejst[2]). Routen er denne: den 26de Sorø og Slagelse. 27de spises Frokost hos *C. L. Schütz*[3]) paa Lille Antvorskov, Aftenen hos *v. Deurs*[4]) paa Frydendal. 28de den østlige Side af Skarritsøe til Lerchenborg. 29de Skandserne ved Calundborg, Refsnæs etc. og afholdes her særlige Maneuvrer, derpaa til Lerchenborg. 30te paa Lerchenborg; Dagen tilbringes med Jagt. 1ste October over Reersøe til Corsør, hvor Nattekvarter. 2den Okt. til Kjøbenhavn, hvis der da ikke skal reises videre til Holsteen.

I Korthed fortæller jeg her om den forrige Reise. I Kiøge gav *Castenskjold*[5]) Frokost, man dinerede i Giestgivergaarden; paa Gissenfeldt var

---

[1]) Æventyreren Jørgen Jürgensen (1780—1845, Søn af Hofuhrmager J. J. i Kbhvn.) landede i Sommeren 1809 paa Island med et engelsk Kaperskib, arresterede Stiftamtmanden Grev Frederik Christopher Trampe, opkastede sig til Herre over Landet, afskedigede de danske Embedsmænd osv. osv. Et engelsk Krigskibe gjorde et Par Maaneder efter Ende paa hans Regimente. Den islandske Justitiarius Magnus Stephensens Optræden ved denne Lejlighed var temmelig tvetydig. (Se Museum. 1892).

[2]) Dette Brev er oversat fra tysk.

[3]) Konferensraad Chr. Ludv. Schütz (1735—1812) til Basnæs og Lille Antvorskov.

[4]) Kammerherre Carl Edaourd van Deurs til Frydendal.

[5]) Generallieutenant Joachim Melchior Holten Castenschiold (1743—1817) var fra 1807 til Slutningen af 1809 Højstbefalende over Tropperne paa Sjælland udenfor Kbhvn.

Bal. Laden var illumineret, og der var lavet et Par Cabinetter ved Hjælp af Løv, hvorfra mange Slags Frugter hang ned. Paa Nysøe spistes til Middag; om Aftenen var en Gang i Haven illumineret, her blev opvartet med Thee og en Sang af *Stampes*[1]) Composition: 4 Karle sang, men ingen Damer, endskiøndt Husets Frue og hendes Søster kunne synge; det blev foreslaaet Adjutanterne at stemme i, men forgiæves. Paa Marienborg blev spist den næste Dag, derfra til Liselund, tæt forbi Nordfeldt; her blev friske Heste forspændt — Ejeren var ikke hjemme. I Stege sprang en Kanon, da Borgerskabet vilde salutere. 5 Mennesker kom til Skade, og to saaredes dødeligt.

Nu gik det videre til Falster, paa Nebøllegaard var Middagsmaaltidet og Nattekvarter. Etats-Raad *Stampe* gjorde sig al Umage for at skaffe Plads til alle, skiøndt Huset er lille; overalt exerceredes og maneuvreredes. Derfra til Mariboe og Christianssæde, hvor om Aftenen var Taffel, og Sang af Bønderne. En Skolemester og Værten selv slog Takt, men det lød alligevel fælt. Paa Peerstrup, hvor den unge Grev *Reventlow*[2]) boer, var næste Dag Middagsmaaltid, Bal og Nattekvarteer. Kongen kom dog først meget sent herhen, da han fra Christianssæde vilde se alle Plantagerne, som høre til begge Godser. Hovedbygningen paa Peerstrup var tidligere indrettet til Mælkestue; nu er den ombygget,

---

[1]) Lensbaron Holger Stampe til Stampenborg, Kammerherre, afsk. Kommandør i Søetaten (1754—1827), g. m. Kirsten Kaas (1766—1842).

[2]) Rimeligvis Grev Chr. Ditlev Reventlow (1775—1851), en Søn af Statsministeren, der ejede Christianssæde og Peerstrup, som denne Søn arvede.

(1809)

men meget lille. Ovenpaa var alt arrangeret som paa et Skibsdæk, her blev atter sungen. Kongens Suite fandt denne Idee meget satyrisk, fordi den gav Allusioner om sørgelig Ihukommelse om vor Flaade. — Paa Gammelgaard hos *Morgenstierne*[1]) spistes næste Dag Frokost, men Vinen var slet — den var sur. Blandt andre Vittigheder kom Morgenstierne med følgende: „*Ex* — kan jeg ikke lide, som Ex-Amtmand, Ex-General; kun naar — *lence* kommer til, klinger det bedre“.

Herfra til Jullinge hos Greve *Friis*[2]); her gjorde 4 Trompeter og en slem Clarinet et fælt Spektakkel. — Nu gik det til Knuthenborg; derfra til Vordingborg hos Amtsforvalter *Reiersen*, hvem Kongen tog til Bords. Efter Bordet blev Adjutanterne lystige, skiøndt Vinen var sur, og lavede Spektakkel, kaprede forskiellige Piger paa Gaden i Monarkens Nærværelse, som allerhuldrigst lod det passere. Næste Morgen tidlig reiste Souverænen til Jomfruens Egede, indtog der sit Middagsmaaltid, og $6^1/_2$ var Højstsamme i sin Residens, hvor de henrykte Indvaanere havde den Glæde at se ham i deres Midte.

Det er glædeligt atter at se H. M. rask efter en saa trættende Rejse; thi ikke alene skal Hestene galoppere med Lynets Fart, saa at Vognen næppe berører de ofte stenede og hullede Veje; men de uophørlige Maneuvrer, Exercitier, Baller,

---

[1]) Fhv. Generaladjutant, Major, Stiftamtmand i Lolland-Falsters Stift Casper Wilh. v. Munthe af Morgenstierne til Gammelgaard (1744—1811).

[2]) Fhv. Højesteretsassessor og Stiftamtmand, Kammerherre Grev Frederik Carl Krag-Juel-Vind-Frijs til Frijsenborg og Juellinge (1753—1815).

(1809)

Jagtpartier og Taffel-Schmauser giver kun liden Ro og tager paa Kræfterne. Lykkeligvis sover H. M. godt i sin Vogn, der mere flyver i Luften end berører Jorden. Skade er det dog, at han paa den Maade ikke lærer Landet at kiende.

Det paastaaes almindeligt, at alt det Sølv, som Undersaatterne sætter i Banken, omsmeltes i Barrer. Dette kan være af Forsigtighed, om noget uformodet skulde ske. De kiender vel Sagnet, at naar Guldhornene ikke længere eksistere, skal den Oldenborgske Stamme ikke mere sidde paa Danmarks Throne. Den Slags kan Pøblen tro, jeg ikke[1]).

14. Oct. Prindsesse *Christians* Optøjer have længe giort Opsigt, hendes sidste skiændige Opførsel i Corsøer beskæftiger nu alle Munde. Mig synes det er ikke værd at tale saa meget om en H . . e. Hun maa være dum og gal!*) Hendes lykkelige sidste Galan er bortsendt med 500 Spec. og 500 courante Ducater. Mange gode danske Patrioter (Kiøbmænd) have collecteret for ham, hvorved han fik nogle tusind Rigsdaler. O de ædle Siæle! De Danske i engelsk Fangenskab, som ved deres Arbeide have hjulpet hine til at kunne være saa gavmilde, trænge ikke, behøve ikke at sulte eller være indespærrede, naar de vil tage Tieneste! Hvem har bedet dem om at have Kone og Børn?

---

*) Bülows Bemærkning i Marginaen: ingen af Delene — men geil.

[1]) Guldhornene var stjaalne fra Kunstkammeret 1802 og omsmeltede af Guldsmed Heidenreich.

(1809)

Det hedder, at *Kongen* og *Dronningen* forlade Kiel d. 22. ds. hertil. Man formoder, at Herskaberne blive nogle Dage her paa Frederichsberg, da i denne Have giøres Anstalter til Illumination. Prof. *Magens*[1]) har til den Ende i disse Dage opmaalt Terrasserne, hvilket dog synes noget underligt i disse dyre Tider, da Materialier ogsaa til det ere saa særdeles kostbare. *Fr.berg Samme Dato*

H. M. gaaer til Sengs Kl. 11, 12, 1½ slet, ligesom Forretningerne udkræve det; thi det meste Arbeide foretages om Aftenen eller om Morgenen. Den almindeligste Sengetid er ellers Kl. 11 om Sommeren og Kl. 12 om Vinteren. Naar der ingen overordentlig Forretning byder anderledes, bliver *H. M.* vaagnet Kl. 6, men ligger gierne 1 Quarteer eller ½ Time længere, men er altid paaklædt og barberet før 7. Kongens Diæt er den samme som for 20 Aar siden, kun at han spiser Franskbrød istedenfor Rugbrød. Siden H. M. Kongens Død gives der ogsaa Audience for Fruentimmer uden Forskiel eller Undtagelse af hvad Stand.

— D. 24de Oct. 1809 ankom Kongen, Dronningen med 2 Prindsesser til Odense. Den fattige By var illumineret, som ikke blev frabedet — 1 L. ℔ Talg koster i den By 6 Rdlr. D. 25. var Kongen at mynstre uden for Byen. Om Aftenen gik Reisen til Nyborg, og Dagen efter derfra over Langeland og videre. Hensigten var at være d. 27de paa Frederichsberg, for at Dronningen paa hendes Fødselsdag kunde holde Indtog d. 28de i Hoved- *Uden Dato*

---

[1]) Hofbygmester, Professor Johan Boye Junge Magens (1738—1814).

staden. Men Ankomsten til Fredrichsberg skeede først d. 30te om Aftenen Kl. 8 1/2 Slet. Haven var illumineret med 8000 Lamper, som tog sig vel nok ud; men nogle mente, at Bekostningerne som derpaa vare anvendte, kunde have været bedre brugt. Paa den store Trappe blev Herskabet modtaget med en skiøn Sang af mange unge Piger. D. 31de gik Indtoget for sig, hvis Beskrivelse udførlig findes i Aviserne. Til Middag var et kongeligt Taffel paa 52 Couverts og foruden det 2 andre. Om Aftenen var hele Staden illumineret paa Ruinerne nær, som ingen vilde paatage sig at oplyse. Er det nu troligt, at alt er dyrt og Landet i Trang for Penge? Ogsaa ved denne glædelige Begivenhed spildtes meget Krudt ved Kanonade, som erindrede om mindre glade Tider.

Roeskilde 4. Nov. Kronprindsesse *Caroline* blev til manges Forundring confirmeret i Kiel og paa Tydsk.

En Komedie er spillet. Prindsesse *Christian* er inat Kl. 2 afreist — antagelig skal hun skilles fra sin Mand og fremtidig tage Ophold i Altona[1]). Kammerjunker, Grev *Holstein*[2]) i Garden siger man er bleven Kammerherre og følger hende. Comtesse *Luckner* bliver hendes Dame.

Anledningen hertil var, at en vis *Dupuis*, Mu-

---

1) Prinsesse Charlotte Frederikke rejste til Altona ledsaget af Konferensraad Carsten Tank Anker, hvortil hun ankom 20. Novbr. og boede under Separationen i Rainvilles Hotel til den 21. April, da hun, efterat Skilsmissen fra Prins Christian Frederik var fuldbyrdet 31. Marts, rejste til Horsens, hvor Palæet, som havde huset det russiske Hof, blev hende anvist til Bopæl. Hendes Ophold i Horsens gav Stof til megen Omtale. 1830 forlod hun Danmark og levede i Rom til sin Død 13. Juli 1840. (Medd. fra Krigsarkiverne IV og V.

2) Ritmester i Hestgarden, Grev Christian Ditlev Holstein (1775—1855) blev Hofchef ved Prinsesse Charlottes Hof i Horsens.

(1809)
sicus og Lieutenant ved Livjægerne,[1]) som informerede hende i Sang, under Prindsens Fraværelse har tilbragt to Nætter hos hende i Corsør. Det hele var temmelig enfoldigt arrangeret, thi skiøndt hun havde rig Lejlighed til at betiene sig af ham

Dupuis som Husarofficer i Syngestykket „Domherren fra Milano“.

Prinsesse Charlotte. Silhuet af Hans Tegner efter Portræt paa Frederiksberg.

om Dagen, vilde hun ogsaa have ham om Natten; og det kunde ikke andet end blive bekiendt, da Damerne, Kammerpigerne, Domestiquerne, Skildvagterne etc. lagde Mærke til Sammenkomsterne og udspejdede, naar han kom og gik. Men det,

---

[1]) Jean Baptiste Édouard Louis Camille du Puy (1770—1822), der 1802 blev Sanger og Koncertmester ved det kgl. Theater, var en ved sine Talenter og sin Skønhed meget feteret Mand saavel paa Scenen som i de kjøbenhavnske Klubber og Selskabskrese. Han udmærkede sig under Belejringen ved Livjægernes Udfald, men maatte, da han blev udnævnt til Officer ved Korpset, forlade Theatret 1808. Paa Grund af Forbindelse med Prinsessen blev han d. 7. Novbr. beordret til at forlade Landet inden 2 Timer. (Medd. fra Krigsark. IV og V).

som egentlig gjorde Udslaget, var et Brev, der kom med Ilbud fra Prindsen. Da Kammerpigen om Aftenen Kl. 10 vil bringe dette Brev, er Døren lukket i Laas; hun banker paa, men Prindsessen svarer, at det kan vente til imorgen tidlig. Pigen bliver underlig ved dette kolde Svar fra en Kone, naar hun skal læse et Brev fra sin Mand. Hun gaaer igien med det til Prindsessen, banker meget stærkt paa Døren og tvinger Prindsessen til endelig at lukke op. Hun kommer frem i sin blotte Særk, og en Stemme i Sengen høres: *„N'ouvrez pas, au nom de Dieu n'ouvrez pas!“* Hendes Forvirring, Paaklædning, Forskrækkelse osv. kunde kun give Anledning til visse Slutninger, og da alle i Huset kunde bevidne den paagiældende Herres Nærværelse, saa holdt man Raad om, hvordan Sagen skulde gribes an. Først blev det bestemt, at Manden skulde have alt at vide. Det skete ogsaa. De Scener, som nu forefaldt, lade sig ikke beskrive. *Kongen* fik alt at vide nogle Timer før Indtoget. Hun var ikke ved Hoffet den Dag, og det hed sig, at hendes Grandmama laae for Døden. Hendes Mand skal have set meget ulykkelig ud. Der herskede almindelig Forstemthed. Alt er desværre for godt bekiendt, men det hedder sig dog, at hun skal være borte nogen Tid for at sige sin Grandmama det sidste Farvel. Barnet har man taget fra hende, det er hos Kongen. Hun skal dog beholde de 18000 Rdl., hun har. Det slemme ved alt dette er, at man kommer til at mindes Dronning *Mathildes* Skiæbne.

(1809)

Om Catastrophen ved Prinds *Christians* Hof tales nu mindre, da det begynder at ældes og give Plads for andre Ting. *Dupuis* er ført til Lübeck, fik 1000 Rd. Rejsepenge og Konen 300 Rd. aarlig Pension. Da *Prinsessen* er i Altona, saa —. Der siges, at Conf.-Raad *C. Anker* skal til Schwerin for at melde alt til Faderen. Ved Afreisen herfra var hun ganske fortvivlet, *Anker* kiørte med hende i Vognen. Lykke for ham, at han er næsten døv, for ei at høre hendes Jeremiader. Visse Moments havde hun dog, hvor hun var lystig og med Koldsindighed betragtede hendes Skiebne. I Roeskilde traf hun General *Castenskiold,* talte med ham, sammenlignede sin Stilling med *Caroline Mathilde,* og spurgte ham, om det ikke var saa, hvilket han bedst kunde vide. (Man veed, at han førte *C. M.* til Cronborg). *Helsingør 16. Nov.*

Kongen skal være meget fortræden over dette Optog. *Dronningen* er som sædvanlig upasselig og meget paa Sophaen. En af Kongens Morskaber skal nu være at tage en lille Sprøyte, fylde den og sprøyte den gamle Gartner paa Palaiet i Øynene — og saaledes, at han ei kan vide, hvorfra det Fluidum kommer. Han gaaer og passer bestandig Haugen, og Værelserne vende just derud. Det er en kongelig Fornøyelse.

Prinds *Christian* er nu tilbage fra sin Rejse. Paa Jægerspriis legede han blandt flere Lege: Spøgelse-Legen.

Napoleons Tale giør her Indtryk paa mange — *18. Dec.*
at han ikke nævner Danmark, men derimod om-

taler Sverrig og dets vise Konge. Hvad skal det betyde? Det synes meget stødende og ikke at vidne om synderlig Venskab. De 5 Millioner Francs, som Napoleon skylder, ere ikke indløbne endnu. Dette vilde og hiælpe meget paa en ødelæggende Cours.

Jeg hørte en Mand sige, at *Hertugen af Augustenborg*, som nylig er hiemkommen, er bleven aldeles graahærdet og af sygelig Udseende; han var i ondt Lune over Danmarks Forfatning og Enden paa det Hele, som endnu blot skiules i det fierne bag *Napoleons* mysterieuse Forhæng. —

Forklaring over Transparenterne *F. M.*[1]) sidste Indtogs-Dag:

Hos Grev Schimmelmann F. M. — Finanzernes Maadelighed.

Hos Bispen [Fredrik Münter] F. M. — Friderich Münter.

Hos Khr. Baron Selbye (har et Sukkerhus) F. M. — Fiint Melis.

Hos Lange, Just.-Raad etc. F. M. — Falsk Maal.

— Giethuset F. M. — Fremad Marsch.

— Aumont, Modehandler F. M. — Franske Moder.

— Ulkegaden F. M. — Faldne Møer.

— Etats-Raad Bruun F. M. — Fattes Meget.

— en Marschandiser F. M. — Forslidte Meubler.

— Konge-Baaden F. T. M. — Fanden Tog Marinen.

---

[1]) Frederik — Marie.

1810

Prinds *Friedrich af Hessen* kommer nu ned fra Norge[1]). De Norske kalder ham: den slukte Lampe. At Kongen siges at være stedse munter, synes han, om saa er, at have megen liden Aarsag til. Med et halvt Øie kan man jo see, hvormeget *Napoleon* agtede ham, og uden Tvivl foretager en Udskiftnings-Forretning i Norden, ham til liden Baade maaske. *6. Jan.*

Man troer, at Prinds *Cristian August* er udraabt til Konge i Sverrig, som er overensstemmende med *Carl XIII's* Ønske, som er imbecil paa Legeme og Siæl trods *Napoleons* Beskrivelse over ham: le sage Roi de Suède. *22. Jan.*

Fredagene er nu bestemte til Jagterne[2]). Kongen var nylig paa saadan en Tour. Efter at de tapre Nimroder havde kiølet deres Jagtmod i Dyrenes Blod, og de havde forøget de siunkne Kræfter ved en lækker Collation, hvor Bacchi Gaver spillede en Hovedrolle, begyndte de som sædvanligt at kaste hverandre Brød og Ben i Hovederne. Kartoflerne gjorde her en overordentlig Virkning. Kongen betiente sig af et mægtig Stykke Skyts, hvorved Bataillen blev vunden — det var nogle Tallerkener med Compots etc., de fløi omkring som Bomber, traf godt, og man kan vel giøre sig et *Roeskilde 27. Jan.*

[1]) Dette er ikke rigtigt. Da Kongen ikke kunde finde Rede i de norske Forhold, havde han i August 1809 sendt Prins Frederik af Hessen dertil som General over den norske Armees 1. Division. Den 9. Januar 1810 blev han Vice-Statholder i Norge, 2 Dage efter at Prins Christian August af Augustenborg havde forladt Landet for at modtage Valget til Kronprins i Sverrig under Navn af Carl August.

[2]) Oversat fra tysk.

Begreb om, hvorledes Ansigt og Klæder bleve tilredte af Sukkersauce ovenpaa denne overdaadige og fiine Spas.

Man fortæller mig, at Audienserne for Øieblikket ere enestaaende. De fleste, der give Møde, ere Betlere af begge Kiøn med Børn, der vræler og skriger afskyeligt. Det traf sig fornylig, at en saadan Unge ikke længere kunde holde sig og forrettede sin Nødtørft paa Gulvet. Adjutanten skiældte Moderen ud. Hun bukkede sig ned, og da hun dog havde en Særk paa, tog hun sin Tilflugt til den og tørrede saa godt op hun kunde. Den Slags Scener indtræder ofte, og det hele ligner meere en Fattigstiftelse end en Audiens-Sal. Hver Morgen og Middag staaer en Sværm af Tiggere foran Palaiset, og Schweizeren har Ordre at uddele Penge til dem. Ifjor gav man 3 Mark, nu faaer de kun 8 Skilling, da Mængden voxer med Trangen.

Kbh. 10. Febr. For det første troer man ikke, at *Kaas* afskediges. *Hertugen* er i høi Grad opbragt paa ham for hans Calumnie og Opførsel mod Kronprindsen i Sverrig, som hedder *Carl August*, da det Navn *Christian* er saa stødende i Sverrig, hvilket giør den svenske Nation liden Ære[1]).

Aarsagen, hvi *Blixen Finecke*[2]) blev dekoreret,

[1]) Kancellipræsident Frederik Julius Kaas (1758—1827) blev for at varetage Kongens Interesse ved Thronfølgervalget i Sverrig i April 1809 sendt til Norge som Medlem af Regeringskommissionen, Stiftamtmand osv. Mellem Kaas og Prins Christian August af Augustenborg, som Svenskerne valgte til Thronfølger, opstod et stærkt Fjendskab, og Kaas omtalte Prinsens Færd som landsforrædersk. Kaas overtog efter 1810 atter sit Embede i Danmark, blev 1814 Geheimestatsminister og beklædte mange store Tillidsposter.

[2]) Carl Philip Baron Blixen-Finecke (1750—1829) svensk General. Ejer af Dallunde m. m.

(1810)

skal være et givet Løfte for at faae ham paa Dansk Partie, dersom der var skeet Revolution i Sverrig, førend Prinds *Christians* Valg, i Gunst af vores Konge. Alt strandede. Luft-Ballonen, der blev herfra sendt med Proclamation, og de med Ballonen sendte her fabriquerede ny Bankosedler, som i alt Fald skulde gælde i Sverrig og her. Dette skeete for at opmuntre den fattige Almue; men disse Messurer aigrede, tvertimod Hensigten, Gemytterne og frembragte, som bekiendt, modsatte Virkninger.

Prindsesse *Christian* kommer fra Altona til Horsens, da hun lever paa første Sted paa gammel Viis. Alle ere glade over Skilsmissen.

Man skulde ikke troe, at her var saa stor Mangel paa mange Ting, som her virkelig er, naar man seer paa Komedier, Baller, Maskerader og Tractementer. Mange har og i Hast tient store Capitaler i denne Krig, som de øde ligesaa snart igien. Siden d. 26. Jan. har Kongen ei været paa Jagt. Han kom der vist siælden, naar Kammerherre *Lindholm* ei opmuntrede ham dertil. *Samme Dato*

Den anpriste Sparsomhed finder ikke Gehør. Aldrig var Regeringen ødslere i visse Tilfælde end nu. Man nævner de Militaire, der gives dobbelte Gager og Agrements mod de Civile, og derhos intet at bestille. De kan næppe gaae for Fedme, giør Depenser, spiller høit Spil, har overflødige Domestiquer til Opvartning etc. — Men en anden Gienstand trækker og store Summer, det er Hofholdningen. Aldrig gik der saa meget med, og det *Roskilde 27. Febr.*

uagtet alting er 2 à 3 Gange saa dyrt som før. Baade Taffel, Rose, Kammerbord er dobbelt af Størrelse. Adjudanterne spiller Hoved-Rullen; disse og alle andre ved Hoffet kan hente deres Mad og Viin om Aftenen, her gaar da 3 Gange saa meget med; thi er de hiemme, saa er der altid Spisere, enten deres Folk eller andre; hente giør de altid. Bollerne trække ikke mindre — Sukker og Sitron er ei godt Kiøb, undertiden har man givet 3 Sk. og mere for en Sitron. Fasaner kiøbes fra Hamborg for 25 Rdlr. Parret. Champagne-Viin fra Lübeck 6 à 8 Rdlr. Flasken. Lekkert vil Adjudanterne have det — fulde er og bliver mange. Et net Wirtschaft. I saadan Periode kun Skatter paa Skatter!

Prindsesse *Christian* skal nu fra Altona, hvor hun er alfor gal og ødsel — til Horsens, hvor alt bliver indrettet til en Residents for hende — det vil koste noget. Man veed, hun lever i god Forstaaelse med en fransk General i Hamborg, og at han taler høyt Sprog om at ville hevne den hende tilføyede Fornærmelse. Hun vil giøre Sagen til ministeriel og har ganske politisk kastet sig i hans Arme, anholdt om Generalens kraftige Beskyttelse, maaske af kiødelige og politiske Aarsager. Faderen i Schwerin vil ikke tillade hende at bære hans Navn og Vaaben. Vores Hof ikke heller. Hvad skal hun da hedde?

28. Marts Man begynder nu at tale om Fred. Gid vi havde den! — Tiderne er tunge for mange; men Officerene vilde tabe meget, især den Hob Adju-

(1810)

danter, der nu kan anskaffe sig Equipager, naar andre maa skaffe dem af. Man kan ikke uden Ærgrelse see, hvorledes disse, den Mængde nybagte Kammer-og Hofjunkere giøre sig Airs, ere næsvise og sværme om Kongen paa Hof-Ballerne; og slemt er det, at det synes, som Kongen finder Behag deri. Og hvad havde de Officerer udrettet? Vel er det, der ingen Leilighed er — i det mindste kun liden — i den Halvkrig, som vi føre.

Begge *Bernstorfferne* ere afskediget efter Ansøgning formedelst Svagelighed[1]). Geheime-Conferens-Raad *Rosenkrantz*[2]) er bleven Chef for det udenlandske Departement, og Statsminister; Geheime-Conferens-Raad *Moltke* i Toldkammeret ligeledes Statsminister[3]). — Vel er det endnu kun Gisninger, men som Aarsag til Berstorffernes Afgang angives fransk Indflydelse, da *Napoleon* ikke er vis paa deres politiske Grundsætninger. Imidlertid er det næppe rigtigt, snarere efter andres Mening nogle pludselige Ordrer fra Cabinettet til Departementet, som *Bernstorff* skal have modsat sig at udføre paa Grund af deres Uhensigtsmæssighed, og ligeledes at alle vigtige diplomatiske Sager gaaer igiennem Cabinettet, hvorved de divulgeres før Tiden etc. Endvidere fik Departementet et grovt Brev fra Ca- *Fr.berg 1. Maj*

---

[1]) Christian Günther Bernstorff (1769—1835) blev 1797 Udenrigsminister og 1803 Medlem af Statsraadet. Han fik Afsked 27. Apr. 1810 og blev preussisk Minister 1818. Joachim Frederik Bernstorff (1771—1835) blev 1800 Direktør i det udenrigske Departement og blev afskediget samtidig med Broderen. 1816 blev han dansk Gesandt i Wien. Dette Ministerskifte, der kom meget overraskende og uforstaaeligt, vakte megen Opsigt.

[2]) Se Side 48.

[3]) Geheimekonferensraad Frederik Moltke (1754—1836) blev efter at have været Stiftamtmand fra 1788 og Præsident i danske Kancelli fra 1779, Geheime-Statsminister 1810.

binettet i en Sag, og det stødte altid *Bernstorff* at tage mod Irettesættelser middelbart fra Hr. Ridder *Jessen*[1]).

Gid *Rosenkrantz* maa være et godt Valg. Den bedste Reputation har han just ikke fra den Tid han var i Rastadt.

Ellers er Publicum ganske tilfreds med Bernstorffernes Afgang. De var begge paa Apartement i Gaar Aftes og skal have holdt en klog Middelvej imellem at være nedslagne og hoverende, man mærkede intet kunstigt i deres Afærd, og man er overbeviist om, at de ere meget veltilfredse med at være satte i Frihed og Rolighed langt fra dette Væsen.

11. Maj Sandelig, Krig er et græsseligt Onde. Ikke nok, at den bortriver saa mange Mennesker, deels ved Vaaben og deels ved Strabatser. Men den har desuden en stor Indflydelse paa Moraliteten. Saaledes vil mangen stakkels Karl, som drog god og uskyldig hiemme fra, vende tilbage, fordærvet og hengiven til Dovenskab, Spil, Drik og Løsagtighed. Man tænke sig alene, at af Kongens Regiment har i Aaret 1808 ikke mindre end 181 Mand været i Kuur paa Hospitalet for veneriske Tilfælde — altsaa omtrent $^1/_{10}$ af hele Regimentet. Uden Tvivl har Anfaldet ikke været mindre i 1809. Hvilke Tienestefolk, Husbønder, Mænd og Fædre kan man ikke vente sig af saadanne Karle, naar de engang kommer tilbage til deres Hiem!

---

[1]) Justitsraad, senere Konferensraad, Peter Carl Jessen (1772—1830) blev 1808 Kabinetssekretær hos Kongen. Det hed sig, at han i disse saa vanskelige Aar fra 1808 til 1814, da Kongen førte en fuldstændig Kabinetsregering, havde en utilbørlig stor Indflydelse.

(1810)

Kaperierne foranledige nok ogsaa en Røver-Aand, der ikke er god. Og Embedsmændene, som med samme, ja endog mindre Indkomster, have dobbelte, ja maaskee 3-dobbelte Udgifter, hvorledes vil det gaae dem? Maa ikke mange, der ikke have oplagt noget i de gode Tider, nu forledes til ved nefas at skaffe sig det manglende?

Prindsessen er alt kommen til Horsens og har strax begyndt med at giøre Besøg til Naboerne. Hun fortæller dem, at hun hver Postdag tilskriver hendes *Christian* — et comique Forhold at tilskrive daglig sin forrige fraskilte Mand. Hun kan, om Conjuncturerne forandre sig, muelig komme til at spille en Rolle endnu. Hun skal være intriguant i høj Grad. *Helsingør 26. Maj*

Rosenkrantz har taget mod sin ny Post og venter at være i Juli tilbage til Kbhvn. Mærkeligt er det, at *Napoleon* var i Paris 5 Dage efter *Rosenkrantz's* Ankomst der og lod ham bie til sin Tilbagekomst fra Rejsen til Holland etc[1]). Det er ei Tegn til det bedste venskabelige Forhold mellem Hofferne i Paris og Kiøbenhavn — og personlig for *Rosenkrantz* i sin ny Charge høist krænkende.

Om intet andet tales her end om den store, vigtige og sørgelige Begivenhed, at Sverrigs Kron-Prinds er død. Hvilke Følger kan det ikke have? — endog for det stakkels Danmark. Dødsfaldet skete, idet han i Nærheden af Helsingborg mynstrede et Husar-Regiment. Han faldt af Hesten og, *Kbh. 2. Juni*

---

[1]) Rosenkrantz var i April sendt til Paris for at lykønske Kejser Napoleon til hans Formæling.

(1810)

som det hedder, fik Slag og døde stax efter. Han er obduceret af det medicinske Facultet i Lund, og de bevidne, at det er Apoplexie. Der er dog kun een Mening om, at han har faaet Gift, ligesom det og er vist, at han til Hertugen har sagt, at han for 4 à 5 Uger siden i Stokholm følede sig mat og havde brændende Hede udvortes, ledsaget med Brækning; mueligt var det en langsom Gift, som først nu virkede i høyeste Grad, eller at han i Helsingborg har faaet en ny Dosis. Hans Broder *Hertugen* forlod ham 4 Timer, førend han døde, og blev i høieste Maade frapperet over denne uventede smertelige Begivenhed; at der var et stort Partie mod ham, er bekiendt[1]). 2 Familier er forviist Hoffet. En Grevinde *Piper* arresteret efter Rygtet. *Rulh* og *Toll* samt den regierende Dronning var ham imod, den sidste vilde have en af sin Slægt paa Tronen i hans Sted, Rusland er og imod, da de vil besætte Posten, Engelland mistænker man ogsaa; men jeg formoder, at *Napoleon* som den ægte Landinspecteur i Europa giør Ende paa Udskiftningen, maaskee ved Udflytning, og at alle de Planer, som nu er lagt af Vedkommende giøres til intet, man har Exempel nok herpaa i Nutidens Historie — et Pennestrøg af *Napoleon* er nok, Stater falder i Grus og rejser sig blot paa hans Vink. Den almindelige Mand i Sverrig er indigneret over Behandlingen med Prindsen, og Armeen tilbad ham. Ikke ugrundet Frygt har man

[1]) Prins Christian (Carl) August døde pludselig 28. Maj 1809 ved en Lejrsamling i Skaane. Af politiske Grunde udspredtes det Rygte, at det svenske Aristokrati havde ladet ham forgive af Livlægen Rossi.

GRAFF PINX. LAHDE SCULP.

LOUISE AUGUSTA
Hertuginde af Augustenborg.

GRAFF PINX. LAHDE SCULP.

FREDERIK CHRISTIAN
Hertug af Augustenborg.

(1810)

om blodige Optrin, som gierne følger med Partie-Aanden.

Efter Lægekyndiges Dom ved at læse *visum repertum* ved Obductionen skal Prindsen være forgivet ved Essenz af *Lauro-cerasus*, Kirschlorbeerbaum, hvilket netop foraarsager de Tilfælde, han fik, og Apoplexie. *Helsingør 23. Juni*

At vor Bye af de Engelske er declareret i Blokadestand er til stor Tab for den Øresundske Told; forrige Maaned indbragte den os dog 50000 Rdlr. i Sølv. Coursen er lidt slettere igen. Neppe er der Udsigt til Bedring. — De Militaires Lærredsbuxer har kostet Landet 300,000 Rdlr.

Jeg var tilstede ved Prinds *Ferdinands* Confirmation og hørte derpaa med en sand Fornøyelse, da han giorde en Rede for sig, som overgik alles Forventninger, han svarede med Overlæg, Raskhed og Bestemthed og viiste, han ikke var svag i Aanden. *Kbh. 27. Juli*

Prinds *Friderich*, Landgreven af Hessen, Faderen til Prinds *Vilhelm*, er her[1]). Han er en rask og munter Mand og er godt lidt af dem, der kiender ham. I Onsdags var alle Herskaberne paa Søelyst hos Grev *Schimmelmann*, hvor de drak Theevand og kom i en Suite af 10 Vogne.

Nordens Forening er nu det almindelige Løsen. Rigsdagen i Ørebro er begyndt, men det egentlige

---

[1]) Landgreven Frederik af Hessen-Cassel (1762—1837) maa ikke forvexles med hans ovennævnte Brodersøn, Prins Frederik, Landgreve Carls Søn; Landgrev Vilhelm af Hessen-Cassel, se Side 111, var Major og Bataillonskommandør i Kbhvn., da han 10. Nvbr. 1810 blev formælet med Prinsesse Louise Charlotte, Arveprinsens Datter.

Kongevalg skal først gaa for sig den 29de Juli. Hvem længes ikke efter Udfaldet? Oberstlieutenant *Holst*[1]), den afdøde Kronprinds' Adjudant, rejste herigennem med Depecher fra *Carl XIII* til *Hertugen af Augustenborg*; man veed, at Depecherne indeholdt, at Hertugen var giort opmærksom paa, at han formodentligen vilde blive een af dem, som Valget ved Rigsdagen mulig vilde falde paa, og at hans Svenske Majestæt ønsker herom at modtage hans Beslutning. Dette Brev skal Hertugen strax have sendt til vor Konge og udbedet sig hans Raad; men hvad Svar Kongen har givet, veed Ingen; dog saa meget veed man med Vished, at Hertuginden skal ganske oprigtig og uden Affection eller Forstillelse have høit erklæret, at hun aldeles ikke ønsker, at Hertugen modtagen Tilbudet af den svenske Krone[2]).

Vor Konge har tillige faaet Efterretning om det Svar, som den svenske Coureer har medbragt fra *Napoleon* til *Carl XIII*, og hvori *Napoleon* paa det bestemteste yttrer, at det er hans inderligste Ønske, at Valget fremfor alle maa falde paa

---

[1]) Johan Hübner Holst (1774—1836) havde som Adjutant fulgt Prins Christian August til Sverige og gik efter hans Død i svensk Tjeneste. Han var den betroede Mellemmand mellem Adlersparres Parti og Hertug Frederik Christian af Augustenborg ved det nye Thronfølgervalg. Han blev senere Adjutant hos Bernadotte og General (Se Medd. fra Krigsark. III—V og Jul. Clausen: Frederik Christian, Hertug af Augustenborg. Kbh. 1896. S. 123.)

[2]) Endskønt Hertugen havde erklæret, at han ikke kunde eller ikke vilde modtage Valget til svensk Tronfølger uden Frederik VI's Samtykke, troede Kongen, der selv aspirerede hertil, ham i sin Skinsyge ikke. Under Paaskud af at ville beskytte ham, for at ikke et svensk Parti skulde bortføre Hertugen mod hans Vilje, lod Kongen efter hemmelig Aftale med Hertuginden, der i denne Sag paa den styggeste Maade modarbejdede sin Mand og i grimme Udtryk omtalte ham i Breve til sin kongelige Broder, Kanonbaade cernere Als, hvor Hertugen opholdt sig, og lod samtidig under Venskabs Maske hvert af hans Skridt udspionere af sin Overadjutant Lützen, indtil Efterretningen i Slutn. af August kom om Ponto Corvos Valg.

(1810)
Kongen af Danmark; vel kunde han for nærværende Tid ikke selv personligen blande sig heri, men desuagtet haabede han, at den svenske Nation tog Hensyn til hans Ønske; for Resten maatte han erklære, at han aldeles ikke taalte nogen russisk Prinds (formodentlig *Prindsen af Oldenborg*) paa den svenske Trone. Det hedder, at Hertugens Partie ikke skal være saa stort som Prinds *Christians*. Der er udkommet 4 à 5 Piecer i Anledning af de nordiske Anliggender (den ene af Grev *Schimmelmann*, og en anden skal være af *Frits Moltke*), og som alle gaae ud paa, at Nordens Forening er ønskelig og naturlig, og at det nu kunde være Tidspunktet[1]).

Etatsraad *Olsen* og Assessor *Høst* ere reiste til Jønkøping, om Rygtet kan troes, i politisk Ærinde[2]). I Forgaars kom Oberstlieutenant *Holst* tilbage fra Augustenborg, og paa Giennemreisen var han paa Frederichsberg hos Kongen. — — —

Nu veed man med Vished, hvorfor vor Konge ei blev valgt eller fik flere Stemmer paa Valget til Tronfølger i Sverrig: adskillige Privilegiers Rokkelse og Ophævelse i Danmark, især det om *jus vocandi* for Proprietairerne. Man giorde Slutning, at naar et kunde ophæves, var man ei sikker for de øvrige. Dog hvor mange er her tilbage? I Sverrig pirrer man ikke gierne ved Ey-

---

1) Titlerne paa disse Pjecer er: [E. H. Schimmelmann] Aufforderung zur Vereinigung der nordischen Staaten, Altona 1810; og [Fr. Moltke] Aux Suedois. s. l. & a. [Altona 1810].

2) Literat Jens Kragh Høst og Notarius publicus, Professor Gottsche Hans Olsen gjorde i August 1810 en Rejse til Sverrig for at virke for Frederik VIs Valg til svensk Tronfølger. (Medd. fra Krigsark. V. 329).

endoms-Retten. Kongen maa vide, han er Statens første Embedsmand og kan komme til at staa til Regnskab.

Kbh. 4. Sept. Af politiske Nyheder og andre er her følgende: Det skal være vist, at *Hertugen af Augustenborg* er bleven bevogtet af Adjudant *Lützen* paa Als i den Hensigt, at han ikke skulde komme til Sverrig[1]). Nu falder det bort, da *Ponto Corvo* er valgt. Imidlertid skal dette Skridt have opbragt Vedkommende meget. I de Hamborgske Aviser staaer ellers alting tydelig angaaende vor Konges Pretension paa den svenske Trone. Det har sin Rigtighed, at Hertugen var enstemmig valgt, da en Coureer fra *Napoleon* tilintetgiorde Valget. — Paa Stockholms fornemste Gadehiørner og Torve var opslaaet: ingen Akkedant-Konge!

General *Normann*[2]) har yttret, at *Hertugen* er bleven ilde behandlet af Kongen, som man ingen Idee kan giøre sig om.

Roeskilde 26. Septb. Hertugen af Augustenborg befatter sig ikke meere med sit Skolevæsens Departement, og man troer at forudsee, han snart giør et Skridt, der vil tilkiendegive hans Misfornøyelse. Om Adj. *Lützens* Sendelse til ham tales i Kiel meget tvetydigt.

Helsingør 5. Nov. *Prindsessen* i Horsens er meget syg af Blodspytten, saa hun lever nok ikke længe. I disse

---

[1]) Hans Staal Lützen (1774—1815) var Adjutant hos Kongen og blev 1799 Premierlieutenant i Søetaten, men blev 1807 forflyttet til Hæren, hvor han uden nogensinde at have gjort Tjeneste, efterhaanden avancerede til Inspektør over Kavalleriet og Generalmajor. 1826 Kammerherre, 1831 afskediget og Kommandant i Nyborg.

[2]) Kammerherre, Generalmajor Gottlieb Philip Geritus Diderik Normann (1749—1821) var Kavaller hos Hertugen af Augustenborg fra 1785 til 1814.

(1810)

Dage er det et Aar siden, hun blev sendt bort. Hendes forrige Mand synes at have glemt hende, skiøndt hun ofte sender ham Breve.

Coursen er allerede temmelig falden, og efter al Rimelighed vil den dale betydeligt, thi den nye Skat paa Colonial-Varer vil fremme denne Sag, 8 à 10 Mill. ja mere kommer derved ind i Statens Casse. Der er Købmænd i Kiøbenhavn, som betaler 140000 Rdlr. i Colonial-Vare Skat.

Det ubehagelige og sørgelige er, at her hersker i Landet, midt i Misfornøyelsen, en død og phlegmatisk Stiltienhed, Tegn til at man frygter al Redning og Hielp er forgiæves. Skulde en Forandring gaae for sig, frygter jeg, ingen modsætter sig, ikke engang de søvnige Militaire. Værre end det er, troer mange, det ei kan blive.

Reventlow og *Schimmelmann* & Consorter spille maadelig deres Roller, især da den dumdristige *Jessen* søger saa meget som mueligt at giøre Stats-Raad undværligt og liig *Griffenfeldt* være Factotum; men næppe var noget Billede denne sande store Statsmand mere ulig end Skriverkarlen *Jessen*.

Her er mine seneste Efterretninger fra Hoved- *Helsingør 24. Nov.* staden: *Ponte Corvo* blev modtaget med al den Høytid, han kunde vente. Han underholdt sig ved Taffelet meget med *H. M. Dronningen*, og *Hans Majestæt* faldt i Søvn, som gav Anledning til at en af de franske Officerer sagde til sin Dame: *Votre pauvre Roi doit être bien fatigué.* At Kongen sov var ikke af mere end en Aarsag underligt; thi naar man er saa virksom som han og arbejder saa me-

get om Natten som han, kan man let blive søvnig ved Bordet. Han er jo, som man veed, ofte ude om Natten incognito for at see en og anden Ting efter. Paa Ballerne dandser Kongen temmelig meget, især Sauvager og Kehraus. *Kronprindsessen* ikke mindre.

Prindsesse *Caroline* er ofte hos sin Fader, som holder meget af sine Børn, men sieldnere hos sin Moder. Nu har hendes Informator *Guldberg* faaet sin Belønning for sin Tjeneste i mange Aar hos Kron-Prindsessen: Rang med Justits-Raader — formodentlig en Pension dertil, om han har taget derimod. Nu kan han maaskee anvende paa sig selv, det han en Gang har skrevet: Ak! Fyrste-Gunst, lig Lynet, svinder hen! Hans Muse var en Tid saa snaksom, især da han var i Kiel, at den nu synes reent at have tabt Mælet. En stor Belønning fik han for sin ækle og til Satire grændsende Smigger. Jeg synes, at han skulde blive Skolelærer igien[1]),

Kron-Prindsesse *Ponte Corvo* har ikke gefaldet i Kiøbenhavn. Man skriver mig, at hun saae ud som en Stuepige, der havde faaet Diamanter paa. Hun var saa uhøflig ikke at blive ved Taffelet om Aftenen, skiøndt Festen var i hendes Anledning. Cavaliererne, især de svenske, var grove[2]).

---

[1]) Da Prinsesse Caroline nu var 17 Aar gammel, fratraadte Guldberg (se S. 92) sin Lærerplads hos hende. Han blev 1813 Lærer ved Landkadetakademiet og udfoldede en stor Forfatter-Virksomhed.

[2]) Bernadotte kom paa Rejsen til Sverrig for at bestige den svenske Trone d. 18. Septbr. til Frederiksberg, hvor han var til Taffel. Den 19. rejste han til Helsingør, hvor han for en svensk Legation antog den protestantiske Religion, inden han den næste Dag sejlede til Helsingborg. (Medd. fra Krigsark. V. S. 9. Ahnfeldt: Från Europas Hof I. 393).

(1810)

Hertugen har begæret sin Afsked, man har traineret hermed, men han har gientagende fordret den[1]). Til Prinds *Reuss Køstritz*, som for nogle Dage siden er kommen over Alsen til Kbhvn[2]), har Hertugen udladt sig med aldrig at komme til Byen mere, men leve for sin Familie i philosophisk Rolighed paa Landet. Hvor mange ønskede for nærværende Tid ikke at kunne følge hans Exempel. *Helsingør 16. Nov.*

En af de mest betydelige Hofmænd, ja Excellencer*), har paa en comique Maade confunderet sine Ideer og i talrigt Selskab blottet sig. Man opførte Balletten „Rolf Blaaskiæg". Efter at have seet Balletten udbrød Hofmanden i lydeligt Bifald over, at man saa smukt vælger Sujetter af den danske Historie og fører dem paa Theatret — han confunderede Harald Blaatand med Rolf Blaaskiæg, endskiøndt denne sidste efter Sujettet dræber sine 4 Koner, den ene efter den anden.

1811

En stor Del af vore kiekke Matroser er gaaet til Frankrig med største Ulyst, i hvad end derom læses i Aviserne. Skade at vi ere i den Nødven- *Kbh. 23. Jan.*

---

*) Bülows Note: Ober-Ceremonimester von Buchwald.

1) Da Hertug Frederik Christian for at demonstrere sin Utilfredshed over den lidte Behandling forlangte sin Afsked, førte dette til en vidtløftig Korrespondance med Kongen, der erklærede at Hertugen ikke kunde opgive sine Embedspligter, før Kongen gav ham Lov dertil. Først næste Aar satte Hertugen sin Vilje igennem. (Jul. Clausen: Fr. Christian, Hertug af Augustenborg. S. 135 ff.)

2) Prins Henrik LXI af Reuss-Köstritz, fransk General, der faldt ved Kulm 1813.

dighed ikke at kunne nægte noget, hvad Overherren faar i Sinde at befale. En Skipper, som kom hertil i Gaar fra Norge, forsikrede, at der i Christianssand var Begyndelse til Revolte, da Matroserne skulde bort og føres til Frankrige. Det Militaire maatte til Hielp for at tvinge der[es] Fædrelandskiærlighed[1]). — Den Stærkeres Ret er nu de uomstødeligste Argumenter. Frankrige giør sig ikke Samvittighed af at svække sine Allierede, da det selv svækkes.

Fra Fyen skriver man mig, at da vor unge Minister hos Kongen af Westphalen, Baron *Selbye,* reiste igiennem Landet og opholdt sig i Ullerslev, spurgte Giæstgiveren, *Olsen*, sammesteds, ham om det var sandt, at vi skulde miste Holsteen, og det besættes af de Svenske. *Selbye* svarede ham, at han ikke troede det, da Gud altid var de Dummes Beskytter. — —

Porcelains-Fabrikken staar paa svage Fødder. Staten, som kunde og burde vedligeholde det, der er, udmattes nu ved de uhyre Udgifter, som Soldateriet udpræsser til sidste Blodsdraabe. Den Gudumlundske Steentøy-Fabrik standses og af Mangel paa Arbejdere. Nu da de indenlandske Fabriker meest behøves, meest burde opmuntres for at hindre fremmede Varers Indførsel — for ikke at giøre Coursen værre end den er — nu standses de! — Var det ikke bedre at have et Par Compagnier Soldater færre, end at lade disse saa

---

[1]) Midt i Decbr. 1810 nægtede 1200 Matroser i Christianssand at forlade Landet for at tjene i Frankrig. (Medd. fra Krigsark. V 182 ff.)

(1811)
høyt behøvende Fabriker ligge hen i Dvale? Et Tallerken Steentøy, som før Krigen kostede 7 à 8 Sk., koster nu 6 à 7 Mk.

Nu skal det være afgiort, at *Hertugen af Augustenborg* ikke kommer mere til Kbhvn. Hans Heste, som han havde til Laans af Kongen, leveres nu tilbage. Hans Effecter sendes til Augustenborg, og hans Folk rejse derover. General-Major *Bülow* har faaet hans Værelser paa Palaiet. *Kbh. 24. Febr.*

Prindsessen i Horsens siges at have giort en fausse couche, hun holdt sig inde i 4 à 5 Maaneder, hun er ret uheldig i at maatte betale sine Fornøyelser saa dyrt — men alting stiger nu. *2. Marts*

Vore Capere ruste sig for igien i Aar at giøre god Fangst og røve brav. Det er et fatalt System, da det fordærver Nationens Caracter. Der indsniger sig herved en Raahed og Vildhed eller Barbari, som først efter lang Tid udryddes, og ligesom de grusomme Landkrige kalder tilbage [i] følelig Erindring Vandalismen, saaledes har det fæle Sørøverie samme Virkning, ej at tale om hvilken Luxus og Pengeødslen dette foranlediger hos gemene Folk, man seer f. Ex. Matroskoner gaae med Schawler til nogle Hundrede Rxdlr., Klæder og Nippet derefter. — General *Ewald*[1]) er kommet til Kbhvn., man troer for at gaae til Norge; man maae ei lade sig søvndysse af Sverige. Det har et huult Ministerium. *Helsingør 15. Marts*

Efter dunkle og hemmelighedsfulde Efterretninger er der sørgelige Nyheder fra Augustenborg. *18. Maj*

---

[1]) Generallieutenant Johann Ewald (1744—1813) var kommanderende General i Holsten med Hovedkvarter i Kiel.

(1811)

Hertugen skal være af og til afsindig eller fiantet, hvortil det svenske Kongevalg, som ej blev ham til Deel, skal være Aarsagen, ved Cabale og fremmed Indflydelse. — General-Adjutant, General *Lützen* skal have været sendt over til Als, under Paaskud at føre Commandoe over de derværende Tropper til Landets Forsvar; men i Grunden for at have Øje med Hertugens Foretagender, og især med, at Hertugen ei skulde slippe fra Landet for at gaae til Sverrig i paakommende Tilfælde. Hertugen opdagede først *Lützens* rette Ærinde, da han vilde rejse til Gravensteen, da *L(ützen)* proponerede ham at følge med, og fremviiste Ordre, som viiste, at Hertugen i visse Maader var sat under hans Opsyn. Dette skal da og have krænket Hertugen meget. Af Rejsen til Gravensteen blev intet. Følgen er, at Hertugen har forlangt sin Afskeed og kommer aldrig mere til Kbhvn. under denne Regiering. — Hvilken Skiebne kan man dog ikke opleve! Jeg giver det ei ud for andet end et hemmeligt Rygte, der endnu mangler tilstrækkelig Borgen.

General *Køller-Banner* i Altona har skudt sig i Maven, og NB. samme Dag som Struensee og Brandt blev rettet, han skal have grublet paa sin Conduite i denne Begivenhed og havt gyselige Samvittigheds-Nag, som han ei længere kunde bære[1]).

Juli En god Ven, som har været hos Hædersmanden, den driftige, virksomme og duelige Kammerherre

[1]) General Georg Ludvig Køller-Banner (1728—1811), Hovedmanden ved Caroline Mathildes og Struensees Fængsling 1772, havde allerede 1776 faaet sin Afsked og levede i Altona. Den gamle Mand døde efter et Selvmordsforsøg paa Aarsdagen efter Struensees Henrettelse.

(1811)

og Kancellie-Deputeret *Bülow*[1]) paa Nordfeldt skriver mig: d. 26de reiste H. H. Prinds *Christian*, Prindsesse *Juliane* og Prinds *Philipsthal*[2]) efter 5 Dages Ophold fra Nordfeldt. Deres Suite var 20 Personer og 7 Heste. Hver Dag afvexlede med nye Beskieftigelser i landlig Munterhed; Jagt, Seilads, til Hest, Reise til Klinten, Promenader og Baller. Kuns een Mening herskede om, hvor hjertelig alle morede sig fra Herren til Tjeneren. Hele Landets udsøgteste smukke Piger, 24 i Tallet, oplivede de Dandselystenes Ild, hvis Hjerter og Been hialp til det harmoniske Ensemble. Ved Solens Opgang Kl. 4 à 5 skiltes Ballet ad; for at udfylde 2 Timer førend Ballets Begyndelse var foranstaltet en Concert. En habil Musikus, ved Navn *Voigt*[3]) fra Kiøbenhavns Capel lod sig høre paa Bratsch og Violin, og udførte sit Partie mesterlig. Kort, den muligste Attention blev viist Herskabet og oprigtig paaskiønnet, hvilket enhver blev vaer. Prindsen var indtaget af Møen, og fandt sit Opholdssted yndigt og smukt. Eyerens kloge agronomiske Foretagender, Marker, Haver, Plantager og Skove baade der og paa Aalebeksgaard gik den indsigtsfulde Prinds med Eyeren igiennem, da han, som man

---

[1]) Denne „Hædersmand" Christopher Schøller Bülow (1770—1830) blev Stiftamtmand i Sjællands Stift 1818, og 1821 dømt fra sit Embede, berøvet Rang og Adel og ikendt Fængselsstraf, fordi han havde tilvendt sig offentlige Midler. Han undgik Straf ved at undvige, og døde i Hamborg. 1806 havde han købt Godserne Nordfeldt og Aalebæk paa Fyen.

[2]) Prins Christian Frederik (Chr. VIII), og hans Søster Juliane Sophie, Arveprinsens ældste Datter (1788—1850), der Aaret efter blev gift med Prins Frederik Vilhelm Carl Ludvig af Hessen-Philipsthal. Han var 1811 Major i Husarregimentet, blev 1823 Kommandør for Hestgarden og var en i Kjøbenhavn meget afholdt Person.

[3]) Kapelmusikus Magnus Foght (1784—1830).

veed, har megen Sands for denne vigtige Gienstand. Man sporede hos ham stedse det rigtige Øye, den sundeste Dømmekraft. Han kom med passende Spørgsmaal og Bemærkninger, der lige meget vidnede om en oplyst Forstand og øvet Tænksomhed og Interesse for Sagen.

De reiste tilbage over Gissenfeldt og hiem.

Fr.berg 29. Juli Da *H. M. Kongen* vilde reise tidlig i Gaar Morges, var H. M. i Byen i Løverdags Aftes. Da Kongen steeg af [i] sit Palais, kom et Menneske indhyllet i en Kappe, og da Portneren spurgte ham, hvor han vilde hen? svarede han: at ville tale med Kongen, og uagtet han fik det Svar: at Kongen ei var at faae i Tale paa denne Tid om Aftenen (sædvanlig pleiede Kongen ikke at komme førend Kl. 10), trængte dog dette Menneske sig efter Kongen op ad Trappen. Kongen vender sig om og spørger: hvem han var, og hvad han vil? men fik til Svar: han var *Schmerfeldt*[1]). Kongen svarede, hvor han tør komme her, da han var forviist, og befalede Adjudanten, Kammerjunker *v. Qualen* at hente Vagten for at arrêtere ham; men Personen svarede, han lod sig ei saaledes arrêtere, thi han var bevæbnet. Kongen trak sin Sabel ud og befoel Skildvagten, som stod paa Trappen, at tage ham fat, da Kongen havde seet, at S., ved at slaae Kappen tilside, havde en Pistol i Haanden. Skildvagten var

1) Balthazar Vilhelm Schmeerfeldt (1785—1834), en svensk Kornet, som under et Ophold i Kbhvn. havde forelsket sig i Prinsesse Juliane og siden gentagne Gange havde søgt Tilnærmelser. Han blev forgæves udvist af Landet og sat i Arrest paa Kronborg i 3 Uger kort før hans sindsforvirrede Attentat den 27. Juli, der dog næppe var alvorligt ment. Han blev dømt til livsvarigt Fængsel paa Munkholm, men forblev dog til sin Død i Kastellet.

(1811)
ei seen i at adlyde, slog en Haand i Personen, saa han fløy til den anden Side af Trappen, *v. Qualen*[1]) vristede Pistolen fra ham. Ved nøye Undersøgelse fandtes endnu en Pistol i hans Belte og en større i en Sidelomme, de 2de skarpladte med 2 Kugler. Hvor snart kunde ikke være skeet en stor Ulykke!

Schmerfeldt har været Officier i de Svenske Husarer, har næsten i 2 Aar opholdt sig her i Byen, og sadt sidste Foraar nogen Tid paa Cronborg og blev derefter forviist Landet. Han blev forelsket i Prindsesse *Juliane* og skrev hende adskillige Breve. Han blev nu sadt i Citadellet. Han har sin Afskeed fra Sverrig. Den Skildvagt, som først lagde Haand paa ham, fik 100 R. D. i Douceur.

En afskyelig Tildragelse var det med *Schmerfeldt*; der menes, at han var udsendt og betalt for at begaae et saadant lumsk Mord og Niddings-Daad. *20. Aug.*

Man veed med Vished, hvorledes Etatsraad *Hansen* til Bramstrup[2]) har i Lyngelse Kirke ladet opgrave alle Brockenhusernes Liig, forraadnede og uforraadnede, og ladet dem kaste sammen i en Kule paa Kirkegaarden — Kisterne og Pladerne vare bortgivet eller solgt. Skammeligt er det Foretagende og ulovligt, men ligner aldeles Personens Tænkemaade, som lod det foretage. Da der ingen paataler Sagen, saa glemmes den vel som saa meget andet.

---

[1]) Divisionsadjutant, Kaptajn Rudolph Anton Ludvig v. Qualen (1778—1830). Han tog sin Afsked som Oberst 1819 og blev Gesandt i Eutin. Her fandtes han 21. Februar 1827 myrdet i sin Have, et Mord, som var forbundet med uforklarlige Omstændigheder.

[2]) Etatsraad Hans Jørgen Hansen til Bramstrup (1763—1831).

Den samme gode Ven, som sidst skrev mig fra Møen, har jeg atter Brev fra; den 23de hujus har har *H. M. Kongen* været paa Nordfeldt. Kammerherre *Bülow*[1]) tog imod ham i Kallehave Færgegaard, hvorpaa H. M. bad ham sidde hos sig i sin Baad til Koster Færgegaard, for at vise ham, hvilke de forskiellige Øer og Lande [vare], som Udsigten fremviste. Derefter reiste Kammerherren forud for at modtage den høye Giest paa Nordfeldt. Ved Indkørslen til Nordfeldt, var opført en Æreport, udziret inden i med Blomster. En Mængde Unge og Gamle vare samlede i Gaarden for at vise deres Glæde over at see Landets Fader. Efter given kort Audience behagede det *H. M.* at gaae til Taffels, og beærede Værtinden at føre hende dertil; Værtens Moder sad paa den anden Side. Det lod som Mad og Viin, især Madera, smagte godt. Kammerherrens yngste Datter overrakte Kongen en Sang i Anledning af Dagen og tillige en Eege-Krands. Den ældste Datter begyndte Sangen accompagneret af sin Guitarre, og 5 andre unge, hvidklædte Piger af Egnen, alle bekrandsede og garnerede med Vedbend. Da Sangen, hvis Text og Musik giorde det meest afgiørende behagelige Indtryk paa det hele Selskabet, var endt, proponerede Kammerherren, som var Kongens vis à vis: Vor gode Konge længe leve leve! — Glassenes Klang og 3 Hurra — Raab gienlød hele Huset igiennem. — Efter en kort Pause blev H. M. Dronningens Velgaaende foreslaaet og paa samme Maade hyldet — *Carolines* ligeledes

[1]) Se ovenfor S. 147

(1811)
og endelig Prinds *Ferdinands* som tilstedeværende ved Taffelet. Den frieste Munterhed herskede overalt. Vært og Værtindes Velgaaende blev af *H. M.* naadigst erindret med 3 Hurraer.

Efter Kaffeen gik Kammerherren med Kongen omkring for at see de nye Anlæg af Skov-Plantage, Have etc. For Landbosagerne interesserede *H. M.* sig meget. Bad om Olie af Valmue-Plantagen og ligeledes om Tax. Af den nye anlagde Fabrik lod han sig foreviise Handsker og modtog 6 Par til en Erindring.

To Tafler vare der i to Værelser ved Siden af hinanden, og nogle og 40 Personer til Bords. Det Værelse, hvori Kongen spiiste, var decoreret med Blomster-Krandse, hvori var indflettet Accacia og andre fine Blade. Hans Majestæts Kobber af *Lips,* der dog ikke ligner nær saa meget som det sidste af *Clemens*, var prydet med en Krands og Krone af Egeløv. Kammerherrens Søn var Page, som blev allernaadigst optaget. Efter Taffelet var *H. M.* særdeles oprømt og lystig; det behagede ham endog i Haven at give Kammerherre *Lindholm* et saa vældigt Dask paa Ryggen med sin Haand, at Støvet gik af Klæderne derved. — En stor Mængde Adjudanter, som fulgte, vare ej pyntelige. — Dagen efter maatte Kammerherren følge *H. M.* til Stege for at see de offentlige Indretninger, Tugthuus osv. og derfra til Marienborg for at spise til Middag.

Endnu kan tilføjes følgende *H. M.*'s Ophold her betræffende: Om Aftenen tog *H. M.* fra Nordfeldt og til Marienborg. Dagen derpaa var Exer-

cise og Revue over de herværende Tropper, derpaa en Tour til Klinten, hiem til Marienborg til Diner Kl. 5 Efterm. — strax derefter til Grønsunds Færgested, hvor han ankom Kl. mod 9 Aften, hertil fulgte Kammerherre *Bülow* og modtog hans Farvel og Tak for viiste Opmærksomhed her i Landet. — „Min gode Ven" og „min gode *Bülow*" vare de Benævnelser, som Kammerherren blev benaadet med. Ved Bordet paa Marienborg, hvor jeg [i] en Krog var Tilskuer, var det meget muntert, og her viste de Krigere, som omgave Monarken, sig i deres fri og vilde Maade at leve paa, og det hele blev bifaldet af Kongen, da han opmuntrede endog vedkommende dertil. Man gav f. Ex. Feldtskrig og Parol ved Bordet. Det første bestod i et forfærdeligt Brøl, hvilket af hver Person ved Bordet maatte gientages efter disses forskiellige Evner. Det andet bestod i et hvinende Skrig, saa Væggene rystede, der ligeledes af alle maatte gientages, og endte med Monarken. Tilsidst blev et Slag med Haanden paa Ryggen uddeelt til den næste Nabo, hvilket ligeledes circulerede rundt. Anecdoter ofte lidt equivoque, blev fortalt ved Bordet. Oberst *Suckow*[1]) af Ingenieur-Corpset og Byfoged *Jørgensen*[2]) i Stege bleve brugte til at rides paa, den sidste dog par préference, da han uheldigvis er lidt døv, hvilket foraarsagede, at hans Svar var i Østen, naar Spørgsmaalet i Vesten, og det gav da nyt Stof til Løjer eller Mudder, som [det af] denne

1) Oberst, Chef for Ingeniørkorpset Christoph Henrich Suckow (1749—1818).
2) Byfoged Frederik Christian Jørgensen, Byfoged i Stege (1751—1817).

(1811)

Sirkel kaldes. Prinds *Ferdinand* lærer meget af alleslags; især vil Adjudant *Fribo*[1]) være med ham, under dennes Anførsel vinder han saare lidet. Generalinde *Bülow*, *fød Selbye*, var kommen til Marienborg fra Ourupgaard paa Falster, hvor Faderen er. Kongen morede sig med at skienke saaledes i for hende, at hun blev lidt ør i Hovedet, og florerede i Ansigtet. Hun klagede siden til En, at Kongen havde været slem mod hende; men han kiendte hendes Smag, og Manden gav Vink hertil for at have Mudder med Konen. Adskillige bleve fulde ved Bordet, især var Major *Fribo* af Artilleriet[2]) overstadig beskienket, med ham var da tusind Spads. General *Bülow* morede Selskabet med at kaste Sølv- og Kobberpenge til de forsamlede Bønder-Drenge og Piger i Gaarden. Der blev da brav Slagsmaal, især passede han at kaste Pengene ved Fødderne af de fulde Herrer, og da Pøbelen kom imellem disse Been for at rage efter Skillingerne i største Hast, maatte de perialiserede Herrer af dobbelt Aarsag omkuld. Den vildeste Latter blev da Følgen af Tilskuerne, og alle raabte: Bliv ved, indtil Lommen var tom, og Kongen stod i Vognen, der førte ham til Grønsund.

De arme Heste her paa Landet have meget svære Toure, idelig gik det i strygende Galop. Et Par af Akkedanternes Vogne væltede og fik

---

[1]) Oberst, Kammerherre, Generaladjutantlieutenant Frederik Caspar Conrad Frieboe (1765—1846). 1813 Chef for Husarregimentet. 1842 Afsked som General.

[2]) Major Hans Adolph Frieboe (1765—1813), 1826 Afsked som Generalmajor.

Stangen brækket, men Herrerne slap heelskindet. Disse Herrer Adjudanter kan mesterlig svælge Viin, ikke alleene drak de som Svampe, hvor de kom, men de bade endog om at give Provisioner af de kostbareste Viine med paa Vejen, hvilket, ihvor uforskammet det end var, ej vel kunde nægtes.

Alt er, efter mine Kbhvnske Efterretninger, dér temmelig ved det Gamle. Kongen kommer 3 Gange ugentlig til Byen og er da hver Aften [. . . . .] til Klokken 1 à 2 om Natten; om Morgenen tidlig derpaa fatiguerer man sig stærk med Maneuvres etc., idelig og støjende Bevægelse mangler altsaa ikke. Finanzerne ere bestandig i Decadence. Hos Grossererne og andre er Laan søgt, stort 4 Millioner Mark Banco med 4 p. c.; ifald Kongen ei kan faae det, trues med et tvungent Laan; de militaire Indretninger opsluge alt som et bundløst Hav, hvad der skrabes sammen — med Forskrækkelse øjnes Enden. Lædertøjet til Armeen koster allene 1500,000 R. D. C. aarlig; nu kommer til de andre vigtigere Munderings-Stykker samt Lønninger etc.; hvad indirecte Byrder der desuden ligges paa Landet ved Indqvartering, Ægter, Transporter etc. er en aparte, svær Skat paa Landet og Undersaatterne. Paa en Tid som denne maa det forundre, at Kammerherre, Admiral *Steen Bille* har faaet af Kongens Casse et Laan af 50,000 R. paa Vilkaar, at det om 25 Aar skal være afbetalt af ham eller Arvinger med 2000 R. aarlig, og for Resten ingen Renter gives; det er da med andre Ord, at Kon-

gen giør ham en Foræring af denne Sum. Nu spørges hvorfor, og det er ei let at besvare.

Prinds *Georg af Hessen, Wilhelms* Broder[1]) og ansat som Capitain à la suite ved Kongens Regiment har alting frit hos Rau's[2]) paa Kongens Bekostning, Equipage etc. Da Kongen engang spurgte ham, hvorledes han fandt det der, svarede han: Haben Sie hier keine bessere Aubergen, so ist es Gott verdam' mich nur Dreck. — Slige Personnager faaer man draussen bei mir . . .

Chr. Colbiørnsen er meget syg. Han lider utrolig meget, dog er Sindet temmelig oprømt, men vort Fædrelands Anliggender og Fremtids Udsigter ligge ham tungt paa Hiertet, og forbittrer ham Livet meere end hans haarde Lidelser.

Til Prinds *Ferdinands* Geburtsdag fik han af *8. Nov.*
Kongen en smuk Vogn i Offenbacher Smag. Han er bestandig Favorit. D. 21. var Kongen paa Jagt ved Hirschholm og henimod 40 Skytter med ham. Et Par Dyr fik de kuns, hvorfor Selskabet var kiedelig stemt og i ondt Lune.

Weinwich[3]) har skrevet en Slags Konsthistorie *30. Nov.*
for Danmark og Norge, noget elendigt Tøj svarende til hans totale Mangel paa Smag og Hoved; uefterrettelig er den, og mange Konstnere glemt, Dedicationen til Kongen uden Mening. Det Motto, der er anbragt, passer i ingen Henseender til Bogens Indhold.

---

[1]) Prins Georg af Hessen-Cassel f. 1793 gik senere i preussisk Tjeneste.

[2]) Restaurateur paa Hotel d'Angleterre.

[3]) Den historiske Forfatter Niels Henrik Weinwich (1755—1829) var Bibliothekar ved Kongens Haandbibliothek.

. . . Hver Torsdag er Kongen nu paa Jagt. Sidst holdtes den i Søndermarken, hvor de fik 7 Ræve og nogle Harer, af hvilke Kongen skal have skudt een. Der spises ved den Lejlighed en god Frokost med behørig Viin og Rum, alt koldt undtagen en Flæskepandekage, som en Kokkedreng paa Stedet maa lave. Derpaa brydes eller boxes, og atter begyndes paa Nimrods Professionen. 20 à 30 Couverts er der.

18. Dec. Tjenestefolkenes Uforskammenhed gaar meget vidt i disse Tider. En simpel Pige forlanger 50 á 100 R. i Løn, men tillige er deres Opførsel slet, især i Hovedstaden; alt er en Følge af det ørkesløse militaire Levnet, næsten alle Piger blive forførte før Tiden; paa mange Steder i Provintserne gaaer det endog saavidt, at man neppe kan faae Piger, naar man ei vil tage deres Hore-Unger med og føde dem — vanskeligt er det at raade Bod derpaa, som paa meget andet. — For mange Soldater have vi.

Nu er Jagten en af de kongelige Morskaber, dog kuns hver Torsdag, og da skal det gaa lystig. Anledning gives og til mange ubehagelige Ting. Napoleon gaaer og paa Jagt, men neppe paa den Maade, saa tidt og i sligt et Selskab. *Lindholm* er den, som meest opmuntrer dertil.

Søvnen indfinder sig som sædvanlig ved Taffelet Middag og Aften. Sidste Apartement giorde de fremmede Ministre Anmærkninger derover, at hele Familien var saaledes genegen til Søvn, hvilket visses Nik og røde Øyne tilkiendegav.

(1811)

General *Bülow* arbeider paa at komme i *Numsens* Sted som Directeur ved Helsingørs Told-Kammer. Han har længe tænkt paa at skaffe sig et godt Tilflugtssted i paakommende Tilfælde for den aldrende Mand; han tænker som Figaro: hvad der er godt at beholde, er og godt at tage. — Hvad har andre havt for deres Redelighed og Uegennyttighed?*)

Ved den sidste Tale Prinds *Christian Frederik* holdt — i Anledning af det i sin Tid kommende Universitet i Norge — har han tilvunden sig i høj Grad Publici Agt og Hengivenhed[1]). Han har udviklet sit Talent paa en særdeles Maade, hans Declamation var mesterlig, og han synes født til Talerkonsten, ligesom hans mandige Sprog, blide og venlige Aasyn og Stemme henrev alles Hierter. Man har siunget Viser i offentlige Selskaber og kaldt ham Nordens Stjerne, vort Fremtids Haab. Det er en sielden ypperlig Prinds, — hvert Menneske har sine Svagheder. — Baron *Schubarths* og Grev *Schimmelmanns* samt Biskop *Münters* [Taler] vare af meget maadelig Gehalt, Etats-Raad *Treschows* næsten værre. Professor *Baggesen* derimod kunde maaskee giøre Prinds *Christian* Rangen stridig, skiøndt de fleste foretrak H. H. Prindsens Tale i det hele betragtet. Vel sandt at Baron *Schubarth* *31. Dec.*

*) De har havt nok i Bevidstheden. (Bülows Bemærkning).

1) Det var som Formand for det norske Videnskabernes Selskab, at Prinsen 4. Decbr. 1811 ved en Fest paa Gjethuset i Selskabet for Norges Vel holdt denne Tale til Kongen til Tak for Resolutionen om et Universitet i Christiania. Talen gjorde et dybt Indtryk paa alle nærværende, og Kongen skal her først have erkendt Prinsens gode Evner.

har noget ængsteligt og tilbageholdende i sit Udvortes.

Stats-Minister *Fritz Moltke* fik Told-Directeur-Tienesten i Helsingøer efter *Numsen*[1]). Den Tieneste er en sine cure, hvis Lønning Staten kunde spare; men — —

1812

25. Jan. Etatsraad *Thorkelin* har kuns liden Lyst, uagtet hans Duelighed til at dyrke Videnskaber og Arbejde. Alting trækker han i Langdrag; heller vil han handle paa Island med Fisk og Uldvare, det bringer mere ind[2]).

4. Febr. Ved Ballerne gaaer det som sædvanlig — frappant vild. Adskillige nye Kammerjunkere ere atter udnævnte — temmelig uopdragne Personer. Fra en sikker Haand har jeg, at blot Maden d. 28de Jan. kostede Kongen 4000 Rdlr., da der spiste 4 à 500 Mennesker; naar de mange Slags Vine kommer til, Dessert, Brænde, Lys etc., kan man sikkerlig beregne, at d. 28de Jan. har kostet Landet 20000 R. — 9 à 10 overcomplette Divisions-Adjudanter ere skabte, hvoraf hver kan regnes paa 4000 R., Fourage, Bouche en Cour etc. — altsaa atter en ny Udgift extraordinair, af mere end 60000 R. aarlig.

Ja, stedse kommer de militaire Contra-Ordrer

---

1) Da Geheimekonferensraad C. F. Numsen (Se S. 57) døde 26. Nvbr. 1811 føjede Statsminister Frederik Moltke (Se S. 133) Stillingen som Direktør for Øresunds Toldkammer til sine mange andre Hverv.

2) Etatsraad, Geheimearkivar Grimur Jonsson Thorkelin (1752—1829).

(1812)

for sildig, som confundere de arme Soldater og forstyrre deres Existentz som Tienende — samt volde dem mange ufornødne Udgifter, og Landet med.

Roeskilde Marts

Høyeste-Rets Aabning gik lykkelig af i Aar ligesom forrige Gang, endog saa præcis, at Valmue-Duften omdunstede Thronen i den Grad, at *Kongen* ligesom i Fjor nikkede og blev indført i Morphei udstrakte Rige; vel sandt, at der kan for den, der ikke er indviet i Themidis Helligdom og ubekiendt med Stylum curiæ være lidt kiedende i at høre pro & contra i en Slags Procedure; men Høytideligheden, der skal efterligne Oldtidens Herredag, Stedet, Forsamlingen, Anledningen etc. burde dog i de 2 Timer lade Opmærksomheden sin Ret, og overtale til i det mindste at lade, som Dommersædet i sidste Instanz var af Vigtighed. *Mr. Alquier*[1]) var med som Tilskuer i den lille Minister-Loge lige for Tronen. Han seer grant, er opmærksom paa stort og smaat, og efterlader vist ikke i sine Depecher at melde alt.

Helsingør April

Det Danske Selskab i Kiøbenhavn veed jeg havde en Samling af Portraits, som er god, dog mange af dem maadelige — 6 Tyge Bråher etc. De er foræret af Selskabets Medlemmer og faaet ved andre Leiligheder under Haanden. Det havde og en god Medaille- og Myntsamling, men den afdøde *Sandvig*[2]) behagede saa lumsk at feje den

1) Baron Charles Jean Marie Alquier (1752—1826), fransk Gesandt i Kbhvn. fra 1810 til 1814.

2) Bertel Christian Sandvig (1752—1786) udfoldede en stor og vidt forskellig Forfattervirksomhed og var Sekretær i det kgl. danske Selskab for Fædrelandets Historie og Sprog.

ud, den var NB. i hans Forvaring, hvilket var saa meget mere skammeligt af ham, siden det var betroet Gods. Han døde fattig, ingen Regres var at vente i Boet. Den ældre *Molbech*[1]) har udgivet Corregios Biographie.

Prindsen af *Hessen-Phillipsthal* skal snart have Bryllup og da boe bestandig paa Fredensborg[2]). 30000 R. faaer han og Kone aarlig.

Roeskilde Juni I Gaar var jeg i K(iøbenhavn), og her har De noget af det nyt, som jeg der samlede. Det Huus, som General *Bülow* har kiøbt, er til Kongen, da Madam *Dannemand*[3]) skal boe deri. Hun skal have Equipage og kiører nu med Topper. Det skal være en tosset Person af ingen Opdragelse eller Cultur. 2 Børn har hun allerede, som ligne Kongen meget siges der. Det skal være to Piger, for disse skal der kiøbes en lille Ejendom, at de i Tiden kan blive independant. 3 Gange om Ugen kommer *Kongen* til Byen og tilbringer den største Deel af Natten hos hende. Frue *Dannemand* lærer nu at ride af Berider *Schiøtt* i Ridehuset, bygget for Dronningen. Hun rider offentlig paa Gaden med Berideren. Hendes 2 Pigebørn have hvide Haar.

Gaarden ved Toldbodvejen, som er kiøbt til

---

1) Christian Molbech (1783—1857), der dengang var 1. Amanuensis ved det kgl. Bibl., kaldes vistnok „den ældre" i Forhold til Broderen Carl Frederik, der blev cand. theol. s. A.

2) Prins Wilhelm og Prinsesse Juliane boede fra deres Ægteskab til deres Død i den Rybergske Gaard i St. Kongensgade, nu Nr. 45.

3) Bente Frederikke Dannemand (1790—1862) var Datter af Borer ved Holmen Morten Andersen Rafsted og Malene Gregersdatter. Frederik VI gjorde hendes Bekendtskab 1808 gennem sin Generaladjutant Frants Bülow. 1829 fik hun Rang med Oberstinder, og 1830 blev hendes og Kongens fire Børn ophøjet i Adelsstanden. Hendes omtalte Ejendom laa paa Toldbodvejen Nr. 289, nuværende Nr. 36.

(1812)
hende, er den samme, som Mad. *Winge*[1]), Kong Frederik 5.s Frille, beboede. Heste og Vogn har hun faaet. Paa Vognen har hun ladet sætte en Krone!

Midt i denne Tidspunkt, hvor der udstedes Hyrdebreve om Tarvelighed og Huuslighed, er der en ækel Luxus ved Hoffet, hvorfra Exemplet dog skulde komme, med Fløjel, Tyl, Kniplinger og alt hvad kostbart er. Alle de Foranstaltninger, man har truffet med Hensyn til Handel og Toldvæsenet, og hvoraf Toldkammeret intet har vidst, førend Cabinettet umiddelbart befalede sligt, volder daglig nye Ulykker og Mangel, en Følge af at indskrænke den første Betingelse ved Handel: Frihed og Lethed i Varenes Omsætning*)[2]).

Man taler højt om, at naar *Kongen* daglig med sin Datter spadserer forbi Frue *Dannemand*, kysser han paa Fingeren og hilser til hende, hvilket umueligt kan undgaae Datterens Opmærksomhed, som altsaa ventelig ikke er uvidende om Hemmeligheden, som nu enhver Gadedreng veed; prægtige Foræringer har hun. Man paastaaer, at hun siger: Jeg har lovet min Frederik ikke at blande mig i politiske Affaires, som klinger noget paradox af en Mad. *Dannemands* Mund, og af Naade afsige sin formentlige Ret til at give sin Stemme

*) Giør Toldkammeret da ikke Forestilling derimod? (Bülows Bemærkning).

[1]) Madam Winge, en af Frederik den Femtes mange Friller. Er omtalt i Ch. D. Biehls historiske Breve til Bülow (Hist. Tidsskr. III. 4.)

[2]) Om disse Forbud mod Luxus og Paabud om Tarvelighed og Sparsommelighed, af hvilke der udstedtes fire i Sommeren 1812, se Rubin 1807—14 S. 439 ff.

(1812)

til at slutte Krig og Fred, bortgive vigtige Statsembeder etc. *Dronningen,* som man troer veed alt dette, skal være yderst opbragt paa de Personer, hun veed der ere Hielpere, som *Friboe, Fr. Bülow, Rømeling* og hvad de flere hedde.

Efterskr. *Fru Dannemand*, siges der, tager mod Besøg — især militaire, og intercederer for adskillige, hun kaldes den lille Dronning. Hun skal være ærgerlig over, at hun kuns har faaet Piger. Hendes Frænder skaffer hun Penge og Foræringer, og roses for Nedladenhed og Godgiørenhed.

Fr.berg 14. Juli I Søndags var jeg i Dyrehaven, hvor Frue *Dannemand* var ridendes en amazone, hun er ganske kiøn, ikke stor, buttet etc. Denne Jagen efter at vise sig offentlig er hverken forsigtig eller roesværdig. Om Tingen selv kan man sige meget til Undskyldning.

Uden Dato Om Frue *Dannemand* tales i Selskaber med Ringeagt og Latter. Saaledes hørte jeg i Gaar, at hun en Søndag var i Dyrehaven ridende, men stod af og spadserede med de hvidhaarede Børn, hvoraf det sidste, som hun i egen Person giver Die, blev baaren af Goldammen. Nu begyndte Pøbelen og andre Folk af Middelstanden i deres Enfoldighed og uhøviske Sprog at opholde dem over hende og Børn, at lade falde et og andet uartigt Skieldsord, at sige høit: Her skal vi pines med de grusomste og meest blodsuende Skatter og Byrder for at saadan en . . . . kan stadse med sine H . . . Unger, kiøre i Karet, ride etc. — Hvad slige ubehøvlede Folk kan finde paa!

(1812)

Den Forandring, der er foregaaet med *Kongen,* især siden 1793 er sørgelig, ikke i een Ting ligner han sig selv. Den fuldkomneste Kontrast af sig selv er han. Det værste er nok den Skye for anstrængende Arbejde og Lyst til at give sig af med Smaating; derfor ligge, som man paastaaer, over 600 Sager, hvorpaa Resolution i flere Aar venter — hvilket foraarsager store Ubehageligheder for Collegierne.

At Hr. Cabinets-Secretær *Jessen* skulde blive en Griffenfeldt, er ikke i Mulighedernes Rige, han er en altfor indskrænket Mand dertil, og er mange Miile langt borte fra at besidde hiin sieldne Mands Genie, Lærdom og Talent; om han end overøses med Faveur, skal der dog mere til at være en sand stor nyttig Fædrelands Mand; dette bliver han aldrig, og hvad har han udrettet? Forført Kongen til at indføre Caos og Confusion i Sagerne og udstede Befalinger, som opvække .... At nogle usle Mennesker giør Cour til ham af Svaghed eller af egennyttige Hensigter, dette er Hverdags-Begivenheder, som ikke bevise Mandens fortrinlige Egenskaber, men snarere hans Ubetænksomhed i at gribe om sig og indlade sig i Ting, han ikke er voxen at bedømme, og som den daglige Erfarenhed afgiver nye Beviser paa.

Man har ved Hoffet her daglige Beviser paa, hvor bizar eller burlesque den Idee er at drage Folk til Taffels, som ikke ved Opdragelse har Caracteren af den fine Verden. Men mere end almindelig blev dette Beviis haandgribeligt, da Etats-

Raad de *Kolderup Rosenvinge*[1]), som man før kaldte Reenkaalavet, nylig var ved Taffelet. Han gik nemlig hen med sin blinkende Ildnæse og blaalige Ansigt og kyssede alle Hof-Damerne paa Haanden i Forgemakket eller i Forsamlingsværelset. Jo mere de refuserede og trak Hænderne tilbage, jo ivririgere søgte han at bemægtige sig dem.

16. Nov. Nogle har holdt for, at Madame *Dannemand* skulde nu være i mindre Naade end forhen, dette er dog ikke saa, og skulde endog hendes Uforsigtighed giøre denne Forbindelse mindre behagelig, saa vil dog det Baand, som Børnenes Tilværelse omslynger dem med, i det længste forhale hendes Bortfiernelse. Ellers er der adskillige Fædre, som kappes om for ussel privat Fordeel at fremstille deres Døttre ved forefaldende Leiligheder, og disse Offre maa udfolde deres Yndigheder for at lokke Øjet hen til disse, som undertiden ere fattige nok.

Blandt flere er Major *C*....... — han er NB. meget lieret med Madame *Dannemand*, og denne Liaison vil han benytte sig af for at stikke denne sin Veninde ud og i hendes Sted indslippe een af hans Poder, som er temmelig kiøn. Han har til den Ende foranstaltet en Maskerade, som holdes enten hos ham eller Md. D. Der kommer da *Kongen*, og i Morgen Aften skal den Stads gaae for sig; han har saaledes bedste Lejlighed at udføre sit nedrige Anslag ved Punschens Hielp, og den troskyldige Md. *Dannemand* øiner i sin Enfoldig-

[1]) Direktør i General-Postamtet, Etatsraad Peter Andreas Kolderup-Rosenvinge (1721—1824). Han blev adlet 1811.

hed, og isøvndysset af C.'s falske Venskab, [ikke] de Miner, som lægges. C. er desuden en slet Person, og forgieldet Bankerotspiller.

(Maskeraden fandt for den Aften ikke Sted, da en Søe-Officeer havde advaret C., at man kunde vente Vinduerne indslaaet, da Pøbelen havde faaet Nys om alt, og ikke hovede slig Lystighed i disse ugunstige Tider.)

Madame *Dannemands* Huus er færdigt og meget brillant og kosteligt indrettet; men man mener, at hun ei tør beboe det, formedelst de grove Matroser, hvis Vej falder der forbi ned til Toldboden. I sit bedste Værelse har hun sit Hiertes Kiære i fuld Legems-Størrelse i Gibs.

C. skal ikke allene faaet Penge til at betale sin Gield med, men lidt til, som kan komme hans Døttres Skiønhed til Hielp.

Alquier gaaer ind til Kongen uden at lade sig melde, han er dog endnu saa høflig at pikke først paa Døren.

Schmerfeldt blev ved Høyeste Rets Dom dømt fra Livet, men af Kongen benaadet saaledes, at han sættes paa Munkholmen under strængeste Bevogtning paa Livstid. Det maae da Landet betale.

1813

Vi har da faaet en total Forandring i Penge- *Roeskilde*
væsenet. Gid det maa blive til det bedre! Men at *19. Jan.*
Kongen har erklæret sig insolvent, er et Skridt,

som ingen kunde vente. Aarsagen, hvorfor den sørgelige Cuur var nødvendig, var fordi man i lang Tid havde aarlig givet mere ud end taget ind; vil man nu herefter ikke passe dette bedre, da bliver en saadan Cuur atter nødvendig[1]). I Norge hører Hunger og Mangel til Dagens Orden.

30. Jan. Noget langsom gaaer det med Prinds *Christian af Hessens* Helbred[2]). Herskabet tilsammen er meget bekymret derover. Nu opholder han sig paa Sørup, en Herregaard ved Ringsted, tilhørende den unge *Callisen;* i Omegnen ligger hans Regiment; man mener, at Embeds-Dispensation vil have god Virkning paa hans Sind og Helbred. Gid det var saa vel, det er et honnet og godt Menneske. Man mener, at Dandsen i Vinter, hvortil han er uvant, skal tildeels være Skyld i hans Upasselighed, og desuden er hans Helbred meget svagt.

Prinds [ɔ: Landgreve] *Carl* har været meget slet af Podagra, som vilde slaae op. Hans Tab var ikke stort for Landet, da man altid har holdt ham for en Rænke-Smed. Man tør ikke sige det til Dronningen af Frygt for end mere at bedrøve hende. Hvor mange Sorger skal dog paa engang vælte sig over den stakkels Kone? *Caroline* er meget triste, men maa dog daglig vise sig. Hendes

---

1) Om Frd. af 5/1 1813, hvorved Kurantsedlerne legalt reduceredes, et nyt Pengevæsen indførtes, Statens og Privatfolks Kreditforhold ved Magtbud ordnedes, de gamle Banker ophævedes og gav Plads for en ny Bank, samt en stor Skat paalagdes al fast Ejendom, se Rubin: 1807—1814. S. 268 flg.

2) Prins Christian af Hessen-Cassel (1770—1814) var en Søn af Landgrev Carl og Prinsesse Louise. Han var kommanderende General i Fyen og Kavalleri-inspektør. Hans Forlovelse med hans Søsterdatter Prinsesse Caroline var bleven deklareret i Septbr. 1812, men han havde et meget svagt Helbred, og allerede 14. Novbr. 1814 døde han sindssyg.

(1813)
blege Kinder og sørgmodige Aasyn røber, hvad hun føler.

Hvad vor politiske Stilling angaar, da mener man, at alt beroer paa Østerrige og Rhinforbundet. Skiøndt *Napoleon* har lidt meget, skal hans Magt være meget betydelig, og nye kraftige Tilberedelser giør han i denne Tid.

Den nye Pengeforordning giør rigtignok en stor *3. Febr.* Opsigt her i Byen og en stor Forandring i Tingenes Gang. Mange rose Kongen for Viisdom og Billighed — for det nærværende Skridt uden Hensyn til Fortiden, som virkede dets Nødvendighed — men især for den næsten republikanske Publicitet, han giver det nye Pengevæsen. Imidlertid stige mange Ting endogsaa til det dobbelte, ja derover, der er overalt kommet en saadan Giæring og Forvirring i alle Priser og i al Handel, at den vist ikke i flere Maaneder vil sætte sig. Man anseer Pengeforandringen fordeelagtig for Embedsmænd. Nogle af Jøderne see surt, men *Trier* og *Meyer* skal have profiteret Millioner, eftersom de vidste dens Komme forud. Følgende Anekdot fortælles: En fra Landet kom ind at besøge en Jøde her i Byen, som han kiændte, og som nyelig havde kiøbt sig en Gaard og ladet den sætte smukt istand. Jøden viste ham sine Værelser, men beklagede sig, at han manglede et malet Stykke over en Dør, og kunde slet ikke finde paa noget Emne dertil. Det skal jeg sige Dem, sagde den Fremmede: De skal lade *Trier* og *Meyer* male kiørende paa en Triumphvogn med 6 Mæglere for og *Schimmelmann* bag paa!

Nogle sige, at en Mand i Paris ved Navn *Bargum*[1]), en Bankerotspiller, har givet Planen til den nye Forordning; andre mener en Mand i Berlin, *Niebuhr*[2]); at Finantz-Ministeren ogsaa har havt Deel i den, kan neppe fejle. Ved en klogere Administration i den forbigangne Tid mene nogle, den kunde have været forebygget.

23. Febr. I Gaar var jeg i Kbhvn. hvor jeg i en Klub hørte følgende: Man mener, at Prinds *Christian* kommer sig, og haaber, at Mariagen ei gaaer over Styr, *Alquier* bliver her og skal ei have forlangt Tropper fra os. Den omtalte *Bargum* i Paris, som siges at have giort Udkast til den . . . Forord. af 5. Januar skal være en ligesaa miserabel som Faderen, der snød *Grev St. Germain.* At en Bankerot-Spiller giver Raad og Plan til en anden er ikke saa underligt, da han har Erfarenhed. Ogsaa her stige Priserne, men kan det være anderledes med den uhyre Consumption, Told, Skatter paa alt. Mange ere misfornøjede, alle rammes mere og mindre. Jeg ønsker, at Udfaldet maa blive godt og haaber det, men Curen var haard; om den var retfærdig, overlader jeg andre at bedømme. Neppe kan Regieringen vente flere frivillige Offere efter de, som allerede ere ydede, naar saa meget kræves.

Roeskilde 12. Maj Nu reiste Prinds *Christian* af Danmark her forbi for at begive sig til Holsten, for at tage

---

[1]) Rimeligvis en Søn af den Spekulant Henning Frederik Bargum (f. 1733) som 1765 blev Direktør for det guineiske Kompagni, men som efter sin Fallit 1775 maatte forlade Landet.

[2]) Den danskfødte berømte preussiske Historiker og Statsmand Barthold Georg Niebuhr (1776—1831).

(1813)

Ewalds Commando[1]), da denne ikke kan leve[2]), formodentlig gaaer Prindsen til Norge, hvor han kommer paa sit rette Sted. Uden at smigre kan man sige Sandhed, at det er en sjelden ung Fyrste, i høj Grad begavet med Talenter og Ædelsind, vennehuldt Hierte og dyb Sands for alt godt, forenende hermed en ypperlig Conduite.

Le Diadême est fait pour sa tête
Et les lauriers n'attendent que ses mains.

Prinds *Ferdinand* skal ligge i Sommer paa Sorgenfrey og faaer Broderens Commando over den nordostlige Deel af Siælland. Prindsesse *Charlotte* bliver hos ham og Prinds *Christians* Søn hos hende[3]). Han ligner Moderen for meget baade i Sind og Skind, som man siger. Jeg har aldrig seet ham.

Med *Prinds Christian* fulgte Major *Brok*, Capitain *Hirschnak* og Staldmester *Clausen-Kaas*. Han besøger Augustenborg og Slesvig. Paa sin Reise opflammes han maaskee af lidt Kiærlighed, naar han kommer til Augustenborg og seer der den

---

[1]) Det var for at skjule Hensigten med Prinds Christian Frederiks Rejse for som Statholder i Norge at styrke Baandet mellem dette Land og Danmark, det Sverrig i Forbindelse med England og Rusland søgte at sønderrive, at Prindsen offentlig fik Ordre til at overtage Kommandoen over Armékorpset i Holsten. Under Navn af Baron Rantzau rejste han over Augustenborg gennem Jylland til Fladstrand, hvorfra han den 21. Maj forklædt som Fisker sejlede til Norge i en aaben Baad.

[2]) Vicestatholderen i Norge Prins Frederik af Hessen (se S. 121) rejste til Danmark og overtog Armédivisionen i Holsten efter den gamle General Ewalds Død den 25. Juni.

[3]) Prins Ferdinand fik Kommandoen i Nordsjælland efter Broderen og opholdt sig her sammen med Søsteren Louise Charlotte, Prinsesse af Hessen, afd. Dronning Louises Moder, til hvem Prins Fritz (Frederik VII), der nu var 4½ Aar gammel, var overgivet ved Faderens Rejse til Norge.

yndige, skiønne, blide og gode Prindsesse *Caroline*, som alle roser og som skal fortiene det[1]).

Forsynet vil vist paa en eller anden Maade tage Dannora som sædvanlig i sin besynderlige Varetægt. Det kan oplive Modet og bidrage til at stole paa, at alt faaer et godt Udfald. Hos *F.z* har en af mine Venner været, da jeg ikke kiender ham, og han sagde, at Kongen er meget flau tilmode, men holder contenance. Han udlod sig med, da han fik disse Efterretninger: *Jeg er jo fød til Ulykke!*[2])

Roeskilde 4. Sept. Igaar var jeg i Kbhvn. En mærkelig Dag, da Krigen blev declareret af os til Sverrig. Siden 1ste August er enhver Ting stegen til det dobbelte, fornemmelig Colonialvarer. Den Alen Klæde, som for $^3/_4$ Aar siden kostede 16 à 18 Rdlr. C., koster nu 150 Rdlr.! Klæde til 350 R. Al. er ei fiint. 1 Al. simpelt Hørlærred 16 à 20 Rdlr. En Specie kostede igaar 130 Rdlr. — General-Lieutenant *Berger*[3]) efterlod sig i bar Guld 16 ℔.

Roeskilde 10. Sept. Gods-Ejerne i Holsteen ere nu anmodede om atter Laan til Kongen i Sølv. De fleeste sige Ney. Mange her have laant Kongen, men de vil ikke mere. Der kræves nu og beskattes i den Grad, at

---

[1]) Caroline Amalie (1796—1881), Datter af Hertug Frederik Christian af Augustenborg og Prinsesse Louise Augusta. Det var første Gang Prins Christian Frederik saa Caroline Amalie som voxen. Da han i Efteraaret 1814 som slagen Mand kom tilbage fra Norge, rejste han snarest til Augustenborg og blev forlovet med hende 16. Decbr. og gift 13. Novbr. 1815.

[2]) Der hentydes til det ulykkelige Udfald af Bernstorffs Sendelse til England, der forlangte Norges Afstaaelse, samt til de ligesaa frugtesløse Forhandlinger i Kbhvn. med svenske og russiske Afsendinge, der stillede samme Fordring. Frederik VI blev derved tvungen til at forny sit Forbund med Napoleon.

[3]) Generallieutenant Valentin Berger (1739—1813).

(1813)

godvillige Offre vist blive en sielden Troe i Israel. Jeg har kuns Bøger, de give ingen Skat. Priserne stige daglig paa alle Fornødenheder. Jammerskrig høres fra Kiøbenhavn, saa man maa grue for at komme der.

Hvilken Lykke for vort Fædreneland, at vor Frelsermand *Napoleon* saaledes slaaer Fienden allevegne. Hvilke rædselsfulde Blodbade og Ødelæggelser anstilles ikke i det skiønne Tydskland, men der maa en voldsom Cuur til at skaffe Fred igien[1]).

Man taler overalt om, at adskillige Adjudanter, fra den øverste til den laveste, skulde spille Bankerot, formedelst mislykket Handel med Sukker, Salt, Kaffe, Lys og Brændevin, men undgik lykkelig, da *H. M.* hialp dem med flere Tønder Guld, som da ere vel udsatte. Man siger, at *Kongen* er selv Deltager i Handelen.

Den franske Nord-Armee paa 140.000 Mand, hvormed vore Tropper ere annecterede, er en Muur for Holsteen*), dette Jomfrue-Land vil stige i Værd og Vælde, da alle tydske Nabolande ødelægges ved Krigen — f. Ex. Meklenborg afbrændt og ødelagt af Russerne, endog den indhøstede Sæd

---

*) Hvorlænge stod den Muur? (Bülows Bemærkning).

[1]) Napoleon havde sejret over de Allierede ved Lützen den 2. Maj, ved Bautzau den 19. og 20. Maj og forfulgte dem til Breslau. Efter den paafølgende Vaabenstilstand sejrede han i Slaget ved Dresden 26. og 27. August, hvortil der vel hentydes ovenfor, men samtidig led hans Generaler den Række af Nederlag i August og September, der endte med hans eget i Trekejserslaget ved Leipzig d. 15. til 18. Oktober, og nu rykkede den svenske Kronprins Carl Johan (Bernadotte) mod den Del af den danske Hær, som under Prins Frederik af Hessen i Forening med en fransk Hærstyrke under Marskalk Davoust, Prins af Eckmühl, stod i Holsten.

er brændt efter russisk Maade. — Misnøye og Mismod er desværre overalt, især i Kiøbenhavn Dagens Orden, og efter Omstændighederne øynes ikke Udsigt, i det mindste ikke saa snart, hvorledes det skulde blive bedre, hvortil saa meget bidrager, og det ikke alleene Finantsernes Uorden og Pengenes Slethed. Alle Nødvendigheds-Artikler stige daglig eller timeviis.

Man kan ikke nok rose den unge Prindsesse af Augustenborgs gode Egenskaber. Prinds *Christian* besøgte i Sommer det Hof paa faa Dage — man giør sig i den Anledning et Slags Haab; han fortiener at være ogsaa huslig lykkelig, og derved glemme sin forrige vanartige . . . .

Danmarks Skytsaand, som saa iøynefaldende har hvilet over os, vil sikkert redde os ud af den politiske Maalstrøm vi nu er i. Vi ere fornærmede, og trænge til at rejses ved Retfærdighedens kraftfulde Arm.

5. Oct. Det skal være rigtigt, om ellers min kiøbenhavnske Correspondent er paalidelig, at den saakaldte Frue *Dannemand* har faaet en Søn. *C.* spiller sin sædvanlige Rolle for at insinuere sin Datter, maaskee bliver han heldig eller uheldig. Frue *Dannemands* Broder har i denne Tid været til Confirmation. Han skal være Cadet og gaae den militaire Bane. Hans første Bestemmelse var, lig Faderens, at blive Matros. Skiæbnen vilde det nu anderledes. Moderen gaaer omkring til sine Sladdersøstre og fortæller løst og fast om Datterens store Hæld.

(1813)

En Ven af *Colbjørnsen* har skrevet mig, at denne er meget vred paa Biskop *Münter,* fordi han skal have angivet sine Indkomster til Skats Svarelse aldeles uforholdsmæssig og endog i den Grad, at der blev ham paalagt at giøre Eed; men M. vendte sig derpaa til Kongen og fik som en Naade Befrielse fra at aflægge Eden. Et uforklarligt Forhold er det af M., og saa meget mere uklogt, som hele Verden kan giøre Regning med ham, da man veed, hvor meget Hartkorn han hæver Tiende af i Byg, og altsaa er Calenten snart giort. *Colbjørnsen* har forsikret, at Sagen forholdt sig rigtig, da man ytrede Tvivl og beraabte sig paa M's Karakter, Stilling i Staten m. v.

Neppe tør man tænke paa, hvor slet benyttet disse Krigs-Aar i Danien har været. Isteden for at lade de talløse Flokke af Soldater i denne saakaldte Krig arbeide til Almen-Gavn ved Veies Forbedring, Canalers Gravning, Mosers Udtapning, Stenes Rydning, Skovplantning m. m. har disse plaget Almuen ved Indkvartering og Dovenskab, udtømmet Statens Finantser til megen liden Nytte, og foranlediget immer nye Byrder, Skatter etc., som gaaer meget vidt. Derfor skulde man næsten troe, at den bagvendte Sætning hyldes af nogle: at Staten er til for Armeens Skyld. Akkedanternes Indgreb i Kræmmer- og Spækhøker-Laugene — Tælle, Sukker, Kaffe, Brændeviin etc. opskrues ved dem til det uendelige, og naar de ved mislykkede Planer burde gaae fallit, reddes de, og skiule sig bag Naadens Ægide. Man taler høyt *15. Oct.*

og ufordeelagtig om General *Bülow* i den Henseende.

.... Flere, som kiende til Pøbelens Stemning, paastaaer, at skulde der blive Optøyer i Anledning af Mangel og Dyrtid paa Levnets-Midler i Kiøbenhavn, udsættes den unge Grev *Moltke*, en Søn af *Godske Moltke*, der har arvet det uheldige Omdømme, der er Faderens Lod, som Smør-Puger og som Oldermand for Spækhøkerne, hvilket Navn den gemene Mand har givet ham med Hensyn til at oplægge op opkiøbe Smør for om Vinteren, naar Mangel indfinder sig, at benytte sig deraf, meget, thi Udbruddet af den hungrige Pøbels Raserie er uberegneligt. Men hvorledes kan man nu rime dette Høkerie med de mange Offere, som den samme *Moltke* har giort i de samme Aaringer paa Fædrelandets Alter, og de mange Præmier, han har udsat osv.?[1])

Roeskilde 7. Oct. Jeg hører fra Hovedstaden, at Kongen var i Torsdags paa Jagt. Alting var muntert. Det synes, som man vilde trodse Skiebnen, hvilket kan gaae for en Tid.

Ved sidste Maneuvre blev adskillige vel anlagte Haver i hine Omegne ødelagt af de Militaire af Kaadhed uden Nødvendighed. Ejeren af en af de bemeldte Haver tilkiændegav sin Misfornøyelse diervt herover — thi Plantationer og

---

[1]) Adam Wilhelm Moltke (1783—1864), den senere Minister, var 1813 Deputeret i Rentekammeret, han var en Søn af Joachim Godske Moltke til Bregentved (1746—1818), der var en af de Mænd, som Frederik VI under de fortvivlede Forhold 1813 søgte Raad hos og som blev Statsminister 4. December s. A.

(1813)

Anlæg, som er en Frugt af Flid, kan ikke i et Øieblik faaes igien, foruden det Pretium affectionis man sætter derpaa. En Adjudant vilde paa sin Maade svare den opbragte Eyer, og siger: har en souverain Konge ikke Lov til at more sig, om end nogle Haver gik i Løbet. Hvilket Sprog? Og hvad maa vel Vedkommende tænke derom. — Jeg erindrer meget vel, at naar nogen slige Skader skeedte før 1793, da Marschal *Bülow* var hos Prinsen, og man henvendte sig derom til ham, fik man et ganske andet Svar, som ret og billigt var, som tiente til at giøre Prindsen elsket, og raade Bod paa Skaden, saavidt som det var giørligt.

Akkedanterne har faaet Laan af stor Betydenhed for ikke at fallere; det er almindelig bekiendt. En Justits-Raad *Petit*[1]) har sagt, at General *Bülow* fik for sin Person allene 470.000 Rdlr. — Slige Operationer kan hielpe paa Kassernes Tomhed, og Sagen er en Gienstand for Publici ufordeelagtige Omtale[2]).

Nu er da atter Krigs-Declaration udstedt mellem Rusland og Preussen. Vi har da ikke Mangel paa Krig. *Napoleon* er allene vort Skiold — under hans Egide vil vi haabe at være sikker. — Derfra har man da Efterretninger, at *Ponte Corvo* er nu meget afholdt i Sverige, og at de Svenske vist

---

[1]) C. Petit, Justitsraad, Kasserer i det alm. Brandassurance-Compagni.

[2]) Disse i Brevene stadigt gentagne Beskyldninger mod Hoffolk og Adjutanter for at skabe sig store Fordele ved paa forskellig Maade at benytte sig af deres Stillinger, genlyder rundt omkring fra i mangfoldige trykte og utrykte Optegnelser fra den Tid og stemmer godt sammen med den herskende Korruption og Bestikkelighed hos Embedsmændene. Der er derfor Sandsynlighed for at disse Beskyldninger — idetmindste for en Del — er sande.

mente at erobre Norge. Overalt i Kiøbenhavn sees sure og fortrædelige Ansigter, grove Pasqviller findes ofte opslagne paa Gaderne, hvori vises megen Misfornøyelse over de tunge Paalæg og Bitterhed mod Adjudanterne, ja mod *Kongen.*

Baron *Selby*, vor Gesandt i Cassel, har for Malkonduite pludselig faaet sin Afskeed. Han har uden Tilladelse forladt Cassel og omtalt i Tydskland offentlig vore Tropper høyst ufordeelagtig, og det i den Grad, at Prinds *Ekmühl* har indberettet sligt til Kongen, der strax afskedigede ham. *Rosenkrantz* vidste intet derom, førend Ordren herom indløb, hvilket har stødt ham særdeles meget[1]).

13. Nov. De har vel seet, at *Bruun* offentlig fortæller at have faaet Tilladelse at udgive sine samtlige Digte, hvoriblandt og det er, hvorfor han efter *Guldbergs* Befaling maatte gaa i Skole hos *Balle* og lære Catechismus, Skade at dette Skrift[2]), fordærvelig for Sæderne, skal oplægges paa nye . . . .

De Vers, der stod i „Dagen“, forkynde tilfulde, hvor meget Prinds *Christian* i Norge er afholdt, hvilket han i egentlig Forstand fortiener. Om Louis XIV sagde man fordum:

Son cœur est la source féconde
De la publique utilité.

Siger man dette om ham, er det ikke formeget, thi han giør alt, hvad der staar i hans Magt for at

1) Baron Selbye (se S. 144) forlod Cassel samtidig med selve Kong Jerôme, da den tyske Hær nærmede sig efter Slaget ved Leipzig. Han blev afskediget paa Grund af sit ovenfor omtalte uheldige Forhold, men blev senere atter Gesandt.

2) Forfatteren af de slibrige Digte „Mine Fritimer“, Thomas Christopher Bruun (1750—1834) udgav 1812—1831 sine mange Skrifter i samlede Udgaver.

(1813)
være Norge til Gavn, med de saare faa Hielpemidler.

Man hører nu kun lidet til Frue *Dannemand,* som er ret vel. Hun skal være misfornøyet over, at der endnu intet er foretaget i Henseende til at sikkre hendes Børns Skiæbne for Fremtiden.

Den afskedigede Baron *Selby* har indgivet en Apologie paa 43 pag. in folio. Det var en drøy Lecture, som kunde maaskee have været fattet kortere. *Nelly,* hans Søster, er ganske smekvred over Broderens Afgang[1]).

Blandt flere Rariteter har man forrige Vinter seet ved Hoffet: En Rebslagerdatter (Kammerjunker Capt. *Holsteins* Kone); En Parykmagerdatter (General-Krigs-Commissær *Astrups* Kone); En Gartnerdatter (Kammerherre *Bülows* Kone); En Forpagterdatter (Kammerherre de *la Calmettes* Kone). Kammerjunker *Morgenstiernes* Kone, fød *Scharfenberg,* der har tient o. m. fl.

Et Særsyn var det, at *Kongen* vilde sælge Korn, *21. Novbr.* Byg og Rug, for 40 Aar; men paa Auctionen blev saa lidt buden, skiøndt Rentekammeret havde udsat adskillige pro forma Bydere, at det ei kunde approberes. Hvem kan raade til sligt? Collegierne neppe. Man siger saa meget om *Kongen,* som jeg ikke kan troe, men Talen, skiøndt ugrundet, [er] hvor meget han har — desværre! — tabt i Folkets Tillid og Kiærlighed. Men naar han betænker det, som han allene er Skyld i — — Catastrophen

[1]) Sophie Eleonore Baronesse Selby (1755—1842) en Søster til Baronen, Datter af Kammerherre, Baron Selbye og Birgitte Christine Borre, var gift med Generaladjutanten Frants Christopher Bülow.

af 1807 troer mange kunde magelig have været forebygget og altsaa de senere Følger heraf. — — Vist nok er det afskyeligt med de Pasquiller, hvoraf har vrimlet saa meget i Kiøbenhavn. Lidt efter lidt er det standset, men anonyme Breve bombarderes endnu med.

Nylig har der været stort Tractement hos General *Bülow*, hvor alt var overdaadigt. Mange af Giæsterne holdt sig op derover, da man veed, at Handelen med Caffe etc. etc. slog Feil i den Grad, at han maatte laane flere Tønder Guld af Kongen. Skal dette Tractement nu bevise, at han ikke er mere i Knibe og tiene til at fornye Krediten? Mange Prisepenge — man siger i Aar allene 700.000 Rdlr. — har han faaet ligesom de andre Akkedanter, men det er maaskee ikke endda tilstrækkelig til at dække de uhyre Tab paa Caffe, Tælle etc.

Roeskilde 2. Decbr. En extraordinair Negotiateur er kommet til Kiøbenhavn i disse Dage fra den østerrigske Keiser[1]), og derfra er sendt et Slags Svar til de forenede Puissancer, vore Fiender. Man er ei opbygget af det os giorde Tilbud, som vi ikke let indvilliger i, da det angaaer Provintsers Afstaaelse. Man har Efterretning, at *Napoleon* langt fra ikke er saa svag, som det i Førstningen hedde, maaskee han endnu kommer bag paa Fienden . . .

---

[1]) Den østerrigske Afsending Louis Philippe Grev de Bombelles (1783—1843) var den 27. Nvbr. ankommen til Kbhvn., og den 5. Decbr. havde Kongen sammenkaldt en overordentlig Rasdsforsamling, i hvilken foruden Statministrene en Del af de mest fremtrædende Mænd deltog. Raade besluttede at antage Østerrigs Forslag og Mægling, afstaa Trondhjems Stift, slutte Fred med de Allierede og bryde med Frankrig.

(1813)

Der har været Statsraad i Anledning af de politiske Anliggender. *Reventlow* er i Lolland og har forlangt, siges, sin Afskeed, da han ei vil have Deel i den nye Maade at flaae Nationen. — Af 8 p. c. Skatten er for Kbhvn. allene til Dato indbetalt 14 Millioner R. D. C., og man mener, der kommer ind allene af denne Skat for Kbhvn. 30 Millioner — fra det øvrige Danmark og Norge vist endnu mere, altsaa over 60 Mill., som dog vil hielpe noget.

Man har paa adskillige Gade-Hiørner i Kbhvn. funden en Affiche af følgende skiændige Indhold: Kongen bekiændtgiør, at han formedelst de besværlige Tider vil give Adjudanterne en Benefice paa Theatret. Stykket bliver: Vejen til Ødelæggelse, hvorefter en Solo af Frue Dannemand, med Efterstykke: Fanden er løs. — — Saaledes ere Tiderne. Her er roligt, og vi drikke det klare Vand af Hellig Kors Kilde. — Vi er vant til i den meest overhængende Fare, ved Forsynets Styrelse, at see en lykkelig Ende paa vor Qvide, maaske det ogsaa denne Gang vil blive Tilfældet.

Eftertidens Annalist vil i Danmarks Historie *Roeskilde*
neppe finde et Tidsrum, hvor den politiske For- *8. Dec.*
fatning var mere slibrig, hvor Midlerne til at hielpe var færre (maaske hvor man brugte dem saaledes), og hvor man saaledes var blottet for Alliancer som i dette Øyeblik. — Efter en Coureers Ankomst til Kongen fra *Napoleons* Fiender for at underhandle blev et Statsraad sammenkaldt — (mange fandt det var høy Tid, om ikke for sildig) — be-

staaende af *Schimmelmann, Frederik Moltke, Rosenkrantz, Godske Moltke, Kaas, Møsting, Sehested* og *Malling. Colbiørnsen* blev og indbuden at lade sig bære op; men Umuligheden var saa indlysende, at han skriftlig gav sit *Videtur.* De andre talede saaledes frem og tilbage, at det blev besluttet, at alle skulde skriftlig indgive deres Votum, som Dagen efter skeede. *Colbiørnsen* skal have skrevet bedst og meest omfattende over hele Sagen. I Publicum giorde man Anmærkning over, at der var 8 om Kongen og Han Nie-Konge. Et Par af de 8 vise Mænd kom par bricolle med, da de just om Morgenen, da Stats-Raadet skulde samles, havde noget at tale med Kongen; man skulde saaledes næsten formode, at det var ligesaa meget om at giøre at faae 2 R . . . . . til 2 Stole, som 2 Hoveder i Raadet. Slige Anecdoter caracteriserer Tiden og dens stygge Aand.

Paastanden er: at Tronhiems Stift afgives til Sverrig, og at herfra stilles 25000 Mand Tropper mod *Napoleon.* Den Maxime maa nok følges: Bedre at miste noget end alt, thi det sidste vil nok blive Tilfældet, om vi afslaaer; imidlertid troer man ved nærmere Underhandling at faae bedre Vilkaar, hvilket aldeles ikke er usandsynligt. Vel kan ikke nægtes, at Danmark bliver saaledes en Smule Forræder mod *Napoleon,* men i Skibbrud maa tænkes paa Selv-Existenz; — overalt, hvad kan det gavne *Napoleon,* at Danmark opløses og ganske ødelægges? En Sandhed er det, at vore Tropper med *Eckmühl* ikke kan modstaa de Allieredes Magt i

(1813)

Tydskland, altsaa vilde strax Holsteen, Jylland og Fyen blive erobret, og som en Følge deraf Havnene i Jylland saaledes sperres, at intet Korn derfra kom til Norge, som da atter maatte hungre. *To be or not to be, that is the question*, og derefter maae vores Mesures tages. — Moral og Politik hvorledes kan disse altid concilieres?

Her er en Samtale mellem Kongen og Grev *Godske Moltke*, som er mig sendt fra en god Ven i Kiøbenhavn. Man paastaar i det mindste dens Rigtighed, i Udtog. *11. Dec.*

Moltke blev kaldet for at proponeres at indtræde i Stats-Raadet og sige sin Mening om det hele Statens indvortes og udvortes Forhold. Meget vægrede han sig herfor, da han som privat Mand ikke havde Kald hertil, deels og da hans Mening grundet paa Sandhedskiærlighed vist vilde være uvelkommen etc., men efter gientagen Anmodning, efterkom han Kongens Ønske og lod ham vide følgende: Da Deres Majestæt kom frem 1784 og blev, paa en vis Maade, Med-Regent, viiste De saa megen Lyst til det Sande og Gode, saa megen Deeltagelse i alt, hvad der kunde bidrage til Regiæringens Vel, at De var elsket og æret her i Landet, ja beundret af Europa, som anede i Dem engang at see en god og viis Regent. De afskaffede et Cabinet, hvorved den kongelige Myndighed blev misledet og misbrugt, Lovgivningen giort vaklende og Collegiernes saa nødvendige Autoritet aldeles svækket og deres Responsabilitet næsten hævet. De lod Dem være angelegen at kiænde Statens Affairer, og De

pønsede paa i Forening med Collegierne, hvad der kunde tiene til Regieringens Tarv; at dette skeede ikke uden Held, viiste noksom den blomstrende Tilstand, i hvilken Danmark befandt sig førend 1807; men neppe var Deres Fader død, før en ny Tingenes Orden af Dem blev indført: Stats-Raadet var da blot til af Navn, et Cabinet blev igien oprettet. At siden den Tid mangfoldige af Statens vigtigste Anliggender eensidigen er afgiort, at den Eensformighed i Bestyrelsen, som er Siælen i en velordnet Stat er forfeilet, at Statens Finantser er ødelagt tilligemed Undersaatternes Velstand, at Armeen, som har opslugt alle Indtægts-Kilder, alligevel er i maadelig Stand, just *nu* da den kunde bruges, at mange Sager henhvile siden lang Tid i Cabinettet uafgjorte — ere Sandheder, hvorom De vist daglig faaer meer og meer Vished. — Endelig vilde De tillade mig at sige Dem, at Deres Omgivelser (jeg nævner aldrig nogen personlig) ønskes at bestaae af satte, uegennyttige, erfarne og i Publico agtede Mænd istedenfor de nuværende. Man var før altid vant til at see sine Monarker omringet af hæderværdige Mænd, i hvis Selskab Stof kunde findes til behagelig og lærerig Omgang; men dette troer Folket ikke nu at være Tilfældet.

Omtrent saaledes skal *Moltke* have talet til Kongen, om ikke saa kort og koncis, saa var dog det foranførte Hoved-Indholden af Talen, hvilket blev ganske vel anhørt med Tak for hans venskabelige Oprigtighed. *Moltke* endte med, at det var paa Opfordring og efter Befaling, han havde talt og sagt

(1813)
sine Tanker med Frimodighed, og lagde til, at han for sin Person, intet havde at ønske eller attraa, men gierne vilde, førend han gik i sin Grav, see sin Konge lykkelig, og at det stod til ham selv, ved at rette paa adskillige Ting, at blive det.

Dagen efter blev *Moltke* udnævnt til Statsminister, og flere Forandringer gik for sig, som man har set af Aviserne. Kongen blev rystet i sit Inderste — man mener Cabinettet skulde blive afskaffet*) og Adjudanterne ligeledes komme bort**). Sker det ikke, og Stats-Raadet ikke bliver ofte samlet og brugt, hvad kan saa ikke enhver, især *Moltke*, tænke.

Alt begynder at falde i Priis lige til de røde Fiær***). — Det var skiændigt, at de Svenske anholdt Coureren, som vi sendte til England. Det var svensk.

I Gaar var en afskyelig Placat opslaaet paa Postgaarden, hvor man ønskede, at dens Blod snart maatte flyde i Helvede, som er Aarsag i Forandringerne i Pengevæsenet m. v. Saadanne heslige Paskviller findes ofte, thi vi have et aarvaagent Politie, naar det ei sover. Om Tyverier høres daglig. Man har i Baron *Wedells* Fraværelse indbrudt i hans Værelser og stjaalet for 30, andre siger 50.000 R.

General *Bülow* er ikke lykkelig ved sig selv.

---

*) Jo mænd! (Bülows Bemærkning).

**) Jo mænd! (Bülows Bemærkning).

***) Adjudanterne bære dem. (Bülows Bemærkning).

Han kan ikke sove om Natten (maaskee spiser han for meget om Aftenen), som svækker ham meget, tillige er han nervesvag og i slet Lune. Jeg talte med ham iaftes i „Harmonien", da han spilte Piquet med en Grosserer *Mæder,* som kom til Kiøbenhavn fra Tyskland, for faa Aar siden, som Cattuntrykker-Svend, men nu er gift med *Tuteins* Datter. *Bülow* klagede over, at hans Husholdning kostede ham for meget, da han nogle Gange om Ugen har store brillante Selskaber hos sig. Hans Indkomster af de tagne Priser for i Aar skal være 7 Tdr. Guld, da han faaer for sin Part dobbelt saa meget som den, der giør dem — hvilket opvækker megen Misnøye i Marinen.

18. Dec. Paa 2 Dage er da Holsteen og Slesvig taget af Fienden.[1]) Vore Tropper skal have staaet sig godt, men kunde intet udrette mod Overmagten. Iøvrigt mærkes i Kbhvn. ingen Frugter af Majestætens Samtale med [Moltke]. Den samme . . . ., ingen Statsraad er holdt siden, skiøndt hver Time er af Vigtighed, thi der bør handles og ikke allene oppebie det Udfald, Tiden i Magelighed medfører. Mange af de kongelige Kasser i Holsteen har Fienden taget, men de fleeste var nok tomme. I Kiel har man viist Fienden alt muligt Medhold og Venskab,

---

[1]) Ved Landets Sydgrænse havde imidlertid den overlegne Fjende trængt de danske og franske Tropper tilbage. Marskalk Davoudt maatte kaste sig ind i Hamborg, der var befæstet, men det danske Korps gik nordpaa fulgt af Bernadotte, der vilde erobre Norge i Holsten. Det kom til en Fægtning ved Bornhøved (7. Decbr.), og da det danske Korps efter Overgangen over Eideren saa sig omgaaet, slog det sig med stor Tapperhed igennem til Rendsborg, 10. Decbr. i Slaget ved Sehested. Derefter blev der sluttet en Stilstand, og de Underhandlinger aabnedes, der førte til den ulykkelige Fred.

(1813)
men som bekiendt har Kiels Indbyggere ei glemt, at de før vare storfyrstelige Undersaattere.

Kammerherre *Riis*[1]) fra Femern er kommen til Kbhvn. og fortæller, at den Ø blev taget uden mindste Modstand, da alt Militair var borte, og Landeværnet med deres Pigge ei vilde lade sig massacrere af Cartæscher uden Nytte.

I Forgaars var der atter Statsraad for de sædvanlige. Man sørger i Byen over, at vi altid komme for sildig. Hvilken Samvittighed for Vedkommende! Man skriver mig, at Adjudanterne giør lange Ansigter, og man offentlig siger, de frygte at blive jaget fra Truget, som er lidt burlesque sagt, men udtrykker dog noget. At alle disse Personer er Paddehatte paa Pluti Mødding, er vist.

Efter Sigende reiser Kongen paa Tirsdag til *24. Dec.* Fyen. Hovedkvarteret bliver paa Hindsgavl hos Kammerjunker *Fønss*[2]). I Gaar Nat kom en Coureer, som man formoder ikke har bragt noget behageligt, da Kongens Rejse er bestemt. Imidlertid skulde man troe, der var et Fredshaab, da svensk Oberst *Tavast*[3]) spiste i Dag til Middag hos *Rosenkrantz*, hvor og Prindserne vare, ellers kunde man ikke begribe den Høflighed. *Rosenkrantz* følger med Kongen, ligeledes Grev *Lützow*[4]), den østerrigske Gesandt. Der skal være sat en Regierings-Commission i Holsten af *Pontecorvo*. Han ud-

---

[1]) Afsk. Oberst, Kammerherre Georg Wilhelm Otto Ries havde været Generaladjutant og Kavaler hos Christian VII. Han var bekendt som tysk Digter og teknisk Opfinder.

[2]) Niels Basse v. Fønss (1793—1838).

[3]) Generalmajor, Baron Johan Henrik Tavast, svensk Afsending. (1763—1841).

[4]) Grev Johan Rudolph Lützow, østerrigsk Gesandt. (1780—1858).

skriver Korn i Holsteen. Alt betales der med russiske Banknoter. — Tropper [afgaae] daglig fra Sielland, og man troer, der bliver ikke meget over 10.000 Mand tilbage. Man siger, at Frue *Dannemand* følger med. Kongens Følge bliver stort, Reise-Staldmesteren *v. d. Maase* følger med. Vor Konge giør alt for at faae Fred. Grev *Lützow* giver gode Haab, men *Ponte Corvo* er uforskammet[1]).

27. Dec. Her trækker Borgerskabet paa Vagt ved Palaiserne i Steden for Garden til Fods og til Hest. *Tavast* med sit Følge har i høy Grad været grov paa sin Reise hertil. Kielerne har viist sig fra en ufordeelagtig Side mod vor Regiering. Studenterne have anlagt den russiske Cocarde. Byen har været illumineret. Overhovedet er Holstenerne meget utilfreds med den danske Regiering, men ynde meget *Hertugen af Oldenborg*[2]), der skal være en forstandig, oplyst og beleven Mand af megen Smag. I det Eutinske skal man se Sporene deraf — ypperlige Politie-Indretninger, Orden overalt, gode Finantser. At Holstenerne have været meget trykkede i de senere Aar og tabt som de danske adskillige af deres Privilegier, skal være en Sandhed. Nogle Cosakker have været i Ditmarschen, men bleve af de drabelige Ditmarschere ihielslagne.

---

[1]) Medens Underhandlingerne om en længere Vaabenstilstand stod paa, besluttede Kongen at samle Hæren fra Jylland, Fyen og Sjælland ved Lille Bælt og selv at tage Hovedkvarter paa Hindsgavl.

[2]) Peter Friederich Ludwig (1755—1829) var Landadministrator over Oldenburg siden 1785 under sin Fætter, Hertug Peter Friedrich Wilhelms Sindssygdom; ved dennes Død succederede han som regerende Fyrste. Den Karakteristik, som her gives af ham, synes i alle Maader rammende. (Runde, Oldenburg. Chronik 1829).

1814

Ligesom alt i Tirsdags var færdig til Kongens Afrejse til Hindsgavl, kom en Coureer med Tidende om en Vaabenstilstand paa 8 Dage til d. 5te Jan. Kongens Reise blev da udsat til d. 3. Jan., ifald ikke gode Efterretninger ganske tilintetgiøre Reysens Nødvendighed. *1. Januar*

Der var i Forgaars Krigsraad, hvori vare alle Generaler, Oberster og Oberstlieutnanter[1]). Før vilde man ingen Raad have, men nu — —. General-Major *Kardorff* skal commandere i Siælland i Kongens Fraværelse, han holdes for en Confusionsmager. Jeg kender ham ikke uden af Anseende[2]).

I Morgen begiver jeg mig paa Reisen. *Ponto Corvo* er undertiden exalteret, saaledes at det grændser til Galskab. *Napoleon* har sagt til *Kaas*[3]), at han er gal og Faderen før ham ligeledes (denne var Rideknægt). Nu spiller han en brillant Rolle. Han skal have sagt i Holsteen, at der intet kunde hindre ham fra at lade sig proclamere til Konge af Danmark, naar Jylland [er hans], foruden det han nu har erobret. *Kaas* er svag, ikke alene Gigten i Haanden og Armen piner ham, men hans Humeur er slet. Han har bestandig raadet til at blive ved fransk Partie. Kongen skal være tilbøjelig til at

---

1) Den 30. Decbr. sammenkaldte Kongen et nyt Møde af sine „troe Mænd“ og desuden s. D. et Krigsraad, hvis nærmeste Resultat var Hærens Sammendragning i Fyen. (Medd. fra Krigsark. IX. 20; D. Magasin 5. IV. S. 3; C. Th. Sørensen: Kampen om Norge II. S. 79).

2) Generalmajor August Nicolai Carl Kardorff (1756—1820), en af Kongen højt skattet Officer.

3) Præsident Kaas (se S. 130) havde i Sommeren 1813 været i en Sendelse til Kejser Napoleon i Dresden.

blive ved *Napoleon*. — — Nu pakker jeg. I Morgen afsted.

Odense [1] *5. Jan.* I Forgaars Aftes Kl. $8^1/_2$ reiste vi fra Kbhvn. Ved Kongens Afreise fra Palaiset blev raabt Hurra og en lykkelig Reise tilønsket. Han vilde ingen Cour have ved Afreisen. Mod 30 Vogne var i Suiten, hvoraf adskillige vare gaaet foran. Prinds *Ferdinand* kiørte med Kongen. Dagen efter reiste *Rosenkrantz*. I Kongens Fraværelse er en Slags Regering etableret, bestaaende af Statsraadet og Præsidenterne *Kaas* og *Mösting*.

Kongen kom til Odense Kl. 9 om Aftenen ledsaget af samme Slags Hurraraabende Drenge som i Kbhvn. *H. M.* stod af paa Post-Gaarden, hvor der vare meget faa ved Couren, og han talte med endnu færre. Kuns og meest med Geheime-Conferents-Raad *Bülow* fra Sanderumgaard, nogle Ord med Kammerherre og Oberst *Kreber*, Comandeur af hans eget Regiment[2]), Major *Schow*[3]) ved Comando-Contoiret, og med General-Lieutenant *Ahlefeldt*, comanderende General i Fyen[4]), til hvilke han uddeelte Ordres og modtog Rapporter. Siden fik de, som havde at tale med ham, Audiencer. Han gik derpaa til Slottet med Kammerjunker *Bechtolsheim*[5]) for at besøge den vanvittige Prinds *Christian af Hessen*, hvor han blev i faa Minutter, gik igen

---

[1]) Dette Brev kan ifølge sit Indhold næppe være adresseret til Bülow selv, men formodentlig til en af hans Omgivelser.

[2]) Oberst, Kammerherre Christoph Daniel Kreber (1755—1840).

[3]) Major, Divisionskvartermester Henrik Maximilian Schow (1776—1847), senere Oberst, Kammerherre, Generalkvartermesterlieutenant.

[4]) Grev Frederik Ahlefeldt-Laurwigen til Langeland (1760—1832).

[5]) Major Ludvig August Bechtolsheim (1781—1816), Kavaler hos Prins Christian af Hessen.

(1814)

derpaa tilbage til Postgaarden, hvor hans Aftens-Maaltid var et Smørrebrød og en Ægge-Sopken. Byen, var noget illumineret efter Borgmesterens Anordning. Kl. 7 om Morgenen reiste Kongen til Hindsgavl. Ved Afreisen var ingen Fremmed tilstede uden Geheime-Conferentsraad *Bülow*, med hvem han talte meget naadigt.

For Postgaarden havde de skiønne Grenaderer af Hans eget Regiment Æres-Vagt. (For kort Tid siden havde Grenadererne faaet Biørneskinds-Huer, hvoraf hver kostede 800 Rdlr. Naar man nu regner 162 Mand pr. Regiment, saa udgiør det 129600 Rdlr. og 12 Regimenter 1,555,200 Rdlr. courant! — og disse Huer skal igien afskaffes, da de ere saa tunge og især om Sommeren ubrugelige og Chacots igen indføres. — Hvert Par Skoe koster for Soldaterne 73 Rdlr., hvoraf der godtgiøres af Soldatens Under-Munderings-Penge 6 Rdlr., og hver Soldat faaer i Krigstid to Par Skoe).

Hvad koster ikke Krigsmagten det forgældede og med alskens Paalæg betyngede Land? Hvad Nytte har den hidtil giort derfor? — Men nu vil den da jage Fienden bort! — Tiden vil vise det.

Her ere vi. Alt er i fuld Virksomhed. 100 Bøndervogne ere daglig ansagde til at være her for at bruges i paakommende Tilfælde. *H. M.* befinder sig meget vel, og tager daglig ud, ledsaget af en Sværm Adjudanter for at bereise Kysterne og eftersee Felt-Posterne. Courerer fra Fastlandet komme og gaae daglig. 3 Gange om Dagen spises varm Mad, men kun 4 Retter. Adjudanterne, fra *Hindsgavl 9. Jan.*

de første til den sidste, sulte og tørste vist ikke. Landgreve *Carl* er kommet fra Gottorff, hvor han ikke var sikker, naar Vaabenstilstanden var udrunden; men *Prindsessen* blev tilbage, deels for Upasseligheds Skyld, deels efter de Slesvigske Borgeres Ønske, da de haabede, at hun ved sin Nærværelse kunde gavne dem.

Man taler om Fred og haaber, den ei bliver vanærende. De fyenske Kyster og Fænøe ere broderede med Forskandsninger. Værtshuusmanden i Snoghøi er beordret at flytte med alt hvad han har, da det Sted skal nedskydes fra Fyen, ifald Fienden anlægger Forskandsninger der. Fredericia, som med store Omkostninger og Møye blev sat i Forsvarsstand, er demoleret. Hvad har Forandringer ikke kostet Landet paa nogen Tid? Soldaterne, Krigsfolket brænder af Begiærlighed efter at slaaes og forsvare Fædrelandet, som de har været til stor Byrde.

Kbh. 15. Jan. Endnu leve vi i en temmelig Uvished om den fyenske Expedition, man sagde mig i Dag paa Paraden, at Armeen havde taget en imponerende Stilling til Skræk for Fienden paa hin Side lille Belt. Den fiendtlige Armee har giort stærke Fremskridt, men at den til Underhandlingernes Endelse ikke maa gaa over Kolding-Aa. Glückstadt har maattet capitulere, og Rensborg kan ikke være langt derfra formedelst Mangel af Proviant.

I en spændt Forventning er man her, hvad Udfaldet af det hele bliver, sørgende over at man ikke i Fior entrerede med England om en maade-

(1814)

lig Fred, hvorved ikke allene Danmark ikke havde mistet en Fodsbred Land, men som endog havde haft til Følge, at vore Finantzer ei var bleven ÷ 0, hvorimod vor Handel og alle Næringsveie vilde have begyndt paa nye at pippe frem og blomstre efter den lange Dvale; men, siger den haarde Satire: saa var der jo ingen Prispenge bleven for Vedkommende, hvis Princip var i Relation hertil: jo flere Fiender jo bedre. — Saaledes tales endog, efter at Landsfaderen selv har sat sig i Spidsen for den imposante Armee og efter Stats-Tidenden foragter al Uro og Møie, som er forbunden med Krigen. Her bliver rigt Stof for den historiske Muse i sin Tid at udvikle alt og sætte det i rigtigt og upartisk Lys. — Stemningen er høyst bedrøvelig her. Vaabenstilstand, sagde man ved Parolen, er sluttet paa ubestemt Tid, og Freds-Preliminarierne maaske undertegnede, men man frygter for at erfare dem.

Vi har haft 15° Kulde. Deserteurer komme hertil fra Skaane, men paastaaer, at vi nu kunde gaae over til Sverrig herfra, forene os med Prinds *Christian* i Gothenborg og gaae lige til Stockholm. Men Skade, at Armeen atter er borte for at tage en imponerende Stilling i Fyen. Skade siger mange, at vi enten kommer for sildig eller for tidlig, sielden til rette Tid. Adskillige vagthavende Soldater ere ihielfrosne paa deres Poster. De havde kun Lærredsbuxer og ingen Kapper!

Vi leve her saa isoleret som muligt, da Isen i Belterne hindre Overfarten, og fra Kiøbenhavn hører *Roeskilde 24. Jan.*

man intet Nyt, af den naturlige Aarsag, at man der intet veed. Af politiske Nouveller vides ikke stort, naar undtages, at i Stats-Tidende staar Declaration mod Frankrig dat. Middelfart d. 17 Jan., hvilken Dag er noget omineus[1]). At vi have Fred med de forenede Magter, skulde man da næsten tro. Hvad Norges, dette fortæffelige Lands Afstaaelse angaaer, da mener jeg saadant blot bliver temporair og forestiller mig Sagen saaledes: Norge løst fra sin Eed til Kongen af Danmark vælger nærmeste Thron-Arving til sin Konge, Landet, frit og selvstændigt, underhandler siden paa en Rigsdag med Sverrig om Vilkaarene, paa hvilke Norge vil forene sig med Sverrig; et af dem bliver, at *Carl XIII* vælges til begge disse Rigers Konning, mod at Pr. *Christian Frederik* vælges derefter stax til hans Successor, hvorved ikke allene begge Riger blive forenede, men endog Danmark siden med, naar Prinds *Christian* som nærmeste Thron-Arving bestiger Danmarks Throne. De Svenske have nu Valget enten aldrig at forenes med Norge, thi dette Klippelands tappre Sønner lade ikke Landet tage fra sig, eller uden en Blodsdraabes Spild at faae alle tre nordiske Riger eller Scandinavien forenede. Hvad *Ponto Corvo* betreffer, som herved synes at komme til kort, da er der nu Throner i Mængde vacante i Europa, hvoraf han til Belønning kan faa et Par; endog det franske Zepter skal han hige efter. Det er bekendt, at de allierede

[1]) Freden blev som bekendt sluttet i Kiel den 14. Jan., hvorved Danmark og Norge blev adskilte. — 17. Jan. var Dagen for Struensees og Caroline Mathildes Fængsling.

(1814)

Magter have besluttet at støde *Napoleon* fra Tronen.

Kongen kom til Byen i Søndags Aftes[1]) Kl. mellem 7 og 10. En Kane var sendt ham imøde, som førte — efter lykkelig fuldendt Felttog og Krigens Besværligheder og Fredens Slutning — ham tilbage til sine Husguder. Hans Ophold var paa Sprogøe i 5 Dage i temmelig maadeligt Selskab — i Adjudant-Atmosphere — atter hvilket besynderlig Uheld, som følger ham i de mindste som i de største Begivenheder. Han blev modtaget af meget faa, men *Dronningen* og *Kronprindsessen* mødte ham paa Trappen. Man siger, at han har beklaget sig over, at saa mange han har viist Godhed, nu vender ham Ryggen, da Lykken kiændelig har forladt ham. Vel sandt, at de meest krænkende Begivenheder stormer ind paa ham med voldsomme Skridt, med ved at eftergranske disses Aarsag og Oprindelse vilde det være ønskeligt, om Efterverdenen kunde dømme ham brødefri i de Ulykker, der i fuldt Maal er udbredt over Danmark og Norge. I Ligning med denne Tidspunct var *Bernstorffs* og *Guldbergs* Ministerium Rigernes Guld-Alder. Man skriver mere, men det er bekendt, at man atter har aabnet Breve for at erfare paa en lumsk Maade, hvorledes Publici Mening og Stemning er. Geh. R. *Colbjønsen* er, som alle, ærgerlig og ydmyget ved denne æreløse Fred. — Prinds *Christian* skal være rejst til Trondhiem. Han fik Befaling at komme herned, men en hellig Eed bin-

Roeskilde 15. Febr.

[1]) Den 6. Februar.

der ham deroppe. De Svenske faaer næppe Norge uden ved Hunger. Kong *Olufs* Flag har de norske heiset paa deres Skibe og Fæstninger. Den mest glødende Enthusiasme besiæler alle Mænd. Ingen Tvivl er der om, at Forræderie har været med i Spillet, thi den hele Maade, hvorpaa Norge er overgivet, bærer altfor kiændeligt Spor heraf. Det kommer nok for en Dag med Tiden, men da for sildig. — Paa Klubber og Comedier tales høit i en slem og misfornøjet Tone.

Man haaber og venter Indskrænkninger, hvor det er mueligt, især hvad de forhadte røde Fiær angaaer, som længe har været afskyede og anseete, maaske ikke uden Grund, som en Plage for Landet, som de liig Blodigler have udsuget, og for den skadelige Indflydelse, de har havt paa Kongen og hans Foretagender og som har giort ham forhadt og foragtet — i det mindste havt stor Deel deri. — Skade, at det synes, som om den offentlige Mening trodses, og at man leer af Udfaldet, som desværre kan blive sørgeligt nok. *Hertugen af Augustenborg* skal være meget misfornøiet med Freden.

Ved ovenstaaende vilde De bemærke, at det ikke er mig, men de Efterretninger, jeg har faaet fra Hovedstaden, som tale, og at jeg sidder i mit Studerekammer som rolig Tilskuer, ønskende Landets og Kongens Vel og haabende det Bedste. Vistnok seer det broget ud, men . . . . . .

Roeskilde 20. Febr. Endskiøndt man ingen ganske tilforladelige Efterretninger endnu har fra Sverrig og Norge formedelst Postens Sperring derfra og dertil, saa vil

(1814)
man dog med Vished vide, at Prinds *Christian* er udnævnt til de Norskes Konge under Navn af *Oluf IV*. At han strax efter Fredens Bekiendtgørelse reiste til Trondhiem, er vist. Prindsesserne, hans Søstre, skal være lidt urolige over Broderens Skiæbne. Dog, en god Sag krones gierne med et godt Udfald. Alle Godes Ønsker følge ham.

Paa Frederichshall blev til Afsked paa Fæstningen hejset det danske Flag og saluteret, derpaa heisedes det gamle norske, og ligeledes saluteret. Ved Kongsvinger skal de svenske Regimenter, som nærmede sig for at tage Fæstningen i Besiddelse, være med stort Tab tilbagedrevne. Her siges, at Dalekarlene og Jemtelændingerne har vist sig tilbøjelig til at kaste sig under Prinds *Christian*, da de ere misfornøyede med deres egen Regiering. Store Begivenheder forestaaer. England vil hielpe de Norske med Amunition og Korn, og [et] Ministerium, der siger: Vi har holdt vort Løfte at bidrage til at tvinge Fr. VI til at afstaa Norge, men nu seer vi gierne, at Sverrig ikke bliver mægtigere og Magterne i Norden deelt. Norge maa derfor gierne blive et selvstændigt Rige og i sin Tid igienforenet med Danmark. Besynderligt skude det være, dersom Norge anfalder Sverrig og maaske erobrer det, i dette Øyeblik, da de bedste svenske Tropper ere i Tyskland. Prinds *Christian* er efter alles Sigende skabt til at spille den forstandige og vise Regents Rolle.

Kan man troe Rygter, er det gaaet underligt til paa Sprogøe i de 5 Dage, Kongen var der. Man har spilt Bazet, da efter sin Tour lagt Banke —

Rex med — man har giort mange Løyer, saa man skulde tro, *H. M.* havde været der incognito[1]). I Kiøbenhavn er Misfornøielsen stor. Carricaturer, Pasquiller og sligt fælt Kram er daglig nyt af. Kongen har tabt meget i manges Tiltroe og Kiærlighed, desværre. Jeg har læst i et Brev fra Professor *Sneedorf* til Secretair *Nyerup*, dat. Genève 20. Sept. 1791, hvori *Sneedorf* skriver at have været i et lærd Selskab, hvori en gammel Mand henimod 90 Aar, den ældste Præst i Genève, Hr. *Waldkirch*, havde en Tome med af „Esprit des journaux", hvoraf han forelæste Forsamlingen en Beskrivelse eller Lovtale over vor nuværende Konge — dengang Kronprinds. Nogle forsikrede, de kiendte ingen Prinds, der for nærværende Tid — 1791 — besad en saa ublandet Agtelse i Europa som han. Alle ønskede, den maatte stige med Aarene; den var uadskillelig fra hans Hiertes Bifald og hans Undersaatters Kiærlighed.

Det var 1791! Ak nu skriver vi 1814, Tiderne og Omstændighederne have meget forandret sig. Dengang var Frederik elsket, Landet lykkeligt og ventede at blive det endnu mere under hans vise Bestyrelse og ved hans Exempel — men nu!

Roeskilde 24. Febr. En ny Politidirecteur har Kiøbenhavnerne faaet, som vel vil bringe Orden tilbage igien i Hovedstaden. Det er Etatsraad *Haagen*, der har været før Politiemester. Om Politiemester *Flindt* sagde man: han er grov mod de Fornemme, men artigere mod de Ringere; om *Cold* blev sagt det mod-

1) Se Pers. Tidsskr. III. 6. S. 27.

satte. Men om *Haagen* siger man, at han er grov mod alle.

Mode-Farverne i Kiøbenhavn er for de pene Damer og Spradebasser Græsgrønt efter Prinds *Christians* Rabatter[1]),

Den seneste Forandring med Rigsbanken har opvakt alles Forundring; thi hvad kan man ikke vente af, at et saadant Brud paa Indretningen giøres, og hvem kan indestaae for, at den souveraine Konge ikke, ligesom med Species-Banquen, tager ogsaa den nye. Det ene er ligesaa rimeligt og retfærdigt som det andet; thi begge Dele ere fremmed Ejendom, der ranes.

Vist nok er det smerteligt at see den kgl. Titel „Norge" udeladt. I Cancelliet havdes der intet officielt desangaaende; men da det erfarede, at Kongen i Fyen eller paa Sprogøe havde antaget den ny Titel, brugte de den og i deres Expeditioner, men vilde dog have Authentie herfor og giorde efter Sigende Forestilling derom, da Svaret blev, at Norge vel skulde udelades, men derimod ikke Pommern, og Rügen indlemmes i Titelen.

Kongen er, efter mine seneste Efterretninger fra Kiøbenhavn, i meget godt Humeur, som med Rette undrer alle.

I Forgaars blev Høyesteret aabnet. Man plejer efter en Fredsslutning at lade Advocaterne holde en Lykønsknings-Tale, men denne Gang sprang man sligt over. Kongen var som sædvanlig ind- *6. Marts*

1) Prins Christian Frederiks Regiment havde følgende Uniform: „rød Kjole, grøn Krave, Rabatter og Opslag, hvide Kanter og Knapper, hvidt Underfoer, hvid Vest, hvide eller mørkegraa Pantalons".

hyllet i lethargiske Dunster. Man skulde næsten troe, at hans Stoel maa være omgivet af Morphei søvndyssende Genier. Et sørgeligt Syn er sligt, især paa det Sted.

Fra Fyen beretter man mig, at General *Hafner*[1]) har offentlig, i et stort Selskab paa Christiansdal hos Kammerherre *Benzon*[2]), ved Bordet sagt, at han havde købt sit Gods for 10,000 Species, da han af Grev *Schimmelmann* havde faaet at vide, 14 Dage førend Forordningen af 5. Januar f. A. kom ud, at den vilde komme ud. Han har maaskee sagt det i Fuldskab. Var det sandt, da er der ingen Tvivl om, at begge disse Herrer vare værdige Candidater til Galgen. Denne General holdes for at eje Millioner. Han skalter og valter med Train-Hestene, som han vil. Er uforskammet og grov i høi Grad mod enhver, der henvender sig i Forretninger til ham. Beskænket af Madeira og Rhum For- og Eftermiddag. Hans sædvanlige Ord til hans underhavende Adjoints etc. er: Lek min M. . ., hvorpaa han da faaer Svar: for min er ingen Laas. En Person vovede at klage over ham til Kongen, men denne var saa naadig at afbryde ham med de Ord: Tael ikke ilde om ham, han er min Ven (En saadan Mand Kongens Ven!) Imidlertid skal dog Kongen kiende hans

---

[1]) Den her saa ilde omtalte Generalmajor og Generalkvartermester Johan Wolfgang Reinhold Haffner (1770—1829) var næst efter Generaladjutant Frants Bülow Kongens nærmeste Raadgiver under Krigen. Dette har maaske bidraget til den haarde Dom, men forøvrigt var han en ilde omtalt Mand. (Se Hist. Tidsskrift V 3. 453.) Han købte Gaarden Egholm i Horns Herred 1812.

[2]) Fhv. Amtmand i Norge Peter Ulrich Frederik Benzon (1760—1840) til Christiansdal.

moralske Carakteer, men rose hans Brugbarhed og være bange for ham. Naar Kongen yttrer sin Mening om et og andet, skal han ofte faae til Svar: D. M., det kan Dælen gale i mig ikke være saaledes, men det maa D. g. i. m. være, som jeg har sagt det. Thi den gode Egenskab har han og — som de fleste af dem, der ere om Kongen — at en Eed følger hvert Ord, de sige, hvilket Kongen anseer for Ærlighed og Ligefremhed. — Det Gods, som *Hafner* har kiøbt, hedder Krabbesholm eller Eegholm.

Det engelske Ministerium har ikke villet tilstaa Godtgørelsen for de vestindiske Øer, skiøndt dette var lovet og vedtaget af den engelske Gesandt. Vi har saaledes faaet Dementi af England, Rusland og Østerrige — Tab og Forhaanelse lider vi paa alle Kanter. Efter Sigende skal Madam *Dannemand* have været paa Landet i Skiul et Sted, men nu være kommen tilbage.

Det skal være hændet adskillige af de røde forhadte Fiær, at de ere ilde medhandlede paa Gaderne, og at de ere komne smudsige derfra, skiøndt de nu ere civiliseret, som det hedder, og betyder, at de gaae i civile Klæder. *Fr. Bülow* synes ikke at være vel tilmode over at være saa ilde lidt overalt.

Kongen gaaer med sin Datter paa Gaden, i hvad Vejr og Føre det end er. *Scholten* blev Vejer og Maaler og Vrager, som er et meget indbringende Embede, som kunde undværes, hvorimod Indkomsterne kunde have været gode for Statens Casse.

(1814)

Embedet kan han takke hans Ven *Frantz [Bülow]* for, som mere end en Gang bad Kongen derom[1]).

General *Lallemand* roser de danske Soldaters Mod og Fyrighed meget. Han er og meget elsket af dem, men om Anføreren talte han ikke[2]).

Roeskilde 19. April Her læser man i disse Dage et Poem „Nor til Dana“ — yderst bitre Udladelser skal findes deri — jeg har endnu ikke læst det — men man siger, at det allermeste deri skal være sandt. Man giorde sig Umage for at opdage Forfatteren, men fandt det klogest ikke at røre videre ved den Sag, for den derved ikke skulde blive mere publique. Forfatteren er Student *Boye*, Søn af Rectoren i Trondhiem[3]). Det omskrevne Sted i Michaelis' Mosaiske Ret, hvori der handles om Ret til at overdrage et Kongerige uden Sværdslag, og anføres Danmark — er meget mærkeligt. Dronningen har udtrykkelig forlangt denne Bog til Laans for at læse dette; hun er ikke saa forhærdet, at hun jo dybt føler det skiændige og vanærende, mod guddommelige og menneskelige Love stridende i alt det, der er passeret.

Det er haardt, at Danmark hiælper til at ud-

---

1) Kammerjunker, Stabskaptajn Peter Frederik Scholten (1784—1854), var Adjutant hos Generaladjutant Fr. Bülow. 1814 tog han Afsked og blev Vejer og Maaler paa St. Thomas i Vestindien, hvor han blev Generalguvernør i 1836.

2) General, Baron Charles François Antoine Lallemand (1774—1839) havde med sine polske Landsenerer fulgt det danske Korps, da Davout indesluttede sig i Hamborg. Efter Freden (14. Jan.) og Danmarks deraf følgende Krigserklæring mod Frankrig (17. Jan.) opholdt Lallemand sig i et let Fangenskab i Kbhvn. og paa Frederiksborg til Slutningen af April. Han blev Storkors af Dbg.

3) Digteren Caspar Johannes Boye (1791—1853). Digtet, som kun cirkulerede i Afskrifter, opfordrede Folket til „at rive sig løs fra Frederik VI.s Septer og i Forening med Norge hylde Prins Christian“. Politiet udlovede forgæves en Belønning for Opdagelsen af Forfatteren. C. J. Boye blev Præst i Søllerød, senere i Kbhvn.

MONIES PINX.

FRANZ CHRISTIAN BÜLOW
Frederik VI's Generaladjudant.

hungre Norge — det er en Krigs-Erklæring — men det er vel nødt dertil. Hvilke Begivenheder udvikler sig ikke af den ene gyselige? . . . Kongen gaaer endnu vel paa Gaden som før, men man undgaaer at møde ham for ikke at hilse, ja man møder ham endog uden at hilse ham, og der er ingen Tvivl om, at han jo føler den Kulde og Ligegyldighed, som, desværre, behersker alle. Han skal selv vide og føle det. Den arme Konge!

Det er desværre vel sandt, at man næppe kan tro, at Kongen kiendte noget til Historien, som for ham — og for enhver Konge — dog havde været høyst nyttigt og uundværligt. Nu Ævret er opgivet, er vel alt ham i lige Grad ligegyldigt, kiedsommeligt eller flaut. Hans Entourage, som alle sige, ja som Dronningen selv har sagt, er i høyeste Maade foragtet eller forhadt. Den gode General *Frantz Bülow* spiller en særegen Rolle og holder gode Miner. Jeg frygter, at hans indvortes Overbevisning anklager ham høit, og dette er dog det værste af alt; den offentlige Haan er dog ikke saa krænkende. Kiært skulde det være mig, som adskillige Gange har havt med ham at giøre, om hans Guldtørst — af Guld har han Skuffer fulde — snart var stillet, og saa kunde stille og slukke de krænkende Bebreidelser, som maa kaage i hans Inderste. Jeg troer dog, at Letsindighed mere end virkelig Ondskab har forledet ham, og umiskiændeligt er det, at han i sin Adfærd og i sit Væsen tvinger sig til at vedligeholde sit forrige lystige og Pikkelherings Lune, som næppe er hans Alvor eller det sorgfri og

nagfri Hiertes Udbrud. Meget tvivler jeg paa, at han, som nogle mene, ønsker at trække sig tilbage. Blandt flere Aarsager er vel den især, at en pludselig Udrivelse af hans hidtilværende Suus og Duus vilde overlade ham til Ensomhedens alvorlige Betragtninger, som ikke for alle er ligemeget behageligt eller beleiligt at give sig af med. Bazet i den harmoniske Klub med den qvægende Coniak ved Siden — eller paa andre Steder — er nu hans behageligste Syssel, hvormed han hver Aften udhviler sig fra Dagens tildels tørre Arbeide, hvorved Tobakspiben er hans eneste Trøst. Store Middags-og Aften-Smauser giver han jævnlig, hvor Overflødighed af Mad og Drikke, af hvilket sidste hans Frue især er Elsker, hersker. En slet Opdragelse — eller rettere sagt slet ingen — har han havt. Med Eder krydrer han sin Tale til Overflødighed. Hans Handel med Kaffebønner, Sæbe etc. etc. — men hvem vil opregne mere?

Mösting seer ilde ud og er meget svagelig. Han er kommen ind i et Chaos, som den gode Mand ikke kan let finde ud af. Labyrinthiske Gange krydse sig — 10 Ariadner med 10 Nøgler Traad skulde ikke kunne hielpe ham, og Theseus var lykkeligere med eet Nøgle.

25. April I Dag skal Admiral *Steen Bille* og Oberst *Lønborg* reise til Norge for at fordre og til de svenske Befuldmægtigede at overgive Norges Fæstninger, Kasser, Documenter etc. Neppe blive de modtagne. (Man har havt Efterretninger fra disse Herrer, at *Lønborg* ei kom længere end til Gothenborg, hvor

(1814)

han blev syg, og at *Bille* kom paa Grændsen, men blev ei tilladt at komme ind som Befuldmægtiget over Grændsen, men blev indbuden som Admiral *Bille* at besøge Prindsen, hvilket han afslog[1]).

En vigtig Nyhed. *Fr. Moltke* har faaet sin Afsked, da han som Statsminister har skrevet høist upassende Ting med *Güldenpalm*, som reiste til Norge og blev anholdt og arresteret i Sverrig. En stor Skam for ham, men altid var han en Fusentast med al sin Forstand. Vilkaarene vides vel endnu ikke, men det er rimeligt, at de ere meget gode[2]). *Kbh. 7. Mai*

Nu er han forviist til Jylland og skal reise inden 8 Dage. Man siger, at han har viist et Brev fra Kongen, hvori han siger „at være nødt til det Skridt som til saa mange andre i denne Tid, men han haaber, at Omstændighederne vil forandre sig, og da vil det være en Fornøyelse at see ham igien". En god Slump Penge, hvilke han altid behøver, skal han af Kongen have faaet med sig, hvilket er meget troligt. *14. Mai*

[1]) De i Følge Fredstraktaten bestemte Kommissærer til de norske Fæstningers Overgivelse var fra dansk Side ovennævnte Kontreadmiral Steen Andersen Bille og Oberst, Kommandant i Nyborg, Christoffer Lønborg (1753—1827). Prins Christian Frederik, der som bekendt den 16. Febr. havde overtaget Regentskabet over Norge som en selvstændig Stat, nægtede at lade Kommissionen komme over Grænsen. (8. Maj).

[2]) Den norskfødte fhv. Legationssekretær Andreas Dedekam Gyldenpalm (1777—1832) havde paa en Rejse til Norge for at træde i Prins Christian Frederiks Tjeneste medtaget Breve fra Venner og Bekendte. Han blev imidlertid arresteret i Gøteborg, visiteret og Brevene ham fratagne. Et af disse var saa kompromitterende for Statsminister Moltke, der i det udtalte sin og Kongens Sympathi for Prinsen og Nordmændene, at Kongen saa sig tvungen til at give ham sin Afsked og forvise ham til Jylland, hvor han 1815 blev Stiftamtmand i Aalborg. (Hist. Tidsskr. IV R. 2 B.) — Gyldenpalm sad i flere Aar fængslet paa Vaxholm Fæstning og gik senere i norsk-svensk Tjeneste.

(1814)

Roeskilde 25. Mai I Forgaars talte en af mine Bekiendtere med *Dronningen* efter Taffelet. Hun var meget inquiet over vor politiske Stilling, men haabede dog paa Forsynets Hielp. — Den gamle Justits-Raad *Westermann*[1]) er arresteret i Castellet og sat under General-Fiscalens Tiltale. Han har med *Güldenpalm* sendt et Brev til hans Svoger *Carsten Anker*, som indeholder meget haarde Ting.

Kbh. 9. Juli Ja, Indkvartering er vist nok en sand Landeplage, baade for Landet og Byen. Her har man ikke allene havt Indqvartering, men og maattet betale Indqvarterings-Skat oven i Kiøbet. Alle ere misfornøyede med Kongen, og de altid begunstigede Officerer og Soldater mere end nogen andre, siden de nu i lang Tid ikke har faaet nogen Gage eller Lønning. Kongen bliver derved noget ufordelagtig bedømt, helst da man seer, hvorledes de almindelig forhadte Adjudanter leve.

Roeskilde 11. Juli I Holsteen udkommer adskillige Brochurer, som vise Stemningen der. En af disse er kommen til Boghandlerne i Kiøbenhavn, men Cancelliet har forbudet sammes Afsætning, da dens Hensigt var oprørisk. Den skal have indeholdt mange Sandheder. Dersom Vedkommende afholde Kongen fra at læse den, giøre de Uret, thi han burde vide Udbrudet af den almene Stemme. Desværre er den ikke, som man maatte ønske det.

Et Brev fra Norge siger, at Prinds *Christian* har sammenkaldt Rigsdagen i Anledning af Com-

---

[1]) Justitsraad, Generaladministrator ved Tallotteriet Marcus Nissen Westermann (1745—1834), landsforvist 1814, rejste til Norge. (Pers. Tidsskr. III. 2. S. 9.)

(1814)
missariernes Sendelse. En Tale har han holdt, og blandt flere mærkelige Ord sagt: ingen Puissance har endnu viist Norge fiendtligt Sindelag, naar jeg undtager min fordum elskelige Fetter, Kongen af Danmark. Dette har Hensyn til Samfærdsels-Forbuddet med Norge under Livsstraf.

Kong *Chr. 7des* Bisættelse i vor Dom-Kirke holdt man her for altfor simpel og uhøytidelig. Ingen Tale blev holden. Nogle Bønder, sagde man, havde bedet om Tilladelse at kysse Kongens Kiste; men jeg har spurgt Overkammerjunkeren, som bragte Liget hertil fra Rensborg — men han var uvidende, om det forholdt sig saaledes. *Roeskilde 22. Juli*

Der var Taffel om Middagen Kl. 1 i største Hast, og derefter gik Hiemreisen for sig. Ved Rosen i næste Værelse havde Adjudanterne drukken Amtsforvalteren, *Schwindt*[1]), fuld. Den gamle Stakkel forførte man derpaa til ydermere at prostituere sig ved at gaae ind, ravende, i det Værelse, hvor Kongen spiste, og synge hikkende en Drikkevise og derpaa raabe: Kongens Skaal. Hvilken Contrast ved en Sørge-Høitid! General *Bülow* kastede som sædvanlig Penge ud til Pøbelen i Palais Gaarden, og man morede sig ved at see en Pøbel-Fægtning om disse Skillinger. Var sligt passende Spøg ved den Leilighed? Der siges, at Kongen kort før fældede Taarer i Kirken. Hvad mon han derved tænkte paa? Der kunde være mange Aarsager dertil.

---

[1]) Mathias Schwindt, Amtsforvalter for Roskilde Amtsstue-Distrikt (1753—1827).

I Holsteen er Misfornøyelsen stegen til en høy Grad. 40000 Russer er nu der avanceret høyere op mod Rensborg, da de har fortæret alt, hvad der var ædeligt, hvor de sidst vare, og endnu ingen Fred have vi med Rusland. Dette er et mageløst Exempel i Historien!

Jeg har nylig talt med nogen fra Horsens, som ikke kan beskrive det comique i *Prindsessens* Opførsel sammesteds. Hun giør sig Umage for, at Folk skal tale ufordeelagtig om hende, og giver dertil fuldkommen Anledning. Nylig bad hun en af sine Bekiendtere, et Fruentimmer, at komme til sig en Morgen tidlig, da hun var syg. Denne Kone træffer i Prindsessens Sovekammer 2 Lapser med Piben i Munden siddende ved Sengen. Slige Scener er ikke rare. Et ulykkeligt Liv fører hun med sin Hofdame og Cavalier. De kan ikke udstaa hverandre. Enhver af disse 3 spise for sig, og Prindsessen søger ved Opspind og Løgn at sætte de 2 Mennesker saaledes sammen, at der aldrig kan tænkes paa god Forstaaelse mellem dem nogensinde. Hun faaer imellem Breve fra hendes forrige Mand, hvilke hun fremviser; men disse ere meget forsigtig skrevne. Fra *Kongen* skal hun og faae Brev, hvis Indhold hun fortæller, og hvori efter hendes Fortælling utrolige Ting. Hun kan ikke udstaa ham og de øvrige Herskaber. Da Fienden nærmede sig over det hele Land, var hun meget vel tilfreds og vilde have spilt en Rolle, ifald Krigsluen havde udspredt sig over hele Landet. Hun kan være meget behagelig, naar hun vil,

(1814)

men i den Blanding af godt og ondt, hendes Caracter bestaar af, er Hoved-Ingredienzen Ondskab.

Saa vidt min kjøbenhavnske Brevvexler. I Morgen reiser jeg selv til Hovedstaden, maaskee faaer jeg mere at høre; thi man tager der temmelig Bladet fra Munden, saa at man forundres derover. Det er sørgeligt at høre, hvorledes *Kongen* er lidet elsket og agtet baade i og udenfor Landet. Imidlertid skal han spise Pandekage og drikke Punsch etc. hos Md. *Dannemand*, og synes ganske vel tilfreds! Men kan han og være det i Hiertet, da han seer Fædrelandet saa dybt sunken?

Admiral *Steen Bille* har været i Norge, men ikke som Commissair, men blot som privat Mand. Han var ikke indtaget af Modtagelsen, da man overalt viiste ham Kulde og viiste temmelig tydelig, at han ikke var velkommen. Alt hvad der er dansk, seer man skievt til, formedelst Regieringens Adfærd mod Norge; men hvad kan Folket dertil, om der end var Aarsag, dog, *Roeskilde 6. Aug.*

For Regentens Brøde
Maa Folket ofte bløde — .

Ved Universitetet var en Sørge-Høytid i Anledning af *Christian 7's* Bisættelse her, hvor de første Embedsmænd vare. Man ventede at see Kongen og den kongelige Familie der; men troede, da ingen kom, at Kongen var træt af Dagen forhen at have ladet Recruterne exercere paa Fælleden.

I Onsdags den 10de spiiste de Allieredes Commissarier ved Taffelet, efterat de havde i Forveien *13. Aug.*

20. Aug. havt Audience hos Kongen. Den engelske Commissair havde særskildt Audience som varede $^3/_4$ Time. De beklage Prinds *Christian*, som de tilstaaer hverken Talent eller Conduite.

Norge har overgivet sig til Sverrig. Prinds *Christian* — Kongen — har fratraadt Regieringen. Aviserne vil vel fortælle mere derom[1]). *H. M.* er meget vel tilmode. Han var til Fugleskydning paa Vesterbroe, og var særdeles oprømt, som om der ingen . . . .

3. Sept. I Onsdags Aftes er *H. M.* bleven inviteret af den østerrigske Keiser til et personligt Møde ved Congressen i Wien. Kongen reiser herfra paa Tirsdag d. 6te. — Reisen vil koste Landet.

5. Sept. Kongen reiser til Congressen i Wien efter Indbydelse. Hans Reisefæller kan sees af Aviserne. Man haaber, at Reisen, i hvor kostbar den end vil blive, vil være til Gavn for det fornærmede, forarmede og mishandlede Danmark, da han reiser efter Indbydelse. Man anseer det for et godt Omen, at *Bernstorff* just nu er i Wien[2]), da han er paa en meget venskabelig Fod med Fyrst *Metternich*, der gielder saa meget hos Keyseren. Freden med Preussen er sluttet. Der siges, at Kongen for det første har faaet 300,000 Species af Banquen. Mange Rygter haves fra Norge. General *Haxt-*

[1]) Den 17. Maj var Norges Grundlov blevet vedtaget og Christian Frederik valgt til Norges Konge. Frederik VI var i den pinligste Stilling, da han paa de allierede Magters Fordring maatte optræde misbilligende og truende mod sin Fætter. Sverrig sendte sin Hær ind i Norge, Fjendtlighederne begyndte 26. Juli, og Christian Frederik maatte slutte Vaabenstilstanden i Moss 14. Aug. og nedlægge den norske Krone 10. Oktbr. Samme Dag forlod han Norge. Den svenske Konge Carl XIII blev 4. Nvbr. valgt til Konge i Norge.

[2]) Christian Günther Bernstorff var Gesandt i Wien fra 1811 til 1816.

(1814)

hausen[1]), som spilte en nedrig Hof-Snog og Pikkel-Hering-Rolle i Kiøbenhavn, *Staffeldt*[2]), *Tank*, Grev *Wedel-Jarlsberg*[3]) etc. nævnes som Forrædere.

I disse Dage er Major *Brock*, Adjudant hos Prins *Christian*, kommen herned fra Norge for at bede Kongen om Tilladelse for Prindsen at komme herned, og at der maatte sendes et armeret Skib for at afhente ham, hvilket alt skal være tilstaaet. Nationen vil opstaae en masse for at forsvare sig mod Sverrig.

Roeskilde 10. Sept.

Af et Brev fra en paalidelig Mand i Norge har jeg seet: Da Prinds *Christian*, Kongen, saae sig omringet af Forrædere blandt Generalerne, de høyeste Embedsmænd og Officerer, fik Krigen et Udfald derefter; en Vaabenstilstand blev sluttet, hvis Følge blev, at Kongen nedlægger sin Krone i Statsraadets Hænder, indtil Rigsforsamlingen, som nu sammenkaldes, nærmere har besluttet, hvad der skal ske.

General *Haxthausen* skal med Flid have ladet Armeen mangle de første Nødvendigheder. Han

1) Frederik Gottschalck Haxthausen (1750—1825), som havde beklædt høje militær-administrative Stillinger i Norge og Danmark, var 1813 Generalintendant over den norske Armé og blev af Prinds Christian Frederik udnævnt til Generallieutenant, Statsraad og Overhofmarskalk. Man mente, at han ikke havde god Indflydelse paa Prindsens Handlinger, ja at han spillede under Dække med Svenskerne. Han blev efterat være gaaet i svensk Tjeneste efter Krigen stillet for en Krigsret, men frifunden 1817 og tog derpaa sin Afsked.

2) Generallieutenant Bernhard Ditlef Staffeldt (1753—1818) kommanderede en Brigade under det slet ledede og forvirrede Felttog 1813 mod Svenskerne. Den forhen højt ansete Staffeldt blev udset til Offer for Overkommandoens Fejl og efter en lang Rettergang af Norges Højesteret dømt fra Livet 1816. Denne uforstaaelige Dom blev formildet til Arrest, der blev hævet Maj 1817.

3) Den norske Statsraad, Grosserer Carsten Tank (1760—1832), og Grev Johan Caspar Herman Wedel Jarlsborg (1779—1840) hørte til de norske Statsmænd, som af patriotiske Grunde nærede Sympathier for en Union med Sverrig.

er rømt, og Pøbelen har nedrevet hans Huus — en Deel deraf i det mindste — i Christiania. General *Staffeldt* forhalede sin Colonnes Marsch, for at hielpe Fienden, ligesom han og med Overlæg forsømte at komme General *Ahrenfeldt*[1]) til Hielp, idet denne, ved at drive Fienden paa Flugt, efter et stort Nederlag blev tourneret i den ene Flanque. Den kiekke *Ahrenfeldt,* som sendte *Staffeldt* Bud om Undsætning, og hvis Corps var blot $^1/_4$ Miil fra ham, havde ellers vundet en brillant Sejr. *Staffeldts* Forræderie uagtet, dræbte og fangede *Ahrenfeldt* dog 1100 Svenske. Af dyb Græmmelse over al den Nederdrægtighed er Prinds *Christian* bleven heftig syg. De listige Svenske har saaledes ved Underfundighed og Bestikkelser bragt det saavidt, at Norge, som er udtømt for alt undtagen troløse Forrædere, vistnok maa bukke under. Med Bedrøvelse tænker man sig Prinds *Christians* Skiebne, som paa den ædleste Maade har opofret sig for et kiekt Folk og efter dets Bøn og Opfordring.

. . . .

Et Brev fra General *Bülow* til hans Kone beretter — dat. Dresden — at Kongen befinder sig vel, at man lever glad og fornøyet og tænker fornemmelig paa at more sig paa paa Reysen og gotte sig ved de Lækkerheder, som Clima og Aarstiden der frembyder; især roser han Fasanerne og de Leipziger-Lærker samt Posteier, man hist og her har beværtet med. Vinen var ogsaa upaaklagelig.

---

[1]) Generallieutenant Christian Ditlev Adolph Arenfeldt (1758—1833).

(1814)
Man tænker paa at bringe mange slige Sager med tilbage til Vinterprovision. Det synes, at man altsaa ikke kan tvivle om Reisens gode Udfald etc. etc.

I den keiserlige Hof-Borg i Wien, hvor de regierende Fyrster boe, ere 900 Værelser, nye og magnifique meublerede. Alle andre boe i Byen. Keiseren har i den Anledning lejet 32 Palaiser, som alle ere besatte. En asiatisk Luxus hersker ved Hoffet i Wien. 40 Retter Mad og 16 Slags Vine er i Almindelighed til daglig Brug. Theatrene med Balletter skal være skiønne, og stedse nye og glimrende Festiviteter. 168 Spandheste er paa Keiserens Stald og alle Equipager glimrende. *17. Oct.*

Her har De Udtog af mine seneste Kiøbenhavnske Breve: *Roskilde 4. Nov.*

Der var aldeles ingen Stads, Cour eller Taffel til *Dronningens* Geburtsdag. Hun tog mod ingen. Hendes Conduite som Regentinde bærer Præg af den særdeles gode Forstand, hun har; hun er ikke taus eller søvnig i Statsraadet, bruger aldeles ikke Hr. *Jessen* og indseer fuldkommen, hvor urigtigt det er ved eensidig Magtsprog at betage Collegierne deres Autoritet og Ansvar, hvilket dog er skeet i de sidste 7 Danmarks uheldsvangre Aar.

Prinds *Christian* er lykkelig kommet til Fredensborg efter at være landet i Aarhuus, hvor han med Jubel blev modtaget af Folket. Stiftamtmand *Güldencrone* beværtede Prindsen ved Ankomsten om Aftenen og gav Dagen efter en stor Diner for ham[1]).

---

[1]) Geheimkonferensraad Stiftamtmand Frederik Julius Christian Güldencrone til Vilhelmsborg og Marselisborg. (1765-1824).

10 Dage tilbragte han paa Søen og havde en besværlig og farlig Reise fra Frederichswærn til Aarhuus. En Dag stod Skibet paa Grund ved Lessøe.

Vi have da den brave Prinds igien. Han skal befinde sig meget vel. Man taler nu om at han formæler sig med Prindsesse *Caroline* af Augustenborg, en deilig og velopdragen god Pige.

Prindsen var 2 Gange i Livsfare og nær ved at strande paa Jylland; to af Søe-Officererne, som kunde svømme, havde alt lagt Planen i Nødsfald at bære ham i Land, svømmende med forenede Kræfter. En Ting giorde han i Aarhuus — man har sagt det var paa Moesgaard, som tilhører *Güldencrone* — som mange have undret sig over. Han lod sin fraskildte Kone komme til sig fra Horsens og havde en Sammenkomst med hende paa Moesgaard, dog ikke under fire Øjne[1]). — Hun er et afskyeligt Menneske af sort Caracter, alt kan man vente af hendes Ondskab, saa meget mere som hun af Naturen har en fiin Forstand, men tillige aldeles ingen Conduite.

Jeg hørte for nogle Dage siden en Tydsker, som paastod nøye at kiende Normanden ved mange Aars Omgang med dem, sige i et Selskab, at Normændene havde viist sig utaknemlige mod Prindsen. Han sagde endvidere: Jeg kiender mange Normænd her nede, som i at bedømme Prinds *Christian* viser en ussel Tænkemaade. Overhove-

[1]) Prins Christian Frederik har selv fortalt om sin Rejse til Aarhus, hvortil han kom 4. Novbr., sit Ophold dér og sin Sammenkomst med Prinsesse Charlotte, se: Kong Christian VIII's Dagbog fra Regenttiden i Norge udg. af A. Ahnfelt, Kbh. 1883.

(1814)

det kan der siges meget om den saa — iblandt de Danske — udraabte norske Ærlighed og ophøjede Sind! Baade Folket og Individer har nu blottet dem til liden Ære for deres Forstand og Hierte. Alt smager af deres Nærhed hos de Svenske, c'est à dire: Fine, falske, og en i høy Grad overdreven National-Stolthed. Deres Caracter er i det mindste saare tvetydig. — Modsigelse fik han ikke.

Endnu taler man ikke i Kiøbenhavn om Dagen, paa hvilken vor Konge reyser fra Olympen. Maaske sker det ikke i dette Aar. *Helsingør 9. Nov.*

Prinds *Christian* kom i Søndags[1]) til Kiøbenhavn. Han spiiste til Middag hos *Dronningen* alleene og modtog Cour om Tirsdagen; samme var meget talrig, og han lod temmelig tilfreds. Dog skimtede man igiennem hans hulde Aasyn Kummer. General *Tawast* var med sin triumpherende Mine med ved Couren.

Audiensen hos Prindsen begyndte Kl. 6. De fremmede Ministre havde privat Audience. Den sidste af dem var den svenske General *Tawast*, som var inde omtrent $^1/_4$ Time. Derpaa kom *Prindsen* strax ud, hvorved Døren blev lukt op af hans Kæmmerér Hr. *v. Harbou*[2]). Couren var talrig, de første Embedsmænd samt Professorerne savnedes ikke, saavelsom Kunst-Academiets. *Prindsen* talte først med *Schimmelmann*, *Kaas* og *Mös-* *29. Nov.*

---

[1]) Prinsen sejlede til Helsingør, hvortil han kom 10. Nvbr. og rejste til Kbhvn. 13. Nvbr.

[2]) Wilhelm Henrik Harbou (1771-1845) var Kæmmerér ved Prinsens Hofstat, da han ved dennes Rejse til Norge blev Guvernør for hans Søn (Fr. VII). Han overtog nu atter sin forrige Stilling til 1822.

ting, de fremmede Ministre, og endelig med den største Deel af de tilstedeværende. Til General *Schrødersee* sagde han: Jeg var i Gaar hos *Colbiørnsen*, som jeg var bange for skulde have ingen god Virkning paa hans svagelige Helbred, da han er min sande Ven, og var meget rørt ved at see mig igien — men jeg hører i Dag, at han ei er bleven svagere derved. — Audiensen varede 1½ Time. *Prindsen* saae temmelig alvorlig og bleg ud, men ellers vel ved Magt. Han manglede ei en vedvarende Conversation, som han holdt meget høyt, og talede meget om hans uheldige Reise fra Norge. Han var iklædt sin Regiments-Uniform. Der var især en talrig Forsamling af Søe-Officerer.

Dronningen havde udmærket *Prindsen* meget, og uagtet hendes Broders, Prinds *Christians* Død i Odense[1]), var bekiendt, og Komedie-Huset derfor lukt en Uge, blev der dog Komedie, og var han, Prinds *Ferdinand* og Prindsesse *Juliane*, der var ganske klædt i hvidt, tilstede den første Spille-Aften! Han blev modtaget med en ubeskrivelig støyende Glæde og Fryderaab, saavel da han kom, som da han gik — med et „Leve *Christian Frederik*, Danmarks Haab!“ Folket vilde spænde Hestene fra hans Vogn, men Politiet hindrede det. Nogle Huse var illuminerede. Han har et betydeligt Anhang, helst blandt den meest oplyste Deel og Søe-Officererne. Da hans Regimente gav Vagt, var han paa Paraden. Om Aftenen Kl. 7 reiste

[1]) Se Side 166.

(1814)

han fra Byen og kom til Roskilde med Fakler. Capt. *Holsteen*, hans Cavaler, sad hos ham i Vognen[1]).

Nu kommer det an paa, om hans Adfærd her vil gefalle Kongen. Den Dag, han var paa Comedien, havde han Taffel hos sig paa 16 Couverter for de fleeste af Hoffets Herrer og Damer. — Professor *Schlegel* var det, som i Parterret raabte: Leve etc., og *Falsen* i Sø-Etaten vilde have Hestene fraspændt.

Man har her fra Kiøbenhavn et karacteristisk Tableau over enhver af Souverainernes Forretninger i Wien:

Keiseren af Østerrige *betaler* for dem alle.

Keiseren af Rusland *giør Cour* og *drikker* for dem alle.

Kongen af	Danmark	*tænker*	f. d. a.
„	Preussen	*tier*	„
„	Bayern	*snakker*	„
„	Würtemberg	*æder*	„
„	Sachsen	*græder*	„

Ponte Corvo *griner* af dem alle.

Geh. Conf.-Raad *Colbiørnsen* er nu nær ved sit Endeligt. Min Ven var hos ham i Gaar og tog Afskeed med ham. I Liv og Død er han den samme. Rolighed og Tilfredshed var malet i hans matte Aasyn. Pulsen var næsten borte. Han talte endnu om Politik og Danmark. Det mishandlede Fædre- *2. Dec.*

---

[1]) Kaptain i Søetaten Frederik Christian Holsten (1783-1816) beklædte 1811-13 den vanskelige Stilling som Generalkonsul i Gøteborg og tog da Tjeneste hos Prins Christian Frederik i Norge som Generaladjutant for den norske Marine. Han rejste 1815 til sin Broder i Tunis og døde dèr.

lands Skiæbne er gaaet ham nær til Hiertet. — Skiemtsomme Indfald og en lille Eed blandede sig dog undertiden i hans Tale. Meget lærerigt er det at see en saadan god og brav Mand døe.

Freden mellem Danmark og Rusland er da ratificeret. Vi har tilgode for de russiske Troppers Indquartering og Føde 900,000 Species Dukater, som vi dog venter, at *Alexander* er saa naadig at betale os; der er bleven betalt 200,000 Ducater. — Man vil vide bestemt, at der er afhandlet i Congressen om Prinds *Christians* Arve-Ret — om han ikke har forbrudt den ved at antage sig Norges Sag m. v. Despoterne i Wien har Magten. — I saa Fald mener man, at *Hertugen af Oldenborgs* Søn skulde udnævnes til Successor paa den danske Trone. Man vil faae mange underlige Ting at vide ved Congressens Opløsning.

10. Dec. I et af *Rosenkrantz's* Breve, ankommen med sidste Courer, har min Correspondent i Kjøbenhavn læst: „Jeg keder mig her, har intet at bestille af Betydenhed og venter paa Resultatet af de 6 Hoved-Magters Decision; men saa meget er vist, at det seer vidtløftig ud med Danmarks Godtgiørelse i Land, da alle ere begiærlige, alle vil have, og ingen vil give etc." — Iøvrigt er han mæt af den idelige Suus og Duus, da den ene støyende Fest følger den anden m. v. — Imidlertid skal der gaae en Mængde Guld og Sølv fra Kiøbenhavn til Udlandet eller Wien for at dække Kongens Reise-Udgifter, og dog hedder det, at Kongen med sit Følge har alting frit lige indtil Apotheker-

(1814)
Regninger, naar de ere attesterede af hans Reise-Læge.

G. R. *Colbiørnsen* er nær ved den ønskede Død. Hvorfor betiente man sig ikke mere, da gode Raad var dyre, af hans lyse Hoved, Erfaring, Indsigter og Patriotisme?

Major *Brock*[1]) som blev af Prinds *Christian* sendt til *Kongen* i Wien, blev meget koldt modtaget — efter Sigende. Prindsen havde skrevet Breve til Keiseren af Østerrige og Rusland, Kongen af Frankrig og Preussen, for at fastslaae sin Conduite i Norge etc., men lod dog *Brock* vise Kongen Concepterne, førend Brevene skulde afleveres. *Kongen* blev vred herover, kastede Brevene i Ovnen, og sagde, at naar *Prindsen* havde noget at andrage for disse Souverainer, kunde det kun skee giennem ham som hans Konge etc. En af Ministrene har sagt til en Ven, at de Svenske vil søge at unddrage sig fra Freds-Tractatens Overholdelse paa Grund af, at de ikke har faaet Norge i Kraft af Freden i Middelfart, men ved deres Vaabens Magt. Dette kalder man „at svenske", og ligner det listige Stockholmer-Cabinet og *Ponte Corvo* fuldkommen, skiøndt denne Paastand er i alle Henseender ugrundet, da Kongen ved Norges Afstaaelse aldrig har garanteret Sverig Besiddelsen af Norge, men blot afstaaet sin Ret til Riget (hvilket *Roeskilde 14. Dec.*

---

[1]) Major Ludvig Frederik Brock (1774-1853) blev 1811 Prins Christian Frederiks Stabschef ved 2. Division og var fra nu af knyttet til Prinsen. Han var i Norge hans trofaste Raadgiver uden dog at have stor Indflydelse, derimod blev de vigtigste Sendelser betroet ham. Paa Grund af Sygdom tog han sin Afsked fra Hæren og blev 1824 Toldinspektør i Randers. Han deltog senere, skønt blind, med stor Energi i det kommunale og politiske Liv.

dog ikke stod i hans Magt i Følge Kongeloven) — men det gik dog.

Hvad vil den tilkommende Annalist sige, naar han beskriver Fædrelandets Historie og de sidste Krigs-Aar? Man maae forbauses ved at læse de seneste Freds-Tractater, hvori der findes saa lidt Spor af Lovkyndighed og Kiendskab til Jus publicum, som dog burde være Diplomatikeres Hoved-Studium. *Bourke*, som har sluttet alle disse Frede, har i sin Ungdom været paa *De Conincks* Handels-Contoir uden at besidde Publicistens Kundskaber[1]).

Rosenkrantz fortæller gierne, at han er kun en læg Mand, og han har Ret, for at vise, at Indsigter ikke altid er en nødvendig Betingelse hos en Statsminister, som de udenlandske Anliggender er anbetroet. I Departementet er ikke en Secretair, saavidt jeg veed, som er Jurist — det er blot mechaniske Dechiffreurs. *Hertzberg*[2]), som jeg har kiendt paa mine Reiser, var en lærd Diplomatiker, altid havde han Publicister og oplyste Mænd i Departementet ved sig, og ingen Memoire blev skreven, langt mindre Fred sluttet, uden alt var nøje drøftet af indsigtsfulde Mænd. Her nøyes man med simpel, sund Sands, og undertiden er det vel tvivlsomt, om det Ord *sund*, kan anvendes. Det er for vidtløftig at recensere disse Freds-Tractater, som vrimle af Misgreb til Skade for Fædrenelandet,

---

[1]) Kammerherre Edmund Bourke (1761-1821) havde været dansk Gesandt ved forskellige Hoffer og førte 1814 Forhandlingerne om Freden i Kiel. Han blev Geheimekonferensraad og senere dansk Gesandt i England og Frankrig.

[2]) Rimeligvis den preussiske Udenrigsminister Grev Ewald Friedrich Hertzberg (1725-1795).

og hvori Spiren ligger til mange Uenigheder og Misforstaaelser i Tiden. Naar en Haandværksmand ikke har godt Haandværkstøy, saa bliver Arbeidet derefter, han maa være nok saa duelig for sin Person.

Man er misfornøyet med vor Finantz-Minister *Mösting*. Han har uden Tvivl den bedste Villie. Men nye Skatter, paalagt efter Freden, og ingen af de gamles Afskaffelse — Lønningers Tilbageholdelse — er noget, som hviler tungt paa ham. Publicum siger om ham, at han er ligesom Kartofler og Gudsord, brugelig til Alting i egen Indbildning; han har og været i mange heterogene Stillinger. Var han bleven ved et, og tilgavns approfonderet det, kunde det have gaaet godt, men at udvikle sig af det Schimmelmannske Chaos og dybe Labyrinth, lykkes ham neppe.

Hvilken Ulykke! vores eneste Fregat „Perlen" er strandet ved Skagen[1]). Uheld er Danmarks uophørlige Lod under denne Konge. Vor Selvstændighed er siden 1807 og efter Middelfart-Toget borte. Neppe — det er sørgeligt at sige — kan De giøre Dem en Idee om, hvor lidt elsket og agtet — jeg vil ikke sige mere — en vis Mand er.

Méprisé des voisins, haï dans sa province,
des frippons gouvernent cet état asséz mince
aprés avoir abruti l'ésprit de Monseigneur . . .

— hørte jeg for nogle Dage siden En sige — Fy!

Det synes upassende at byde vor Konge St. Stephans-Ordenen, det er heller ikke analog med *24. Dec.*

[1]) Fregatten „Perlen", Kaptain A. Nissen, bestemt til Vestindien, strandede 5. Decbr. paa Skagens Rev.

den Høflighed, man fortæller der skal være ham beviist. En vældig Vild-Sviins Jæger er *H. M.* bleven. Maatte det kun ikke opvække for megen Lyst til Jagten, naar han kommer tilbage.

25. Dec. I Gaar blev *Colbiørnsen* jordet. Kun 8 vare indbudne, men 2 à 300 Mennesker fulgte, uindbudne, af alle Classer. Hans Portrait, malet skiønt og meget ligt af *Juel,* skal nu stikkes i Kobber af Professor *Clemens.*

Professor *Rahbek* kom i et Selskab, hvor en sagde til ham, at man havde savnet ham ved Geh. Conf.-Raad *Colbiørnsens* Jordefærd. Han svarede, han havde lovet to gode Venner at følge med dem, men da de ikke kunde komme, saa var han og bleven borte; man spurgte, hvilke de 2 Venner vare? Han svarede: *Heiberg* i Paris og *Collet!*

1815

1. Jan. *Gutfeldt*[1]) holdt en glimrende Tale over *Colbiørnsen* i Holmens Kirkes Capel, hvor han blev bisat. Enken havde foranstaltet en Frokost, som skal have kostet 4 à 5000 Rdlr. Der blev serveret paa dækkede Borde — som mange med Rette fandt upassende.

17. Jan. Vor Konge ventes ikke hertil før til Foraaret. Æresporte, Pyramider og alt hvad der hører til en glimrende Illumination er man i fuld Arbeide med. Man maa altsaa allerede vel være underrettet

[1]) Den rationalistiske Holmens Provst Frederik Carl Gutfeld (1761—1823) var en meget veltalende Prædikant.

(1815)
om alt det Store og Gode, som man hidtil haabede, han har udrettet til Landets og sin egen Lykke ved Congressen.

Der tales om vor *Kronprindsesses* Mariage med en østerrigsk Erkehertug *Johan,* Broder til Keiseren. Hendes Portrait er sendt til Kongen. Skulde det skee, at hun gifter sig med ham, da er det et mageløst Exempel siden Reformationen, at en dansk Prindsesse har ægtet en Catholik; men maaskee det ikke regnes saa nøye nu, skiøndt Sagen ikke er uvigtig. Mon vore saakaldte Statsmænd erindre sligt eller tænke derpaa?[1]).

Vor Konge i Wien skal i flere Dage have været i ondt Lune over den Cour, som Prinds *Christian* modtog i de faa Dage, han var her. Det hele om Modtagelsen skal have staaet i de Wienske Aviser. *4. Febr.*

Hendes Majestæts Geburts-Dag blev høitideligt holdt med Cour, et Middagstaffel paa 48 Couverts, Marechals-Couverter paa 80 og et mindre Bord paa 20, om Aftenen stor Apartement. Paa Augustenborg var Maskerade paa 150 Masker, foranstaltet af Prinds *Christian. Dronningen* blev med almindeligt Fryderaab modtaget paa Komoedien. Saaledes forandre Tiderne sig! der var en Tid, da man kaldte hende Tydske Maria, nu er det anderledes. Prinds *Christian* søger, saa godt han kan, at adsprede sig, og at glemme den Rolle, han for ikke længe siden havde paataget sig, men som syntes for tung Byrde til hans Skuldre og for hans Mod.

[1]) De forskellige Planer om Prinsesse Carolines Giftermaal med fremmede Fyrster strandede alle, og hun blev efter Frederik VI.s personlige Ønske, da hun var 36 Aar gammel, formælet med Prinds Ferdinand, Arveprinsens Søn.

7. Febr. I disse Dage kom en Coureer tilbage fra Wien, men endnu veed man intet med Vished — tværtimod svæver man i Uvished, men haaber det Bedste, og derefter vil nok Høytidelighederne ved Hiemkomsten blive afmaalte, thi Æreporte og Folkefeste uden Publikums grundede og velmeente Deeltagelse ville danne en synderlig Contrast; neppe kan det feile, at der jo er udrettet noget godt for vort kiære Fødeland.

Grev *Wedels Jarlsbergs* Tale i Norge var et lumpent Product, og skiøndt der kan være meget sandt deri, saa er det væmmeligt at høre af hans Mund i hans Stilling[1]). Broderen, Baronen, som er gift med en Frøken *Benzon,* har havt det Uheld, at hans Gaard i Kiøbenhavn er af Ildebrand næsten ødelagt. Den har kostet ham betydeligt; da den nylig var istandsat og pragtfuld decoreret inden og uden. Man siger, at Ilden skal være paasat, og at Baronen selv ved anonyme Breve advaret eller truet med, at hans Liv var i Fare. Ved Ildebranden raabte man: det skader dog ikke den Forræder. Baronen gaaer i svensk Mundering paa Gaden, som er synderligt[2]). Kongen skal have tilskrevet Prinds *Christian* og lykønsket ham til sin Forlovelse med *Prindsessen af Sønderborg*[3]).

12. Febr. I disse Dage har været et temmeligt alvorligt Opløb her i Byen, som blev anlediget af Klammeri

[1]) Grev Wedel var den betydeligste Taler paa det norske Storthing, men fremkom med hadske Udfald mod Danmark og dets Regering.

[2]) Afsk. Ritmester Ferdinand Carl Maria Baron Wedel Jarlsberg (1781—1857), senere norsk General. Om Ildebranden hos ham se Bobé: Reventlowske Papirer V. 227.

[3]) Se Side 170.

(1815)

mellem nogle hertil, fra Sverrig ankomne franske Soldater, Krigsfanger og vore Matroser. Nogle paa begge [Sider] ere dødelig saarede. 20 Husarer og Comandantens Nærværelse giorde Ende paa Krigen, og nu er det de franske forbudne at komme ud af Casernerne.

Prinds *Ferdinand* morer sig saa godt han kan. Nylig var han paa Bal i den harmoniske Klub[1]), som hans Hr. Broder og beærer med sin Nærværelse, hvor en ung Grosserer-Søn forbød sin Kiæreste at dandse med ham; men da hun desuagtet giorde det, sagde han hende Uartigheder i Prindsens Nærværelse, hvorfor dog Personen blev irettesat af Directeuren.

En Coureer, Kammerjunker *Bülow*, Assessor i det danske Cancellie, er kommet fra Wien og [har] medbragt den Efterretning, at vor Konge har været dødelig syg; i 7 Dage var han saa haardt angrebet, at hans Reise-Læge, Prof. *Fenger*, havde anseet det for sin Pligt at meddele det til *Dronningen*, hvor farligt det var. Men til Held kom Coureren tidligere med det gode Budskab end Posten med det slemme. — General *Bülow* havde med Coureren tilskrevet sin Kone om den Sorg, han havde havt. Han og Kammerherre *Gössel*[2]) havde vaaget over ham. I 7 Dage havde Kongen lagt hen uden at tale; man reiste ham op for at give ham Lægemidler, men saa var han af Mattighed faldet som død tilbage. General *Bülow* sagde 25. Febr

[1]) Klubben „Harmonien", stiftet 1777, var den fineste Klub i Kbhvn.

[2]) Oberstlieutenant, Generalkvartermesterlieutenant, Kammerherre Friderich Ludvig Christoph Gössel (1771—1841), senere Generalmajor.

selv nogen Tid derefter, at han havde saa inderlig ønsket tilligemed *Gössel*, at Kongen maatte begynde at bande dygtig og udskiælde dem; thi saa var der Haab om hans Helbredelse. Ingen kan misunde de Herrer den Fornøyelse, som de siden formodentlig har havt, da *H. M.* blev frisk.

Endnu veed man ikke, naar *Kongen* kan ventes hiem. Man siger, han tildeels har været syg af Ærgrelse over *Alexanders* og Kongen af Preussens grove Behandling. Han maa nu taale saameget som en uselvstændig Konge, som Adjudanterne har hiulpet ham til at blive.

4. Marts. En Deputation er sendt vor Konge fra Holsteen for at udbede sig en Landdag, hvorved begge Provintsers Anliggender tages i Overvejelse og Maaden bestemmes, hvorledes disse herlige Lande efter Krigen kan opblomstre igien — sligt har været Tilfældet før, og den bedste Virkning sporedes. — Greve *Heinrich Reventlau*[1]) var her og leverede Dronningen Afskrift af Brevet til Kongen. Det skal have været godt, sandt og diærvt skreven.

Man seer, desværre, at Maskerade kommer igien paa Mode — her har de længe været det, men ey i Provintserne — i Odense, hvor den ny Stiftamtmand *C. Simonsen*[2]) har tilladt dem, det hans Formand ikke vilde. Det var egentlig *Fr. Moltke,* som gav Anledning til Maskeraders Indførsel igien i Kiøbenhavn efter Struensees Tid, men havde Aarsag til at fortryde den Sottise, thi det gav første

[1]) Generalmajor, Greve Heinr. Reventlow til Wittenberg m. m. (1763—1848).

[2]) Hans Vilhelm Cederfeld de Simonsen (1777—1836) blev 1814 Stiftamtmand i Fyen og Amtmand over Odense Amt.

(1815)
Stød til hans Kones Fald og de videre sørgelige Følger, som voldte hendes Død, som endnu er i friskt Minde[1]). Man veed med Vished, at Geheimeraad *Bülow* paa Sanderumgaard, i den Tid han var hos Kongen som Kronprinds, afværgede dem ved adskillige Leiligheder, især da det engang allerede var ganske afgiort, at den engelske Minister, *Elliot*, vilde give en Maskerade; men *Bülow* gik til Ministeren, forestillede ham de mulige Følger for hans unge Herre og bragte ham i Erindring, hvorledes at Dronning *Caroline Mathildes* første Fald med *Struensee* var paa en Maskerade paa Hof-Theatret, som endnu ikke var glemt, saa de gik ind igien til stor Sorg for mange, især for de unge Prindsesser.

Nu lever *Fr. Moltke* bestandig incognito i Aalborg. Han feilede hverken Forstand eller Kundskaber, men var en Forøder — som ikke havde gode Følger for Staten — en Hasenfuss og viiste ved alle Leiligheder Mal-Conduite.

. . .

I Gaar kom hertil en Coureer fra Wien. Det gaaer noget bedre med vor Konges Helbred. Danmarks Affairer skal være paa en god Fod, og *Castlereagh*[2]) har givet det svenske Gesandtskab en Note, i hvis Følge man venter, at de videre Ubehageligheder fra svensk Side vil ophøre; det er nemlig bekiendt, at Sverrig ikke vil opfylde Trac-

---

[1]) Hans første Hustru var Margrethe Løvenskjold (1772—1808), Datter af Kammerherre Herman Løvenskjold til Fossum Jernværk.

[2]) Den engelske Udenrigsminister Lord Henry Robert Stewart Castlereagh (1769—1822).

taten fra Middelfart paa Grund af, at de formentlig har tvungen Norge med Vaabens Magt. Man seer tydelig det Sophistiske heri.

10. Marts President *Kaas* har faaet Brev fra *Fr. VI,* hvori det hedder: „Mit Helbred er nu aldeles vel, og jeg fører nu mit forrige Liv her i Wien. Danmarks politiske Horizont begynder nu at opklares, og de mørke Skyer, som før viiste sig, haaber jeg snart vil blive adspredte; intet kan jeg endnu bestemme om min Afreise, da Affairerne her ved Congressen gaae utrolig langsom". — Førstkommende Søndag declareres H. H. Prinds *Christians* Mariage ved stort Taffel hos Dronningen.

Fr. Moltke vil gierne ind igien; men neppe vil Familien, den mægtige, giøre sig synderlig Umage derfor, og det vilde desuden være besynderligt, om en Mand, der i den Grad har forløbet sig, skulde anbetroes igien en Post af Vigtighed. Statsminister kunde han da umuelig blive paany. Endskiøndt han vil bilde Folk ind at være en Mand af sieldne Kundskaber, og som Philosoph at være ophøyet over dette sublunariske og over Lykkens Ubestandighed, saa viiste han sig dog nu sidst, og da han blev sat ud af Cancelliet, fra en Side, som ikke anstaaer Manden af fast Caracter.

Den ny Rangforordning, hvoraf første Deel udkom, ligger endnu hos Kongen. Det er Aarsagen, hvi Geistlighedens og flere Embedsmænds Kaldsbreve og Bestallinger ikke ere confirmerede, til betydeligt Tab for Kongens Casse, da en Sværm af disse Personer ere hensovede imidlertid.

(1815)

Hertil er kommet Efterretning, at *Napoleon* er landet i Frankrig. Hvilke Følger kan det ikke have! Nu er Congressen i Wien paa svage Fødder!

H. H. Prinds *Christian* skal være Gouverneur i Fyen. Slottet i Odense bliver nu til den Ende istandsat, som vil koste mange Penge. Kongen skal ikke skiøtte om at have ham her; der skal desuden være politiske Grunde derfor. Han glæder sig vist ikke ved den Post. At Kongen har været i Forlegenhed med Hensyn til Prinds *Christian* er begribeligt; — saaledes hører jeg man taler paa Clubberne: 1. Hans Forhold i Norge, som skiøndt alt skeete i den bedste Mening, dog har voldt Danmark mere Tab og Ulykke, end man i en Hast kan forestille sig. 2. Datterens Tilsidesætning. 3. den Accueil, han nød overalt i Danmark ved Ankomsten, er d'une mauvaise odeur og stak kiendelig af mod en anden Ankomst. 4. Den tilkommende Gemalindes hele Væsen, Opdragelse, milde Caracter, Skiønhed kunde lettelig lade befrygte mere Tilhang og hommage af Publicum, end den gode Datter nyder, som Naturen ikke har saa rundelig begavet. 5. At Datteren formedelst Rangen maa vige for hende som nu nærmere til Tronen. 6. Skiøndt Udfaldet var sørgeligt, har dog Prindsen i Norge som Regent viist, at han ikke er aldeles fremmed i Regierings-Konsten. — Da imidlertid Hertuginden er meget klog, vil hun nok, som er ønskeligt, med Tiden bringe Samklang tilbage. *25. Marts*

Prinds *Ferdinand* og Prindsesse *Juliane* ere

meget bestyrtede over deres Hr. Broders Ansættelse i Fyen; man haabede, at det blot var for en kort Tid.

1. April Prinds *Christian* kom hertil i Forgaars Aftes. En Mængde Mennesker var forsamlet ved Vesterport for at vente ham, og de fulgte ham et Stykke, men han lod Kudsken ile for at befries for dette Følge, der vilde giøre Opsigt, og ventelig, seet i Forstørrelses-Glas, blive rapporteret til Wien.

8. April Det siges, at Prinds *Christian* arbeyder paa at blive her, og har i Sinde at refusere den Plads i Fyen. Hans Ophold vil neppe blive mere end et Aar der. Han kommer meget lidet ud — eller viser sig offentlig. Prindsesse *Caroline* seer man ofte spadsere paa Gaden med Jomfrue *Jensen*, hendes forrige Françoise; hun har aldrig en Hof-Dame med. Hun fører et stille og ensformig Liv.

Admiral *Lindholm* var paa Augustenborg for et Par Aar siden; efter Taffelet spadserede han med Hertugen og Konen i Haven allene, Talen kom om adskilllige Ting, blandt andet om politiske Gienstande; hun var altid Manden imod, endog i de Meninger, som vare de meest kloge, som gav Anledning til Disputer mellem dem, der ikke vare uden Varme. Da hun forlod Selskabet, sagde han til L.: „Hvor er det ikke tungt i alting at være uenig med sin Kone og idelig faae Modsigelse af hende.“ — Hertugens Arrestation paa Augustenborg under Adjudant *Lützens* Opsigt, da han skulde vælges til Konge i Sverrig, var ham græsselig nærgaaende, og et evigt Had svor han til *Kongen*.

(1815)
Norges Salg, hvortil han var Arving, var og et Hiertestød for ham.

I Gaar var Oberstlt. *Coldevin*[1]) ved Dronningens Taffel med Skindbuxer som ikke er passende. Han fortalte til flere der, at hans Datter den Dag spiste til Middag hos hendes Naade Frue *Dannemand.* At tale om sligt ved Taffelet hos Dronningen ligner hans Malconduite; næsten kunde man frygte for at Dronningen, da *Coldevin* sad skraaes overfor hende, skulde kunde have hørt det Væv.

En Piece er kommen ud i Christianssand under Titel: „Kong *Christian Friderik* mishandlet"; her giendriver en Krigs-Commissair ved Navn *Sebbelow* alt det uforskammede, som en Capellan *Wergeland* i en Tale har sagt om Printsen[2]).

Mænd af de første Klasser*) glemmer sig i den Grad, at de offentlig yttre Glæde over den Catastrophe med *Napoleons* Landing, og erindre ikke, at det maaskee vil have de sørgeligste Følger for Europa og følgelig for Danmark med, at de første Embedsmænd bør være Organet for Regieringens Politique, og at de altsaa ikke bør sige noget hen i Veyret, der er saa modstridende Danmarks Interesse, idet vi nu er afhængig af de 8 coaliserede Magter i Europa. Kongen har i Wien befalet sit

---

*) Kaas, Lindholm. (Bülows Bemærkning).

[1]) Karakt. Oberstlieutenant à la suite Christian Coldevin (1751—1831), Exercerinspektør ved det borgerlige Infanteri i Kbhvn.

[2]) Overkrigskommissær, Købmand i Christianssand Wincents Lassen Sebbelow (1770—1841) og Kapellan samme Sted Nicolaj Wergeland (1780—1848) førte 1815 en politisk Pennefejde i Anledning af den sidstes Angreb paa Prins Christian Frederik.

Følge ikke at yttre deres individuelle Meninger i Faveur af *Napoleon*. Maaskee sligt befales og her, skiøndt det neppe hielper, saaledes som Tonen nu er, og saa ligegyldig desværre Publikum er ved alt det, der angaar Fædrenelandet. Kiøbmændene ønske Krig.

25. April Prinds *Christian* venter at undgaa at komme til Odense, og man mærker lettelig, at hans Ønske er at undgaa den Ansættelse. Maaskee vil hans Svigermoder, *Louise Augusta*, giøre, hvad hun kan, for at redde ham derfra.

En lille Anecdote maa jeg nu fortælle, som jeg har hørt af et Øyenvidne. Nylig spiiste ved Dronningens Taffel en Major ved Borgerskabet, Seilmager eller Rebslager *Clasen*[1]); da man staaer fra Bordet, gaaer han hen til Hof-Foureren og kysser ham!

9. Maj Collegierne ere veltilfredse med at være befriede for de ubehagelige og ødelæggende Cabinets-Ordre og Parol-Befalinger i denne Tid, da *Dronningen* staar for Regieringen; men disse Cabinets- og Parol-Befalings Udstædere og Concipister seer og flaue ud, da deres Myndighed er suspenderet — i det mindste for en Tiid — og deres Plov ikke kan gaa; thi almindelig var nedrig Egennytte og lumsk Herskesyge parret med Egoisme og Cabale. Med Uvillie seer man den Tid i Møde, da alt det Uvæsen muligen igien vil blomstre, trives og bære Frugt.

Prinds *Christian* vil bestemt blive paa Sorgen-

---

[1]) Rimeligvis Sejl- og Kompasmager Laurits Clasen (1731—1817).

(1815)

frey i Sommer og søge at vinde Tid, i Haab om at blive fri for den Post, som er unyttig, i det mindste unødvendig i Fyen.

Vi havde den Glæde i Torsdags Kl. $2^1/_2$ Eftm. at see vores tilbagekommende Konge her i Byen. Borgerskabet samt Marinen og Garnisonen paraderede i Gaderne fra om Morgenen Kl. 5 til hans Ankomst. *H. M. Dronningen* kiørte ud om Morgenen Kl. $8^1/_2$ til Frederichsberg for at modtage ham selv; men da han igiennem alle Byer var bleven opholdt ved Glædes-Yttringer, kom *H. M.* først til Frederichsberg Kl. 1. *Kbh. 3. Juni*

Dronningen modtog ham ved Damhuset. Uden for Vesterport stod Borgemester og Raad, med de 32 Mænd. Præsident, Baron *Adler* holdt Tale til Kongen[1]). I Vimmelskaftet blev af Byens Indbyggere Hestene spændte fra Kongens Vogn, hvori *H. M. Dronningen*, Prindsesserne *Caroline* og *Wilhelmine*[2]) sadde, og blev saaledes af Mennesker trukket til Palaiset under idel Fryderaab. Det glædedrukne Folk vilde endog have aftaget Vognhiulene, for at bære Vognen, men det frabad Kongen sig paa det alvorligste. — Om Aftenen kiørte Herskabet fra 10 til 12 paa Gaderne for at see Illuminationen, hvor den agtbare Pøbel 5 Gange vilde have fraspændt Hestene, som *Kongen* frabad sig. I Gaar var de 3 første Classer i Rang-

1) Geheimekonferensraad, Overpræsident i Kbhvn., Baron Frederik Christian Adeler (1764—1816).

2) Frederik VI.s anden Datter *Vilhelmine* Marie (1808—1891). Hun blev som bekendt gift med Prins Frederik (Fr. VII) 1828, separeret 1837, og gift anden Gang 1838 med Hertug Carl af Glücksborg.

forordningen til Cour om Eftermiddagen. Kongen gav Cour omtrent $^1/_2$ Time, da han ei talte med flere end de udenlandske Ministre og de første i Rangen. General *Tawast,* den svenske Minister, præsenterede de 2 norske Statsraader, som ere komne her ned for at reglere Finantz-Sager etc. med vor Regiering. Den ene var Hs. Excel. Hr. *Løwenskiold,* som har været Amtmand i Norge og dansk Kammerherre. Han bar ikke den danske Nøgle, men svensk Uniform og Vasa-Ordenen. Hvilket ikke kunde være det behageligste Syn for Kongen[1]). — Endnu har man intet hørt om, hvad den wienske Reise har udrettet.

Forrige Skuespiller og Regiments-Qvarteermester ved Sapeur-Corpset, *Schiønberg*[2]) er i disse Dage kommet fra Wien som Coureer. Han fortalte blandt andet, at de Klenodier, som Kongen har taget med sig for at uddele i Wien, ei ere af tilstrækkelig Værdi, da Storfyrsten af Bayern har givet Foræringer til 5000 Ducaters Priis. Kongens Ophold skal koste uhyre Summer. Kongen har giort Bekiendtskab med en meget elskværdig Grevinde fra Italien. Man mener, hun vil giøre en Lyst-Reise til Kbhvn.

Tvende af Kiøbenhavns første Grosserere, *Weyth* og *Selboe,* har falleret. Den første var Geheime-Piquet-Spiller hos General *Bülow,* og var med i

---

[1]) Statsraad Severin Løvenskiold (1777—1856), havde hørt til Prins Christian Frederiks haardeste Modstandere i Norge.

[2]) Regimentskvartermester Hans Henrich Schønberg (1785—1845). Han blev senere Etatsraad og Bureauchef i Overhofmarskallatet. Han var bekendt for sin Interesse for Filantropi og Theatervæsen.

(1815)

det store Kasse-Selskab, som Kongen reddede fra Banquerot — nemlig General *Bülow, Zepelin, Scholten* etc.

Man taler om i Kbhvn. at Madam *Dannemand* skal succederes af et italiensk Fruentimmer. I hvorom alting er, saa faaer hun dog endnu hver Søndag, Tirsdag og Torsdag Aften de sædvanlige Besøg. *Roeskilde 17. Juni*

Commissions-Forhandlingerne i Anledning af Forandringen i Land-Etaten vedvare, og efter al Rimelighed vil vel ikke heller saa snart blive afgiorte, da den berygtede, men af Kongen meget yndede General-Qvarteermester *Hafner* har 10 Rdlr. Diætpenge daglig og lader dog hver Dag sin Mad hente i Rosen. — Kongen er hver Torsdag paa Jagt, uden at bryde sig om Veyret, med et Følge af omtrent 30 Personer, hvoriblandt den spanske Minister *Yoldi, Brockenhuus*, Gardeofficerer m. m. Det gaaer heel muntert ved Collationen.

Om det ny Dame-Selskab[1]), som kan udrette noget godt, men som dog er en ny Skat paa Mændene i denne Tid, tales adskilligt. Man troer, at *Hauch* tager sig deraf for at faae det blaa Baand. Alle undre sig over, at Hr. *Schønberg*, der har været Skuespiller, men er og har været en Nar, skal være en af Hovedmændene. Man ødsler meget med Penge — uagtet Finantsernes meget slette Tilstand — men hvem faaer dem? — *Hertuginden*, som er vittig og lidt satirisk, sagde i Kiøbenhavn: *10. Nov.*

---

[1]) „Det kvindelige velgørende Selskab" af 28. Oktbr. 1815 blev planlagt af ovennævnte Schønberg.

hun undrede sig meget over, at alle Adjudanterne vare saa fede, medens den forrige Finants-Minister *Schimmelmann* og hans Efterfølger *Møsting* mavre som Pinde.

18. Nov. Adjudant *Scholten* har faaet et betydeligt Forskud til at anlægge en Bronze-Fabrique — alt er Træ med Forgyldning — efter Wiensk Smag, óg det paa en Tid som denne! Hof- og Stadsrettens Gaard paa Østergade indrettes dertil med stor Bekostning, og Hof- og Stadsretten er jaget ud over Hals og Hoved, uagtet intet er i Stand til dens Modtagelse paa det Sted, som var bestemt for den. Den første Tingdag holdes d. 4. Dec. i det ny Domhuus. Man venter sig kun lidet af den Fabrique, som, ifald den lykkes, udbreder en ny og forhen ubekiendt Luxus-Vare i Landet. Enhver ønsker, at $^1/_4$ Deel af de mange tusinde Rdlr. som den vil koste, maatte blive anvendt paa den forhen gode og nyttige, men nu reent formedelst Cabaler synkefærdige Porcelains-Fabrik.

Kongens Jagtpartier gaaer hver Torsdag uafbrudt for sig; der er gierne mod 30 Personer i Følget. Man tager næsten enhver med, som attraaer det. Frokosten er derved temmelig munter, ja mere end man maatte ønske. En ny Maade har de Herrer Adjudanter at more deres Herre med; det er ved Knald-Sølv — nemlig smaae Kugler, saa store som Hagel, hvilke, naar man træder dem i Stykker, giver et Skud eller Knald som et Pistolskud — man strøer disse Kugler paa Gulvet, og der gaaer da idelig af Skud paa Skud; naar

(1815)
der er i Forgemakket et blandet Publikum uden for, saa kan samme ikke begribe, hvorfra disse umaadelige Knald kommer. Dette Knaldsølv siger man bliver brugt som Opmuntrings- og Forlystelses-Midler ved Jagtpartierne for at holde Kongen i god Lune. Kartofler og Brød kastes i Hovedet, og Knald under Fødderne — hvilken Fornøyelse! Sidst ved Taffelet ved Apartementet faldt Kongen som sædvanlig i dyb Søvn. Der kunde noget Knaldsølv have [været] brugeligt. En af de fremmede Ministre sagde til sin Dame: Han sover saa dybt som han laa i sin Seng.

1816

Roeskilde 18. Jan.

En lille Esquisse af H. H. Prinds *Christian* af Danmarks Personale vil De her finde; som jeg af hören sagen kan give den, da jeg hverken kender Herren eller Betienterne af Person: Hans private Secretair *Adler*[1]) er ganske flink, han er vel studeret, især i Humaniora, han har lagt sig meest efter Skolefaget og var Forstander for en Skole i Norge, da han der kom til Prinds *Christian*. *Holten*[2]) er Secretair ved Gouvernementet. Det er en god Forretningsmand og sin Plads voxen. Hofmarschal *Clausen Kaas*[3]) er aldeles upassende til

[1]) Johan Gunder Adler (1784-1852). Han blev efter Prinsens Tronbestigelse hans Kabinetssekretær. 1848 Geheimekonferensraad. Afsked 1849.

[2]) Carl Henrik Holten (1775-1862) havde været Adjutant hos Guvernøren i Vestindien, blev 1813 Sekretær ved Statholderskabet i Norge. 1815 ansatte Prins Christian Frederik ham som Guvernementssekretær i Fyen. Ved Prinsens Tronbestigelse blev han Geheimekabinetsarkivar til 1848. Konferensraad 1836.

[3]) Conrad Fredrik Clauson-Kaas (1782-1853) blev 1803 Sekondlieutenant, 1805 Adjutant hos Prins Christian Frederik og ledsagede denne til Norge. Senere Marskalk hos Prinsen til 1825, da han blev Toldforvalter i Langenfelde til 1840. Kammerherre.

den Post, confus og uvidende, men et meget skikkeligt Menneske med den bedste Villie; lidt sød er han som de fleeste norske. Baade han og hans Kone ere meget sygelige. Captajn *Holsten* er en kiæk Officier og af de Mennesker, der kan bruges til hvad han lægger sig efter. Længe var han Consul i Gothenborg; han averterede vedkommende om de svenske Planer 1813, men fik ikke Gehør.

Adjutant-Staben er ham [Pr. *Christian*] ugunstig, da han ei hylder samme. Frøken *Urne*[1]) er lidt borneret, intrigant, svinepolisk, alt som Faderen. Prindsessen holder meget af hende. Frøken *Waltersdorff*[2]) har vist mere Forstand, men gielder ikke saa meget.

Den lille *Prindses*[3]) Caracter vil man ikke rose. Moderens Sind stikker i ham. Hans Informator *Holst*[4]), en Søn af en Professor paa Sorøe, vil vist giøre sig al Umage for at danne ham moralement og physiquement, det skal være et bravt Menneske. Printsen selv har jeg kun seet, han har et behageligt Udvortes, især i Ansigtet; han synes temmelig føer, men han synes kun saaledes, da hans Klæder ere temmelig udstoppede for at skiule hans Skievhed; han er ellers høy af Vext, men Laar og Been ere temmelig tynde. Han har

---

[1]) Frederikke Urne (1793-1835) Datter af Overpræsident i Kbhvn. Geheimeraad Christian Urne. Hofdame hos Prinsesse Caroline Amalie. Hofstiftsdame i Vallø. Død sindsyg i Slesvig.

[2]) Marie Ernestine Vilhelmine Waltersdorff (1792-1853), Hofdame hos Prinsesse Caroline Amalie.

[3]) Prins Fritz (Frederik VII).

[4]) Cand. theol. Peter Nicolai Møller-Holst (1784-1872) blev Sognepræst i Elmelunde 1819. Afsked 1861.

(1816)

god Forstand, gode Kundskaber, taler vel og skriver godt for sig, men holder for meget af et godt Bord og Forlystelser og det smukke Kiøn.

Norges Forfatning er nu meget maadelig og slettere end vores. 1 ℔ Sterling gielder her 28 Rdl., der 82 Rdl. — 12 ℔ Tællelys 50 Rdl. og saaledes i Forhold. 28 Rdl. Sedler er lig med 100 Rdl. norske Sedler. Landet er plaget af Røvere, saa det er usikkert at reyse. De Svenske lover store Gager til Embedsmændene, men Pengene udebliver. En vis *Motzfeldt*[1]), Commandant i Bergen, blev udnævnt til Statsraad med 1000 ℔ Sterling aarlig Gage; han modtog Tieneste, men til Lykke forbeholdt sig sin Plads som Commandant. Efter at have levet flere Maaneder i det gyselig dyre Christiania, uden at see [noget] til Gagen som Statsraad, tog han sin Afskeed og tog til sit Commandantskab igien. Den kiøbenhavnske Prof. *Treschow*, der blev ansat som første Professor ved det norske Universitet, blev siden Statsraad, hvorved han blev saa stolt, at han modtog sin Landsmand og gamle Ven, Professor *Skiellerup*, som en Fremmed og Supplikant og spurgte ham om hans Andragende, og hvori han kunde tiene Herren?[2]) Da han i Selskaber sielden finder nogen af hans nuhavende Rang, saa bringer han selv Kort med og spiller *3. Febr.*

[1]) Den norske Statsmand Peter Motzfeldt (1777-1854) var Vicekommandant i Bergen 1815-28, men var paa samme Tid Medlem af den norske Regering til 1837.

[2]) Professor Etatsraad Niels Treschow (1751-1833) blev 1813 første Professor i Filosofi i Christiania. Statsraad 1814. Prokansler ved Universitetet 1823-28. — Professor Skjelderup (1769-1852) blev omtrent samtidig Professor i Anatomi.

alene ved et Bord med sig selv. Saa utroligt dette end synes for en Videnskabsmand, og som man i Kiøbenhavn havde megen Agtelse for, saa har General-Major *Bülow* forsikret, at det var en sand Historie.

Kbh. 3. Marts Mange ere angivne for Aager. Blandt mange en vis Assessor *Borch* — som har vidst godt at faae fat paa andres Penge — mener man den Spøg vil koste 70,000 Rdl. I hans Alder, og med hans Complexion, er den Spøg farlig. Flere, Gen. Aud. *Bornemann,* ere indviklede i samme Sag. En Commandeur *Schultz*, som skal drive samme Haandtering, skal giøre det paa en ganske løyerlig Maade: Naar man spørger ham, — Een, der vil laane Penge af ham — om hans Rentefod, svarer han, at han vilde finde sig meget fornærmet, hvis nogen vilde byde ham mere end lovlig Rente — men at det blot kommer an paa, for at skaffe Pengene, om han kan faa sin gamle Hat solgt. Nu sætter han da, det forstaaer sig, dens Pris saaledes, at han haver lige saameget som maaske 20 p. c. og tilbyder Laaneren sig ikke at betale den Sum for Hatten, faaer han ingen Penge.

De Militaire forestaaer atter en Forandring; indtil Majoren skal de have Epauletter af støbt Sølv. De evige Forandringer, hvor ere de ikke skadelige og tildeels latterlige, og hvem falder det tilbage paa?

En ny Indretning ved Baller. Prinds *Ferdinand* gav et Bal, Kongen var nærværende, man præsenterede *H. M.* et Fad med Smørrebrød, skaaren rundt om Brødet, som ei lidet forskrækkede ham. En Mægler-Datter var paa samme Bal, gift med

(1816)

en ung Lieutnant *Kaas* i Garden[1]). Kongen bød hende op til Dans; men hun undskyldte sig med at være engageret. Kongen svarede, som man kunde vente: „Saa kan De jo give mig en anden Dans.“

I denne Tid har vedkommende nok at bestille med at tilendebringe de mange Reductioner og collegiale Forandringer, som dem ere foreskrevne. Vistnok et saare ubehageligt Arbeide — og i saare lang Tid vil de dog lidt hielpe i Statens Balance, ligesom Reductionerne, især i det militaire, burde have været meget større for fra Grunden af at hielpe. Vort kiære Fædrenelands Vel kan ikke andet end ligge enhver saare meget paa Hiertet; enhver Ting, som bidrager til dets Held, øynes med Glæde, ligesom det modsatte giver inderlig Bekymring. Alt det som efter de senere Aars confuse Bestyrelsers Maade nu skal og maa rettes paa, gaaer i det Uendelige; hvor man kaster Øyet hen, opdages Uorden og Misbrug. Hvor lang Tid vil ikke medgaa for at raade Bod herpaa? *4. Marts*

De svensk-norske Commissairer her fordre meer og meer ved den anstundende generale Opgiørelse. De ere underrettede om alt paa det nøyagtigste, hvilket ikke er at undre sig over, da de norske før var vidende om vor Forfatning uden Forbeholdenhed. Nu bruge de denne Kundskab til vor Skade[2]).

---

1) Kammerjunker Frederik Kaas (1785 1831) gift med Riborg Elline Schiøtt (1782-1871) Datter af Mægler Schiøtt.

2) I disse Aar opholdt norske og svenske Kommissærer sig i Kbhvn. for at forhandle om det finansielle Opgør mellem Danmark og Norge. Ligesom en dansk Kommission af Søofficerer begav sig til Norge for at ordne Fordelingen af den dansk-norske Flaades Skibe og Materiel.

Et Par Søe-Officierer, *Rothe* og *Sandholt,* ere reyste op til Norge for at reclamere og hiembringe vore Krigs-Skibe, som ligge der, men man taler om, at tusinde Vanskeligheder giøres, og at det lykkes maaskee neppe at faae dem tilbage. Det synes at have været bedre først officiellement at have afgiort Sagen, for at have været vis paa, Afsendelsen ikke blev spildt.

12. Marts Skuespiller *Knudsen* blev i Gaar begravet. 118 Vogne fulgte, General-Staben etc. Kongen forærede Viin og Kager til Følgeskabet. 3 Liigtaler bleve holdte af Biskop *Balle, Gutfeldt* og *Liebenberg.* Holmens Tømmermænd havde giort og foræret Ligkisten.

Prinds *Christian* kom ikke til Høytidelighederne paa Charlottenborg; man siger, at Academiet har bedet Kongen, at han maatte komme derover for at uddele Præmierne, men havde faaet til Svar: at kunde de undvære ham, da han var i Norge, saa var nu Tilfældet det samme.

Roeskilde 19. April Paa det Kiøbenhavnske Teater var nylig Optøyer, da et Stykke, som ikke behagede Publikum, skulde udpibes. Nogle Studenter, sam toge Deel i den Uorden, bleve arresterede. Dagen efter vilde H. Ex. Præsident *Kaas* selv forhøre dem i Qualitet af Chef for Politiet, hvilket dog vel ikke tilkommer ham, da vedkommende ved Politiet skal forrette dette ligesaa vanskelige som ubehagelige Arbeide. Da han begyndte at examinere disse unge Mennesker, begyndte han med en Prolog og fortalte dem, at han selv havde været ung og begaaet

(1816)
Ubesindigheder osv. En af Studenterne svarede herpaa, at det var ham kiært, at H. Exc. var bleven gammel. Slige bidende Svar kunde han have undgaaet, naar han havde ladet Sagen gaaet sin Gang som sædvanlig. — Paa Maskeraden i Mandags gik han atter offentlig med Md. *Schall*[1]), som ikke er lidet uforsigtigt. Kongen var der og med *Caroline* til Kl. 2 om Natten.

Man mener, at Kongen og Dronningen ikke kommer til *Landgrevens* Guldbryllup i Schleswig. Den sande Aarsag skal være: for at undgaa Ubehageligheder med den holsteenske Adel.

Professor *Thorlacius* med værdige Frue har *21. Juli* været hos Dem[2]). Jeg tror, De har Ret i at ynde ham, det er en Mand af ualmindelig Lærdom og Smag, som meget ofte ikke er forenet med Lærdom.

Jeg troer tillige, det er en brav Mand, men har det, som ofte er Islænderne og deres Børn medfødt, at være tilbageholdne og lidt fiin under Ydmygheds Maske.

De spørger, hvorledes det gaaer *Kongen*? Desværre kun maadelig. Jeg har i de senere Tider været 2 Gange hos ham og lige seet ham ved Taffelet, men hans Udseende frapperede mig; affalden, bleg, mat, døsig i Øynene; en Slags Stilfærdighed og Rolighed, som ellers ikke er ham

---

1) Solodanserinden Anna Margrethe Schall (1775-1851) var endnu paa den Tid Ballettens fejrede Primadonna. „Hun leverede fyldige Bidrag til Tidens chronique galante." (Bournonville). Hun blev 1795 skilt fra sin Mand Kapelmusikus Andreas Schall.

2) Professor Børge Riisbrigh Thorlacius (1775-1829).

egen, er ligeledes et ubehageligt Tegn, hertil kommer en slem Hoste; *Fenger* mener dog, det bliver snart bedre. Naar man overveyer de Krænkelser, Bekymringer, Sorger, som han har havt, og daglig haver, baade som Konge og i sin huuslige Cirkel — ved Sygdom, Madam *Dannemand* etc. — saa er det ikke underligt, at han tilsidst maa nedbøyes, og at det ellers svage Legeme bliver end svagere. Jeg frygter for, at det er Knald og Fald med ham. — For vore Skibe i Norge faaer vi i Aar 35,000 Sp. og næste Aar 60,000 Sp. Det skal være en maadelig Betaling, men hellere noget end intet. — Frue *Dannemand* skal have bosat sig i Sorøe.

Vor Handel og Skibsfart oplives. Af 90 Skibe, som have faaet Søpasser til Vestindien, ere 38 komne tilbage hertil, og have medbragt, foruden betydelige Ladninger, tillige gode Vexler. Derefter kan Regieringen hæve 95,000 Rdl. rede Sølv. Det er dog en god Skilling; men hvad forslaar dette? — og hvad forslaar 10 Gange saa meget? Med disse Skibe ere tillige ankomne 72 levende Skildpadder til megen Fryd og Gammen for de Kiøbenhavnere, som sætte deres Lyksalighed i Mad.

Roeskilde 9. Aug. Kornet er stegen, derved vil Penge komme i Landet, og Landmandens Byrder lettes noget. Restancerne for Kiøbenhavns Amt fra 1815 ved jeg ere 118,000 Rdl., hvilke nu skal tages med Staalhandsker, dersom de ikke uopholdelig kan pines ud. — Fra Kiøbenhavn skriver man, at *Kongen* kommer som sædvanlig 3 Gange om Ugen til

(1816)

Byen om Aftenen for at passere Formiddagen derpaa dér. Hver Gang er han hos Børnene for at see og pleje dem. Man er uvis om Fru *Dannemands* Skiebne. Hendes Opførsel skal meget have krænket Kongen og tildeels have været Aarsag i hans Upasselighed. Han skal have havt megen Godhed for hende, og nu er [han] vis paa, at ingen Gienkierlighed har fundet Sted, men tvertimod skal hun i de opbragte Breve have ført et Sprog, der lige meget kan ærgre og bedrøve.

Det er temmelig anstødeligt, at disse „Akkedanter“ i Fredstid endog vedblive at plage Folk. Gid Vedkommende vilde lære at indse, hvor meget de taber ved at fremdrage disse Personer, som hellere burde skiules i evigt Mørke; her seer man paa dem med dyb Foragt, Publikum hader dem, og alle anseer dem for en tærende Gift for Staten, hvis Marv temmelig af dem paa forskiellige Maader er udsuget.

. . . Det er ikke behageligt at være her, thi Misnøye møder man overalt. Lykkelig den, der har noget langt herfra og kan være der for at slippe for at see og høre saameget.

I Gaar var det Guldbryllupsdagen i Schleswig. *31. Aug.*
Her blev den erindret ved Taffelet. *Kongen* udbragte Dagens Skaal, og som noget ganske usædvanligt rakte de kgl. Herskaber Glassene over Taffelet og klinkede med Ober-Hofmarskalken. Kun de sædvanlige Taffelgiester vare ansagde. Land-Cadetterne fik et Tractement paa Eremitagen

(1816)

paa Kongens Bekostning, og de Fattige paa Stiftelserne fik i Gaar varm Kiød-Suppe og Kiød.

I forrige Uge vare de kgl. Herskaber i Geheime-Arkivet; Dagen efter spiiste Etatsraad *Thorkelin* ved Taffelet. I Torsdags paa det Store Bibliothek og Kunstkamret. Paa det første Sted blev spurgt om Cataloguet, og man var utilfreds med, at det ei var i Orden[1]).

Prinds *Christian* vil ingen Æresposter have, da han vil ansees for at være her incognito. *Fz. B[ülo]w* har sagt mig, at de fremmede Magter anseer ham som et Intet, saa man ikke kan vide, hvorledes det vil gaa ham, hvis *Kongen* døer.

Frue *Dannemand* skal uden Tilladelse have været i Kiøbenhavn og holdt sig skiult hos Børnene, og ved Kongens Besøg hos disse har hun uventet viist [sig] og giort Knæfald for Kongen — men som er blevet meget unaadigt optaget, og har *Kongen* siden været i ondt Lune[2]).

Oberst *Sundt*[3]) har sat 2 Maaneder i Citadellet for Insubordination mod General *Schulenburg*[4]) Denne havde i Garnisonens Navn skrevet et Brev

---

[1]) Først i Tyverne udarbejdes der systematiske Kataloger paa det kgl. Bibliothek. Det var Kongens her omtalte Besøg, som gav Stødet dertil.

[2]) Fru Dannemand ejede en Gaard i Sorø, hvor hun vistnok under Kongens Ophold i Wien, boede med sin lille Søn og med Maltheserridder Vargas de Bedemar. (Pers. Tidsskr. III 6. S. 34).

[3]) Oberst Christian Ulrik Sundt (1776-1849) var 1816 Kommandør for danske Livregiment og blev 1817 Chef for samme. 1833 Generallieutenant. 1824 og 1829 gjorde han Fodture paa kryds og tvers gennem Europa og udgav sine Dagbøger herom i Trykken. Han var en Særling, der regnedes mellem Kbhvns. Originaler, men i et og alt en interessant Personlighed. (Se Pers. Tidsskr. IV og 2 R. IV.; Davidsen: Fra det gamle Kongens Kbhvn. Selmer Nekrologiske Samlinger.)

[4]) Generallieutenant Georg Ludvig v. d. Schulenburg (1755-1828) var Kommandør for Fodgarden og Kommandant i Kbhvn. Han var særlig bekendt for sin hæderlige Deltagelse i Krigen 1813. Det var ham, der stormede Sehested.

(1816)

paa tydsk til Landgreve *Carl* i Anledning af hans Guldbryllup. *Sundt* holdt sig op derover og fandt det upassende at være skrevet paa tydsk. Da *Sundt* kom ud af Arresten til sit Hiem, hvor han fandt et Brev fra *Kongen*, ventede han at være forflyttet til et andet Regiment udenfor Kiøbenhavn, men fandt, istedetfor hidtil at være Commandeur for det Regiment, han stod ved, var han nu blevet Chef for det!

Svensk Oberst Grev *Löwenhaupt* har havt i Lyngby en Duel med den schweitziske Oberst *Müller*. Den første fik en Kugle i Brystet og døde nogle Dage derefter. M. er arresteret i Citadellet[1]). *Kbh. 10. Oct.*

At Madam *Dannemand* opholder sig paa Christiansfeld, derom har jeg fuldkommen Overbeviisning, da jeg har mødt hende paa Gaden. Desuden er derom længe ingen Tvivl paa det Sted, da hun selv ingen Hemmelighed giør deraf. Hvad der meget forundrede mig, var at høre, at bemeldte Dame staaer i nøye Forbindelse med adskillige af de hellige Indbyggere, især med nogle af Jomfruerne, eller de saakaldte ledige Søstre, som besøge hende flittigen og igien modtage hendes Besøg i Søsterhuset, hvilket altsammen ikke synes mig at harmonere synderligen med den strænge, ustraffelige og hellige Vandel, man roser sig af at føre der.

Greve *Holstein*[1]), som var Cavaleer hos Prind-

---

1) Oberst Ludvig Rudolf Müller v. Aarwangen var en Lykkeridder i stor Stil, født i Schweitz 1775. I Sverrig skaffede han sig en Dødsfjende i Major Mauritz Casimir Grev Løwenhaupt (f. 1784). 1816 22. Septbr. dræbte Müller ham i en Duel i den lille Skov ved Lundehussøen, Müller blev fængslet og af ganske ubegribelige Grunde holdt som dansk Statsfange til sin Død i Kastellet 1832. Se Bobés Afhandling om ham i Pers. Tidsskr. IV. 3.

1) Se Side 124.

sessen i Horsens, har faaet sin Afskeed i Unaade. I hans Sted er kommen Kammerherre *Röepstorff* i Garden til Fods[1]. Etatsraad *Nielsen*[2] har været i Horsens for at lade sig overlevere Inventariet ved Hoffet. Han og Ober-Hof-Ceremonimester *Hauch* ere Kongens umistelige Mænd — i deres egne Tanker — og umistelige i Henseende til Sparsomhed for den kongelige Cassa. Etatsraaden spiser meget ofte ved Kongens Taffel, og paa samme Tid bliver et vældigt Tallerken af hver Ret sat af for ham, og Rosen maa ligeledes desuagtet afgive gode Portioner. I Kiøkkenet bliver og anrettet for ham; dette kan man med Billighed kalde Troskab og Sparsomhed i det mindste for hans egen Huusholdning. Det feiler ikke, at Kongen veed det; men eftersom han hverken straffer eller belønner, saa gaaer det sin Gang. *Hauchs* Frue faar sin Mad daglig og Viin fra Kongens Taffel, saa at hun ofte har til Giest hos sig. Saaledes gik det ikke til, da De var ved Hoffet. Man erindrer det meget vel endnu, og taler ofte derom, som jeg selv har hørt. Naar De havde undertiden om Aftenen nogle gode Venner hos Dem, lod De Maden komme fra Spisequarter, Tracteur Ney, Viin ligeledes, og betalte derfor*); ingen veed det bedre end jeg, som selv med mine Medtienere vare Vidne dertil.

*) I Marginen: Det er Sandhed. (Bülows Bemærkning).

[1] Kammerherre Major à l. s. Christian Henrik Adolph de Roepstorff (1769-1844) var Hofchef hos Prinsesse Charlotte i Horsens fra 1816 til 1831. Afsked som Oberst 1833.

[2] Etatsraad Mogens Nielsen (1754-1828) var Hofinspektør og Revisor ved den kongelige Hofetat.

(1816)

Nu er det anderledes. Den Uorden og det Snyderi, hvorved Landet taber saa meget, er næsten utroligt. Under denne Regiering er der ingen Haab til Bedring; thi Kongen er for god og har ganske forandret sine Grundsætninger, som var Orden og Sparsommelighed.

I Gaar var det Prinds *Ferdinands* Geburtsdag. *23. Oct.* Ved Kongens Taffel var der 40 Couverts. Ved Stegen reiste *H. M.* sig op og sagde: Prinds *Ferdinands* Skaal, med et Glas Champagne-Viin, som han tømte. Alle Giæster Masculini generis efterfulgte Monarkens Exempel, men Damerne blev siddende. Kongen forærede Prindsen en prægtig Vogn-Karet. Om Aftenen var Bal hos Prindsesse *Juliane*, hvorved Kongen og Kronprindsessen indfandt sig uindbudne.

Endnu hører man ikke, at nogen har indtaget Frue *Dannemands* Plads hos Kongen. Lægerne raade ham meget til Afholdenhed, da han har et meget svagt Bryst.

Kongen vil vel og vogte sig mere end forhen, da det gik ham saa ilde med hin. Børnene besøger han ofte og er meget omhyggelig med at give dem en god Opdragelse.

Efter Krigsrets Dom ere adskillige Studenter *26. Oct.* blevne arresterede paa Rosenborg Slot, som henhører til Kongens Liv-Corps, fordi de ikke have meldt sig hos deres Commandeur General *Lorentzen*[1]), da de i Sommer reiste paa Landet. De ere

[1]) Generalmajor Diderik Lorentz (1749-1862), Kommandør for Landkadetkorpset fra 1786 til 1811. Chef for Kongens Livkorps (Studenterkorpset) 1814. Kommandant i Kastellet 1817. Afsked som Generallieutenant 1831.

arresterede fra 2 Maaneder til 4 Dage. Hvis dette Corps, nu da vi leve i den gyldne Fred, blev opløst. vilde de Studerendes og deres Forældres Pung vist vinde betydelig derved, de Munderinger ere kostbare og giver Anledning til mange andre Udgifter og megen Tidsspilde. Aldrig er Corpset samlet, uden at nogle af de Herrer bringes beskiænkede fra Pladsen. Mon nu det Gode, som vindes ved den Indretning, kan veye op mod det Onde, som virkes.

10. Dec. En lille Anecdot: Prinds *Christian* kom for kort Tid siden i „Harmonien" paa et Bal saa sildig, at Damerne og hele Selskabet blev misfornøyet derover; faa Dage efter var sammesteds Concert, hvor han og indfandt sig. Da et af Selskabets Medlemmer spurgte *Frydendal*[1]), hvad man skulde have den Aften, sagde han: „Vi have fornemme Fremmede og faa en dobbelt Horn-Concert, componeret af *Dupuy.*" Dette Indfald circulerede — men Sandhed var det dog. Hvorfor vil Prindsen komme i slige Klubber, hvor Tonen altid er misligen?

1817

Kbh. 8. Marts Da jeg betakkede mig hos *H. M. Dronningen,* erkyndigede hun sig særdeles meget om Dem og Deres Befindende; jeg talte om Deres Upasselighed, hvori hun meget deeltog. Hun befalede mig at hilse Dem mange Gange og ønskede god Bedring, og snart at se Dem i Kiøbenhnvn.

1) Den berømte store Skuespiller Peter Jørgen Frydendahl (1766-1836).

(1817)

Nu er da Prinds *Christian* her. De seer ham jo ofte, baade hos ham og hos Dem selv. Jeg haaber, at De som sand Patriot griber hver Leilighed at giøre ham opmærksom paa Regentens Pligter, og at Undersaatternes Agtelse er vigtigere end deres Kiærlighed, og at hiin ikke vindes af en Vellystning og Ødeland. Hr. Secretair *Adler* er nu hans Cavaleer, som mange undres over og finde mere passende, hvis han vilde forlange en anden af Kongen, naar hans Marschal *Kaas*[1]) ikke kunde undværes i Fyen. *Adler* har Kundskaber og et godt Hoved; men er meget letsindig, for at leve godt, og stor Elsker af det smukke Kiøn, vittig. *Odense 4. April*

Armeen skal nu igien anlægge Fiærbuske, som kaldes Ballonger, og ere saa store som Gaaseæg, af hvidt Uldgarn, og Stabs-Officererne have andet Ridetøy og Munderinger af et andet Snit. De bestandige Forandringer passe kun lidt med Tiderne.

Frue *Dannemand* er bestandig i Sorøe under Navn af Mad. *Andersen*. Hun boer mest ved Ghraad. *Urne*[2]). Børnene blive her vel opdragne. Faderen kommer næsten hver Aften til dem for at see dem. *8. April*

Fra Fyen skrives om Prinds *Ferdinands, Hertugens* og *Prindsen af Augustenborgs*[3]) Opførsel, som skal have været der som her under al Kritik. De to sidste, især den allersidste, har man set meget beskiænket og hvad deraf følger. De ere

---

1) C. F. Clauson-Kaas, se Side 169.

2) Den forhenværende Overpræsident i Kbhvn. Geheimekonferensraad Christian Urne (1749-1821) boede efter sin Afsked 1809 i Sorø.

3) Hertug Christian August af Augustenborg og hans Broder Prins Friderich af Nör.

lidenskabelige Spillere og har faaet en Capitain *Bretteville* hos dem, som er det med Liv og Siel, og langtfra skikket til at være Cavaleer hos unge Fyrster. Han sagde nylig i et Selskab: det er ikke anstændigt for Fyrster at spille andet end Hazardspil. Selv er han meget uheldig i Spil. Fy! den Spiller!

17. Juni I Søndags havdes de første Ferskener for i Aar paa Kongens Taffel. De kom fra den gamle *Mansa* paa Fredensborg[1]). Asparges var i Aar saa slette fra de kongelige Haver, at *H. M. Dronningen* daglig har ladet kiøbe saa mange paa Glacieholm[2]), som Herskabet selv spiser hver Dag ved Taffelet, og Dronningen maa da selv betale dem. I Førstningen kostede 100 Asparges 5 Rbd. 3 Sk.

28. Juni I Onsdag har et skrekkeligt Oprør havt Sted i Børnehuset; men da en udførlig Beskrivelse derom vil komme i Aviserne, vil jeg kun fortælle det, som neppe bliver bekiendtgiort deri. Forbryderne, som stode lige for Kongen, overvældede ham med de hæftigste Bebreidelser og gav ham Skyld for den ugudelige Mishandling mod dem, som nu var Aarsag til deres Uheld. Man paastod, at Kongen, da Huset brændte, [raabte], at han vilde ønske, at alle de Canailler brændte med. Hvem kan troe det? Kongen blev ganske vaad. General *Bülow* trøstede sig med en Flaske i det onde Veyr i et af de nærliggende Huse[3]).

---

[1]) Johan Ludvig Mansa (1740-1820) Gartner ved Fredensborg Slot. Han udgav flere Skrifter vedrørende Havedyrkning.

[2]) Ejendom udenfor Vesterport med udstrakte Haver, omtrent paa den nuværende Hovedbanegaards Terræn.

[3]) Om Tumulten i Straffeanstalten paa Christianshavn 25. Juni, se Giessing, Frederik VI's Regeringshistorie II. 147 ff.

(1817)

H. M. Kongen er nu fuldkommen vel igien. *22. Juli*
Fra d. 28de Juni til d. 19de Juli har *H. M.* ei været ved Taffelet. De første 8 Dage spiiste han kun lidt Suppe. Hans Helbred er meget svækket. Først i næste Maaned gaaer Reisen for sig igiennem Schleswig til Lauenborg. Dronningen og begge Prindsesserne følge med.

D. 1. August, paa Fredag, reiser Herskabet fra *28. Juli*
Frederiksberg. *H. M. Dronningen* og *Prindsesserne* om Morgenen og *H. M. Kongen* om Eftermiddagen efter Statsraadet. Den første Nat vil de ligge i Corsøer, og hvis alt gaaer efter Ønske, Dagen efter spise Frokost i Nyborg og til Middag i Gribsvad. — I Dag har Herskabet været tilstede ved et Orlogsskib paa 74 Kanoner, som løb af Stabelen og fik Navnet „Danmark".

H. M. K. befinder sig vel efter sin Reise og har *27. Sept.*
desaarsag besluttet 6 Maneuvres Dage, der tager deres Begyndelse næste Torsdag. Professor *Fenger* har sagt *H. M.*, at det ey var hans Sundhed tienlig at bivaane disse Maneuvres; men Kongen mener, det just vil styrke den, og al Forestilling derimod var overflødig.

Det første Kongen kom hertil, havde han strax de ubehagelige Historier med Krigsraad *Gleiss*, der paa den skammeligste Maade havde giort Bedrageri i nogle Aar ved Classe-Lotteriets Trækning[1]). Derefter at erfare, at 10 Rasphusfanger endnu fortiente at aflives.

---

[1]) Fhv. Lieutenant, Krigsraad Frederik Christian Gleiss havde som Fuldmægtig ved Klasselotteriet begaaet store Bedragerier under dettes Trækning. Han blev grebet paa fersk Gerning og dømt til 5 Aars Slaveri. Alene i Aarene 1815—17 havde han tilvendt sig c. 400,000 Rdlr. (Se Rubin: Frederik VI. Tid 264).

I Gaar duellerede 2 Officerer af det 1ste Jydske Regiment, som ligger her i Garnison — en Lieutenant *Bartels* og en Lieutenant *Bering*[1]) ved Lundehuset paa Pistoler. Den sidste fik et Skud i Armen, saaledes at den strax maatte afsættes. Tildragelsen er kommet hos en Conditor, hvor de drak Punsch med en Civilist; *Bartels* knipsede *Bering* paa Næsen og fortalte det Dagen efter til sine Cammerater, som derefter ikke vilde giøre Tieneste med ham, inden det blev afgiort paa en hæderlig Maade. Man siger, det var meldt til General *Kirchhoff* i Generalitetet, og at han havde tilraadet at duellere.

I Gaar var Prindserne *Christian Frederik* og *Ferdinand* til en talrig og glimrende Diner paa Bellevue, som Borger-Officerene i Kiøbenhavn gav i Anledning af *H. M.s* lykkelige Hiemkomst. De gik til Bords 4½ og derfra 9½ Slet. Statsministerne General *Bülow*, Generalitetet og Commandanten vare nærværende. — General *Bülow* har faaet for ei længe siden et prægtigt Taffeluhr i Foræring af Krigsraad *Gleiss*. Denne snød Lotteriet for i Aar for 200,000 Rdlr.

Den Reise, Herskaberne nylig har giort i Holsteen, har været dem i alle Henseender angenem. Kongen har været rørt over alle de Beviser paa Hengivenhed, som han overalt mødte. Noget har hans Helbred vundet, men dog maa han være vaersom, da han er meget svag. Paa Udreisen havde

[1]) Sekondlieutenant Carl Frederik Bartels ved 1. jydske Infanteri-Regiment (1790—1850), Afsked som Oberst 1849; og Lauritz Sommer Bering, Premierlieutenant i Marineregimentet (1788—1822), Afsked 1818. Juridisk Kandidat 1820.

(1817)
han i Vognen en lille Flaske med Rhum, som sad i en Lomme; heraf tog han imellem en Snaps for at styrke Brystet, hvilket *Franz Bülow* troede var godt. Han kørte 2 Miil [i Timen]. De arme Heste.

Den afskyelige Sag med Krigsraad *Gleiss* ved Lotteriet omtales nu overalt. Det er næsten ubegribeligt, at sligt Væsen saalænge ustraffet har kunnet finde Sted. Rentekammeret er i høy Grad compromitteret; nu kaldes og de Commiterede i Rentekammeret, som personlig skulde være tilstede ved Trækningen, men vare det ved *Gleisses* Frokost, de Compromitterede, hvilket ikke er upassende. Ubehageligt er det, at flere af Folk comme il faut har været i nøye Liaison med den afskyelige Person. Nu hedder det, at de vil — og kan ikke andet — end hielpe ham. Han beværtede ofte med de lækreste Retter og Viin, og man lod sig det ret smage hos ham. Mange have desuden modtaget skiønne Foræringer af ham. Maatte dog ingen Benaadning finde Sted i dette Tilfælde! Det vilde giøre altfor megen Sensation.

At *Gleiss* vilde saaledes constituere sig selv til den danske Fortuna, var for grovt, og bør hævnes ved Themis.

Den Gleissiske Sag holdes meget hemmelig. *4. Oct.* Folk af Betydenhed skal være implicerede deri. For 14 Dage siden var et Skildpaddegilde paa Bellevue, hvorved nogle rige Jøder vare. Ved Bordet gav en Skibsbygger og Ridder *Eskildsen*[1]) sig til

[1]) Skibsmaaler Peder Andreas Eskildsen.

at synge liderlige Viser. En Jøde, *Nathan David*[1]), som havde indbudet Stats-og Justitsminister *Kaas* til samme Giæstebud, satte hiin i Rette derfor; men den anden blev da saa høyrøstet, at Præsidenten fandt passeligst at forlade Selskabet. I et saadant Selskab var hverken *Thott* eller *Luxdorph*, *Schak Rathlau* eller *Bernstorff* kommen. Man har af Biskop *Hansen* et Skrift om en Religionslærers Gravitet; mon ikke *Kaas* vilde engang give os et lignende om en Justitsministers Gravitet.

1. Nov. Ingen kan erindre sig kiedsommeligere Høytidelighed end Reformations-Festen. Provst *Gutfeldt* sagde i Gaar Aftes til Kongen, at han var uvis, om han skulde kalde den en kiedsommelig Høytidelighed eller en høytidelig Kiedsommelighed. Cantaten var af Prof. *Guldberg* i en ublid Tone, og Musikken, af *Weise*, var mere lærd end behagelig. Biskop *Münters* Talegaver er ikke de bedste.

11. Nov. Musikken i Trinitatis Kirke, saavel af *Weise* som *Kuhlau* var fortreffelig. Biskop *Münters* Tale kunde jeg ikke forstaae — den skal have været god; men Lyden forekom mig, som om han blev knebet i Benet og sagde Au, Au!

I Aftes var jeg i Selskab med Prinds *Christians* Secretair *Adler* [hos] en af mine Bekiendtere. *Adler* kom fra en Diner hos General *Bülow*. Han talte meget om Norge, om Constitutionen, og hvad han havde virket i den Sag etc. Han skal meget føle sit eget Værd — kastede sig ret magelig i en Læ-

---

[1]) Rimeligvis den bekiendte rige Grosserer Joseph Nathan David, Fader til Ministeren, Konferensraad C. G. N. David.

nestol, som hans Papa vel havde forfærdiget*) og han selv poleret lidt paa. Han tog med Anstand Priser af adskillige Daaser, som villigen aabnede sig for ham, og med Anstand forlod han Selskabet. Han kan blive en stor Mand; men hvorledes ender han?

1818

Ligesom Pesten raser nu i Afrika, saaledes raser i vort Fædreneland — Pengemangel, hvorpaa Vinteren desværre ikke har den Indflydelse, som paa hiint Onde. Etatsraad *Rothes* Fallit er Dem formodentlig bekiendt[1]). Den geraader ham til megen Skam. Begge hans Brødre tabe meget ved ham; Grosser *Beyer* har falleret. Cancelliraad *Lautrup*, tildeels for hans Skyld, skudt sig; en Gartner *Winkler* paa Frederiksberg og Dr. *Strøm* har han snydt for betydelige Summer. En saadan Mand burde hverken være i Rentekammeret eller Ridder. Conferentsraad *Brinck-Seidelin* til Eriksholm har været nærved at fallere, men er bleven grebet under Armene. Uden Tvivl vil dette Onde tiltage lige til Indulten er forbi. — Krigsraad *Gleiss*' Sag henstaaer endnu. Han ligger meget syg, tildeels fordi han ikke mere faaer Viin at drikke, som han er vant til. *1. Jan.*

---

*) Hans Fader var ikke Stolemager, men Bødker. (Bülows Bemærkning).

1) Kommitteret i Rentekammeret, Etatsraad Christian Rothe (1770—1852). Han gav sig af med Køb og Salg af store Landejendomme og kom 1817 i stor Pengeforlegenhed, som han dog ved Statens Hjælp kom ud over. 1840 Konferensraad.

14. Marts Fra Kiøbenhavn haves Efterretninger om, at *Kronprindsessen* har haft en Frier — Hertug *Clarence* af England. Han er 51 Aar. Vilkaarene vare meget brillante; men — Prindsessen var ikke at formaa dertil, og Kongen gav efter. Der er vel ingen Tvivl om, at det burde være skeet. Man siger, at man har brugt til Paaskud for Afslaget, at hun allerede var lovet bort. Nogle mene Prinds *Ferdinand* skal blive den lykkelige. Gid det maa gaae godt! *Kongen* har i nogle Dage seet meget betænkelig ud. — Vores fallerede Cours opvækker megen Opmærksomhed og giør mange frygtsomme. Men det hidrører fra kunstige Finants-Operationer.

10. Oct. Ved Maneuvreringen gaaer det varmt til og ikke altid uden Fare for Vedkommende. Kommandantens, Greve *Schulenburgs* Søn, som staaer ved Husarerne[1]), blev nyeligen saaledes pryglet og mishandlet, fordi han ikke vilde lade sig tage til Fange, af nogle Soldater, at han blev syg og sengeliggende derefter. En Lieutenant af Prinds Christans Regiment har næsten hugget Haanden af en Garder, som vilde tage ham til Fange. Kongen selv har i Hidsighed slaaet en Captain med sin Sabel. (Capt. *Wilster* af Generalstaben[2]) — Kongen giorde ham siden en Æres-Erklæring derfor).

I disse Dage har skullet være en Duel mellem Oberst *Friboe* ved Husarerne og Oberst-Lieute-

---

1) Sekondlieutenant i Husarerne Grev Carl Otto Frederik v. d. Schulenburg (1801—1847), havde paa Grund af sine Optøjer og Theaterskandaler et daarligt Rygte i Kbhvn. Han arvede 1841 Familiegodserne i Mecklenburg og fik da Afsked af Hæren som Ritmester.

2) Kaptajn, Divisionskvartermester i Generalstaben Alex. Emil Wilster, død 1842.

(1818)
nant *Silberschildt*[1]) over den sidstes Kone, som hin havde forført. Men *Friboe* var saa klog først at gaa til Kongen for at tage en rørende Afsked, hvorved Sagen forandredes, da Kongen vilde, at Sagen skulde bilægges. *Silberschildt* blev Oberst.

1819

Landgreven, Prinds *Carl* er reist. Han befandt sig ret vel her. Han havde ogsaa her Syner m. m.[2]) Blandt andre talte han med vores Commandant Grev *Schulenborg*, og Talen var om den afdøde Konge af Preussen, *Wilhelm*. Da sagde Prinds *Carl:* „Ja! med ham talte jeg længe i Aftes; han befinder sig meget vel". Ligeledes havde hans Aand sagt ham, at han om Torsdagen, Kl. 10 Formiddag, skulde reise herfra. *26. Juni*

De kongelige Herskaber har i denne Sommer befunden sig vel. Hver Søndag og Onsdag Eftermiddag seiler eller roer de paa en lille Baad i Canalerne i Frederiksberg Hauge og drikker The i det chinesiske Lysthus i Haugen. De andre Eftermiddage kiører de Tour, og da kiører Kongen og Dronningen i en liden Vogn med 2 Heste. *H. M.* kiører selv, efter ham kommer Prindsesserne med 6 Heste, og efter dem Damerne med 4 Heste. Touren gaaer undertiden til Dyrehaugen, Charlottenlund, og een Gang ind ad Østerport over Volden og ud ad Vesterport. *10. Aug.*

---

1) Afsk. Oberst Jacob Frederik Silberschildt (1763—1827). Død i London.

2) Prins Carl var i høj Grad hengiven til Mysticisme og Spiritisme, studerede Alchymi, foregav at have Møde med afdøde Aander m. m.

(1819)

I Løverdags Aftes ere adskillige Jøders Vinduer slagne ind. Det er ikke alene af Pøbelen, men der findes velklædte Personer, som anviser Stederne og give Signal til at slaa ind. Politiet er uden Hoved og Kraft.

11. Sept. Her er forefaldne mange ubehagelige Optrin. Jøderne forfølges uafbrudt. De Udladelser, som Pøbelen yttrer, lader til, at det ikke vil blive ved Jøderne allene[1]). Der tages de alvorligste Mesures for at qvæle dette Uvæsen. *Kaas*, *Mösting*, General *Hafner*, Conferents-Raad *Bruun* og Etatsraad *Holten* skal den være mest opbragt imod. Her patrouilleres Nat og Dag af Cavalleriet og Infanteri. Garden til Hest kaldes af Pøblen Jøde-Garden. Selv imod Kongen har den tilladt sig forbryderiske Udraab[2]). I Aftes havde Studenter-Corpset tilbudet at have Vagt hos *Kongen*, som blev naadigt optaget, og som lod det ved General *Bülow* tilkendegive sin Tilfredshed. — Matroserne og Holmens Folk ere udenfor disse fæle Optrin saavelsom Garnisonen. At Politi-Ministeren *Kaas* befinder sig vel, seer man deraf, at han i Overgaars gav en talrig Diner paa Skydebanen, hvor Commandanten, Greve *Schulenburg* var med. Den Flegma gefalder ikke, at nogle, især Commandanten af Garnisonen forlader Byen i det Øyeblik, at Garnisonen skal udrykke med skarpe Patroner mod Medborgere.

---

[1]) Jødefejden i Kbhvn., som forefaldt 4.—14. Septbr. 1819, var en Efterdønning af de langt værre Optøjer, som fandt Sted i Tyskland; den standsedes kun her ved at lade Garnisonen rykke ud mod Pøblen, der var irriteret over, at Regeringen tog Parti for Jøderne. (Davidsen: Fra det gamle Kongens Kjøbenhavn II).

[2]) „Jødernes Konge!»

(1819)

Kl. 4 Efterm. I dette Øyeblik udrykke alle Piquetter, da anonyme Placater ere opslagne om [at] Urolighederne skal blive meget større i Aften. Man venter, at General-Marsch vil slaaes.

1820

Den bekiendte *Blok Tøxen*[1]) har været arresteret og tiltalt for at have skrevet et Raad til Danmark, som har været indført i Drammens Avis No. 80 1819, og oversat i *Biblothèque historique 11e vol 2. Cah. pag 74 article Danemarc, Copenhague, le 14 Sept. 1819.* Tillige var han mistænkt for at være Autor til adskillige skammelige Plakater, der har været opslaget paa forskiellige Steder og Tider. Han er igien løsladt, fordi Beviser mod ham fattedes. Han skal i Tide have faaet Underretning og derved havt Leilighed til at skaffe hans Papirer af Veyen. *8. Jan.*

I disse Dage haves i Kiøbenhavn en rasende Frost. I Torsdags, da Frosten begyndte saa stærk, var Kongen paa Jagt. *H. M.* kiørte i Kane til og fra Jagten, som, uagtet Kulden, bekom ham vel.

Her er mange slemme Rygter i Omløb. Gid de kun maae være Rygter! Saa meget er vist, at Mismod og Misfornøyelse spores overalt. Man er ikke uden Frygt for, at den 28de[2]) ikke vil gaae hen uden Ubehageligheder og Uorden. Blandt de *24. Jan.*

[1]) Jørgen Karsten Blok Tüxen (1776-1848) havde været Soldat, Student, Skolelærer, Adjunkt, Landmand, Redaktør, Literat. Han var en hensynsløs politisk Forfatter, der tog Parti med Oppositionen, men uden Holdning og Værd.
[2]) Kongens Fødselsdag.

satiriske Rygter hører, at Jerusalems Forstyrrelse skal opføres paa Theatret, hvorefter Stats-Ministeren *Kaas* og Mad. *Schall* danser en pas de deux. Billetterne faaes hos *Mejer & Trier*. Entreen gaaer igiennem Vindues-Ruderne og betales til Glarmesterne. Til Kongen skal man have sendt en Pakke, hvori der laa en fiin Nathue.

6. Febr. *Thorwaldsen* er her almindelig agtet. Da han, som Etatsraad, Geburtsdagen spiste ved det første Marschals-Taffel, stod den ene hele Side ved Taffelet op og drak hans Skaal. I Torsdags Middag var Kongen, Dronningen og begge Prindsesserne paa Charlottenborg for at see hans Arbeide.

6. Dec. Dr. *Dampe* er sat under stræng Bevogtning i Citadellet[1]). Han alene blev arresteret. Da han blev hæftet ved Begyndelsen af hans første Forelæsning, saa er det at formode, at han ingen Deeltagere har haft. Prinds *Ferdinand* er i disse Dage kommen tilbage fra Augustenborg. Der er alting anderledens, siden den ny Hertug er der. Man gaar til Middagstaffel Kl. 7 om Aftenen; 4 Dage om Ugen holdes der Jagt, som føres med en Samling af 200 Hunde, hvoraf nogle ere kiøbte i Italien og ført til Vogns til Augustenborg. Heste, Vogne, Meubler ere kiøbte i England og Frankrig. *Enkehertuginden* er ikke veltilfreds med den ny Levemaade, da hun spiser præcis Kl. $1\frac{1}{2}$. Der spilles meget,

---

1) Dr. phil. Jacob Jacobsen Dampe (1790-1867), var Skolebestyrer og Digter. Paavirket af revolutionære og republikanske Ideer, søgte han, ogsaa fra Prædikestolen, at gøre Propaganda for den konstitutionelle Bevægelse. Da han stiftede en hemmelig Forening med hemmelige Formaal, lod de latterlig ængstelige Autoriteter ham fængsle og dømme til livsvarigt Fængsel. Frederik VI, der var hensynsløs inhuman, naar det gjaldt hans Trone, benaadede ham aldrig; dette skete først 1841. (Hist. Tidsskr. VI. 5.).

(1820)

og Penge agtes ei. Hverken *Hertugen* eller hans Broder søger at gøre sig agtet og elsket af deres Underhavende. Med den Dom over dem forlod de og Odense for et Aarstid siden; men det kan blive bedre med Tiden. — Den Danneskioldske Familie har længe været paa Augustenborg. Grevens Sølvbryllup blev holdt der. Mange Skaaler blev der drukket ved den Leilighed, men hverken Kongens eller Dronningens blev erindret ved den Leilighed[1]).

1821

I Fredags har den lille Prinds *Frederik Carl Christian* [ɔ: Frederik VII] haft det Uheld paa Sorgenfri at komme for meget Krudt i et Gevæhr, som hans Hr. Fader havde sendt ham fra Italien. Gevæhret sprang og tog et Stykke af Enden af den venstre Tommelfinger med. De 2 nærmeste Fingre blev beskadigede. Foruden det Stykke, som gik af Tommelfingeren — som ei har været til at finde — blev disse Fingre revne løs saaledes, at den ene laae tilbage paa Haanden. Professor *Fenger* har forbunden Haanden, som er spændt paa et Brædt. — *Kongen* og *Hertugen af Holsteen-Bech* besøgte *Prindsen* i Fredags Aftes, og Hertugen var der igien i Aftes. *Prindsen* er ikke god at passe paa; thi naar han seiler med Herskabet, er han meget uregierlig. Naar *Peder Jensen* vil advare ham for *31. Juli*

[1]) Hertug Frederik Christian af Augustenborg var død 1814. Den nye Hertug Christian Carl Frederik August blev i Vinteren 1816-17 hemmelig forlovet med Louise Sophie, Komtesse Danneskjold-Samsøe, og rejste til Udlandet i 1817-20. Samme Efteraar giftede han sig efter nogen Modstand fra Frederik VI.'s Side, der i Følge Kongeloven raadede for hans Giftermaal.

at ikke at falde i Vandet, siger han: det kan være det samme — de kan fiske ham op igien.

Admiral *Winterfeldt* er død og bisadt i Holmens Kirke. Den værdige Mand blev efter eget Forlangende kiørt derhen i en tildækket Rustvogn og baaret af Holmens Tømmermænd. Det var en i mange Henseender brav Mand.

1822

5. Marts Geburtsdagsstykket har giort megen Allarm imellem Tiskuerne; da Stykket har været udpebet udenlands og Musikken slet og Stykket maadelig, saa kunde man vente, at det blev udpebet her, som og skeete, da det anden Gang blev opført, uagtet *Kongen* var der. Efter allerhøieste Befaling blev det spillet endnu 3 Gange og hver Gang med ligt Held. De 2 sidste Gange især var givet en Mængde Fribilletter til Gardere og andre for at klappe, og for at giøre dette med Eftertryk vare de forsynede med Træbretter med Remme til at stikke Hænderne i, samt med Skibsraabere og Kohorn, men al den Allarm tilintetgiordes ved Pibernes Lyd[1]). Aarsagen, hvi dette Stykke blev taget saa meget i Beskyttelse, menes at have været, fordi det var Dronningens Valg; andre troe, at det var fordi den italienske Syngelærer, *Sibboni*[2]), havde forskrevet det. Han staar i Yndest hos Herskabet.

[1]) Meyerbeers uheldige „italienske“ Opera „Romilda og Constance“ blev opført første Gang 29. Januar og derefter 5 Gange under voldsomme Udpibninger. (Overskous Teaterhistorie IV. 675 ff,).

[2]) Italieneren, Kammersanger, senere Professor, Guiseppe Siboni (1780-1839) var af Prins Christian Frederik indkaldt hertil 1819 og var i stor Yndest hos den fornemme Verden i Kbhvn.

PERSON-REGISTER

Forkortelser: *Adm.*, Admiral. *Amt.*, Amtmand. *Gen.*, General. *Kmhr.*, Kammerherre. *Kapt.*, Kaptajn. *Konfraad.*, Konferensraad. *Købm.*, Købmand. *Ltn.*, Lieutenant. *Ob.*, Oberst. *Pr.*, Præst. osv.

DL
103
.5
M5
bd.3

Memoirer og breve

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY